

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ การจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี
และวรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่
(Tourism Management in community way of life, tradition and
local literature in Phuket, Phang-nga and Krabi Province)

โดย นางสาวรุ่งรัตน์ ทองสกุล และคณะ

31 สิงหาคม 2549

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ การจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี
และวรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่
(Tourism Management in community way of life, tradition and
local literature in Phuket, Phang-nga and Krabi Province)

คณะผู้วิจัย

1. นางสาวรุ่งรัตน์ ทองสกุล
2. นางสาวมยุเรศ ตนะวัฒนา
3. นางสาววชิราภรณ์ ชนะศรี

สังกัด

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

ชุดโครงการ การพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่” เป็นการศึกษาลักษณะการจัดการท่องเที่ยวและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน โดยผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษา 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนชาวไทยถิ่น ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน ชุมชนชาวไทยมุสลิม และชุมชนชาวเล ซึ่งทั้ง 4 ชุมชนล้วนมีเอกลักษณ์ มีความเป็นตัวตนที่แตกต่างกันออกไป การศึกษาวิจัยเรื่องนี้จะแสดงให้เห็นเอกลักษณ์ดังกล่าวได้อย่างชัดเจนขึ้น ทั้งนี้เพื่อสะท้อนไปสู่การจัดการเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยมีจุดมุ่งหมายในการนำเสนอให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมอย่างประทับใจ โดยที่ชุมชนจะยังคงรักษาวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นที่ดั้งเดิมของชุมชนให้คงอยู่ ควบคู่ไปกับการนำเสนอเพื่อการท่องเที่ยว

การศึกษานี้ในครั้งนี้มีบุคคลหลายฝ่ายที่ได้อนุเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งให้คำแนะนำการทำงานวิจัยด้านวัฒนธรรม ทำให้คณะผู้วิจัยมีมุมมองในการทำงานได้อย่างลึกซึ้งกว้างขวาง และเข้าใจลักษณะของเนื้องานมากขึ้น จึงขอขอบคุณทุกท่าน โดยเฉพาะ ผศ.สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ นายไชยยุทธ ปิ่นประดับ นายเลอพงษ์ เอ็งฉ้วน และผู้ให้ความอนุเคราะห์ท่านอื่น ๆ อีกหลายท่าน

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยที่ให้โอกาสคณะผู้วิจัยได้ทำงานที่มีคุณค่าต่อชุมชนจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยเฉพาะ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง และคณะทำงานจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำในการดำเนินการจัดทำวิจัยฉบับนี้เป็นอย่างดี

(นางสาวรุ่งรัตน์ ทองสกุล)

หัวหน้าโครงการ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

โครงการวิจัยเรื่องการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ เป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นศึกษาการลักษณะของการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของ 4 กลุ่มชน ได้แก่ ชุมชนชาวไทยพุทธ ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน ชุมชนชาวไทยมุสลิม และชุมชนชาวเล โดยเลือกศึกษาวิถีชีวิตชุมชนแต่ละกลุ่มชนในพื้นที่ที่มีความโดดเด่นที่สุด เพื่อเป็นกรณีศึกษาหรือเป็นตัวแทนของทั้ง 3 จังหวัดว่าเป็นอย่างไร และจะมีแนวทางการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคีอย่างไร จึงจะเป็นที่ถูกใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลชุมชนชาวไทยถิ่นจากหมู่บ้านโคกยาง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนจากหมู่บ้านกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ชุมชนชาวไทยมุสลิมจากหมู่บ้านเกาะปันหยี อำเภอเมืองพังงา จังหวัดพังงา และชุมชนชาวเลจากหมู่บ้านสังกาคู้ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ โดยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับลักษณะการจัดการและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ของชุมชนต่าง ๆ ทั้ง 4 ชุมชน จากทั้ง 3 จังหวัด โดยสอบถามเจ้าบ้าน ผู้นำชุมชน มัคคุเทศก์ เจ้าของธุรกิจการท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการการท่องเที่ยวควบคู่กับการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทย จำนวน 428 คน และชาวต่างชาติ จำนวน 418 คน เกี่ยวกับความพึงพอใจ ความสนใจ และความคาดหวังต่อการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น สำหรับใช้เป็นข้อมูลประกอบการหาวิธีการจัดการที่เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคี เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

ผลการศึกษสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น

1.1 ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนชาวไทยถิ่น

ชุมชนชาวไทยถิ่นบ้านโคกยางที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา เป็นชุมชนชุมชนบ้านโคกยางที่มีวิถีชีวิตชุมชนที่เข้มแข็งแต่ไม่มีการนำเสนอวิถีชีวิตของชุมชนของตนเองให้เป็นที่ต้องการเข้าไปเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยวเพราะวิถีชีวิตชุมชนที่เป็นอยู่ ไม่ว่าจะเป็นอาชีพ อาหาร การแต่งกาย ความเป็นอยู่ยังไม่โดดเด่นจนเป็นจุดขายหรือเป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยว ส่วนประเพณีที่น่าสนใจ เช่น ประเพณีวันสารทเดือนสิบ วรรณกรรมท้องถิ่น เช่น ลิเกป่า เพลงบอก สิ่งเหล่านี้ไม่ได้มุ่งนำเสนอ

เพื่อการท่องเที่ยว แม้จะมีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมบ้างประปราย ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชมมักจะเป็นผู้ที่สนใจงานด้านวัฒนธรรม ดังนั้นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ห้องน้ำ โรงแรม จึงไม่ได้จัดเตรียมไว้สำหรับนักท่องเที่ยว

1.2 ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน

ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา เป็นชุมชนบ้านกะทู้ ซึ่งมีวิถีชีวิตที่โดดเด่น คือความเป็นเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตชุมชนแบบชาวจีนที่ยังคงเป็นแบบดั้งเดิมเช่นเดียวกับในอดีต เช่น อาหาร ลักษณะการแต่งกาย ลักษณะที่อยู่อาศัย อาคารบ้านเรือน การดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะประเพณีการกินเจ ประเพณีไหว้บรรพชนจากเหตุการณ์อั้งยี่ เป็นต้น ซึ่งนักท่องเที่ยวที่ได้เข้าไปเยี่ยมชมส่วนใหญ่จะเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชน และประเพณี ส่วนวรรณกรรมท้องถิ่นไม่ค่อยเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวมากนัก เจ้าบ้าน นักวัฒนธรรมท้องถิ่นองค์กรท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ให้ดำรงอยู่เพื่อความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ส่วนการจัดการเพื่อการท่องเที่ยวนั้นถือว่าเป็นความสำคัญระดับรอง เพราะเชื่อว่าเมื่อชุมชนมีเอกลักษณ์แล้วนักท่องเที่ยวก็ย่อมที่จะสนใจเข้าไปเยี่ยมชม

1.3 ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนชาวไทยมุสลิม

ชุมชนชาวไทยมุสลิมที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา เป็นชุมชนบ้านเกาะปันหยี ที่มีวิถีชีวิตที่น่าสนใจ โดยสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนที่สร้างบ้านเรือนอยู่กลางน้ำ การประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน การทำกะปิ เป็นต้น แม้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้าไปเยี่ยมชมจะใช้สถานที่ของหมู่บ้านเกาะปันหยีเป็นทางผ่านหรือเป็นจุดพักก่อนที่จะเดินทางยังเกาะอื่น ๆ ก็ตาม แต่นักท่องเที่ยวเหล่านี้ก็ยินดีที่จะแวะชมวิถีชีวิตของผู้คน ทำให้หมู่บ้านเกาะปันหยีมีร้านค้าขายของที่ระลึกจำนวนมาก รวมถึงร้านอาหารที่มีมาตรฐานสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนเกาะปันหยีส่วนใหญ่เป็นการพึ่งพาตนเอง ชาวบ้านดูแลช่วยเหลือกันเอง หน่วยงานภาครัฐไม่ค่อยมีบทบาทในการเข้าไปดูแลมากนัก เพราะไม่ค่อยเกิดปัญหาเหมือนกับชุมชนอื่น ๆ เป็นต้นว่า มีความปลอดภัยสูงมาก ชาวบ้านมีรายได้พอที่จะเลี้ยงดูครอบครัวได้ รายได้ของชาวบ้านจะมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามา ดังนั้นชาวบ้านจึงต้องสร้างวิถีชีวิตชุมชนของตนเอง รวมทั้งสิ่งดึงดูดใจต่าง ๆ ให้เป็นที่ประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

1.4 ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนชาวเล

ชุมชนชาวเลที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา เป็นชุมชนชาวเลบ้านสังกาคู ซึ่งมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่น่าสนใจ เช่น การสร้างบ้านเรือน การประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน แต่ลักษณะของการจัดการสิ่งดึงดูดใจของวิถีชีวิตชุมชนชาวเลเพื่อนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน แม้จะมี

หน่วยงานภายนอกเข้าไปช่วยเหลือให้คำแนะนำในเรื่องต่าง ๆ แล้วก็ตาม เพราะชาวเลขาดจุดยืนที่ชัดเจน จึงทำให้ความคิดโดยรอบจำกัดด้วยอิทธิพลของเงิน เพราะความต้องการสะดวกรสบายนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชมปรารถนาที่จะเห็นความเป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมซึ่งปัจจุบันเริ่มหาดูได้ยาก ชุมชนชาวเลไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว เพราะถือนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชมสามารถใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกได้จากในเมืองที่สิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพออยู่แล้ว นอกจากนี้เทศบาลงานประเพณีของชาวเลก็ไม่ได้จัดขึ้นเพื่อมุ่งหวังให้นักท่องเที่ยวเยี่ยมชม เพราะจัดกันเองภายในชุมชนตามความเชื่อที่ถือปฏิบัติกันมา และโดยเฉพาะวรรณกรรมท้องถิ่นก็เป็นเรื่องที่นักท่องเที่ยวเข้าไปสัมผัสได้ค่อนข้างยาก

2. แนวทางการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น

2.1 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนชาวไทยถิ่น

ชุมชนชาวไทยถิ่นที่ผู้วิจัยเลือกเป็นตัวแทนในการศึกษา คือ ชุมชนบ้านโคกยาง ซึ่งความเป็นวิถีชีวิตของชุมชนชาวไทยถิ่นบ้านโคกยางไม่มีสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม เพราะลักษณะความเป็นอยู่ไม่โดดเด่นเหมือนชนกลุ่มน้อยดังเช่น ชาวเล หรือชาวกอ การที่จะสร้างวิถีชีวิตชุมชนชาวไทยถิ่น ประเพณี วรรณกรรมท้องถิ่น ให้ดึงดูดใจเพื่อรองรับการท่องเที่ยวคงเป็นเรื่องยาก ที่ประชุมกลุ่มจึงได้นำเสนอว่าควรจะได้มีการจัดทำหมู่บ้านศิลปินขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมวัฒนธรรมของชุมชน โดยการรวมกลุ่มผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านเพื่อนำเสนอวัฒนธรรมที่โดดเด่น เช่น ลิเกป่า มโนราห์ มาจัดแสดงให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชม โดยจัดเป็นหมู่บ้านจำลองขนาดเล็ก ที่นำเสนอเรื่องราว วิถีชีวิต วรรณกรรมท้องถิ่นที่น่าสนใจของหมู่บ้าน

นอกจากนี้ก็ควรจะมีการจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีร้านขายอาหารพื้นบ้าน ของที่ระลึก มีที่พักแบบโฮมสเตย์ เป็นต้น เจ้าบ้านเองก็ต้องเตรียมการสำหรับการต้อนรับนักท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบอย่างทั่วถึงว่าชุมชนได้นำเสนอความน่าสนใจสู่ให้นักท่องเที่ยวให้เกิดความพึงพอใจได้

ชุมชนบ้านโคกยางจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจที่จะเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ก็จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ เช่น หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา ชาวบ้าน ควรจะได้มีส่วนร่วมในการดูแลวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น เห็นคุณค่าของชุมชนตนเอง มีการกำหนดนโยบาย หรือยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน โดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้

มีการประสานงานให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับทราบ ภาครัฐจะต้องให้การสนับสนุนในทุกด้าน มีบุคลากรที่จริงใจ และจริงจังเข้ามาทำงานเป็นแกนกลางในการประสานความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกฝ่าย เพื่อให้ชุมชนบ้านโคกยางเป็นที่ต้องการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้จะต้องมีการควบคุมดูแลให้อยู่บนพื้นฐานของความเป็นชุมชนดั้งเดิมที่ยังคงคุณค่า ไม่กระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน

2.2 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน

ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา เป็นชุมชนบ้านกะทู้ ซึ่งเป็นชุมชนที่ชาวบ้านมีทัศนคติที่ดีต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในชุมชนของตน และจะรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมให้ดำรงอยู่โดยไม่ต้องให้การท่องเที่ยวเข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตมากนัก หากจะมีการส่งเสริมในเรื่องการท่องเที่ยวทางชุมชนขอให้เป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และทางชุมชนมีความคาดหวังที่จะให้ผู้มาเที่ยวซึ่งนำนักท่องเที่ยวเข้ามาชมในหมู่บ้านมีความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวกะทู้อย่างแท้จริง และสามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะในอนาคตพิพิธภัณฑ์เมืองแร่กำลังจะสร้างแล้วเสร็จทางชุมชนจึงมีความคาดหวังว่าพิพิธภัณฑ์แห่งนี้จะทำหน้าที่เก็บรวบรวมเรื่องราวของชุมชนเมืองแร่ได้อย่างชัดเจนและสามารถนำเสนอภาพของวิถีชีวิตในอดีตของชาวเมืองแร่ควบคู่ไปกับการนำเสนอวิถีชีวิตในปัจจุบัน ได้อย่างมีคุณค่าแก่ผู้ที่เข้ามาสัมผัสกับวิถีชีวิตชุมชนแห่งนี้

สิ่งที่ควรจะมีการจัดสร้างเพิ่มเติม คือเรื่องของการจัดทำสัญลักษณ์ทางเข้าหมู่บ้านเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ โดยที่ประมุขกลุ่มเสนอแนะให้ทางเทศบาลนำต้นหลิวซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์ของชาวจีนในกะทู้ปลูกไว้บริเวณตลอดเส้นทางเข้าหมู่บ้าน หรือริมคลอง รวมถึงการจัดการจราจรอย่าให้ติดขัดในช่วงของงานเทศกาล ส่วนวรรณกรรมท้องถิ่นอาจจะนำเสนอด้วยรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งนำเสนอไว้ในพิพิธภัณฑ์เมืองแร่

ชุมชนบ้านกะทู้จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจที่จะเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ก็จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา ชาวบ้าน และโดยเฉพาะผู้ประกอบการร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว มัคคุเทศก์ ควรจะได้มีส่วนร่วมในการทำความเข้าใจถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรม วิถีชีวิตดั้งเดิม ประเพณี วรรณกรรมท้องถิ่นของชาวกะทู้ และให้ความร่วมมือในการให้ความรู้ สืบทอดให้การศึกษาแก่คนในท้องถิ่นให้รักหวงแหนในวิถีชีวิตรวมถึงสืบ

สถานวัฒนธรรมที่ดั่งามให้ดำรงอยู่ มีนโยบายที่จะจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนอย่างชัดเจน มีการวางกรอบแนวทางการท่องเที่ยวที่ชัดเจนอย่างเหมาะสมว่าจะต้องมีการจัดการในส่วนใดบ้างเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและไม่กระทบกับความต้องการของชุมชน

2.3 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนชาวไทยมุสลิม

ชุมชนชาวไทยมุสลิมที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา เป็นชุมชนบ้านเกาะบันหยี ซึ่งจากการประชุมกลุ่มย่อยของชาวบ้านได้มีข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการท่องเที่ยว เช่น ควรจะได้มีการพูดคุยกับมัคคุเทศก์ เจ้าของร้านค้าเพื่อหาวิธีการกระจายรายได้ให้แก่ชาวบ้าน และให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมได้สัมผัสกับวิถีชีวิตชุมชนอย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นลักษณะของการกักนักท่องเที่ยวให้อยู่ในร้านของตนเองซึ่งมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน เพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้สัมผัสวิถีชีวิตชุมชนที่แท้จริง ปัญหาที่นักท่องเที่ยวไม่ค่อยประทับใจ คือเรื่องความสะดวกโดยเฉพาะขยะที่ทำให้สภาพแวดล้อม วิถีชีวิตที่ควรจะต้องดูใจกลับไม่น่าดู จึงมีโครงการที่จะดำเนินการจัดเก็บขยะอย่างจริงจัง ซึ่งขณะนี้โครงการดังกล่าวได้รับการอนุมัติแล้ว แต่ยังไม่ได้นำมาดำเนินการจัดทำ ควรจะมีห้องน้ำสาธารณะที่สะอาดไว้ให้บริการอย่างเพียงพอ มีป้ายบอกเส้นทาง ระยะทาง ตลอดจนควรมีจุดบริการนักท่องเที่ยวที่มีข้อมูลต่าง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยว แผ่นพับ เอกสารที่เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชน

นอกจากนี้ในกรณีนี้ที่นักท่องเที่ยวต้องการไปเยี่ยมกุโบ หรือมัสยิด บางครั้งนักท่องเที่ยวต้องการทราบข้อมูลต่าง ๆ ชาวบ้านก็ควรให้บริการด้วยความรู้ ความเข้าใจ และสามารถตอบคำถามนักท่องเที่ยวได้ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษได้

ชุมชนบ้านเกาะบันหยีจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจที่จะเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ก็จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา ชาวบ้าน และโดยเฉพาะผู้ประกอบการร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว มัคคุเทศก์ ควรจะได้ตระหนักและคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมให้มากขึ้น ทุกฝ่ายควรจะได้มีส่วนร่วมในการดูแลวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น โดยมีการร่วมมือกันอย่างจริงจัง ให้หน่วยงานภาครัฐที่มีความจริงจังในการดำเนินงานเข้ามาช่วยควบคุมดูแล มีการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ หรือทิศทางในการพัฒนาชุมชนอย่างชัดเจน ทุกฝ่ายควรจะได้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือ ร่วมแก้ปัญหา และพัฒนาไปด้วยกัน ชาวบ้านในชุมชนควรจะหันหน้าเข้าหากันและร่วมมือกันในการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้น โดยคำนึงถึงความถูกต้อง เหมาะสม และร่วมกันอนุรักษ์วิถีชีวิต

ชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนให้ดำรงอยู่ เพื่อให้เป็นจุดเด่นของหมู่บ้านที่นักท่องเที่ยวปรารถนาเข้ามาเยี่ยมชม

2.4 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนชาวเล

ชุมชนชาวเลที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา เป็นชุมชนชาวเลบ้านสังกาอู้ จากการประชุมกลุ่มที่ประชุมได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการด้านวิถีชีวิตชุมชนของชาวเลว่า ชุมชนชาวเลมีวิถีชีวิตที่น่าสนใจ โดยเฉพาะความเป็นอยู่ สภาพบ้านเรือน การทำมาหากิน แต่ปัจจุบันนี้วิถีชีวิตเหล่านั้นเริ่มเปลี่ยนไปเพราะความทันสมัยที่เข้ามา จนละเลยวิถีชีวิตแบบเดิม จึงควรที่จะหาวิธีการที่จะให้วิถีชีวิตแบบเดิมดำรงอยู่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปเยี่ยมชม แต่ในการดำรงอยู่นั้นจะต้องทำให้ชาวเลมีรายได้ด้วย เช่น การให้ชาวเลยังคงประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน ทำไซจับปลา โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดูแลทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ เพื่ออาชีพประมงจะคงอยู่ได้ด้วย และนักท่องเที่ยวก็สามารถเข้าไปเยี่ยมชมได้ หรืออาจจะจัดพานักท่องเที่ยวเดินทางไปดูการออกทะเลเพื่อหาปลาของชาวเล เป็นต้น

ปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นในขณะนี้ คือ การที่หน่วยงานต่าง ๆ เข้าไปดูแลสร้างบ้านเรือนให้แก่ชาวเลโดยลืมถึงวิถีชีวิตความเป็นชาวเลที่มีลักษณะการสร้างบ้านเรือนที่เป็นเอกลักษณ์ เพราะบ้านเรือนที่สร้างขึ้นใหม่นั้น สร้างด้วยคอนกรีต อยู่บนเนินสูง ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนดำเนินการก่อสร้าง โดยมีเหตุผลว่าเพื่อความปลอดภัยจากคลื่นสึนามิ ที่ประชุมกลุ่มได้แสดงความห่วงใยในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก เพราะหากสภาพความเป็นอยู่ บ้านเรือนเปลี่ยนไป วิถีชีวิตแบบเดิมน่าจะหายไปด้วย ดังนั้นต่อไปความเป็นชุมชนชาวเลก็คงไม่มีจุดขายใด ๆ สำหรับนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ปัญหาอีกทาง คือ การนำวิถีชีวิตชุมชนชาวเล ประเพณี วรรณกรรมท้องถิ่นไปจัดแสดงไว้ในศูนย์บริการนักท่องเที่ยวซึ่งควรที่จะจัดสร้างไว้ ณ บริเวณชุมชนชาวเล ภายในก็จัดให้มีการสาธิตการประกอบอาชีพ การทำไซให้นักท่องเที่ยวได้ชม หรืออาจจะไปจัดแสดงไว้ ณ ศูนย์แสดงวิถีชีวิตชาวเกาะลันตา บริเวณที่ว่าการอำเภอเก่าซึ่งที่นั่นจะได้นำเสนอวิถีชีวิตของชาวเลด้วย แต่ความดึงดูดใจสำหรับนักท่องเที่ยวก็อาจจะลดลง

ชุมชนบ้านสังกาอู้จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจที่จะเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ก็จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน เจ้าของสถานประกอบการ และโดยเฉพาะองค์กรต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทต่อชุมชนชาวเลควรจะได้มีส่วนร่วมในการดูแล มีการกำหนดทิศทาง หรือยุทธศาสตร์ในการทำงานอย่างชัดเจน บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ที่จะให้ชาวเลดำรงชีพอยู่ได้ โดยไม่ขัดต่อวิถีชีวิตแบบเดิม เมื่อมีทิศทางที่ชัดเจนแล้วจึงประสานงานไปยัง

ชาวเล ทำความเข้าใจ และสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้น พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามข้อตกลงด้วยความเต็มใจ และที่สำคัญผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะภาครัฐที่มีอำนาจควรจะได้ควบคุมองค์กรที่เข้ามาเพื่อ มุ่งหวังผลประโยชน์จากชาวเล และตัวชาวเลเองที่จะต้องยืนหยัดในวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์ มีคุณค่า ที่ควรแก่การอนุรักษ์ โดยมีแกนนำในหมู่บ้านที่เป็นศูนย์รวมในการประสานงาน หรือเป็นกำลังหลักในการดำเนินงาน แก้ปัญหา หรือพัฒนาชุมชนของตนเองให้ดำเนินไปได้อย่างถูกต้องทิศทาง เพื่อดำรงซึ่งวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นที่น่าสนใจให้ดำรงอยู่ต่อไป

ดังนั้น ในการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิต ประเพณีและวรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ จึงควรมีการจัดการในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ ควรตั้งอยู่บนแนวคิดของการผสมผสานจุดมุ่งหมายของการอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ความเป็นเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ของแต่ละชุมชน และความหลากหลายทาง วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มีวิถีชีวิต และจารีตประเพณีแตกต่างกันออกไปตามความ เชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรมประเพณี ศาสนา การให้คุณค่า และพิธีกรรมของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ ให้ ประสานสอดคล้องและไม่ทำลายคุณค่าที่มีอยู่

2. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรมุ่งเน้นจุดหมายให้ชุมชนท้องถิ่นมีจิตสำนึก มีความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ วัฒนธรรมประเพณีของตนก่อนเป็นอันดับแรก และสามารถถ่ายทอดให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ และเข้าใจในวิถีชีวิต ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ของตนว่ามีคุณค่าอย่างไร

3. ลักษณะการจัดการท่องเที่ยวควรเป็นไปในรูปแบบของการส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับธรรมชาติ ชุมชนท้องถิ่นกับวิถีชีวิต ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น โดยเป็นไปในลักษณะของการประสานสัมพันธ์ระหว่าง การอนุรักษ์ การจัดการองค์ความรู้ ภูมิ ปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ และการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งสามารถบริหารจัดการชุมชนให้มีคุณภาพ และเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม ไม่เป็นการทำลายธรรมชาติ วิถีชีวิต ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นซึ่งมีคุณค่าต่อชุมชน

4. หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมในการนำเสนอแนวทางการจัดการ ทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดบทเรียนของแต่ละชุมชน และเป็นที่ บริการด้านการจัดการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง เป็นการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม

ร่วมระหว่างกัน พร้อมทั้งสนับสนุน และสร้างโอกาสให้บุคลากรในชุมชนได้พัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ เพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

5. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรมีการสร้างเครือข่ายร่วมกับแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ หรือมีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวร่วมกัน เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ดังนั้น เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่รู้จัก จึงควรเสนอเข้าไปในโปรแกรมการท่องเที่ยวของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ สร้างความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกที่ดีให้นักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการท่องเที่ยว องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน อำเภอ และจังหวัด เพื่อให้เห็นคุณค่าของการท่องเที่ยวดังกล่าว

6. ควรมีการสนับสนุนให้มีการศึกษาเกี่ยวกับการวางยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของชุมชน โดยมุ่งเน้นประเด็นการศึกษาลักษณะศักยภาพของชุมชน และการจัดการการท่องเที่ยว การวางกลยุทธ์การนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว การวางกลยุทธ์ด้านการประชาสัมพันธ์ การศึกษาถึงศักยภาพด้านโครงสร้างขององค์กรที่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ศักยภาพของชุมชนในการรองรับการท่องเที่ยว ผลกระทบที่จะตามมา การศึกษาด้านการเตรียมความพร้อมของแต่ละชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การศึกษาด้านการจัดการองค์ความรู้ของแต่ละชุมชนเพื่อนำเสนอในรูปแบบการท่องเที่ยว การศึกษาถึงแนวทางด้านการจัดการการท่องเที่ยวของแต่ละชุมชน การบริหารจัดการการท่องเที่ยว และการผลิตสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการศึกษาเชิงคุณภาพเป็นสำคัญ

7. ควรมีการสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม การศึกษาด้านการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว และการสร้างเกณฑ์มาตรฐานในการลดผลกระทบต่าง ๆ ที่ อาจเกิดจากการท่องเที่ยว

8. ควรส่งเสริมและปลูกฝังให้เยาวชนรักการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชน ตลอดจนให้เยาวชนดังกล่าวทำหน้าที่ในการถ่ายทอด หรือเป็นมัคคุเทศก์อาสาสมัครให้นักท่องเที่ยวได้

9. ควรมีการจัดทำตารางปฏิทินประจำปีของแต่ละชุมชนประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ เพื่อจะได้เลือกท่องเที่ยวให้ตรงกับเทศกาลงานประเพณีที่ตนเองสนใจ

10. ควรจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยมุ่งเน้นไปที่ชุมชนซึ่งยังคงรักษา อนุรักษ์ วัฒนธรรมของตนให้ดำรงอยู่ในวิถีชีวิตปัจจุบัน และสมาชิกในชุมชนต่างให้ความสำคัญ มีจิตสำนึกและเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมของตน โดยมีได้มุ่งหวังที่จะสร้างวัฒนธรรมที่ยั่งยืนมาเพื่อ

เป็นการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เพราะจะเป็นการทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิมมากกว่าที่จะเป็นการอนุรักษ์อย่างแท้จริง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผู้จัดการท่องเที่ยวดังกล่าวไม่สอดคล้องกับหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

11. ควรส่งเสริมให้มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยให้ความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นหลัก (Community Based Tourise) ซึ่งควรส่งเสริมให้ชุมชนได้มีส่วนสำคัญในการรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมของตนและให้ความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวเพื่อที่ชุมชนจะได้ปรับทิศทางการจัดการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมและไม่ทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีคุณค่า นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ทุกภาคีได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกด้วย

รหัสโครงการ : RDG48O0050

ชื่อโครงการ : การจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัด
ภูเก็ต พังงา และกระบี่

ชื่อนักวิจัย : รุ่งรัตน์ ทองสกุล, มยุเรศ ตนะวัฒนา, วชิราภรณ์ ชนะศรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

E-mail Address : rungrat.th@chaiyo.com

ระยะเวลาโครงการ : 1 กันยายน 2548 – 31 สิงหาคม 2549

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาลักษณะ และแนวทางการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนชาวไทยถิ่น ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยมุสลิม และชาวเลโดยมีส่วนร่วมของทุกภาคี เพื่อให้เป็นที่ถูกใจของนักท่องเที่ยว

การดำเนินงาน

เก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับลักษณะการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนต่าง ๆ ทั้ง 4 ชุมชน จากทั้ง 3 จังหวัด โดยสอบถามเจ้าบ้าน ผู้นำชุมชน มัคคุเทศก์ เจ้าของธุรกิจการท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการการท่องเที่ยว เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเกี่ยวกับความพึงพอใจ ความสนใจ และความคาดหวังต่อการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น สำหรับใช้เป็นข้อมูลประกอบการหาแนวทางการจัดการที่เหมาะสมโดยมีส่วนร่วมของทุกภาคี เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

สรุปผล

1. ลักษณะการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นชุมชนชาวไทยถิ่นยังไม่มีระบบการจัดการในการนำเสนอเพื่อการท่องเที่ยวที่ชัดเจน เพราะวิถีชีวิต ประเพณีของชุมชนที่เป็นอยู่ยังไม่โดดเด่นพอ ส่วนวรรณกรรมท้องถิ่นแม้จะมีความโดดเด่นก็ไม่ใช่ที่ต้องการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่

ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนมีวิถีชีวิต ประเพณี ที่น่าสนใจ มีการจัดการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนแต่ยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน ส่วนวรรณกรรมท้องถิ่นไม่มีการนำเสนอเพื่อการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน

ชุมชนชาวไทยมุสลิมมีวิถีชีวิต ประเพณี ที่น่าสนใจ มีการจัดการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนแต่ยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจนนัก ส่วนวรรณกรรมท้องถิ่นไม่มีการนำเสนอที่เป็นระบบอย่างชัดเจน

ชุมชนชาวเลมีวิถีชีวิต ประเพณี ที่น่าสนใจ เพราะความที่เป็นชนกลุ่มน้อย แต่ไม่มีการจัดการเพื่อการท่องเที่ยวที่เป็นระบบ ส่วนวรรณกรรมท้องถิ่นไม่มีการนำเสนอที่เป็นระบบอย่างชัดเจนเนื่องจากใช้ภาษาชาวเล จึงทำให้เข้าใจเรื่องราวได้ยาก

2. แนวทางการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น

ชุมชนชาวไทยถิ่นควรจะได้มีการจัดทำหมู่บ้านศิลปินขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมวัฒนธรรมของชุมชน มีการจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ร้านอาหารพื้นบ้าน ของที่ระลึก ที่พักแบบโฮมสเตย์ มีการบริการที่ดี มีการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบอย่างทั่วถึง โดยภาคีต่าง ๆ จะต้องมีส่วนร่วมในการผลักดัน และดำเนินงาน

ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนควรจัดให้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีภาคีทุกภาคที่มีความรู้ อย่างแท้จริง มีการจัดทำป้ายเส้นทางที่ชัดเจน จัดการจราจรให้คล่องตัว มีพิพิธภัณฑ์ที่มีข้อมูลต่าง ๆ ครบถ้วน โดยภาคีต่าง ๆ จะต้องมีส่วนร่วมในการผลักดัน และดำเนินงาน

ชุมชนชาวไทยมุสลิมควรจะได้มีการนำเสนอให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตชุมชนอย่างแท้จริง มีสาธารณูปโภคที่จำเป็นอย่างครบถ้วน และเหมาะสม มีป้ายบอกเส้นทางที่ชัดเจน มีจุดบริการนักท่องเที่ยว รวมทั้งเอกสารประกอบการท่องเที่ยว โดยภาคีต่าง ๆ จะต้องมีส่วนร่วมในการผลักดัน และดำเนินงาน

ชุมชนชาวเลควรจะรักษาเอกลักษณ์ของชุมชนให้ดำรงอยู่บนพื้นฐานของความอยู่รอดหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้าไปดูแลจะต้องเข้าใจ และดำเนินการอย่างเหมาะสมไม่ให้เกิดกระทบกระเทือนต่อวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ศูนย์แสดงวิถีชีวิตชาวเล โดยภาคีต่าง ๆ จะต้องมีส่วนร่วมในการผลักดัน และดำเนินงาน

คำหลัก : วิถีชีวิตชุมชน, ประเพณี, วรรณกรรมท้องถิ่น

Project Code : RDG48O0050
Project Title : Tourism Management in community way of life, tradition and local literature in Phuket, Phang-nga and Krabi Province
Investigators : Thongsakul R., Tanawattana M., Chanasri W.
Phuket Rajabhat University
E-mail Address : rungrat.th@chaiyo.com
Project Duration : 1 September 2005 – 31 August 2006

Abstract

Objectives

To study the characteristics and ways of tourism management in community way of life, tradition and local literature of Chinese-Thai, Muslim-Thai and fisherman communities by participation from every organization in order to satisfy the tourists.

Methods

Data were collected in detail of the characteristics of tourism management in community way of life, tradition and local literature from 4 communities in 3 provinces. The house holders, local leaders, guides, business owners in tourism arrangement were interviewed to obtain these data. Thai and foreign tourists were also interviewed in the area of satisfaction, interest and expectation in the tourism management through community way of life, tradition and local literature to gain the appropriate management by participation from every section and subsequently response to the requirement of tourists.

Conclusion

1. Characteristics of tourism management in community way of life, tradition and local literature.

There is no obvious management system among local Thai communities in tourism, as their way of life, tradition are not remarkable. Though the local literature is distinct, the tourists rarely pay attention to this.

Chinese-Thai community has interesting way of life and tradition. The management is set by local participation but it is still ambiguous. For local literature, there is no observable arrangement in tourism.

Muslim-Thai community has interesting way of life and tradition. The management is co-operated by local people but it is still ambiguous. For local literature, there is no systematic arrangement for tourism.

Fisherman community has interesting way of life and tradition because of its ethnic minority. Anyway there is no systematic tourism management. For local literature, there is no efficient arrangement for tourism and it is quite difficult to understand the local language.

2. Way of tourism management in community way of life, tradition and local literature

Local Thai community should organise the artist village as the local tradition centre. Visitor centre, local food restaurant, gift shop, home stay, good service and proficient publication should be established primarily for tourists. Every section must participate in these procedures.

The sustainable tourism should be applied for Chinese-Thai community by arranging knowledgeable guide, clear walk-way sign, convenient transportation, and inspired museum. Every section must participate in setting the processes in motion.

There should be the opportunity for tourists to explore Muslim-Thai's way of life. Appropriate facility, apparent direction sign, tourist centre and information pamphlet should be prepared by all sectors.

Fisherman community should maintain the local identity based on the survival. Organisation taking care of this community must realize in this point, then process in the appropriate way and not disturb the original way of life. Visitor centre and local way of life centre should be set up by every section's contribution.

Keyword: Community way of life, Tradition, Local literature

สารบัญ

บทที่	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.....	ข
บทคัดย่อ.....	ฅ
Abstract.....	ฐ
สารบัญ.....	ณ
สารบัญตาราง.....	ด
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
คำถามหลักของการวิจัย.....	3
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	17
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของ จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่.....	26
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	43
แหล่งข้อมูลการศึกษา.....	43
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	46

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล.....	47
แนวทางการดำเนินงาน.....	48
สรุปผลการวิจัย.....	48
บทที่ 4 ผลการศึกษาค้นคว้า.....	49
ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น.....	50
ลักษณะการจัดการของชุมชนชาวไทยถิ่น.....	50
ลักษณะการจัดการของชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน.....	58
ลักษณะการจัดการของชุมชนชาวไทยมุสลิม	68
ลักษณะการจัดการของชุมชนชาวเล.....	76
แนวทางการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น.....	84
แนวทางการจัดการของชุมชนชาวไทยถิ่น.....	105
แนวทางการจัดการของชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน.....	111
แนวทางการจัดการของชุมชนชาวไทยมุสลิม.....	118
แนวทางการจัดการของชุมชนชาวเล.....	125
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	131
สรุป.....	131
อภิปรายผล.....	137
ข้อเสนอแนะ.....	147
บรรณานุกรม.....	152

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	157
ภาคผนวก ก ตัวอย่างประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่.....	158
ภาคผนวก ข แบบสอบถามนักท่องเที่ยว.....	173
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้ให้ข้อมูลของชุมชน.....	186
ภาคผนวก ง ภาพประกอบการวิจัย.....	191
ภาคผนวก จ ตารางแผนการดำเนินงาน.....	196

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 2.1	ตารางเปรียบเทียบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม..... 20
ตารางที่ 4.1	แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามเพศ..... 84
ตารางที่ 4.2	แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกช่วงอายุ..... 85
ตารางที่ 4.3	แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกภูมิลำเนา.....86
ตารางที่ 4.4	แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามอาชีพ.....86
ตารางที่ 4.5	แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามรายได้.....87
ตารางที่ 4.6	แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกศาสนา.....88
ตารางที่ 4.7	แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามระดับการศึกษา.....88
ตารางที่ 4.8	แสดงลำดับความสนใจหรือความชื่นชอบของนักท่องเที่ยวชาวไทย ต่อลักษณะแหล่งท่องเที่ยว.....89
ตารางที่ 4.9	แสดงความพึงพอใจในการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนของ นักท่องเที่ยวชาวไทย.....90
ตารางที่ 4.10	แสดงความพึงพอใจในการจัดการท่องเที่ยวประเพณีของ นักท่องเที่ยวชาวไทย.....92
ตารางที่ 4.11	แสดงความพึงพอใจในการจัดการท่องเที่ยววรรณกรรมท้องถิ่นของ นักท่องเที่ยวชาวไทย.....94
ตารางที่ 4.12	แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำแนกตามเพศ.....95

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 4.13	แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำแนกตามช่วงอายุ.....95
ตารางที่ 4.14	แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำแนกตามภูมิภาค.....96
ตารางที่ 4.15	แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำแนกตามอาชีพ..... 97
ตารางที่ 4.16	แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำแนกตามรายได้.....98
ตารางที่ 4.17	แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำแนกตามศาสนา.....98
ตารางที่ 4.18	แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำแนกตามระดับการศึกษา.....99
ตารางที่ 4.19	แสดงลำดับความสนใจหรือความชื่นชอบของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ต่อลักษณะแหล่งท่องเที่ยว.....100
ตารางที่ 4.20	แสดงความพึงพอใจในการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนของ นักท่องเที่ยวต่างชาติ.....101
ตารางที่ 4.21	แสดงความพึงพอใจในการจัดการท่องเที่ยวประเพณีของ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ.....103
ตารางที่ 4.22	แสดงความพึงพอใจในการจัดการท่องเที่ยววรรณกรรมท้องถิ่นของ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ.....104
ตารางที่ 5.1	แสดงตารางปฏิทินประเพณีในรอบปีที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดราชบุรี..... 141
ตารางที่ 5.2	แสดงตารางปฏิทินประเพณีประจำปีของชุมชนชาวไทยถิ่น ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยมุสลิม และชาวเล ของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่..... 150

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาเช่นประเทศไทย เพราะในแต่ละปีรายได้ส่วนหนึ่งของประเทศได้มาจากการท่องเที่ยว เช่น จากข้อมูลของปี 2546 จังหวัดภูเก็ตมีรายได้จากการท่องเที่ยวถึงร้อยละ 80 (รลิกา อังกูร และคณะ 2547 : 179) แต่จากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิถล่มจังหวัดภาคใต้ชายฝั่งอันดามัน เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ได้ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ จึงจำเป็นที่จะต้องหามาตรการในการฟื้นฟูหรือปรับปรุงให้การท่องเที่ยวในจังหวัดดังกล่าวกลับมาดีดังเดิมหรือดีกว่าเดิมโดยอาศัยระบบการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ

นอกจากเหตุการณ์ภัยพิบัติจากธรรมชาติแล้วยังมีสาเหตุสำคัญที่จำเป็นจะต้องมีระบบการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ดังที่ ชนัญ วงศ์วิภาค และคณะ (2547 : 86) ได้กล่าวไว้ว่าจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรอันเกิดจากการพัฒนาตามกระแสเศรษฐกิจโลก และจากวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงปี 2540 เป็นบทเรียนที่ต้องทบทวนการจัดการทรัพยากรใหม่ โดยใช้แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน เน้นการพึ่งตนเอง โดยมีสาระสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. เป็นการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของวิถีธรรมชาติภายใต้กรอบแนวคิด และขบวนการทางนิเวศ
2. เป็นการพัฒนาที่ส่งเสริมให้มีความหลากหลายของทรัพยากร
3. เป็นการพัฒนาที่มีทั้งมิติของการอนุรักษ์ และการใช้ทรัพยากรเพื่อประโยชน์ของคนปัจจุบัน และลูกหลานในอนาคต

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่” เป็นการดำเนินการตามนโยบายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เน้นการพึ่งตนเอง เพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ในวิถีชีวิตของผู้คน หากมีการจัดการที่ดีก็สามารถพัฒนาให้เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวมากขึ้นได้ จากงานวิจัยดังกล่าวพบว่า ทางเลือกหนึ่งของการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความสนใจในระดับสูง คือ วิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่ารายการทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมลำดับแรกของทุกอำเภอในจังหวัดกระบี่ที่นักท่องเที่ยวสนใจ คือ วิถีชีวิต ส่วนจังหวัดพังงาจากทั้งหมด 8 อำเภอ

นักท่องเที่ยวให้ความสนใจวิถีชีวิตชุมชนเป็นลำดับแรก 5 อำเภอ ส่วนความสนใจของนักท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมลำดับรองลงมา คือ ประเพณี โดยที่จังหวัดภูเก็ตนักท่องเที่ยวให้ความสนใจประเพณีมากเป็นลำดับแรก 2 อำเภอ และที่จังหวัดพังงา นักท่องเที่ยวให้ความสนใจประเพณีมากเป็นลำดับแรก 2 อำเภอ (สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ และคณะ 2548)

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ทราบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมในเรื่องของ วิถีชีวิตชุมชน เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวอย่างโดดเด่นชัดเจน โดยเฉพาะในจังหวัดพังงา และกระบี่ ส่วนประเพณีเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ซึ่งเป็นที่สนใจในลำดับรองลงมา โดยเฉพาะที่จังหวัดภูเก็ต และพังงา นั้นแสดงให้เห็นว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมในเรื่องของวิถีชีวิต และประเพณี ยังเป็นที่ต้องการในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวนั่นเอง เมื่อวิถีชีวิต และประเพณีเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวจึงควรจะได้ให้ความสำคัญในการดำเนินการจัดการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านั้นให้ก้าวไปสู่การพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

นอกจากทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมในส่วนของวิถีชีวิต และประเพณี ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจแล้ว ผลจากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่” (สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ และคณะ 2548) ยังพบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวในส่วนของวรรณกรรมท้องถิ่น นักท่องเที่ยวให้ความสนใจอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างน้อย ซึ่งจากการสอบถามชาวบ้านผู้อาศัยอยู่ในชุมชนที่เป็นแหล่งข้อมูลพบว่า คนรุ่นใหม่มักจะลืมเลือนวรรณกรรมท้องถิ่นหรือบางคนแทบจะไม่รู้จักรู้จักทั้ง ๆ ที่วรรณกรรมเหล่านั้นเคยรุ่งเรืองเมื่อครั้งอดีต และเป็นสิ่งที่มีคุณค่าซึ่งสื่อถึงความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ควรจะได้มีการฟื้นฟู หรืออนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่ก่อนที่จะสูญหายไป และควรจะได้มีการจัดการเพื่อนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว เป็นการสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมในพื้นที่นั้น ๆ ด้วย

หากจะกล่าวถึงวิถีชีวิตชุมชนของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ ก็สามารถกล่าวได้ในภาพรวมที่คล้ายคลึงกัน เพราะลักษณะของสภาพภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ สภาพความเป็นอยู่ของผู้คนที่มีลักษณะที่เหมือนหรือใกล้เคียงกันเป็นอย่างมาก ชุมชนที่ปรากฏของทั้งสามจังหวัดจึงเป็นลักษณะของชุมชนที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 4 ชุมชน ได้แก่

1. ชุมชนชาวไทยถิ่น
2. ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน
3. ชุมชนชาวไทยมุสลิม
4. ชุมชนชาวเล

ด้วยความน่าสนใจของวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นด้วยเหตุผลตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะได้ศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนทั้ง 4 กลุ่ม ในเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่” โดยศึกษาวิธีการจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่เป็นวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นที่มีความเหมาะสม เพื่อให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศมีความต้องการที่จะมาเยี่ยมชม โดยเฉพาะการศึกษาในชุมชนที่หลากหลาย ทั้งชุมชนชาวไทยถิ่น ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน ชุมชนชาวไทยมุสลิม และชุมชนชาวเล งานวิจัยเรื่องนี้จะเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งสามจังหวัดให้เป็นที่พึงพอใจของนักท่องเที่ยว อันจะส่งผลให้ปริมาณนักท่องเที่ยวในสามจังหวัดมีปริมาณที่เพิ่มขึ้น และนำไปสู่รายได้ที่เพิ่มขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษา “การจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่” โดยจะศึกษาในประเด็นต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชน ต่อไปนี้

- 1.1 ชุมชนชาวไทยถิ่น
- 1.2 ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน
- 1.3 ชุมชนชาวไทยมุสลิม
- 1.4 ชุมชนชาวเล

2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจของชุมชน ต่อไปนี้

- 2.1 ชุมชนชาวไทยถิ่น
- 2.2 ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน
- 2.3 ชุมชนชาวไทยมุสลิม
- 2.4 ชุมชนชาวเล

คำถามหลักของการวิจัย

ลักษณะของการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นเป็นอย่างไร และจะมีแนวทางการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคีอย่างไร จึงจะเป็นที่ถูกใจของนักท่องเที่ยว

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. วิถีชีวิตชุมชนที่ศึกษาคั้งนี้จะศึกษาในกลุ่มที่มีผู้นักอาศัยอยู่เป็นชุมชนที่โดดเด่นที่ชาวบ้านยังคงดำเนินชีวิตประจำวันโดยรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่น มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่เด่นชัด และเป็นชุมชนที่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชม ส่วนที่อยู่กันอย่างกระจัดกระจาย หรือไม่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมจะไม่นำมาเป็นข้อมูลในการศึกษา
2. ประเพณีที่ศึกษาคั้งนี้จะศึกษาในพื้นที่เดียวกับการศึกษาวิถีชีวิตชุมชน และจะศึกษาเฉพาะประเพณีเก่าแก่ที่เกิดขึ้นและยังคงดำเนินอยู่ตลอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนนั้นเท่านั้น
3. วรรณกรรมท้องถิ่นที่ศึกษาคั้งนี้จะศึกษาในพื้นที่เดียวกับการศึกษาวิถีชีวิตชุมชน และจะศึกษาเฉพาะวรรณกรรมท้องถิ่นที่สื่อความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และเป็นวรรณกรรมที่ใช้ภาษาถิ่นของชุมชนในการสื่อสารเท่านั้น
4. การจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน และประเพณีที่ศึกษาคั้งนี้จะศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับสิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก การคมนาคมและขนส่ง ความปลอดภัย การมีส่วนร่วมของชุมชน และการบริการเท่านั้น
5. การจัดการการท่องเที่ยวในส่วนวรรณกรรมท้องถิ่นจะศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับองค์กร การมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดเก็บเท่านั้น
6. การศึกษาคั้งนี้จะศึกษาวิถีชีวิตชุมชน 4 กลุ่มชน ได้แก่ ชุมชนชาวไทยพุทธ ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน ชุมชนชาวไทยมุสลิม และชุมชนชาวเล โดยเลือกศึกษาวิถีชีวิตชุมชนแต่ละกลุ่มชนในพื้นที่ที่มีความโดดเด่นที่สุดเพื่อเป็นกรณีศึกษาหรือเป็นตัวแทนของทั้ง 3 จังหวัด

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ลักษณะของการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของ

- 1.1.1 ชุมชนชาวไทยถิ่น
- 1.1.2 ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน
- 1.1.3 ชุมชนชาวไทยมุสลิม
- 1.1.4 ชุมชนชาวเล

1.2 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจของชุมชน ต่อไปนี้

1.2.1 ชุมชนชาวไทยถิ่น

1.2.2 ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน

1.2.3 ชุมชนชาวไทยมุสลิม

1.2.4 ชุมชนชาวเล

2. ขอบเขตด้านพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

2.1 พื้นที่ศึกษา คือ จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ โดยเลือกศึกษาในพื้นที่ที่มีชาวไทยถิ่น ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยมุสลิม และชาวเลอาศัยอยู่เป็นชุมชนที่โดดเด่น ชาวบ้านยังคงดำเนินชีวิตโดยรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่น มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่เด่นชัด และเป็นชุมชนที่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชม โดยจะเลือกศึกษาชุมชนชาวไทยถิ่น ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน ชุมชนชาวไทยมุสลิม และชุมชนชาวเล เพียงชุมชนละ 1 แห่ง เพื่อเป็นกรณีศึกษาหรือเป็นตัวแทนของทั้ง 3 จังหวัด

2.2 กลุ่มตัวอย่างและประชากร

1) เจ้าบ้าน (Guest) มัคคุเทศก์ เจ้าของธุรกิจการท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการการท่องเที่ยว และผู้ใช้งานวิจัยอื่น ๆ เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ และ Focus group

2) นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเชิงสัมภาษณ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการ หมายถึง “กระบวนการดำเนินงาน หรือปฏิบัติงานของเจ้าบ้าน มัคคุเทศก์ เจ้าของธุรกิจการท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ให้บรรลุเป้าหมายในด้านของสิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก การคมนาคมและขนส่ง การมีส่วนร่วมของชุมชน การบริการ องค์กร การประชาสัมพันธ์ และการจัดเก็บ

2. การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่อาศัยโดยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว ด้วยความสมัครใจ โดยไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

3. วิถีชีวิต หมายถึง ลักษณะความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตประจำวันที่มีขนบธรรมเนียมหรือมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น เช่น ความเชื่อ อาหาร การแต่งกาย ประเพณี วรรณกรรมท้องถิ่น เป็นต้น

4. วรรณกรรมท้องถิ่น หมายถึง วรรณกรรมในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งซึ่งเป็นท้องถิ่นระดับภาค จังหวัด อำเภอ ตำบลหรือหมู่บ้าน เป็นวรรณกรรมที่คนในท้องถิ่นแต่งขึ้น ใช้ภาษาถิ่น มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่น และเขียนขึ้นเพื่อประโยชน์ในท้องถิ่น (สืบพงศ์ ธรรมชาติ 2540 : 1)

5. ชาวไทยถิ่น หมายถึง ผู้ที่มีเชื้อสายเป็นชาวไทยแท้ นับถือศาสนาพุทธ ประกอบพิธีกรรมแบบไทยพุทธ มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ ตั้งแต่กำเนิดหรือเป็นระยะเวลาอันยาวนานจนมีวิถีชีวิตเหมือนผู้ที่มีพื้นเพเดิมในชุมชน อาศัยรวมกันอยู่ในหมู่บ้านที่ชาวบ้านยังคงดำเนินชีวิตโดยรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่น และมีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่เด่นชัด

6. ชาวไทยเชื้อสายจีน หมายถึง ผู้ที่มีเชื้อสายจีน นับถือศาสนาพุทธ ยังคงประกอบพิธีกรรมแบบจีน และมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ ตั้งแต่กำเนิดหรือเป็นระยะเวลาอันยาวนานจนมีวิถีชีวิตเหมือนผู้ที่มีพื้นเพเดิมในชุมชน อาศัยรวมกันอยู่ในหมู่บ้านที่ชาวบ้านยังคงดำเนินชีวิตโดยรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่น และมีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่เด่นชัด

7. ชาวไทยมุสลิม หมายถึง ผู้ที่เป็นคนไทยนับถือศาสนาอิสลาม ประกอบพิธีกรรมแบบมุสลิม และมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ ตั้งแต่กำเนิดหรือเป็นระยะเวลาอันยาวนานจนมีวิถีชีวิตเหมือนผู้ที่มีพื้นเพเดิมในชุมชน อาศัยรวมกันอยู่ในหมู่บ้านที่ชาวบ้านยังคงดำเนินชีวิตโดยรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่น และมีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่เด่นชัด

8. ชาวเล หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลออสโตรนีเซียน ซึ่งอาศัยอยู่ตามชายฝั่ง หรือเดินทางเร่ร่อนตามเกาะแก่งของทะเลอันดามันทางตอนใต้ของประเทศไทย ประกอบด้วยสามกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มมอแกน กลุ่มมอแกลน และกลุ่มอูรักลาไวย ประกอบพิธีกรรมแบบดั้งเดิม อาศัยรวมกันอยู่ในหมู่บ้านที่ชาวบ้านยังคงดำเนินชีวิตโดยรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของตนเอง และมีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่เด่นชัด

9. ชุมชน หมายถึง พื้นที่ที่มีผู้อยู่อาศัยอยู่เป็นหมู่บ้านซึ่งมีความหนาแน่น ชาวบ้านยังคงดำเนินวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่โดดเด่นหรือเป็นเอกลักษณ์

10. เจ้าบ้าน หมายถึง เจ้าของพื้นที่ที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ชาวบ้านยังคงดำเนินวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่โดดเด่นหรือเป็นเอกลักษณ์

11. การมีส่วนร่วมของภาคี หมายถึง การวางแผนเพื่อให้เกิดการประสานร่วมมือกันของประชาชน สถาบันต่าง ๆ และองค์กร หรือกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนและดำเนินการ วิธีการนี้จำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของกลุ่มดังกล่าว และจะต้องสะท้อนหรือตอบสนองความต้องการ ค่านิยม และอุดมคติจากผู้เกี่ยวข้องจากทุกฝ่ายในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใช้บริการที่อยู่ในชุมชนนั้น โดยสร้างพันธสัญญาร่วมกันเพื่อดำเนินการให้บรรลุ

วัตถุประสงค์ ซึ่งจะต้องอาศัยความประนีประนอมในการดำเนินงาน ทั้งนี้เพื่อให้การท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชน เป็นที่ต้องการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว และให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจมากที่สุด

ความสำคัญของงานวิจัย

1. เพื่อจะได้ทราบลักษณะการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนต่าง ๆ
2. เพื่อจะได้ข้อมูลแนวทางการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนต่าง ๆ ที่ควรดำเนินการอย่างเหมาะสมเพื่อให้เป็นที่พึงพอใจของนักท่องเที่ยว
3. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับนำไปปรับปรุงระบบการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนต่าง ๆ
4. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมแก่ผู้ที่สนใจในด้านอื่น ๆ ต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังจะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต พังงา และภูเก็ต

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ เช่น ทะเล น้ำตก ภูเขา หรือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากมนุษย์ เช่น โบราณสถาน วิถีชีวิตชุมชน เป็นต้น ทรัพยากรเหล่านี้ย่อมจะมีการเสื่อมโทรมไปตามกาลเวลาขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการที่จะส่งผลให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านั้นเสื่อมโทรมเร็วขึ้นหรือช้าลง จึงจำเป็นที่จะต้องหามาตรการที่จะทำให้ทรัพยากรเหล่านั้นดำรงอยู่ในสภาพที่ดีให้นานที่สุด หรือเสื่อมโทรมช้าลงให้มากที่สุด จึงมีหน่วยงานหรือเจ้าภาพที่รับผิดชอบดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวเกิดขึ้น รลิกา อังกูร และคณะ (2547 : 5) ได้แบ่งผู้รับผิดชอบดูแลไว้ 3 กลุ่ม ได้แก่

1. **รัฐบาล** ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของประเทศมีหน่วยงานของรัฐ เช่น กรมศิลปากร กรมการศาสนา องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น เป็นผู้รับผิดชอบดูแล และบริหารจัดการในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
2. **องค์กรไม่แสวงหากำไร** ส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เช่น วัด มูลนิธิ สมาคม ชมรม เป็นต้น
3. **เอกชน** มักจะเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการบันเทิงเป็นส่วนใหญ่ เช่น สวนสนุก ห้างสรรพสินค้า เป็นต้น

ผู้รับผิดชอบดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยว 3 กลุ่มข้างต้น จะต้องมามีวิธีการจัดการที่ดี เพื่อให้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวดำรงอยู่ในนานที่สุดหรือดำรงอยู่ตลอดไป ซึ่งชนัญ วงศ์วิภาค และคณะ (2547 : 3) ได้กล่าวถึงการจัดการ (management) ว่าหมายถึง “การกระทำ หรือ

ศาสตร์และศิลป์และการดำเนินการรู้อย่างหนึ่งอย่างใด” ส่วนทรัพยากร หมายถึง “บางสิ่งบางอย่างที่มีอยู่แล้ว และมีศักยภาพที่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้” ดังนั้น การจัดการทรัพยากรจึงหมายถึง ศาสตร์และศิลป์แห่งการดำเนินการเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่างที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ชนงกรณ์ กุณฑบุตร (2547 : 2) ได้กล่าวถึงการจัดการว่าจะต้องประกอบด้วยคน ตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน และผู้จัดการหรือผู้บริหารคือผู้ที่ประสานทรัพยากรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นคน เงิน สิ่งของ และวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยมุ่งให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ในส่วนของทรัพยากรการท่องเที่ยว รลิกา อังกูร และคณะ (2547 : 5 - 9) ได้กล่าวถึงวิธีการจัดการที่ควรประกอบด้วยวิธีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อประเมินศักยภาพและจัดระดับ เป็นการวิเคราะห์หาจุดเด่นที่มีเอกลักษณ์ของทรัพยากรภายในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจะได้วิเคราะห์ความเหมาะสมต่อการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ผู้ที่รับผิดชอบควรเริ่มต้นด้วยการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการกำหนดทิศทางในการดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ว่ามีทรัพยากรการท่องเที่ยวอะไรบ้าง เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทใด และมีสภาพอย่างไร ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ได้จากการสำรวจจะมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว แหล่งที่มีความเหมาะสมสูงสุดจึงควรได้รับการจัดการที่ถูกต้อง ส่วนแหล่งที่มีความเหมาะสมน้อยควรได้รับการพิจารณาในด้านรูปแบบและการจัดการที่ทำให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยว และมีระบบการจัดการที่สามารถเอื้อประโยชน์ และตอบสนองความต้องการโดยรวมของประเทศ

1.2 การประเมินศักยภาพและจัดระดับของทรัพยากรภายในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญโดยการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวด้วยการกำหนดค่าคะแนน 5 – 1 คือ มากที่สุดถึงน้อยที่สุด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.2.1 ชนิดของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพิจารณาสภาพทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว ความเกี่ยวเนื่องของระบบนิเวศในพื้นที่ โอกาสในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว เป็นต้นว่า กำหนดให้แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์มีค่าเท่ากับ 5 แหล่งที่มีการปรับปรุงเล็กน้อยมีค่าเท่ากับ 4 คะแนนจะลดน้อยลงลดหลั่นกันไปตามลำดับของความสมบูรณ์ที่ปรากฏ

1.2.2 ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพิจารณาจากสภาพโดยทั่วไปใน 3 ปัจจัย คือระบบนิเวศภายในแหล่งท่องเที่ยว ความเป็นเอกลักษณ์ และการมีองค์ประกอบที่หลากหลาย เช่น ภายในสถานที่ท่องเที่ยวประเภทโบราณสถานมีความเหมาะสมในการจัดวางมากที่สุดก็จะได้คะแนนเท่ากับ 5 และถ้าน้อยลงมาคะแนนก็จะลดลงไปตามลำดับ เป็นต้น

2. การประเมินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว เป็นการประเมินถึงปริมาณของนักท่องเที่ยว รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว และระดับของการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะสามารถรองรับได้โดยไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรการท่องเที่ยวในด้านลบ ทั้งนี้เนื่องจากการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของการท่องเที่ยวทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม การจัดการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบดังกล่าวจึงต้องคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบทางลบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวมากเกินไป เช่น มีการป้องกันปัญหาความแออัด การรบกวนของเสียง เป็นต้น

การประเมินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวควรพิจารณาปัจจัยสำคัญ

3 ประการ ดังนี้

2.1 ขีดจำกัดทางสภาพแวดล้อม เป็นขีดความสามารถในการรักษาสมดุลระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับจำนวนนักท่องเที่ยวในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เพราะถ้าขาดสมดุลจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวทางกายภาพ เช่น จำนวนนักท่องเที่ยวในปริมาณสูงสุดที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งต่าง ๆ โดยไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และระบบนิเวศ ซึ่งการท่องเที่ยวดังกล่าวจะไม่ทำให้ประสบการณ์ในการท่องเที่ยวลดน้อยลง

2.2 ขีดจำกัดทางการตลาด เป็นขีดความสามารถในการรองรับตลาดการท่องเที่ยวที่รักษาสมดุลระหว่างปริมาณนักท่องเที่ยวกับกิจกรรมที่อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่รองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งมักจะมีผลกระทบทางจิตวิทยา เช่น จำนวนนักท่องเที่ยวที่มากเกินไปทำให้เกิดความรู้สึกว่าประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ได้รับด้อยคุณภาพไม่คุ้มค่ากับการท่องเที่ยวในครั้งนั้น เช่น รถติดบริเวณทางเข้าสถานที่ท่องเที่ยวเนื่องจากมีผู้คนเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก เป็นต้น

2.3 ขีดจำกัดของชุมชน เป็นขีดความสามารถของชุมชนในการรองรับนักท่องเที่ยว เพราะหากมีนักท่องเที่ยวเข้ามามากเกินไปก็จะเกิดผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ เช่น พื้นที่ใช้สอยลดน้อยลงเพราะมีการทำร้านอาหารมากขึ้น เป็นต้น

3. การกำหนดเขตการใช้พื้นที่หรือเขตการจัดการในแหล่งท่องเที่ยว บริเวณแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจำเป็นต้องมีการกำหนดเขตพื้นที่เพื่อประโยชน์ต่าง ๆ หรือเพื่อการจัดการให้เหมาะสมตามสภาพและขนาดของทรัพยากรที่จะรองรับนักท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

3.1 จัดให้มีเขตบริการหรือศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสม เช่น มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว มีเอกสารสิ่งพิมพ์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

3.2 การจัดเขตกิจกรรมการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยวควรกำหนดไว้ในพื้นที่ที่มีความทนทาน และไม่เปราะบางจนเกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ ควรมีการควบคุมนักท่องเที่ยวที่จะเข้าไปใช้ประโยชน์ไม่ให้เกินขีดความสามารถที่จะรองรับได้ รวมทั้งการควบคุมนักท่องเที่ยวให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม เป็นต้น

3.3 การจัดเขตสงวนหรือพื้นที่เฉพาะสำหรับให้นักท่องเที่ยวเข้าไป เพื่อความปลอดภัยของทรัพยากรการท่องเที่ยว

4. การควบคุมดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นการควบคุมการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางกายภาพให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมในพื้นที่ การป้องกันมลภาวะที่เป็นพิษ เป็นต้น

ดร.ชนันท์ เอ็มพันธ์ และสุรเชษฐ ชาญสุมาส (2545 : 45 - 55) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไว้ในเอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภาคใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สรุปได้ว่า

1. การจัดการด้านทรัพยากรและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน การปรับแผนต่าง ๆ การเตรียมความพร้อม การกำหนดมาตรการการใช้ทรัพยากร การส่งเสริมให้กิจกรรมการท่องเที่ยวมีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว ใช้มาตรการลดหย่อนภาษีให้ผู้บริจาคแก่ชุมชน เป็นต้น

2. การจัดการด้านการตลาดและการบริการ สถานที่บริการ ระบบความคิดของคนในชุมชนเชื่อมโยงกับราคา ผลิตภัณฑ์ และการจัดการ กระบวนการถ่ายทอดความรู้ มาตรการการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรและขีดความสามารถ ทำให้ชุมชนมีรายได้

3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและกระจายประโยชน์สู่ท้องถิ่น โดยการสร้างจิตสำนึก กระตุ้นความคิดของคนในชุมชน การฝึกอบรมวิทยากร การจัดทำแผนแม่บท การจัดตั้งกองทุน การจัดการที่โปร่งใส การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม

4. แนวทางการสร้างเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวโดยการสร้างเครือข่ายความต้องการจากชุมชน พัฒนาความรู้ความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบล การให้ข้อมูลข่าวสาร ในจังหวัด ควรตั้งคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยซึ่งได้จัดทำฐานข้อมูลเชิงนิเวศไว้แล้วควรจะได้มีการกระตุ้นท้องถิ่นให้ส่งข้อมูลมาปรับปรุงให้ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2543 : 36 – 59) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล และสภาตำบล ผลการศึกษาในส่วนของการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่สรุปได้ว่า ประกอบด้วย

1. การบริหารจัดการแบบองค์รวม หมายถึง การบริหารที่มองในทุกส่วนของสังคม ผสมผสานภาครัฐและเอกชน
2. การบริหารจัดการทรัพยากรโดยท้องถิ่นที่เป็นบุคคล ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวทุกระดับ
3. รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ มี 3 รูปแบบ ดังนี้
  - 3.1 การบริหารโดยรัฐฝ่ายเดียว
  - 3.2 การบริหารโดยรัฐร่วมกับประชาชน
  - 3.3 การบริหารจัดการโดยภาคเอกชน
4. แนวทางการบริหารและการจัดการทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย
  - 4.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น
  - 4.2 การกระจายอำนาจการบริหารจัดการ
  - 4.3 แนวทางการบริหารการจัดการทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว
5. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น
  - 5.1 องค์การบริหารส่วนตำบลกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
  - 5.2 บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
  - 5.3 บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2544 : 207 - 210) ได้กล่าวถึงแนวทางการศึกษาการจัดการ ทรัพยากรได้เป็น 4 แนวทาง ได้แก่ แนวทางการศึกษาแบบอรรถประโยชน์นิยม แนวทาง การศึกษาแบบนิเวศวัฒนธรรม แนวทางการศึกษาเชิงสถาบัน และแนวทางการศึกษาเชิง ความสัมพันธ์ของอำนาจ ซึ่งแต่ละแนวทางก็มีหลักการที่แตกต่างกัน เนื่องจากการศึกษาวิจัยใน ครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องวิถีชีวิตของชุมชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมจึงสอดคล้องกับแนวทางของ การจัดการแบบนิเวศวัฒนธรรมที่เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่นจนสามารถมี ส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรอย่างอิสระภายในระบบนิเวศที่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของพวก เขา และการเสริมสร้างจิตสำนึกส่วนรวมในรูปของประชาสังคม เพื่อระดมพลังของชุมชนท้องถิ่น ให้เข้ามาร่วมมือกันแก้ปัญหาความขัดแย้ง และป้องกันผลกระทบที่ตามมาจากการพัฒนาด้าน เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องร่วมกันสร้างให้เกิดขึ้น

สำหรับทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม นิคม มุสิกคามะ (2545 : 442) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการที่ควรจะดำเนินการ สรุปได้ดังนี้

1. การกำหนดนโยบายในการอนุรักษ์ พัฒนา ทำนุบำรุงรักษาวัฒนธรรมด้วยการจัดทำ แผนงานและโครงการ การกำหนดเป้าหมายในเชิงคุณภาพ มาตรฐาน
2. การปฏิบัติการซึ่งเกี่ยวข้องกับกระดำเนินงาน เช่น การศึกษาวิจัย การประชาสัมพันธ์ การสืบทอด การสร้างสรรค์ การใช้วัฒนธรรมในชีวิตประจำวัน เป็นต้น
3. การเฝ้าระวังและการประกันคุณภาพงาน
4. การแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาวัฒนธรรมต่าง ๆ เพิ่มเติม

และเพื่อให้การบริหารจัดการดำเนินไปด้วยความเข้มแข็งจะต้องมีการดำเนินงานของ ฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง กล่าวคือ การดำเนินงานในส่วนกลางที่สังกัดกระทรวง ทบวง และกรม ตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ การดำเนินงานในส่วนภูมิภาคหรือองค์กรส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น ซึ่งมีหน้าที่ ในการรับผิดชอบดูแลในพื้นที่ที่รับผิดชอบของตนเอง และการดำเนินงานในส่วนขององค์กรพัฒนา ภาคเอกชน

กระบวนการจัดการ

การจัดการที่จะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดจะต้องมีกระบวนการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่ง ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2539 : 12) ชนงกรณ์ กุณทลบุตร (2547 : 3 - 4) และจากเอกสาร การสอนชุดวิชาของคึกการและการจัดการของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2539 : 37 - 38) ได้

กล่าวถึงกระบวนการในการจัดการหรือกิจกรรมในการจัดการ ว่าประกอบด้วยกระบวนการต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

1. การวางแผน เป็นการกำหนดเป้าหมาย การกำหนดกลยุทธ์ และการพัฒนาแผนย่อยเพื่อการประสานงานในการทำกิจกรรม
2. การจัดองค์กร เป็นการกำหนดความต้องการที่จะปฏิบัติว่าจะดำเนินการอย่างไร และใครเป็นผู้ดำเนินการปฏิบัติ
3. การจัดบุคคลเข้าทำงาน เป็นการสรรหาคนที่มีความเหมาะสม และมีการพัฒนาคนเพื่อให้งานบรรลุผลตามวัตถุประสงค์
4. การชักนำ เป็นการสั่งการ และการจูงใจที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคล และการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้น
5. การควบคุม เป็นการตรวจสอบกิจกรรมที่จะทำให้เกิดความแน่นอนบรรลุผล

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2543 : 68 - 69) ได้กล่าวถึงกระบวนการในการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวที่ควรจะดำเนินการในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล และสภาตำบลว่ามี 5 ภารกิจหลัก ดังนี้

1. การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ องค์การบริหารส่วนตำบล และสภาตำบลควรมีบทบาทในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้สาธารณชนได้ทราบให้มากที่สุด
2. การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นการสำรวจหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่เพื่อเป็นข้อมูลในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่
3. การปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นการจัดทำแผนงานโครงการเพื่อปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว
4. การบริหารแหล่งท่องเที่ยว เป็นการกำหนดแนวทางในการบริหารและจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด
5. การรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการวางระบบในการดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่รับผิดชอบ

พจนานุกรม กริ่งไกร (2545 : 12 - 14) ได้อ้างถึง Adhikary, M ที่ได้นำเสนอรูปแบบของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว สรุปได้ดังนี้

1. Strategy หมายถึง กลยุทธ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานอย่างกลมกลืนระหว่างวัตถุประสงค์ การจัดลำดับความสำคัญ การควบคุม และขอบเขตของกิจกรรมต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวที่จะต้องเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งประกอบด้วยกลยุทธ์ในการวางแผนการดำเนินงานที่สามารถปฏิบัติได้จริง และเป็นไปตามนโยบายของการท่องเที่ยวแห่งชาติ
2. Structure หมายถึง โครงสร้างในองค์กรที่จะต้องมีการจัดลำดับชั้น และแบ่งหน้าที่ให้เหมาะสม เพื่อนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ
3. System หมายถึง ระบบในการจัดการท่องเที่ยว รวมรวมถึงการจัดการข้อมูล การดำเนินงาน การปฏิบัติงาน การเงิน การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การตลาด และอื่น ๆ โดยทุกระบบจะต้องมีการประสานความร่วมมือ และมีความสัมพันธ์กันทุกชั้นตอน
4. Staff หมายถึง บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ที่มีส่วนสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี โดยเฉพาะบุคคลที่ทำหน้าที่บริการนักท่องเที่ยวที่จะต้องมีความละเอียดรอบคอบ มีความผูกพันกับงาน ทำงานด้วยความจริงใจ เพื่อจุดมุ่งหมายคือความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
5. Skill หมายถึง ทักษะในการทำงานที่ดีมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะความรู้ ความชำนาญ และทัศนคติที่เกี่ยวกับธุรกิจด้านการท่องเที่ยว
6. Style หมายถึง รูปแบบในการดำเนินการซึ่งในแต่ละพื้นที่จะมีรูปแบบในการดำเนินงานที่แตกต่างกัน
7. Share หมายถึง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็น ความรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวที่ดีที่สุด

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดการการท่องเที่ยวเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างมีเป้าหมายโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว และทรัพยากรการท่องเที่ยว นั้น ๆ ดังเช่น พรศุณี อินยะรัตน์ (2547) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาแนวทางการจัดการโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดตรัง” ซึ่งในส่วนของการจัดการโบราณสถานนั้น ผู้ศึกษาได้แบ่งประเด็นการจัดการไว้ให้เหมาะสมกับลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ โบราณสถาน ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์ เช่น การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ การทำแผ่นพับ การจัดเป็นโครงการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว เป็นต้น
2. สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ที่พัก ห้องน้ำ การบริการขายอาหารและเครื่องดื่ม

3. การคมนาคม เช่น เส้นทางคมนาคม สถานที่จอดรถ เป็นต้น

4. การอนุรักษ์และพัฒนา เช่น การจัดสรรงบประมาณ ความร่วมมือของชุมชน

เป็นต้น

จะอย่างไรก็ตามเมื่อกล่าวถึงการจัดการก็จะต้องกล่าวถึงการร่วมกันดำเนินการโดยบุคคลหลายคนเพื่อร่วมกันทำงานให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ ดังนั้นนอกจากแนวทางสำหรับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการ คือ กลุ่มคน ซึ่งฐิติมา เสนาคำ (2540 : 5 - 13) ได้กล่าวถึงสิ่งที่สมาชิกในกลุ่มจะต้องปฏิบัติ สรุปได้ดังนี้

1. โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะ และช่องทางการสื่อสาร คือ การร่วมพูดคุย

ปรึกษาหารือทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ และไม่ใช่ว่างการ เพื่อร่วมกันแก้ปัญหา และเป็นการสร้างเครือข่าย

2. กระบวนการดำเนินงานของกลุ่มจะต้องไม่รีบร้อน และไม่บังคับให้คนในกลุ่ม

ตัดสินใจ แต่จะต้องให้กลุ่มได้เข้ามาเรียนรู้ และเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ

3. ภาวะผู้นำ และผู้นำกลุ่ม ผู้นำจะต้องเป็นคนที่ดีผู้คนที่ให้เข้ามามีส่วนร่วม ผู้นำ

จะต้องไม่ผูกขาดการเป็นเจ้าของกลุ่ม จะต้องมีความวิสัยทัศน์ เป็นผู้ที่มีใจรักตัวเข้ากับกลุ่มได้อย่างแนบแน่น และทำเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม

4. สมาชิกในกลุ่มจะต้องเป็นผู้พร้อมที่จะยอมรับฟังคำแนะนำจากผู้อื่น และรู้จัก

ปรับเปลี่ยนตนเองอย่างสร้างสรรค์

5. ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสถาบัน มีความสัมพันธ์ในรูปองค์กรหรือเครือข่ายทั้งที่

เป็นทางการ และไม่ใช่ว่างการ

6. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ปัญหาของกลุ่ม เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดสำนึกความ

เป็นกลุ่ม และการส่งเสริมให้สมาชิกอยากทำงานร่วมกัน เป็นตัวเสริมสร้างพลังที่จะแก้ปัญหา และพร้อมที่จะทำงานร่วมกัน

จากหนังสือศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชน โดยกระทรวงศึกษาธิการ (2541 : 43)

ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมกลุ่ม สรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยภายใน

1.1 ระดับบุคคล เช่น ครู ราษฎรชาวบ้าน จะต้องเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ เฉลียว

ฉลาด มีวิสัยทัศน์ ขยัน เมตตา โอบอ้อมอารี เสียสละ มุ่งมั่นจริงจัง เป็นที่เชื่อถือศรัทธาของคนทั่วไป

1.2 ระดับองค์กร จะต้องมีความสามัคคี มีอุดมการณ์ร่วมกัน มีระบบการจัดการที่ดี มีผู้นำที่เข้มแข็งมีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยภายนอก เช่น แนวร่วม เครือข่าย วิทยาการ เทคโนโลยี ระบบเศรษฐกิจ วิถีชีวิตชุมชน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่ดีเพื่อส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวให้ดำเนินไปได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ก็ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่ายที่จะต้องช่วยกันเพื่อพัฒนากการท่องเที่ยวให้บรรลุตามเป้าหมาย

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้อธิบายศัพท์การท่องเที่ยวไว้ว่า เป็นคำที่มีความหมายค่อนข้างกว้าง โดยในหลักการแล้วการท่องเที่ยวประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่

1. เดินทางจากที่อยู่อาศัยโดยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. เดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

สิ่งสำคัญที่จะช่วยดึงดูดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวจำนวนมาก ๆ ก็คือ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากจะเป็นทั้งวัตถุดิบ และเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นจุดขายให้นักท่องเที่ยว อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณลักษณะพิเศษที่สามารถดึงดูดใจลูกค้า หรือนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามา

จากแผนปฏิบัติการกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยบริษัท คอร์ แพลนนิ่ง แอนด์ ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (ม.ป.ป. : 3 - 1) ได้กล่าวถึง เหตุการณ์ (Events) และกิจกรรม (Activities) ซึ่งเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญประการหนึ่งของจุดหมายการท่องเที่ยว ที่อาจจะมิพบปะได้ทั้งในฐานะที่เป็นทรัพยากรหลักหรือทรัพยากรสนับสนุน บางครั้งเมื่อรวมทรัพยากรสนับสนุนหลายอย่างเข้าด้วยกันก็สามารถมีแรงดึงดูด และมีศักยภาพทำให้กลายเป็นทรัพยากรหลักได้

เหตุการณ์ มีขอบเขตครอบคลุมตั้งแต่เทศกาล ประเพณี การแข่งขัน ขบวนแห่ตามท้องถนน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะต้องมีการจัดเป็นประจำ ในเวลาที่แน่นอน มีความดึงดูด ความน่าสนใจ และขนาดใหญ่พอที่จะดึงดูดผู้มาเยี่ยมชม เยี่ยมชม จึงจะมีศักยภาพเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ แต่ไม่ว่าเหตุการณ์นั้น ๆ จะผ่านไปแล้ว ก็สามารถพัฒนาทรัพยากรด้านอื่น ๆ เพื่อดึงดูดใจผู้มาเยี่ยมชมได้เช่นกัน แต่ทั้งนี้จะต้องมีแผนในการจัดการที่ดีอย่างต่อเนื่อง น่าสนใจ รวมทั้งมีการ

เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ส่วนกิจกรรม เป็นสิ่งดึงดูดและเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดสร้างขึ้นโดยมุ่งที่จะให้บริการต่อการท่องเที่ยว นันทนาการ และพักผ่อนหย่อนใจ เช่น สวนสนุก สวนสัตว์ พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ เป็นต้น กิจกรรมที่มีระดับและช่วงระยะเวลา ประกอบกับความหลากหลายจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยดึงดูดให้ผู้มาเยี่ยมเยียนมีเวลาพักยาวขึ้น

ในการแบ่งประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถแบ่งได้หลายรูปแบบตามแต่แนวคิดและวัตถุประสงค์ วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี (2533 : 90) ได้แบ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยยึดเป้าหมายการไปชมของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก ดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ เป็นสภาพทางกายภาพของธรรมชาติที่มีความสวยงาม หรือความน่าสนใจต่อการเดินทางไปเที่ยวชม เช่น ภูเขา ป่าไม้ แม่น้ำ รวมถึงบริเวณที่มนุษย์ได้เข้าไปปรับปรุง ตกแต่งให้มีความงามชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น เขื่อน อ่างเก็บน้ำ สถานที่ตากอากาศต่าง ๆ เป็นต้น
2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถาน และศาสนา เป็นสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นมาตามวัตถุประสงค์และเพื่อประโยชน์ของมนุษย์เอง ทั้งที่เป็นมรดกของอดีต และได้สร้างเสริมขึ้นในปัจจุบัน แต่มีผลดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เช่น ศาสนสถาน โบราณวัตถุสถาน พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น
3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม เป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม และการประพฤติปฏิบัติที่ยึดถือและสืบทอดต่อกันมา ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว เช่น สภาพชีวิตของชาวเขา งานเทศกาล ประเพณี ศูนย์แสดงวัฒนธรรม เป็นต้น

ในการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวแต่ละครั้งนั้น นักท่องเที่ยวย่อมมีความสนใจทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหรือมีจุดมุ่งหมายในการท่องเที่ยวที่อาจจะแตกต่างกันไป วินิจ วีระยางกูร (2532 : 36 - 37) ได้กล่าวถึงมูลเหตุจูงใจที่สำคัญที่กระตุ้นให้คนเดินทางท่องเที่ยว โดยอ้างอิงจากบทความในวารสาร ASTA Travel News เขียนโดย John A. Thomas ว่ามีด้วยกันหลายประการ ดังนี้

1. เพื่อการศึกษาและวัฒนธรรม
  - 1.1 เพื่อศึกษาวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ การละเล่นต่าง ๆ
  - 1.2 เพื่อไปดูสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่น่าสนใจ
  - 1.3 เพื่อไปดูให้เห็นจริงและเข้าใจต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ตกเป็นข่าวอยู่ในปัจจุบัน

2. เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ
  - 2.1 เพื่อหลีกเลี่ยงจากงานจำเจและยุ่งยาก
  - 2.2 เพื่อไปหามุมสงบ
  - 2.3 เพื่อแสวงหาความสุขทางเพศที่แปลกใหม่
3. เพื่อการเยี่ยมเยียน
  - 3.1 เพื่อไปเยี่ยมเยียนถิ่นกำเนิด หรือสถานศึกษา
  - 3.2 เพื่อไปในที่ซึ่งครอบครัวเคยไป หรือมีผู้แนะนำให้ไป
4. อื่น ๆ
  - 4.1 เพื่อหนีอากาศหนาว
  - 4.2 เพื่อสุขภาพ
  - 4.3 เพื่อการกีฬา
  - 4.4 เพื่อการฝึกงาน

จะเห็นได้ว่า ด้วยเหตุจูงใจจากทรัพยากรประเภทวัฒนธรรมเพื่อศึกษาวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชนเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ และให้ความสนใจ เจ้าของพื้นที่หรือชุมชนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรของตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจสูงสุด ซึ่งการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในด้านนี้สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น การท่องเที่ยวเพื่อดูประเพณีต่าง ๆ ของชุมชน เป็นต้น ชนัญ วงษ์วิภาค และคณะ (2547 : 126 - 127) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่า “เป็นการเดินทางท่องเที่ยวชื่นชม และศึกษาวัฒนธรรม ประเพณีที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวนั้น บนพื้นฐานของการมีจิตสำนึกต่อการรักษา สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมของท้องถิ่น” และชนัญ วงษ์วิภาค และคณะ ยังได้เปรียบเทียบลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ตารางเปรียบเทียบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ - แนนอนโดยเฉพาะอุทยานแห่งชาติ - ควบคุมได้	1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ - ไม่แนนอน - ควบคุมไม่ได้
2. การบริหารจัดการตามแผน - เป็นไปตามแผนได้เพราะมีองค์กรรับผิดชอบโดยตรง	2. การบริหารจัดการตามแผน - อาจเป็นไปได้แต่ก็ขัดแย้งกับธรรมชาติของวัฒนธรรม - ไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรง
3. คุณค่า และต้นทุนการผลิต - ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวมีค่าเป็นเงินตราตามกำหนดของรัฐและตลาด	3. คุณค่า และต้นทุนการผลิต - ประเมินค่าไม่ได้เพราะอยู่ในวิถีชีวิต

จากตารางจะเห็นความแตกต่างของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่ามีลักษณะที่แตกต่างกันค่อนข้างชัดเจนทั้ง 3 ด้าน โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีลักษณะที่เป็นทั้งรูปธรรม และนามธรรมจึงยากที่จะควบคุมให้อยู่ในวงจำกัดได้ แต่อย่างไรก็ตามจากเอกสารที่ได้กล่าวมาข้างต้นก็มองเห็นได้ว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมมีความสำคัญ และน่าสนใจที่ส่งผลให้มีอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ผลกระทบต่อชุมชนที่เกิดขึ้นตามมาจึงมีทั้งด้านบวกและด้านลบ จากการศึกษาแผนปฏิบัติการกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยบริษัทคอร์ แพลนนิ่ง แอนด์ ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (ม.ป.ป. : 5 -5,6) ได้กล่าวถึงกลยุทธ์และแนวทางในการดำเนินการทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม และโบราณคดี ดังนี้

1. คุ้มครอง ป้องกัน และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมของแหล่งศิลปกรรมตามหลักการอนุรักษ์ โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1.1 ให้มีการกำหนดนโยบายระดับชาติด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และโบราณคดีให้ชัดเจน

1.2 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดทำแผนการดำเนินงาน คุ้มครองป้องกัน และฟื้นฟูโดยเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาจังหวัดและท้องถิ่น

1.3 ให้ใช้มาตรการประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเป็นมาตรการเสริมในการอนุรักษ์โดยให้ท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนากำหนดพื้นที่และมาตรการให้เหมาะสม

1.4 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐ กำหนดมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนเพื่อช่วยคุ้มครองท้องถิ่นฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของแหล่งศิลปกรรมตามหลักการอนุรักษ์

1.5 ในการนำแหล่งศิลปวัฒนธรรม และโบราณคดีมาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จะต้องอยู่ภายใต้กรอบการอนุรักษ์และมีแผนการจัดการควบคู่กันไป

1.6 หน่วยงานของรัฐจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอต่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และโบราณคดีอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิผล

1.7 ให้มีการศึกษาวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่ถูกต้องเหมาะสมมาใช้ในการคุ้มครองอนุรักษ์ และฟื้นฟูแหล่งศิลปกรรม วัฒนธรรม และโบราณคดี

1.8 ให้มีการจัดสรรรายได้อันเกิดจากการใช้หรือได้รับประโยชน์จากแหล่งศิลปกรรมมาใช้ในการฟื้นฟูบูรณะแหล่งศิลปกรรม และสภาพแวดล้อม

1.9 นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการคุ้มครองอนุรักษ์ และฟื้นฟูแหล่งศิลปกรรม วัฒนธรรม และโบราณคดี

1.10 ให้หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นซึ่งตั้งขึ้นตามคณะรัฐมนตรี ได้สร้างเครือข่ายในการตรวจสอบเฝ้าระวังแหล่งศิลปกรรมและสภาพแวดล้อมของแหล่งศิลปกรรมในท้องถิ่น รวมทั้งสามารถให้คำปรึกษาให้ข้อเสนอแนะได้

2. สร้างองค์ความรู้ โอกาส และกระบวนการสืบทอดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และโบราณคดี อย่างถูกต้องเป็นระบบ โดยมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

2.1 เสาะหาผู้รู้ ปราชญ์ท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรม และโบราณคดี เพื่อให้มีบทบาทในการเป็นผู้นำด้านอนุรักษ์ และสืบทอดมรดกทางศิลปวัฒนธรรม

2.2 ให้ความรู้ ปลุกฝังรากฐานความรู้ความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และโบราณคดี การดำรงภูมิปัญญา โดยเริ่มตั้งแต่ครอบครัว

2.3 รวบรวมและจัดทำบันทึกข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรม และโบราณคดี เพื่อให้เป็นหลักฐานสำหรับการสืบสวนต่อไป

2.4 ส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรม และโบราณคดี ในกระบวนการศึกษา ส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งศิลปกรรม และโบราณคดีเป็นแหล่งศึกษานอกสถานที่ รวมทั้งจัดกิจกรรมที่น่าสนใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์

2.5 สร้างมาตรการ และแรงจูงใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกิดความภาคภูมิใจใน ศิลปวัฒนธรรม และโบราณคดีของท้องถิ่น และมีส่วนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสืบทอด

2.6 สนับสนุนให้มีกองทุนของท้องถิ่นและจังหวัด โดยระดมจากภาคเอกชน ประชาชน มาใช้ในการดูแลสืบทอดศิลปวัฒนธรรม และโบราณคดีของท้องถิ่น

จากเอกสารข้างต้นจะเห็นว่าวิธีการหลายวิธีที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวใน แหล่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวโดยผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของเจ้าของพื้นที่ บุคลากรจากการ ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หน่วยงานอื่น ๆ จากภาครัฐ และเอกชน เป็นต้น จะต้องมีผลผลักดัน ที่สำคัญด้วยการหาแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสม เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นเป็นที่สนใจของ นักท่องเที่ยว ซึ่งมิลล์ (Mill, 1990 : 22 - 27) ได้อธิบายองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวว่าจะต้อง ประกอบด้วย

1. **สิ่งดึงดูดใจ** เกิดจากการที่มนุษย์มีประสาทสัมผัสที่ดีเยี่ยม เช่น ประสาทสัมผัสใน การมองเห็น การได้ยินเสียง เป็นต้น ซึ่งประสาทสัมผัสดังกล่าวจะกระตุ้นให้มนุษย์เกิดการรับรู้ใน แหล่งท่องเที่ยว ประกอบกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เอื้ออำนวยให้เกิดความเจริญก้าวหน้าด้านการ ขนส่ง การสื่อสารมวลชน ความสะดวกในการเดินทาง เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ มนุษย์เกิดการรับรู้ด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น สิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวมีองค์ประกอบที่ สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1.1 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ความสวยงามตามธรรมชาติของแต่ละพื้นที่ล้วน ดึงดูดใจให้มนุษย์เดินทางเข้าไปท่องเที่ยว ภายใต้เงื่อนไขของความแตกต่าง ในเรื่องฉากของ ธรรมชาติ ภูมิอากาศ และกิจกรรมที่จัดขึ้น ความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวอาจเกิดขึ้นได้ 2 ประการ ได้แก่

1.1.1 สถานที่ที่น่าสนใจ (Site) เช่น แหลมพรหมเทพในจังหวัดภูเก็ต เป็นสถานที่ ชมพระอาทิตย์ตกในยามเย็นที่มีความงดงามมาก ภูกระดึงในจังหวัดเลยที่มีจุดชมวิวยุคสมัย หลายจุด เป็นต้น

1.1.2 เหตุการณ์ที่น่าสนใจ (Event) เช่น ในบางฤดูกาลจะมีการจัดกิจกรรม ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรม ของแต่ละสถานที่ กิจกรรมเหล่านี้จึงกลายเป็น กิจกรรมที่น่าสนใจซึ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชม เช่น เทศกาลกินเจในจังหวัดภูเก็ต ประเพณีสงกรานต์ในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมที่น่าสนใจเหล่านี้มีที่มาแตกต่างกัน อาจจะมีจำแนกที่มาได้ ดังนี้

- 1.1.2.1 ประเพณีที่เกิดจากความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผี หรือสิ่งลึกลับ
ก่อให้เกิดประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีผีเม็งในภาคเหนือ การแห่ผีตาโขนในจังหวัดเลย เป็นต้น
- 1.1.2.2 ประเพณีที่เกิดจากเรื่องของธรรมชาติ ก่อให้เกิดประเพณีต่าง ๆ
เช่น ประเพณีแห่นางแมว ประเพณีบุญบั้งไฟในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น
- 1.1.2.3 ประเพณีที่เกิดจากศาสนา ก่อให้เกิดประเพณีต่าง ๆ เช่น
ประเพณีชักพระ ประเพณีถือศีลออกของศาสนาอิสลาม เป็นต้น

1.2 วัฒนธรรม วัฒนธรรมแต่ละพื้นที่ก็คือวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ อาจจะ
เหมือนหรือแตกต่างกัน วัฒนธรรมอาจจะแสดงออกได้ในเรื่องของศาสนา สถานที่สำคัญทาง
ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตของประชาชน จารีตประเพณี ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งปัญหามีอยู่ว่า
ประชาชนผู้มีส่วนร่วมกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไว้ได้นาน
เพียงใด เพราะมิใช่เพียงแต่จะรักษาไว้เพื่อการท่องเที่ยวเท่านั้น ที่สำคัญยิ่งกว่าการท่องเที่ยว คือ
วัฒนธรรมเป็นมรดกของสังคมไทยที่แสดงออกถึงความเป็นชาติไทย และความภาคภูมิใจของ
ลูกหลานไทย

1.3 ชาติพันธุ์ เหตุผลประการหนึ่งในการเดินทางมาท่องเที่ยวคือ การต้องการเยี่ยม
ญาติมิตร เพื่อนฝูงของตนเอง จึงก่อให้เกิดการเดินทางไปมาหาสู่กัน กลายเป็นประเพณีในการ
เดินทางท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมบ้านเกิด เป็นต้น

1.4 แหล่งบันเทิง นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวก็เพราะมีแหล่ง
บันเทิงสำหรับพักผ่อนหย่อนใจจัดไว้ให้ เช่น สถานเริงรมย์ สวนสาธารณะ สนามกีฬา เป็นต้น
แหล่งบันเทิงที่ดีควรให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดด้วย เพื่อสร้างความรู้สึกประทับใจ
มากยิ่งขึ้น

2. **สิ่งอำนวยความสะดวก** การอำนวยความสะดวกเมื่อนักท่องเที่ยวเข้าไปถึงยังแหล่ง
ท่องเที่ยวเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพราะนักท่องเที่ยวต้องการสิ่งจำเป็นหลายอย่างในการตอบสนอง
ความต้องการของชีวิต เช่น ต้องการที่พัก อาหาร การบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการ
เดินทาง เป็นต้น สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวมี 4 ประการ ดังนี้

2.1 ที่พักร (Lodging) ที่พักรเป็นสิ่งสำคัญในการเดินทาง ที่พักรมีหลายประเภท เช่น
โรงแรม รีสอร์ท เต็นท์ หรือที่พักรในลักษณะอื่น ๆ

2.2 ร้านอาหารและเครื่องดื่ม (Bar and Restaurants) นักท่องเที่ยวจะใช้จ่ายเป็น
ค่าอาหารและเครื่องดื่มมากกว่าปกติเมื่อต้องเดินทางท่องเที่ยว อาหารที่จัดไว้บริการจึงควรมี
ทั้งอาหารประจำชาติของนักท่องเที่ยว และอาหารท้องถิ่น

2.3 สถานบริการ (Support Services) เช่น ร้านขายของที่ระลึก ร้านซักอบรีด สถานที่นันทนาการ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งสำคัญในการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวจะต้องเตรียมการให้เพียงพอกับความต้องการ

2.4 ปัจจัยพื้นฐาน (Infrastructure) ในด้านการท่องเที่ยวปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็น เช่น การคมนาคม การสื่อสาร สาธารณูปโภค ที่จะทำให้เกิดความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความประทับใจในการท่องเที่ยวนั่นเอง

3. การขนส่ง (Transportation) การท่องเที่ยวเกิดจากการที่ประชาชนต้องการเดินทางไปสู่สถานที่ซึ่งมีความแตกต่างในด้านวัฒนธรรม ภูมิอากาศ และภูมิประเทศ เพื่อสัมผัสสิ่งใหม่ๆ แปลกใหม่ไปจากเดิม การขนส่งจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพานักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว สะดวกสบาย และปลอดภัย

4. การต้อนรับ (Hospitality) การต้อนรับนักท่องเที่ยวของประชาชนแต่ละพื้นที่จะมีลักษณะที่แตกต่างกันไป การต้อนรับจะก่อให้เกิดความพึงพอใจหรือความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับพนักงานบริการหรือเจ้าของสถานประกอบการที่จะต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับการต้อนรับไว้เป็นลำดับต้น

ซูสิทธิ์ ซูชาติ (2542 : 43 - 44) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการข้างต้นว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกันของแหล่งท่องเที่ยว เป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้มนุษย์ต้องการเดินทางท่องเที่ยว และเกิดความประทับใจ กลับมาท่องเที่ยวใหม่ในแหล่งท่องเที่ยวเดิม การผลิตซ้ำในด้านเศรษฐกิจจึงเกิดขึ้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับงานวิจัยชิ้นนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้เป็นองค์ประกอบสำหรับการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี โดยนำองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวจากทฤษฎีของมิลล์ (Mill, 1990 : 22 - 27) ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก การขนส่ง และการต้อนรับ ไปใช้ในการศึกษาลักษณะของการจัดการการท่องเที่ยว และนำข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2543 : 68 - 69) ที่ได้กล่าวถึงภารกิจในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวว่าจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ การสำรวจข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวใหม่ การปรับปรุงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การบริหารแหล่งท่องเที่ยว และการรักษาความปลอดภัย ผู้วิจัยจึงนำภารกิจในส่วนของการปลอดภัยไปปรับใช้ และลักษณะการจัดการจะประสบความสำเร็จได้ก็ต้องอาศัยกระบวนการ

จัดการโดยกลุ่มคน (ฐิติมา เสนาคำ 2540 : 5) ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลมาปรับใช้เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีและข้อมูลจากเอกสารของ มิลล์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และฐิติมา เสนาคำ มาปรับใช้ในการศึกษาลักษณะการจัดการวิถีชีวิตชุมชน และประเพณี โดยปรับใช้เป็น **“สิ่งดึงดูดใจ การคมนาคมและขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย การมีส่วนร่วมของชุมชน และการบริการ”**

นอกจากนี้ในส่วนของการศึกษาลักษณะและแนวทางการจัดการวรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งในที่นี้หมายถึง วรรณกรรมในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งซึ่งเป็นท้องถิ่นระดับภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล หรือหมู่บ้าน เป็นวรรณกรรมที่คนในท้องถิ่นแต่งขึ้น ใช้ภาษาถิ่น มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่น และเขียนขึ้นเพื่อประโยชน์ในท้องถิ่น (สืบพงศ์ ธรรมชาติ 2540 : 1) จากนิยามข้างต้นจะเห็นว่า ลักษณะทางการจัดการซึ่งในงานวิจัยนี้ทำการศึกษาจะครอบคลุมองค์ประกอบ 3 ส่วนด้วยกันคือ องค์การ การมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดเก็บ

ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอนิยามองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นซึ่งใช้ในงานวิจัยเพิ่มเติมดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง บทบาทของชุมชนในการร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามแผนและร่วมได้รับประโยชน์อย่างเสมอภาค รวมถึงร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น
2. การบริการ หมายถึง การปฏิบัติงานที่กระทำหรือ ติดต่อและเกี่ยวข้องกับผู้ใช้บริการ การให้บุคคลต่าง ๆ ได้ใช้ประโยชน์ในทางใดทางหนึ่ง ทั้งด้วยความพยายามใด ๆ ก็ตามด้วยวิธีการหลากหลาย ในการทำให้คนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้รับความช่วยเหลือ จัดได้ว่าเป็นการให้บริการทั้งสิ้น (สมิต สัจฉกร, 2545 : 13)
3. องค์การ หมายถึง บุคคล กลุ่มบุคคล หรือหน่วยงาน สถาบันในท้องถิ่น และส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการแต่ง เขียน หรือทำการดูแลรักษา ถ่ายทอดวรรณกรรมท้องถิ่นเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นของตน
4. การจัดเก็บ หมายถึง การเก็บรักษา การดูแลเรื่องความถูกต้องของวรรณกรรมท้องถิ่น การจัดระบบในการนำไปใช้เพื่อเผยแพร่หรือเป็นแหล่งข้อมูล แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ซึ่งหมายถึง การจัดทำเป็นรูปเล่ม การรวบรวมจัดเก็บเป็นแฟ้มข้อมูล หรือการจัดพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบสื่อประเภทต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรม ท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่

ก่อนที่จะกล่าวถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรม
ท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ นั้น ผู้วิจัยจะกล่าวถึงลักษณะทั่วไปของจังหวัด
ดังกล่าว ดังต่อไปนี้

จังหวัดภูเก็ต

จากการสรุปผลการสังเคราะห์สารนิพนธ์ระดับจังหวัดของจังหวัดภูเก็ต (2546 : 1 - 8)
ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้กล่าวถึงจังหวัด
ภูเก็ต สรุปได้ว่า จังหวัดภูเก็ตมีลักษณะเป็นหมู่เกาะประกอบด้วยเกาะภูเก็ต และเกาะบริวาร
จำนวน 32 เกาะ มีพื้นที่ 534.03 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองเป็น 3 อำเภอ คือ อำเภอ
เมืองภูเก็ต อำเภอกะทู้ และอำเภอถลาง พื้นที่โดยรวมเป็นภูเขาและหาดทราย มีภูมิอากาศเป็น
แบบศูนย์สูตร มีอากาศร้อนชื้นตลอดปี มีฤดู 2 ฤดู คือ ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนเมษายนถึงเดือน
พฤศจิกายน และฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงมีนาคม

จากการสำรวจเมื่อเดือนธันวาคม 2548 จังหวัดภูเก็ตมีประชากรรวมทั้งสิ้น 292,245
คน (ข้อมูลจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย) อาชีพส่วนใหญ่ของประชากรจะเป็นด้าน
การบริการจากรัฐกิจการท่องเที่ยว การทำสวนยางพารา สวนผัก สวนผลไม้

จังหวัดภูเก็ตได้รับการขนานนามจากนักท่องเที่ยวทั่วโลกว่า “ไข่มุกอันดามัน” ด้วย
ศักยภาพทางธรรมชาติของทะเล ชายหาด ภูเขา ทำให้จังหวัดภูเก็ตมีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยว
ระดับโลก มีแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี และวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา
ยาวนาน จนหล่อหลอมกลายเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียม
นิยมประเพณี มีการประกอบกิจกรรมทางศาสนา มีการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดภูเก็ตที่เป็น
เอกลักษณ์ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมที่โดดเด่นน่าสนใจ เช่น ประเพณีกินผัก
งานพื้ต่อ วัดไชยธารารามหรือวัดฉลอง วัดพระนางสร้าง อนุสรณ์สถานท้าวเทพกระษัตรีท้าวศรี
สุนทร ประเพณีลอยเรือชาวเล เป็นต้น

จังหวัดพังงา

จากการสรุปผลการสังเคราะห์สารนิพนธ์ระดับจังหวัดของจังหวัดพังงา (2546 : 1 - 7)
สรุปได้ว่าจังหวัดพังงามีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 4,170,895 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองเป็น
8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองพังงา อำเภอคุระบุรี อำเภอตะกั่วป่า อำเภอท้ายเหมือง อำเภอ

กะปง อำเภอทับปุด อำเภอตะกั่วทุ่ง และอำเภอเกาะยาว มีพื้นที่ประกอบด้วยภูเขาสลับซับซ้อนทอดเป็นแนวยาวจากทิศเหนือจรดทิศใต้ มีภูมิอากาศแบบมรสุมเมืองร้อน ตลอดปีมีฤดู 2 ฤดู คือ ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคมไปถึงเมษายน และฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมไปถึงเดือนธันวาคม

จากการสำรวจเมื่อเดือนธันวาคม 2548 จังหวัดพังงามีประชากรรวมทั้งสิ้น 241,442 คน (ข้อมูลจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย) อาชีพส่วนใหญ่ของประชากร คือ การทำสวนยางพารา ทำนา สวนปาล์ม สวนผลไม้ การประมง

จังหวัดพังงามีทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมที่น่าสนใจ เช่น วัดสุวรรณคูหา สำนักสงฆ์ถ้ำตาปาน เขาเข็ญ ประเพณีอนุรักษ์เต่าทะเล เป็นต้น

จังหวัดกระบี่

จากการสรุปผลการสังเคราะห์สารนิพนธ์ระดับจังหวัดของจังหวัดภูเก็ต (2546 : 1 - 8) สรุปได้ว่าจังหวัดกระบี่ประกอบด้วยเกาะต่าง ๆ ประมาณ 130 เกาะ มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 4,624 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองเป็น 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภออ่าวลึก อำเภอปลายพระยา อำเภอเมืองกระบี่ อำเภอคลองท่อม อำเภอเกาะลันตา อำเภอเขาพนม อำเภอเหนือคลอง และอำเภอลำทับ สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปประกอบด้วยภูเขา ที่ราบเนินสูง ๆ ต่ำ ๆ และพื้นที่เกาะ มีภูมิอากาศแบบมรสุมในเขตร้อน มีฤดู 2 ฤดู คือ ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนเมษายนถึงธันวาคม และฤดูแล้ง เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม

จากการสำรวจเมื่อเดือนธันวาคม 2548 จังหวัดกระบี่มีประชากรรวมทั้งสิ้น 395,665 คน (ข้อมูลจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย) ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 62.70 ศาสนาอิสลาม ร้อยละ 36.50 ศาสนาคริสต์ ร้อยละ 0.7 และอื่น ๆ 0.7 อาชีพส่วนใหญ่ของประชากรจะเป็นการทำสวนยางพารา สวนปาล์ม การประมง

จังหวัดกระบี่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางด้านธรรมชาติและด้านศิลปวัฒนธรรมที่น่าสนใจ เช่น ในด้านของวัฒนธรรมมีทั้งศิลปกรรมท้องถิ่น แหล่งโบราณคดี วิถีชีวิตชุมชน แหล่งโบราณคดี ควนลูกปัด ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม งานกระบี่เบิกฟ้าอันดามัน ประเพณีลอยเรือชาวเล เป็นต้น

จากมูลข้างต้นจะเห็นว่าทั้ง 3 จังหวัดมีลักษณะต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของลักษณะทางภูมิศาสตร์ ลักษณะของผู้คนที่อาศัยอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นต้น ดังนั้นสภาพความเป็นอยู่ วิถีชีวิตของผู้คนทั้ง 3 จังหวัดจึงมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ดังที่จะได้กล่าวถึงต่อไป

วิถีชีวิตชุมชน

สำหรับความหมายของคำว่า “วิถีชีวิต” นั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 (2546 : 1075) ได้ให้ความหมายของวิถีชีวิตว่า หมายถึง “ทางดำเนินชีวิต”

กรองทิพย์ ศรีตะปัญญะ (2540 : 17 - 19) ได้กล่าวถึงลักษณะของวิถีชีวิตว่า ได้แก่ ประเพณีท้องถิ่น พิธีกรรมและความเชื่อ ความเป็นอยู่ของชนกลุ่มน้อย

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า วิถีชีวิต หมายถึง การดำเนินชีวิตของผู้คน และเมื่อผู้คนได้มีการอยู่ร่วมกันในสังคมก็กลายเป็นชุมชน การศึกษาวิถีชีวิตชุมชนในครั้งนี้นจึงเป็นการศึกษาการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมนั้นเอง

จากงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่” (สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ และคณะ 2548) ที่พบว่าศักยภาพการท่องเที่ยวในส่วนวิถีชีวิตชุมชนของทั้ง 3 จังหวัดอยู่ในระดับสูงโดยเฉพาะวิถีชีวิตชาวไทยถิ่นและวิถีชีวิตชาวเล โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้

วิถีชีวิตชาวไทยถิ่น

จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่มีวิถีชีวิตชาวไทยถิ่นที่น่าสนใจ และมีความเป็นเอกลักษณ์ การที่นักท่องเที่ยวเข้ามาในสามจังหวัดนี้ แม้ส่วนใหญ่จะไม่มีเจตนาโดยตรงที่จะเข้าเยี่ยมชมวิถีชีวิตชาวไทยถิ่น แต่เมื่อเข้ามาเยี่ยมชมแล้วก็จะรู้สึกประทับใจ เพราะจะได้เห็นวิถีชีวิตที่มีความหลากหลาย ทั้งแบบจีน พุทธ และอิสลาม ซึ่งทุกคนก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เมื่อถึงเทศกาลของชาวจีนก็จะมีชาวไทยถิ่นเข้าไปร่วมกิจกรรมอย่างสนุกสนาน แทบจะแยกไม่ออกว่าใครเป็นใคร และเมื่อมีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาชาวไทยเชื้อสายจีนกับชาวไทยถิ่นก็ทำกิจกรรมร่วมกันจนแทบจะเป็นเนื้อเดียวกัน หรือแม้บางครั้งมีกิจกรรมของชาวมุสลิม ชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยถิ่นก็ยอมรับและศรัทธาในกิจกรรมเหล่านั้น แม้จะไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มากนักก็ตาม

ชาวไทยถิ่นในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย รักความสนุกสนาน มีน้ำใจ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดทั้งมีนิสัยชอบช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความ

ยากลำบาก ทั้งนี้เพราะโดยพื้นฐานชาวไทยถิ่นเหล่านี้มีฐานะที่พอมีพอกิน ไม่ได้ร้อรอนมากนัก เนื่องจากมีที่ทำกิน มีอาชีพ และมีรายได้พอเลี้ยงตัวเองและครอบครัว ดังนั้นเมื่อพบผู้ที่ทุกข์ยาก หรือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือก็ยินดีที่จะหยิบยื่นให้ตามกำลังความสามารถ จะเห็นได้ว่าชาวคราวที่เกี่ยวกับการชักชวนวิ่งราว การปล้นฆ่าจะเกิดขึ้นน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ แต่ในปัจจุบันเนื่องจากมีคนต่างถิ่นเข้ามาอาศัยมากขึ้น เมื่อประชากรมากขึ้นการก่ออาชญากรรมก็ดูเหมือนว่าจะมีเพิ่มขึ้นตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ซึ่งชาวจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ ต่างก็คาดหวังและปรารถนาที่จะให้จังหวัดของตนเป็นเมืองที่น่าอยู่ ผู้คนมีความรักมอบให้กันและกัน รวมถึงการร่วมกันอนุรักษ์วิถีชีวิตที่คงความเป็นเอกลักษณ์ที่ดีไว้ เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือน

วิถีชีวิตชาวไทยเชื้อสายจีน

ชาวจีนส่วนใหญ่ได้อพยพเข้ามาเพื่อแสวงโชคตามหัวเมืองใหญ่ที่เป็นแหล่งเกษตรกรรม ทำสวน ทำไร่ นอกจากนี้ก็เข้ามาเพื่อค้าขาย โดยเฉพาะในจังหวัดภูเก็ตที่คนจีนเข้ามาสร้างหลักฐานอยู่ที่บริเวณตำบลกะทู้ บริเวณอำเภอถลาง ซึ่งเป็นเมืองภูเก็ตเก่า บริเวณเชิงทะเล และบริเวณอำเภอเมือง (ทุ่งคา) เข้ามารวมตัวกันทำธุรกิจ ทำเหมืองแร่ดีบุก เป็นต้น (ไชยยุทธ ปีนประดับ 2545 : 44)

นวลศรี พงศ์ภัทรวัด (2543 : 80) ได้กล่าวถึงชาวจีนฮกเกี้ยนที่ได้อพยพเข้ามาทำมาหากินในจังหวัดภูเก็ตเป็นเวลานานหลายทศวรรษว่า ชาวจีนเหล่านี้มีจำนวนมากจนกล่าวได้ว่า ในจังหวัดภูเก็ตมีคนจีนอาศัยอยู่มากกว่าชาวพื้นเมือง ชาวจีนฮกเกี้ยนที่อพยพเข้ามาได้สร้างครอบครัวที่เกาะภูเก็ต โดยการแต่งงานกับหญิงไทยพื้นเมืองมีลูกหลานเรียกว่า “บาบ๋า”

การแต่งงานแบบ “บา บ๋า” จะมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เช่น การใช้ภาษา ที่นิยมใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนปะปนกับภาษาไทยถิ่นใต้ เช่น ถั่วแก้ว หมายถึง คำที่ใช้เรียกนายเหมือง หรือผู้ที่มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจและการปกครอง ในทุ หรือโล่ทุ หมายถึง คำที่ใช้เรียกชุมชนบ้านกะทู้ เป็นต้น (ไชยยุทธ ปีนประดับ 2545 : 351 - 361) นอกจากนี้ชาวจีนยังปลูกฝังให้ลูกหลานเป็นคนอดทน ขยัน ประหยัด และกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ดังจะเห็นได้จากประเพณีต่าง ๆ เช่น กินเจ ไหว้พระจันทร์ ที่สะท้อนถึงค่านิยมของชาวจีนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมสำคัญที่สะท้อนถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ เช่น การตั้งไหว้ศาลเจ้า เป็นต้น

วิถีชีวิตชาวไทยมุสลิม

ไม่มีหลักฐานระบุแน่ชัดว่า ชาวมุสลิมอพยพเข้ามาตั้งรกรากในประเทศไทยตั้งแต่เมื่อใด มีเพียงการกล่าวถึง การอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ตามเกาะน้อยใหญ่ กระจายทั่วทั้งสองฝั่งทะเลของประเทศ และชาวมุสลิมบางส่วนก็ได้อพยพมายังจังหวัดชายฝั่งทะเลด้านตะวันตก เช่น ตรัง กระบี่ พังงา ภูเก็ต สตูล (ประพนธ์ เรื่องณรงค์. 2540 : 17) อาชีพหลักในช่วงแรก คือการประกอบอาชีพประมง โดยอาศัยพื้นฐานความเชื่อตามหลักคำสอนของคัมภีร์อัลเลาะห์ ต่อมาเมื่อได้ตั้งรกรากรวมกับชาวไทย จึงมีการผสมผสานระหว่างความเชื่อชาวไทยที่มีฐานจากศาสนาพราหมณ์ และพุทธเข้าด้วยกัน ส่งผลให้เกิดวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิม ซึ่งยังคงความเชื่อและปฏิบัติตนตามหลักศาสนา แต่มีบางกิจกรรมอาจแฝงความเชื่อของพราหมณ์และพุทธให้ปรากฏ เห็นบ้างเป็นครั้งคราว (นิพนธ์ รัตนหิรัญ. ม.ป.ป : 54-55)

ชาวไทยมุสลิมที่อาศัยอยู่ในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ ซึ่งเป็นจังหวัดที่ในอดีตนิยมประกอบอาชีพประมง และทำเหมืองแร่ ก็พบว่าชาวไทยมุสลิมเหล่านั้นส่วนหนึ่งก็ได้ประกอบอาชีพดังกล่าวด้วย โดยพบหลักฐานความเชื่อและวิถีชีวิต ในการทำพิธีก่อนออกเรือไปชุดแร่ในทะเล มีพิธีกรรมซึ่งโตะหมอบ หรือผู้รู้ทางศาสนาจะมาเป็นผู้ประกอบพิธีอ่านบทสวดมหามงคล วางเครื่องเช่นไหว้ เมื่อเสร็จพิธีก็จุดประทัดแสดงความโชคดีมีชัย ซึ่งพิธีดังกล่าวจะไม่ทำกันในวันศุกร์เพราะถือว่าทุกคนจะไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (นิพนธ์ รัตนหิรัญ. ม.ป.ป : 54-55)

วิถีชีวิตชาวเล

เนื่องจากจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ เป็นจังหวัดที่เชื่อมติดกับทะเล จึงมีคนกลุ่มหนึ่งอาศัยอยู่ นั่นก็คือ “ชาวเล” ชาวเลเป็นชนพื้นเมืองซึ่งในอดีตร่อนเร่ไปในทะเลกว้าง ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง จึงถูกเปรียบเปรยว่าเป็น “ยิปซีแห่งทะเลอันดามัน” แต่ปัจจุบันชาวเลได้ตั้งถิ่นฐานอย่างถาวร และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการประมง

ชาวเลในจังหวัดภูเก็ตได้ตั้งถิ่นฐานอยู่หลายแหล่ง เช่น เกาะสิเหร่ ไร่ไฉย บ้านแหลมหลา มีทั้งกลุ่มมอแกน และอุรักลาไฉย ชาวเลในจังหวัดพังงา เช่น หมู่บ้านไทยใหม่ เกาะสุรินทร์ ชาวเลในจังหวัดกระบี่ เช่น ชาวเลสังกาอู้อาศัยอยู่ที่เกาะลันตา เป็นต้น ทุกวันนี้ชาวเลบางกลุ่มได้ปรับวิถีชีวิตของตนจนใกล้เคียงกับชาวไทยถิ่นโดยเฉพาะชาวเลที่จังหวัดภูเก็ต ส่วนชาวเลที่จังหวัดพังงา บางกลุ่มได้ปรับวิถีชีวิตของตนจนกลมกลืนกับวิถีชีวิตของชาวไทยถิ่น แต่บางกลุ่มก็ยังคงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม เช่น ชาวเลที่หมู่เกาะสุรินทร์

เชมชาติ เทพไชย และวิสิฐ มะยะเจียว (2528 : 54 - 63) ได้กล่าวถึงการกระจายตัวของชาวเลในภาคใต้ สรุปได้ว่า จังหวัดภูเก็ตในเขตอำเภอเมืองภูเก็ต มีกลุ่มชาวเลที่บ้านไร่ไฉย

เป็นชาวเลกลุ่มอุรักลาไวย์ (Urak Lawoi) และกลุ่มสิงห์หรือมาซิงหรือมอเกิน เกาะสิเหร่ หรือแหลมตุ๊กแก และสะป้า เป็นชาวเลกลุ่มอุรักลาไวย์ ในเขตอำเภอกลาง ที่บ้านเหนือ และบ้านแหลมหลา เป็นชาวเลกลุ่มมอเกลิน ส่วนจังหวัดพังงา มีกลุ่มชาวเลที่ หมู่เกาะพระทอง เกาะย่านเชือก หมู่เกาะสุรินทร์ ในอำเภอคุระบุรี บ้านน้ำเค็ม บ้านบางขะ และบ้านบางดัก ในอำเภอตะกั่วป่า บ้านลำปี่ ในอำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา เป็นชาวเลกลุ่มมอเกลิน (Moklen) จังหวัดกระบี่มีกลุ่มชาวเลที่เกาะพีพี เกาะลันตา ซึ่งมีชุมชนชาวเลกระจายอยู่ตามบริเวณต่าง ๆ ได้แก่ บ้านศาลาด่าน บ้านคลองดาว บ้านหัวแหลม และบ้านสังกะอู้

เขมชาติ เทพไชย พูลศรี รัตนหิรัญ และรวยริน รัตนพงศ์ (2529 : 963 - 970)

ได้กล่าวถึงสังคมและวัฒนธรรมของชาวเล สรุปได้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์กับสังคมภายนอก ชาวเลติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอกมาโดยการแลกเปลี่ยนสินค้าและอาหาร ชาวเลหลายกลุ่มได้แต่งงานกับคนในท้องถิ่น และในชุมชนของชาวเลทุกกลุ่มจะมีผู้นำในชุมชนเพื่อคอยประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ

2. อาชีพ ชาวเลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง เช่น หาทอย ตกเบ็ด วางลอบ และดำน้ำหาของทะเล เป็นต้น

3. ภาษา ชาวเลไม่มีภาษาเขียน มีแต่ภาษาพูดและภาษาที่ใช้พูดก็มีคำศัพท์น้อย เป็นคำศัพท์ที่สร้างขึ้นมามาเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน และใช้ในอาชีพการงาน

4. ความเชื่อ ชาวเลมีความเชื่อในเรื่องต่อไปนี้

4.1 ความสามารถของโต๊ะหม้อ ในเรื่องการบำบัดรักษาโรคโดยใช้วิธีการทางไสยศาสตร์

4.2 ความเชื่อเกี่ยวกับคาถาอาคมที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น ห้ามนำคาถามาท่องเที่ยว เพราะเชื่อว่าจะทำให้คาถาเสื่อม

4.3 ความเชื่อเกี่ยวกับไม้กางเขนที่ใช้ในพิธีลอยเรือ ซึ่งชาวเลเชื่อว่าไม้กางเขนที่ใช้ในพิธีลอยเรือสามารถเป็นกำแพงป้องกันไม่ให้ผีที่ลอยไปกับเรือกลับมาขึ้นฝั่งได้อีก

4.4 ความเชื่อเรื่องผี ชาวเลเชื่อว่าผีมี 2 ประเภท คือ “กราโม” ซึ่งเป็นผีที่ช่วยคุ้มครองดูแล และช่วยให้มีความสงบสุขในชุมชน ส่วน “ปิลากล” เป็นผีญาติพี่น้องที่คอยช่วยเหลือเช่นเดียวกับกราโม

4.5 ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด ชาวเลเชื่อว่าทุกคนเกิดจากน้ำอสุจิเพราะฉะนั้นถ้าบุคคลภายนอกเรียกว่า “ชาวน้ำ” ชาวเลจะไม่พอใจ

ปัจจุบันวิถีชีวิตชาวเลได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก เช่น เดิมชาวเลมีภาษาพูดเป็นของตนเองแต่ปัจจุบันภาษาเหล่านั้นกำลังจะสูญหายไป เด็กรุ่นหนุ่มรุ่นสาวหลายคนที่พูดภาษาดั้งเดิมของตนเองไม่ได้ เพราะหันมาใช้ภาษาไทยถิ่นใต้แทน การพูดคุยสื่อสารกันของคนในหมู่บ้านจึงใช้ภาษาไทยถิ่นใต้มากขึ้น ประกอบกับเด็กรุ่นใหม่ได้รับการศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนที่ชาวไทยถิ่นใต้เรียน วัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวเลจึงเริ่มหายไป ทั้งนี้ก็เพื่อปรับตัวเองให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับคนอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่สนใจเข้าไปเยี่ยมชมวิถีชีวิตของชาวเล หากเป็นบางกลุ่มก็อาจจะได้เห็นวิถีชีวิตแบบเดิม ๆ อยู่ค่อนข้างมาก เช่น ชาวเลบริเวณหมู่เกาะสุรินทร์ แต่บางกลุ่มก็อาจจะไม่เห็นความเป็นชาวเลโดยดั้งเดิมมากนัก เช่น ชาวเลแหลมตึกแก นักท่องเที่ยวหลายคนที่คาดหวังว่าเมื่อไปเยี่ยมชมวิถีชีวิตชาวเลจะได้พบเห็นความเป็นคนพื้นเมืองที่ล้าหลัง ถ้าเป็นอดีตคงได้เห็นภาพเหล่านั้น แต่ในปัจจุบันหาได้ค่อนข้างยาก ซึ่งหากปล่อยให้ดำเนินไปตามธรรมชาติอีกไม่นานวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของชาวเลเหล่านี้จะค่อย ๆ เลือนหายไป และคงเหลือแค่เพียงความทรงจำ

ประเพณี

ประเพณี หมายถึง “สิ่งที่นิยมถือปฏิบัติสืบ ๆ กันมาจนเป็นแบบแผน ขนบธรรมเนียม หรือจารีตประเพณี (ราชบัณฑิตยสถาน 2546 : 663)

กิ่งแก้ว อุตถากร (2519 : 94, 97 - 98) ได้ให้ความหมายของประเพณีว่า หมายถึง ความประพฤติสืบต่อกันมาจนเป็นที่ยอมรับของส่วนรวม หรือความประพฤติที่เรานำของชาติอื่นมาปรับปรุงให้เข้ากับความเป็นอยู่ของเรา เพื่อความเหมาะสมกับกาลสมัย และลักษณะของคนไทย และกิ่งแก้ว อุตถากร ยังได้แบ่งประเภทของประเพณีออกเป็น

1. ประเพณีครอบครัว เป็นเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวโดยเฉพาะ เช่น การเกิด การบวช การแต่งงาน เป็นต้น
2. ประเพณีส่วนรวม เป็นประเพณีที่ทุกคนในชาติต้องร่วมกันทำ เช่น ประเพณีทำบุญในวันขึ้นปีใหม่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีทำบุญสารท เป็นต้น
3. ประเพณีท้องถิ่น เช่น ประเพณีที่เกี่ยวกับอาชีพของแต่ละท้องถิ่น ประเพณีที่เกี่ยวกับการแต่งกายของแต่ละท้องถิ่น ประเพณีการรับประทานอาหารของแต่ละท้องถิ่น เป็นต้น
4. รัฐพิธี และราชพิธี
  - 4.1 รัฐพิธี คือ พิธีที่เป็นของรัฐหรือประเทศ รัฐบาลเป็นผู้ทำพิธี เช่น วันพืชมงคล พิธีแรกนาขวัญ เป็นต้น

4.2 พระราชพิธี คือ พิธีของพระมหากษัตริย์ เช่น พระราชพิธีฉัตรมงคล พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เป็นต้น

จากการศึกษาเรื่อง “การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่” พบว่า ลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิตชุมชนในส่วนของประเพณีส่วนใหญ่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน การนำเสนอเอกสารในส่วนของประเพณีจึงนำเสนอเป็นภาพรวมของทั้ง 3 จังหวัด (สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ และคณะ 2548 : 105 - 109) โดยแยกเป็นประเพณีของชุมชนต่าง ๆ ตามขอบเขตของเนื้อหาที่ได้กำหนดไว้ ดังนี้

ประเพณีของชาวไทยถิ่น

จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ มีผู้คนอาศัยอยู่อย่างหลากหลาย มีคนไทยถิ่นดั้งเดิมที่พ่อแม่เป็นคนไทย นับถือศาสนาพุทธ ประกอบพิธีกรรมแบบไทยพุทธ และมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ ตั้งแต่กำเนิดโดยอาศัยรวมกันเป็นหมู่บ้านที่มีความหนาแน่น มีการประกอบพิธีกรรมจนเกิดเป็นประเพณีน่าสนใจหลายประเพณี เช่น

1. ประเพณีสารทเดือนสิบ เป็นประเพณีที่จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ทุกปี โดยเฉพาะในวันแรม 15 ค่ำ เดือนสิบ มีขนมที่ใช้ประกอบในพิธีหลายชนิดซึ่งมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น ขนมเทียน ขนมท่อนใต้ ขนมลา เป็นต้น ชาวบ้านเชื่อว่าการทำบุญสารทเดือนสิบเป็นการส่งอาหารไปให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งอาจจะไปเป็นเปรตมีความทุกข์ยากแสนสาหัส การทำบุญในครั้งนี้จะช่วยบรรเทาทุกข์เหล่านั้นได้
2. ประเพณีสงกรานต์ แม้จะไม่จัดอย่างยิ่งใหญ่เหมือนภาคอื่น ๆ แต่ก็จัดขึ้นในทุกพื้นที่ มีการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ และเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนาน
3. ประเพณีการเดินเต่าของจังหวัดภูเก็ต เนื่องจากในอดีตจังหวัดภูเก็ตมีเต่าตนุเป็นจำนวนมาก การเดินเต่าถือเป็นกิจกรรมที่ทำกันในช่วงเต่าวางไข่ โดยชาวภูเก็ตจะไปเดินเล่นตามชายหาดเพื่อรอดูแม่เต่าขึ้นมาวางไข่ แต่เมื่อปัจจุบันเต่าตนุหายากเต็มที ประเพณีนี้ก็เริ่มจะสูญหายไปแต่ก็ยังมียูบ้างเพียงแต่วัตถุประสงค์ในการเดินเต่าเปลี่ยนไป เช่น เป็นการพบปะสังสรรค์ในช่วงกลางคืนบริเวณริมชายหาด และใช้ชื่อว่าเดินเต่า ส่วนที่จังหวัดพังงาก็มีงานเทศกาลประจำปี นั่นคืองานปล่อยเต่า โดยจัดขึ้นประมาณเดือนมีนาคมของทุกปี ที่บริเวณชายหาดอำเภอท้ายเหมือง ซึ่งเป็นชายหาดที่มีเต่าทะเลขึ้นมาวางไข่มากที่สุดของจังหวัดพังงา

4. งานกระบี่เบิกฟ้าอันดามันของจังหวัดกระบี่ ซึ่งจัดขึ้นในเดือนพฤศจิกายน เป็นงานเปิดฤดูกาลท่องเที่ยวของจังหวัด มีการจัดกิจกรรมรื่นเริง การแสดงทางวัฒนธรรม และการแข่งขันกีฬาทางน้ำหลายประเภท

นอกจากนี้ยังมีประเพณีท้องถิ่นอื่น ๆ อีกหลายประเพณี เช่น เทศกาลเปิดฤดูกาลท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต เทศกาลอาหารทะเล เป็นต้น

ประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีน

จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมซึ่งผสมผสานกัน เช่น วัฒนธรรมชาวไทยพุทธ วัฒนธรรมชาวมุสลิม วัฒนธรรมชาวจีน เป็นต้น วัฒนธรรมจีนเป็นวัฒนธรรมหนึ่งที่มีการสืบทอดต่อเนื่องกันมายาวนานตั้งแต่ครั้งที่ชาวจีนได้อพยพมาอาศัยอยู่ และได้นำประเพณีต่าง ๆ เข้ามาด้วย ประเพณีจีนที่โดดเด่นมีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะที่จังหวัดภูเก็ต ซึ่งมีชื่อเสียงในเรื่องประเพณีของชาวจีน ส่วนจังหวัดพังงา และกระบี่ก็ยังคงมีประเพณีจีนอยู่บ้างแต่ความยิ่งใหญ่น้อยกว่าของจังหวัดภูเก็ต ตัวอย่างประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีน

1. ประเพณีตรุษจีนหรือวันปีใหม่ของจีน ตรงกับเดือนยี่ และเดือน 3 ทางจันทรคติของไทย โดยแบ่งเทศกาลนี้เป็น 3 วัน ได้แก่ “วันจ่าย” เป็นวันที่ชาวจีนไปซื้อของเพื่อนำมาทำพิธีและจัดฉลองกัน “วันไหว้” เป็นวันสิ้นปีเก่า เป็นการไหว้แสดงความยินดีที่ชีวิตได้ผ่านพ้นมาอีก 1 ปี จึงแสดงความกตัญญูต่อเทวดา เทพเจ้าประจำบ้าน และบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว “วันถือ” เป็นวันต่อจากวันไหว้ ถือว่าเป็นวันมงคลจึงหยุดประกอบอาชีพ ร้านค้าบางแห่งหยุดประกอบการ และงดการกระทำบางอย่างที่ไม่เป็นมงคล เช่น การทะเลาะเบาะแว้ง ดุด่า ฆ่าฟัน เป็นต้น ในวันนี้จะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าชุดใหม่ หรือชุดที่สวยงาม เพราะถือว่าเป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่โดยเฉพาะ หากเริ่มต้นด้วยสิ่งดี ๆ ก็จะทำให้ชีวิตสดใสและเจริญก้าวหน้า

2. ประเพณีไหว้พระจันทร์ จะมีขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ตามปฏิทินจีน สาเหตุที่เกิดประเพณีไหว้พระจันทร์นั้นมีตำนานเล่าไว้หลายทาง เช่น เชื่อว่าบนดวงจันทร์มีผู้หญิงสาวสวยอาศัยอยู่ นางเป็นผู้ดลบันดาลให้เกิดแสงสว่างแก่พื้นโลกในเวลากลางคืน ซึ่งชาวจีนเชื่อว่าการทำงานหากมีพระจันทร์คอยช่วยส่องทางจะทำให้การทำงานหรือเดินทางไกลสะดวกขึ้น จึงควรจัดพิธีกราบไหว้เพื่อรำลึกบุญคุณ สิ่งของที่ใช้ประกอบพิธีการไหว้นอกจากจะมีธูปเทียน ขนมและผลไม้แล้ว จะต้องมีแป้งจันทน์ และเครื่องสำอางที่ผู้หญิงจีนนิยมใช้ในสมัยนั้นมาประกอบด้วย

3. ประเพณีกินผักหรือกินเจ เริ่มตั้งแต่วันแรกของเดือน 9 ของจีน หรือเดือน 11 ของไทย วัตถุประสงค์ของประเพณีนี้ก็เพื่อชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ ในรอบปีหนึ่ง ๆ ชาวกูเกิตจะใช้เวลา 9 วัน

ถือศีลชำระจิตใจ และระลึกถึงวิญญาณของบรรพบุรุษที่ตนเคารพบูชา โดยยึดถือว่าวิญญาณ เป็นเสมือน “เจ้า” หรือ “เชียน”

วิธีปฏิบัติจะเริ่มเมื่อวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 9 ของจีน โดยแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีขาว ผู้ที่สวมใส่ชุดขาวนี้จะต้องถือศีลกินผัก ละเว้นจากสิ่งที่ทำให้จิตใจมัวหมอง รักษากาย วาจา ใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ละเว้นจากการเบียดเบียน ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ การชั่งแวงในกาม การพูดเท็จ และการดื่มสุราของมึนเมา จนกระทั่งถึงวันสุดท้าย คือวันที่ 9 พิธีกินผักจะสิ้นสุดลง จะมีการชุมนุมเจ้าคั้งยิ่งใหญ่ โดยอัญเชิญเจ้าต่าง ๆ มาประทับทรง มีการแสดงอภินิหารในรูปแบบที่หลากหลาย จนกระทั่งถึงเวลาประมาณเที่ยงคืนก็จะทำพิธีส่งเจ้า สำหรับของจังหวัดภูเก็ตจะมีขบวนแห่ไปส่งเจ้าที่สะพานหิน อันเป็นสถานที่พักผ่อนแห่งหนึ่งของเมืองภูเก็ตก็เป็นอันเสร็จพิธี

5. ประเพณีไถ่ยกห่าน จะมีขึ้นในตอนที่มีงานกินผัก หรือในตอนที่มีงาน แซยิด (วันเกิด) ของพระจีนรูปใดรูปหนึ่ง ผู้ที่เข้าร่วมพิธีจะต้องอาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาด แต่งกายด้วยเสื้อผ้าชุดใหม่ เสื้อผ้าที่สวมควรจะเป็นสีอ่อน ๆ ห้ามรัดเข็มขัดหนัง เพราะถือว่าเป็นของคาว

สิ่งของที่ใช้ในพิธีไถ่ยกห่านอาจจะให้แต่ละคนนำไปเอง หรือให้พ่อบ้านรวบรวมนำไปก็ได้ พิธีนี้จะเริ่มขึ้นโดยการให้พวกผู้ชายเดินออกมาจากภายในศาลเจ้า ผ่านแนวที่เจ้ายืนอยู่ เมื่อเดินผ่านก็จะได้รับการประทับหลังด้วยตราสีแดง แต่ละคนจะได้รับการประทับตรา 3 หรือ 4 ตราสาเหตุที่ให้ผู้ชายผ่านก่อนก็เพราะระหว่างทางตอนกลางจะมีหม้อดินภายในมีไม้จัน หรือไม้จวงติดไฟมีควันอบอวลอยู่ ผู้ชายทุกคนที่ผ่านต้องข้ามหม้อดินนี้ไป เมื่อถึงจุดสุดท้ายก็จะมีเชิงไว้สำหรับใส่รูปกระดาษของผู้สะเดาะเคราะห์ เมื่อผู้ชายทำพิธีเสร็จแล้วผู้หญิงก็จะเข้ามาทำพิธีบ้าง การทำพิธีก็เหมือนกับผู้ชายแต่ไม่ได้ข้ามหม้อดินไม้จันเผา เพราะเจ้าจะนำออกไปก่อน เมื่อพิธีเสร็จสิ้นลงเจ้าก็จะต้องนำเอารูปต่างของตัวเองและของสะเดาะเคราะห์อื่น ๆ เข้าพิธีต่อไปอีก รูปต่างของตัวเองจะถูกนำไปเผาให้ไหม้ไปจนหมดพร้อมกับผมและเล็บ ส่วนเหรียญกษาปณ์จะนำไปเป็นเงินทำบุญให้แก่ศาลเจ้า

ประเพณีของชาวไทยมุสลิม

ชาวมุสลิมส่วนใหญ่ในประเทศไทยนับถือศาสนาอิสลามนิกายสุหนี่ ประมุขสูงสุดของชาวมุสลิมในประเทศไทยเรียกว่า จุฬาราชมนตรี ซึ่งรัฐบาลเป็นผู้แต่งตั้ง ในชุมชนชาวมุสลิมจะมีผู้นำศาสนา มีโรงเรียนสอนศาสนาสำหรับเด็ก มีสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา เรียกว่าสุเหร่า หรือมัสยิด ศาสนาอิสลามถือว่ากฎเกณฑ์ทางศาสนาเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ไม่ได้แยกชีวิตทางศาสนาออกจากทางโลก จึงมีกฎระเบียบต่าง ๆ อย่างละเอียด มีข้อห้ามจำนวนมาก

เช่น ห้ามรับประทานเนื้อสัตว์ที่ตายเอง หรือถูกสัตว์อื่นกัดตาย ห้ามรับประทานเลือดทุกชนิด ห้ามรับประทานเนื้อหมู เป็นต้น นอกจากนี้ยังรังเกียจอาหารประเภทหมักดอง เช่น ปลาจืด ปลาแจ่ว กะปิ บูด ห้ามดื่มของมึนเมาทุกชนิด รวมทั้งยาเสพติด เช่น ฝิ่น เฮโรอีน ห้ามเล่นการพนันทุกรูปแบบ ห้ามซื้อขายสลากกินแบ่ง หรือหวย เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่า ศาสนาอิสลามมีบทบัญญัติข้อห้ามและหลักปฏิบัติสำหรับการดำเนินชีวิตให้ชาวมุสลิมใช้เป็นแนวทางตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเข้านอน ตั้งแต่เกิดจนตายเลยทีเดียว ชาวมุสลิมส่วนใหญ่จะปฏิบัติศาสนกิจเหมือนกัน ศาสนกิจที่ปฏิบัติถือเป็นส่วนหนึ่งของประเพณี ดังนั้นประเพณีของชาวไทยมุสลิมโดยภาพรวมทั้งของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่จะคล้ายคลึงกัน ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ประเพณีที่โดดเด่นที่สุดก็คือประเพณีการถือศีลอด

ประเพณีการถือศีลอด คือ ประเพณีที่เว้นจากการดื่ม กิน และร่วมสังวาส ตั้งแต่รุ่งสางจนพลบค่ำ ตลอดจนละเว้นความคิดร้าย วาจาหยาบคาย นินทาผู้อื่น การแสดงความโกรธ ความโลภ ความหลง เป็นการฝึกจิตใจให้มีความอดทน และรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การถือศีลอดนี้กระทำในเดือนรอมฎอนโดยนับเดือนตามจันทรคติ เป็นเวลาหนึ่งเดือน ผู้ที่ได้รับการยกเว้น คือผู้หญิงทำงานหนัก คนชรา คนเจ็บ เด็ก หญิงมีครรภ์ แม่ลูกอ่อน

ประเพณีของชาวเล

ชาวเลมึประเพณี และความเชื่อที่แตกต่างจากชาวไทย เช่น ชาวเลในจังหวัดพังงาบางกลุ่มยังคงมีความเชื่อว่าจะต้องออกไปขอข้าวสาร เสื้อผ้า เงิน จากชาวบ้าน โดยเดินทางไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ เมื่อถึงวันสารทเดือนสิบก็จะถือกระสอบคนละใบไปนั่งขอขนม เงิน จากชาวบ้านที่มาทำบุญที่วัด และเมื่อถึงเวลาที่ชาวบ้านตั้งร้านเปรตเพื่อส่งอาหาร หรือเครื่องใช้ต่างๆ ไปให้บรรพชนที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อทำพิธีเสร็จสิ้นลง ชาวเลก็จะกรูกันเข้ามาแย่งข้าวของที่วางอยู่บนร้านโกยลงใส่กระสอบของตน นอกจากนี้ประเพณีที่สำคัญที่สุดในรอบปีของชาวเลคือ ประเพณีลอยเรือ ในแต่ละปีจะจัดงานสองครั้ง คือ เดือน 6 และเดือน 11 เพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา และบัดเป่าสิ่งชั่วร้ายให้ออกไปจากตนเองและหมู่บ้าน มีการทำเรือจากไม้ระกำ แล้วตกแต่งอย่างสวยงาม ชาวเลจะแกะสลักไม่เป็นรูปคน และสัตว์ใ้ไว้ในเรือ พิธีฉลองจะเริ่มขึ้นในตอนค่ำของวันขึ้น 14 ค่ำ พวกเขาจะร้องรำทำเพลงอย่างสนุกสนานจนรุ่งเช้าของวันขึ้น 15 ค่ำ จากนั้นจะนำเรือไปลอยทิ้งทะเล

ประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของชาวเล เช่น

1. การเกิด คนท้องต้องไปฝากท้องกับหมอต้าแย โดยนำหมาก 3 คำ พลุ 3 - 5 ใบ และเงินไม่จำกัดจำนวนให้กับหมอต้าแย ชาวเลจะนิยมคลอดลูกที่บ้าน ก่อนคลอดชาวเลจะนำข้าวสาร 1 กระป๋องเล็ก ด้ายดิบ 1 ใจ เทียน 1 เล่ม หมาก 5 คำ พลุ 5 ใบ และเงินแล้วแต่จะให้ โดยนำของทั้งหมดใส่ลงในกระสอบราด มอบให้หมอต้าแย หลังจากเด็กคลอดแล้วจะโกนผมไฟเมื่อเด็กมีอายุครบ 1 เดือน
2. การแต่งงาน ชาวเลนิยมแต่งงานเมื่ออายุยังน้อย หนุ่มสาวจะมีอิสระในการเลือกคู่และการใช้ชีวิตคู่อยู่ในลักษณะผัวเดียวเมียเดียว
3. การตาย หากมีชาวเลตายลง จะเก็บศพไว้ไม่เกิน 1 คืน ถ้าหากดำเนินการในวันเดียวไม่ทัน การฝังศพจะหันศีรษะผู้ตายไปทางทิศเหนือ และจะปลุกมะพร้าวไว้บนหลุมศพ 1 ต้น เพื่ออธิษฐานเสี่ยงทายว่าลูกหลานที่อยู่ข้างหลังสุขสบายหรือไม่โดยดูจากความเจริญงอกงามของต้นมะพร้าว
4. ประเพณีลอยเรือ เป็นประเพณีที่สืบเนื่องมาจากความเชื่อในการขับไล่สิ่งอัปมงคลให้พ้นไปจากเกาะโดยใช้เรือที่สร้างขึ้นลอยไปในทะเล ชาวเลจะลอยเรือปีละ 2 ครั้ง คือ วันขึ้น 13 - 15 ค่ำ และ แรม 1 ค่ำ ในกลางเดือน 6 และกลางเดือน 11 การลอยเรือแต่ละครั้งจะใช้เวลา 4 วัน

วรรณกรรมท้องถิ่น

วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของท้องถิ่น หรือกลุ่มชน เพราะวรรณกรรมท้องถิ่นเป็นเครื่องแสดงออกถึงความเจริญของสังคมหรือชาติบ้านเมืองในแต่ละยุคสมัย (อุดม หนูทอง 2521 : 1) หรืออาจจะกล่าวได้ว่าวรรณกรรมเป็นเครื่องแสดงออกของสังคม ที่ชี้ให้เห็นถึงสภาพของสังคมทั้งในส่วนลึกและส่วนกว้างที่แสดงให้เห็นชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ โดยสามารถสกัดเอาแก่นแท้ของสังคมนั้นออกมาได้ (วิมล คำศรี 2528 : 1)

สีบพงศ์ ธรรมชาติ (2540 : 1) ได้ให้ความหมายของวรรณกรรมท้องถิ่น ว่า หมายถึงวรรณกรรมในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งซึ่งเป็นท้องถิ่นระดับภาค จังหวัด อำเภอ ตำบลหรือหมู่บ้าน เป็นวรรณกรรมที่คนในท้องถิ่นแต่งขึ้น ใช้ภาษาถิ่น มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่น และเขียนขึ้นเพื่อประโยชน์ในท้องถิ่น

ชนัญ วงษ์วิภาค และคณะ (2547 : 144 - 145) ได้แบ่งวรรณกรรมออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ วรรณกรรมมุขปาฐะ หมายถึง วรรณกรรมที่เล่ากันปากต่อปาก ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร และอาจจะบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรในเวลาต่อมา เช่น นิทาน ตำนาน ประวัติสถานที่สำคัญหรือบุคคลสำคัญ เป็นต้น ส่วนวรรณกรรมลายลักษณ์ หมายถึง วรรณกรรมที่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรลงบนวัสดุต่าง ๆ เช่น ก้อนหิน กระจาด ใบลาน สมุดไทย อาจจะเป็นตำราเรียน ตำรายา กฎหมาย เป็นต้น

จากเอกสารวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดภูเก็ต ได้แบ่งประเภทของวรรณกรรมท้องถิ่น (2544 : 179 – 202) เป็น 2 ประเภทเช่นเดียวกัน ดังนี้

1. **วรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะ** เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นที่ต้องอาศัยภาษาพูดเพื่อสื่อความหมาย เช่น คำดำ คำสอน สุภาษิต บทเพลงในพิธีกรรมต่าง ๆ นิทาน เป็นต้น ตัวอย่างวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะ เช่น

ปริศนาคำทาย

ไม่ถึงฤดูไม่เข้าไม่ถึงคราวไม่ออก (พระเข้าพรรษา พระออกพรรษา)

ผักอะไรอยู่ในวัด (ผักชี)

หน้าเหมือนคน ชอบชุกชอนอยู่บนต้นไม้ (ลิง)

ไอ้หัวโล้น กระโดดน้ำตั้งแต่เช้า (กระบวย)

สูงก็ไม่หอม งอมก็ไม่หล่น (ดวงอาทิตย์)

ต่ำกว่าดิน เขาไม้สอยกิน (น้ำในบ่อ)

เพลงกล่อมเด็ก หรือที่ชาวใต้บางถิ่นเรียกว่า เพลงเปล เพลงซำน้อง ใช้ในการขับกล่อมเด็กให้นอนหลับ จังหวะเพลงมักจะช้าเนิบนาบ เช่น

นอนเสียเถิดน้องนอน สายสมรบัวครึ่ง ผุดขึ้นยับยั้ง ใต้น้ำบังใบ ผุดขึ้นให้แจ่ม
เห็นแสงอุทัย ใต้น้ำบังใบ ผุดในทะเลหลวง

เพลงต้นไผ่ เป็นเพลงปฏิพากย์ใช้ร้องโต้ตอบเกี่ยวพาราสีระหว่างหนุ่มสาวเมื่อไปทำไร่ในนา เพลงต้นไผ่เดิมคงต้องขึ้นต้นด้วย ต้นหยง แต่ชาวภูเก็ตได้ออกเสียง ต่อนไผ่หรือต่อนไผ่ เช่น

พ่อเพลง   ตนโหย่ง ตน – โห – ย้ – ง –
 ลูกคู่   กัมเป็งแลบ้ง โหย่งตันอาร์ย
 พ่อเพลง   ตนโหย่ง ตัน – โห – ย้ – ง –
                           โหย่งตันนาว
                           แลได้สาวสาวทักว่าพีดำ

หรือ

แม่เพลง   ตนโหย่ง ตนโหย่ง
 ลูกคู่   กัมเป็งแลน่อง โหย่งตันอาร์ย
 แม่เพลง   ตนโหย่ง ตนโหย่ง โหย่งตันยาหนด
                           ขอถามบั้งพ่อผมตัด
                           สูเหว่ากับวัดถนัดข้างไหน

เพลงร้องเล่น

ไก่อามเมื่อยามจะบิน โอเลปีกสันบินไปสู่อัง นาน ๆ จึงพานมาที่เพื่อน รักบ้านนี้ลิ้มฉันเย
 แล้วหรือบัง ลิ้มสาดเคยปลื้มตุที่เคยปิด ฉันยังคิดเสียดาย คุณแม่เนาะอยู่หลายสิ่ง ลาบันแม่เอ๋ย
 ที่เคยที่เคยพาดพิง เสกกระดิงเหนียวนองฉันนี่จะต้องขอลา คีนี่ฉันอยู่โอแลซู้เช่า ต่อพรุ่งนี้ฉันไป
 เอาใครแลมาทำ แต่จริงฉันไปโอแลไม่แซเขื่อน เปรียบเสมือนมัจฉา ที่มันแลขอลาจริง

เพลงร้องเง็ง

เพลงร้องเง็ง เป็นเพลงที่ชาวเลใช้เป็นตัวแบบในการเต้นรำร้องเง็ง เนื้อร้องใช้ภาษาที่ต่าง
 ไปจากที่ชาวภูเก็ตพูดกัน บางเพลงจะใช้ภาษายาวีโบราณในการขับร้อง เช่น

จีและ บารี ปาวะ บาลาวะ กิดำ กาเซะ กิต่วน บาวะมารี
 ซาไป เทนกีดำ อัจนปีนะ

2. **วรรณกรรมท้องถิ่นประเภทลายลักษณ์** มักจะปรากฏอยู่ในสมุดข่อยหรือที่
 เรียกว่าหนังสือบุค มีเนื้อหาเกี่ยวกับตำนาน นิทาน ตัวอย่างวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะ
 เช่น

นิทานเรื่องกรรมเก่าของกา

นานมาแล้ว นกฮูกท้องผูกถ่ายไม่ออกจึงบินไปหากาให้มาช่วย กาจึงพาไปหานกกาเหว่าให้ช่วยรักษา โดยได้ตกลงกันว่า เมื่อรักษาหายแล้วนกฮูกจะต้องจ่ายค่ารักษาให้นกกาเหว่า หลังจากตกลงกันแล้ว นกกาเหว่าจึงลงมือรักษาให้นกฮูกโดยให้นกฮูกนั่งเอากันเข้าน้ำในลำธาร เพื่อให้ น้ำละลายก้อนอุจจาระที่ถ่ายไม่ออกมาติดค้างอยู่ปากทวาร หลังจากนกฮูกถ่ายเป็นปกติแล้วก็ไม่ยอมจ่ายค่ารักษา โดยให้เหตุผลว่า นกกาเหว่าไม่ได้รักษาแต่อย่างใด เหตุการณ์ในครั้งนี้ทำให้บรรดานกต่าง ๆ พากันรังเกียจและขับไล่ นกฮูกออกจากสมาคม นกฮูกจึงหลบซ่อนในเวลากลางวัน และต้องหากินในเวลากลางคืน

ฝ่ายนกกาเหว่าเมื่อไม่ได้ค่ารักษานกฮูกจึงไปเรียกร้องเอาจากกา กาไม่สามารถจ่ายค่ารักษาแทนนกฮูกได้ จึงต้องรับפקไข่และเลี้ยงลูกให้นกกาเหว่าเป็นการตอบแทนตลอดไป

ตำนานพระนางเลือดขาว

พระนางเลือดขาวเป็นมเหสีของผู้ครองนครใดไม่ปรากฏนามแน่ชัดเป็นผู้ที่มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา มาก ต่อมาถูกเสนาบดีในนครกลั่นแกล้งกราบทูลใส่ร้ายต่อเจ้าผู้ครองนครว่า พระนางมีชู้กับมหาดเล็ก เจ้าผู้ครองนครหลงเชื่อจึงสั่งให้เพชฌฆาตนำมหาดเล็กและมเหสีไปประหารชีวิต พระนางได้พยายามขอร้องและแสดงความบริสุทธิ์ แต่เจ้าผู้ครองนครก็ไม่ยอมเชื่อ จะประหารชีวิตนางให้ได้ เมื่อหมดหนทางพระนางจึงขอม่อนผั้นว่าให้พระนางได้ไปนมัสการพระบรมธาตุที่ลังกาค่อนจึงจะกลับมาให้ประหารชีวิต ประกอบกับเวลานั้นคนที่เดินเรือมาจากเกาะสุมาตรา ประเทศลังกา เล่าให้คนในนครฟังเสมอ ๆ ว่าที่ลังกาพระพุทธศาสนาเจริญมาก และในปีหน้าจะมีงานทางพระพุทธศาสนาครั้งยิ่งใหญ่ด้วย เจ้าผู้ครองนครจึงตกลงเพราะคงมีเหตุผลที่ว่าคนในนครนั้นไม่ชำนาญการเดินทางเรือ และหนทางไกลมากจะสิ้นพระชนม์เสียระหว่างทางมากกว่า

พระนางเลือดขาวและคณะที่ยังสวามีภักดีพระนางอยู่ก็ออกเดินทาง ตลอดเวลาของการเดินทาง พระนางเฝ้าแต่อ่อนวอนและยึดเอาพระศรีรัตนตรัยให้คุ้มครองป้องกัน พระนางทรงบอกแก่ผู้ร่วมเดินทางว่า ถ้าเราไม่สิ้นวาสนาเสียก่อนต้องไปนมัสการพระบรมธาตุให้ได้ และถ้าเราเดินทางกลับมาโดยสวัสดิภาพก็จะสร้างวัดไว้เป็นที่ระลึกจึงจะไปรับอาญาที่ถูกกล่าวหา อาจจะเป็นด้วยบุญญาธิการที่เคยมีมาก่อนหรือผลานิสงส์แห่งการยึดมั่นในพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นได้ พระนางและคณะจึงไปถึงลังกาเข้านมัสการพระบรมธาตุและได้นำโบราณวัตถุหลายอย่างกลับมา (บางคนเล่าว่านำพระบรมสารีริกธาตุมาด้วย) ตอนที่เดินทางกลับพระนางได้นำเรือเข้าที่พักที่เกาะกลาง เพราะเข้าใจว่าคงจะเป็นเกาะที่ใหญ่โต แต่เมื่อขึ้นเกาะเข้าจริง ๆ ก็ต้องผิดหวัง จึงได้สร้างวัดไว้เป็นที่ระลึกพร้อมกับได้ปลูกต้นประดู่และต้นตะเคียนไว้เป็นเครื่องหมาย เข้าใจกันว่าพระนาง

เอาของมีค่าทางพระพุทธศาสนาฝังไว้ในเจดีย์บ้าง แต่ตอนนั้นก็คงจะไม่ได้สร้างอะไรมากนัก เพราะภูมิประเทศเดิมเป็นป่าใหญ่

เมื่อสร้างวัดเสร็จแล้วก็ออกเดินทางต่อ จนมาถึงนครแม้จะรู้ว่ากำลังไปรับความตาย แต่พระนางก็มีความสุข ปลื้มปิติเป็นอย่างยิ่งที่ได้สร้างบุญกุศลอันยิ่งใหญ่เอาไว้ แต่เมื่อมาถึงซานเมืองพระนางก็ต้องพบกับความเสียพระทัย เพราะในขณะที่พระนางไม่อยู่ได้เกิดการแย่งชิงราชสมบัติ พระสวามีได้ถูกประหารชีวิต พระนางจึงไม่ได้เข้าไปในนคร ด้วยเหตุนี้พระนางจึงพ้นโทษจากพระสวามี พระนางได้กล่าวกับผู้ที่ติดตามว่า ในชีวิตจะต้องสร้างวัดวาอารามให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทุกคนที่ติดตามมาต่างก็สาธุกับพระนางด้วย ดังนั้นจึงนำสิ่งของที่นำมาจากลังกา นำไปสร้างวัด แต่เมื่อผู้ครองนครได้ทราบเรื่องนี้เข้าจึงให้ทหารมาจับเพื่อนำไปประหารชีวิต พร้อมทั้งแย่งชิงของมีค่าทางพระพุทธศาสนาไปไว้ในนคร จะด้วยผลบุญที่พระนางได้สร้างไว้ก็เป็นได้ เมื่อเพชรฆาตลงดาบตัดพระเศียรออกนั้นโลหิตพุ่งออกมามีสีขาว ประชาชนที่ทราบเรื่องจึงขนานนามว่า **พระนางเลือดขาว** และวัดต่างๆ ที่พระนาง ได้สร้างจึงมีชื่อของพระนางเป็นส่วนมาก ในจังหวัดภูเก็ต คือ วัดพระนางสร้าง ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

ลายแทงวัดถลางพระนางสร้าง

อาถรรพ์ณฤพบได้ ฤตต้องปิด ฤตต้องบัง ฤบออก ฤเลามีได้ฤ ฤนำ ฤรู้ ฤอุบ ฤได้ ฤบุญตัว ฤเปิด ฤนำ ฤยก ฤได้ ฤบาบแล ฯ

พิกุล 2 สารภี ดีสมอแดง จำปีจำปาใหญ่ตะเคอง มะขาม 1 ถึงสะท้อนหน้า ราชารอบ ขอบระฆังดัง เจดีย์ มีศาลารอบ เข็มสวย ด้วยแก้ว 1 ไม้หลังเลือดสด ลูกมุด ลูกม่วง ชมพู คุโบสถ์ ฤเปิดได้ตั้งลายแทงแล ฯ

เส้นลายแทง 1 นางสร้าง ฤเปิด ฤดู ฤชม ฤกราบไหว้บูชา ฤได้บุญกุศลแล ฤได้เจ้าเมืองเปิดแล ฤของแท่นไชรั ฤได้หญิงลือ หญิงแล ฯ

เส้นลายแทง 1 พระสร้าง ฤใจ ฤงาม ฤตามเจ้าเมือง ฤพระนามเต็มฤด้วย ฤใจเจ้าเมืองฤ หญิงลือ หญิงแล ฯ

เส้นลายแทง 3 ฤอย่าข้ามใจฤ เจ้าเมืองฤ ฤพิษฐาน ฤฐปางม ฤใจงาม ฤทรัพย์สิน ฤลาภ ฤยศ ฤขอได้ลูกหลานหลิน ฤขอได้ตั้ง ประสงค์ฤ ฤถือได้ ปฏิบัติแนไชรั ฤธิษฐานได้ ฤตั้งลายแทงแล ฯ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ เป็นส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่ปรากฏอยู่ในแต่ละจังหวัด ทำให้ผู้วิจัยมีข้อมูลเบื้องต้นที่จะใช้ในการสอบถามบุคคลจากฝ่ายต่าง ๆ เป็นต้นว่า เจ้าบ้าน มัคคุเทศก์ เพื่อจะได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ต่อไป

เอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งในเรื่องการจัดการการท่องเที่ยว และวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ จะช่วยให้ผู้วิจัยมีทิศทาง และกรอบของการศึกษาที่ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่” ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาลักษณะการจัดการวิถีชีวิตชุมชนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และลักษณะของการจัดการวิถีชีวิตชุมชนที่ควรจะดำเนินการในอนาคต เพื่อให้เป็นที่ถูกใจของนักท่องเที่ยว โดยมีวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอน ดังนี้

แหล่งข้อมูลการศึกษา

ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาในพื้นที่ชุมชนชาวไทยถิ่น ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน ชุมชนชาวไทยมุสลิม และชุมชนชาวเล ที่มีประชากรอาศัยอยู่เป็นชุมชนที่โดดเด่น ชาวบ้านยังคงดำเนินชีวิตโดยรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่น มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่เด่นชัด และเป็นชุมชนที่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมโดยจะเลือกศึกษาเพียงชุมชนละ 1 แห่ง เพื่อเป็นกรณีศึกษาหรือเป็นตัวแทนของทั้ง 3 จังหวัด

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับงานวัฒนธรรมและเป็นคนในพื้นที่ที่มีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นเป็นอย่างดี เพื่อคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมที่จะใช้เป็นกรณีศึกษาหรือเป็นตัวแทนของทั้ง 3 จังหวัด โดยมีข้อมูลพื้นที่ที่ได้รับการนำเสนอชื่อของแต่ละจังหวัด ดังนี้

1. ชุมชนชาวไทยถิ่น

จังหวัดภูเก็ต ชุมชนที่น่าสนใจควรจะใช้เป็นพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ บ้านสาคร อำเภอดอนสัก และบ้านไม้ขาว อำเภอดอนสัก พื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือก คือ บ้านสาคร อำเภอดอนสัก

จังหวัดพังงา ชุมชนที่น่าสนใจควรจะใช้เป็นพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ บ้านดอนไทร อำเภอยางชุมน้อย และบ้านถ้ำน้ำผุด อำเภอเมืองพังงา พื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือก บ้านถ้ำน้ำผุด อำเภอเมืองพังงา

จังหวัดกระบี่ ชุมชนที่น่าสนใจควรจะใช้เป็นพื้นที่ในการศึกษามีเพียงชุมชนเดียว ได้แก่ บ้านโคกยาง อำเภอเหนือคลอง

2. ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน

จังหวัดภูเก็ต ชุมชนที่น่าสนใจควรจะใช้เป็นพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ บางเหนียว อำเภอเมืองภูเก็ต บ้านกะทู้ และบ้านตีนเล อำเภอกะทู้ พื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือก คือ บ้านกะทู้ อำเภอกะทู้

จังหวัดพังงา ชุมชนที่น่าสนใจควรจะใช้เป็นพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ บ้านกระโสม อำเภอตะกั่วทุ่ง และบ้านตลาดเก่า อำเภอตะกั่วป่า พื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือก คือ บ้านตลาดเก่า อำเภอตะกั่วป่า

จังหวัดกระบี่ ชุมชนที่น่าสนใจควรจะใช้เป็นพื้นที่ในการศึกษามีเพียงชุมชนเดียว ได้แก่ ตลาดเหนือคลอง อำเภอเหนือคลอง

3. ชุมชนชาวไทยมุสลิม

จังหวัดภูเก็ต ชุมชนที่น่าสนใจควรจะใช้เป็นพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ บ้านกมลา บ้านบางโรง บ้านคอเอน อำเภอถลาง และบ้านบ่อแร่ อำเภอเมืองภูเก็ต พื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือก คือ บ้านบางโรง อำเภอถลาง

จังหวัดพังงา ชุมชนที่น่าสนใจควรจะใช้เป็นพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ บ้านบางคี่ อำเภอท้ายเหมือง เกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว และหมู่บ้านเกาะปันหยี่ อำเภอเมืองพังงา พื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือก คือ เกาะปันหยี่ อำเภอเมืองพังงา

จังหวัดกระบี่ ชุมชนที่น่าสนใจควรจะใช้เป็นพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ บ้านโคกยูง และบ้านรำหมาด อำเภอเกาะลันตา พื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือก คือ บ้านรำหมาด อำเภอเกาะลันตา

4. ชุมชนชาวเล

จังหวัดภูเก็ต ชุมชนที่น่าสนใจควรจะใช้เป็นพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ บ้านราไวย์ แหลมตึกแก อำเภอเมืองภูเก็ต และบ้านแหลมหลา อำเภอถลาง พื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือก คือ แหลมตึกแก อำเภอเมืองภูเก็ต

จังหวัดพังงา ชุมชนที่น่าสนใจควรจะใช้เป็นพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ หมู่บ้านไทยใหม่ บ้านสมัครหิน อำเภอท้ายเหมือง และเกาะสุรินทร์ อำเภอคุระบุรี พื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือก คือ เกาะสุรินทร์ อำเภอคุระบุรี

จังหวัดกระบี่ ชุมชนที่น่าสนใจควรจะใช้เป็นพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ หมู่บ้านสังกาอู๋ และเกาะจำ อำเภอเกาะลันตา พื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือก คือ หมู่บ้านสังกาอู๋ อำเภอเกาะลันตา

จากข้อมูลพื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือกของแต่ละจังหวัดข้างต้น ผู้วิจัยได้สอบถามผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้งเพื่อคัดเลือกศึกษาเป็นกรณีตัวอย่างหรือเป็นตัวแทนของทั้ง 3 จังหวัด ชุมชนละ 1 พื้นที่ ผลปรากฏดังนี้

1. **ชุมชนชาวไทยถิ่น** พื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือก คือ บ้านโคกยาง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมให้เหตุผลในการคัดเลือกพื้นที่นี้ว่า เพราะบ้านโคกยางเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีอายุมากกว่า 100 ปี มีตำนานในการสร้างชุมชนที่น่าสนใจ คือ เริ่มจาก

กลุ่มคนชาวนครศรีธรรมราชที่เดินทางเพื่อหาช่างไปถวายพระเจ้าแผ่นดิน เมื่อพบพื้นที่บริเวณนี้ที่มีความอุดมสมบูรณ์จึงตั้งหลักปักฐานสร้างครอบครัว ชุมชนจึงมีการขยายมากขึ้นจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ชุมชนบ้านโคกยางเป็นชุมชนชาวไทยพุทธที่ยังคงรักษาความเป็นชุมชนชนบทได้ดี มีเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี ที่ยังคงเป็นแบบเดิมอยู่มาก ผู้คนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ และโดดเด่นจนมีชื่อเสียงเป็นที่กล่าวขานของผู้คน

2. ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน พื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือก คือ บ้านกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมให้เหตุผลในการคัดเลือกพื้นที่ว่า พื้นที่บ้านกะทู้เป็นชุมชนดั้งเดิมที่ยังคงเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิตที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนจีน เนื่องจากชาวจีนได้เข้ามาอาศัยที่กะทู้เป็นแห่งแรกของภูเก็ต โดยอพยพเข้ามาทำเหมืองแร่ดีบุก มีการตั้งศาลเจ้าแรกขึ้น มีเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ คือ เหตุการณ์จลาจลอั้งยี่ ทำให้เกิดประเพณีการไหว้อั้งยี่ เป็นการไหว้บรรพบุรุษที่เสียชีวิตจากการจลาจลซึ่งเกิดขึ้นจากอาชีพการทำเหมืองแร่ ประกอบกับชุมชนบ้านกะทู้ไม่ได้อยู่ในชุมชนเมืองทำให้วัฒนธรรมชาวจีนแบบเดิมเปลี่ยนแปลงไปน้อยกว่าชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนอื่น ๆ

3. ชุมชนชาวไทยมุสลิม คือ หมู่บ้านเกาะปันหยี อำเภอเมืองพังงา จังหวัดพังงา โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมให้เหตุผลในการคัดเลือกพื้นที่ว่า พื้นที่ของหมู่บ้านเกาะปันหยีมีอาณาบริเวณที่ชัดเจน เพราะเป็นพื้นที่ที่ชาวบ้านอาศัยอยู่ในบ้านกลางน้ำ เป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีที่มาของชุมชนสัมพันธ์กับชื่อหมู่บ้าน คือ “ปันหยี” กล่าวคือ มีครอบครัว 3 ครอบครัวเดินทางมาทำเลที่ตั้งในการปักหลักทำมาหากิน เมื่อพบพื้นที่บริเวณนี้ที่มีความอุดมสมบูรณ์ก็ได้บอกตรงเพื่อบอกเพื่อนอีก 2 ครอบครัวให้เดินทางมาปักหลักทำมาหากินด้วย จึงตั้งชื่อว่า หมู่บ้านเกาะปันหยี ซึ่งหมายถึง “ธง” นอกจากนี้ผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านปันหยียังนับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 98 และมีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามที่เข้มแข็ง

4. ชุมชนชาวเล พื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือก คือ หมู่บ้านสังกาคู อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมให้เหตุผลในการคัดเลือกพื้นที่ว่า ชุมชนชาวเลในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ มีอยู่หลายชุมชน แต่ที่เลือกชุมชนบ้านสังกาคู เพราะเป็นชุมชนที่เป็นชาวเลร้อยละ 100 กล่าวคือ ไม่มีผู้คนภายนอกเข้าไปอาศัยปะปน เป็นชุมชนที่ยังคงรักษาวิถีชีวิต ประเพณีความเป็นชาวเลได้เข้มแข็งกว่าชุมชนชาวเลอื่น ๆ

นอกจากเหตุผลของผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยยังได้คำนึงถึงการเข้าไปเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยวด้วย ซึ่งพื้นที่ของชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน บ้านกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ชุมชนชาวไทยมุสลิม บ้านเกาะปันหยี อำเภอเมืองพังงา จังหวัดพังงา และชุมชนชาวเล บ้านสัγκαอ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้าไปเยี่ยมชม ส่วนพื้นที่ชุมชนชาวไทยถิ่นที่ผู้วิจัยศึกษาทั้ง 3 จังหวัด จะไม่มีนักท่องเที่ยวชมวิถีชีวิต ชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น เพราะไม่มีความดึงดูดใจเหมือนชุมชนอื่น ๆ แต่สำหรับชุมชนบ้านโคกยาง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ที่ผู้วิจัยเลือกศึกษามีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชม ส่วนใหญ่จะเป็นการเยี่ยมชมประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น แต่นักท่องเที่ยวที่เข้าไปก็มีจำนวนน้อยมาก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วยเจ้าบ้าน มัคคุเทศก์ เจ้าของธุรกิจการท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ

1. ประชากรในพื้นที่ จะเก็บข้อมูลจากชาวบ้าน และผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทำการศึกษา
2. มัคคุเทศก์จะเก็บข้อมูลจากผู้ที่นำนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมในแหล่งท่องเที่ยว
3. เจ้าของธุรกิจการท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการการท่องเที่ยว จะเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการในส่วนต่าง ๆ เช่น ร้านค้า โรงแรม บริษัททัวร์ เป็นต้น ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการต้อนรับนักท่องเที่ยว
4. นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติจะเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมในพื้นที่ที่ได้กำหนดไว้จาก 3 ชุมชน ทั้ง 3 จังหวัด ได้แก่ ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน ชุมชนชาวไทยมุสลิม และชุมชนชาวเล โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากสูตรของ Yamane (1973) คือเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวอย่างน้อย 400 คน ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวชาวไทย 428 คน และชาวต่างชาติ 418 คน รวมต้องใช้กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวทั้งหมด 846 คน

ผลที่ได้จากแบบสอบถามผู้วิจัยจะนำไปเป็นข้อมูลสะท้อนสู่การจัดการของเจ้าบ้าน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป สำหรับชุมชนชาวไทยถิ่นของหมู่บ้านโคกยาง จังหวัดกระบี่ ไม่สามารถเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้เพราะนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชมจะเข้าไปในช่วงของเทศกาลงานประเพณี หรือเพื่อศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นเท่านั้น ซึ่งในช่วงของการเก็บ

ข้อมูลแบบสอบถามไม่มีนักท่องเที่ยวนำไปเยี่ยมชม ดังนั้นหมู่บ้านโคกยางจึงใช้เพียงผลจากการ Focus group ของเจ้าบ้านเพื่อสะท้อนลักษณะการจัดการท่องเที่ยวที่คิดว่าเป็นความต้องการของนักท่องเที่ยว

นอกจากนี้ยังมีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับงานด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะในเรื่องของวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ ให้ข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ด้วย

วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

1. สืบค้นข้อมูลพื้นที่ในเบื้องต้นจากเอกสาร จากการสำรวจพื้นที่จริง เพื่อหาพื้นที่ที่มีชุมชนชาวไทยถิ่น ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยมุสลิม และชาวเล อาศัยอยู่เป็นชุมชนที่โดดเด่นที่ชาวบ้านยังคงดำเนินชีวิตประจำวันโดยรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่น มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่เด่นชัด และเป็นชุมชนที่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชม ในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่

2. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 ไปสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับงานด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะในเรื่องของวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น เพื่อหาตัวแทนของแต่ละชุมชน ในแต่ละจังหวัด

3. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 2 ไปสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับงานด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะในเรื่องของวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นอีกครั้ง เพื่อหาตัวแทนของแต่ละชุมชนจากทั้ง 3 จังหวัด

4. สืบค้นข้อมูลลักษณะการจัดการวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ ในพื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของทั้ง 4 ชุมชน จาก 3 จังหวัด โดยการสัมภาษณ์จากเจ้าบ้าน มัคคุเทศก์ เจ้าของธุรกิจการท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการท่องเที่ยว

5. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของทั้ง 3 ชุมชนจาก 3 จังหวัดเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติในเรื่องของการจัดการวิถีชีวิตชุมชน ตามกรอบที่ได้กำหนดไว้ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก การคมนาคมและขนส่ง ความปลอดภัย การมีส่วนร่วมของชุมชน และการบริการ

6. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติที่เคยมาเยี่ยมชมประเพณีแล้ว ในพื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของทั้ง 3

ชุมชนจาก 3 จังหวัดเกี่ยวกับเรื่องของการจัดการประเพณีตามกรอบที่ได้กำหนดไว้ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก การคมนาคมและขนส่ง ความปลอดภัย การมีส่วนร่วมของชุมชน และการบริการ

7. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ ในพื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของทั้ง 3 ชุมชนจาก 3 จังหวัดเกี่ยวกับความคาดหวังของรูปแบบการนำเสนอวรรณกรรมท้องถิ่น

8. จัด Focus group เจ้าบ้าน มัคคุเทศก์ เจ้าของธุรกิจการท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการการท่องเที่ยว และผู้ทรงวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการงานด้านวัฒนธรรม โดยนำข้อมูลที่ได้จากข้อ 5 – 7 มาเป็นข้อมูลประกอบ เพื่อหาแนวทางการจัดการวิถีชีวิตชุมชนประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นที่เหมาะสมให้เป็นที่ถูกใจของนักท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินงาน

1. ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชน ประเพณี วรรณกรรมท้องถิ่น ของชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่
2. เก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับลักษณะการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ของชุมชนต่าง ๆ ทั้ง 4 ชุมชน จากทั้ง 3 จังหวัด โดยสอบถามเจ้าบ้าน ผู้นำชุมชน มัคคุเทศก์ เจ้าของธุรกิจการท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการการท่องเที่ยว
3. เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเกี่ยวกับความพึงพอใจ ความสนใจ และความคาดหวังต่อการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น สำหรับใช้เป็นข้อมูลประกอบการหาวิธีการจัดการที่เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคี เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว
4. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้
5. เขียนรายงานผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามประเด็นต่าง ๆ ตามที่ได้มีการศึกษาค้นคว้า

บทที่ 4

ผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี วรรณกรรมท้องถิ่น ของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่” ผู้วิจัยได้ศึกษาวถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ของจังหวัดภูเก็ต พังงา โดยศึกษาจากชุมชนชาวไทยถิ่น ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยมุสลิม และชาวเล

ในการนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยจะนำเสนอ 2 ประเด็นใหญ่ ๆ โดยจัดลำดับการนำเสนอ ดังนี้

1. ลักษณะการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น
  - 1.1 ลักษณะการจัดการของชุมชนชาวไทยถิ่น
    - 1.1.1 วิถีชีวิตชุมชน
    - 1.1.2 ประเพณี
    - 1.1.3 วรรณกรรมท้องถิ่น
  - 1.2 ลักษณะการจัดการของชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน
    - 1.2.1 วิถีชีวิตชุมชน
    - 1.2.2 ประเพณี
    - 1.2.3 วรรณกรรมท้องถิ่น
  - 1.3 ลักษณะการจัดการของชุมชนชาวไทยมุสลิม
    - 1.3.1 วิถีชีวิตชุมชน
    - 1.3.2 ประเพณี
    - 1.3.3 วรรณกรรมท้องถิ่น
  - 1.4 ลักษณะการจัดการของชุมชนชาวเล
    - 1.4.1 วิถีชีวิตชุมชน
    - 1.4.2 ประเพณี
    - 1.4.3 วรรณกรรมท้องถิ่น
2. แนวทางการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น
  - 2.1 แนวทางการจัดการของชุมชนชาวไทยถิ่น
    - 2.1.1 วิถีชีวิตชุมชน

- 2.1.2 ประเพณี
- 2.1.3 วรรณกรรมท้องถิ่น
- 2.1.4 การมีส่วนร่วมของภาคี
- 2.2 แนวทางการจัดการของชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน
  - 2.2.1 วิถีชีวิตชุมชน
  - 2.2.2 ประเพณี
  - 2.2.3 วรรณกรรมท้องถิ่น
  - 2.2.4 การมีส่วนร่วมของภาคี
- 2.3 แนวทางการจัดการของชุมชนชาวไทยมุสลิม
  - 2.3.1 วิถีชีวิตชุมชน
  - 2.3.2 ประเพณี
  - 2.3.3 วรรณกรรมท้องถิ่น
  - 2.3.4 การมีส่วนร่วมของภาคี
- 2.4 แนวทางการจัดการของชุมชนชาวเล
  - 2.4.1 วิถีชีวิตชุมชน
  - 2.4.2 ประเพณี
  - 2.4.3 วรรณกรรมท้องถิ่น
  - 2.4.4 การมีส่วนร่วมของภาคี

ในการนำเสนอวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ของแต่ละชุมชน ในส่วนของลักษณะและแนวทางการจัดการวิถีชีวิตชุมชน และประเพณีจะศึกษาการจัดการในด้านของสิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก การคมนาคมและขนส่ง ความปลอดภัย การมีส่วนร่วมของชุมชน และการบริการ ส่วนวรรณกรรมท้องถิ่นจะศึกษาการจัดการในด้านขององค์กร การมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดเก็บ โดยจะนำเสนอผลการศึกษาดังกล่าวต่อไปนี้

1. ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น

1.1 ลักษณะการจัดการของชุมชนชาวไทยถิ่น

ชุมชนชาวไทยถิ่นที่ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษา คือ บ้านโคกยาง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ชุมชนบ้านโคกยางตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลโคกยาง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ สภาพพื้นที่ของหมู่บ้านโคกยางจะเป็นที่ราบลาดด้วยเนินสูง เส้นทางคมนาคมจากถนนเพชรเกษมเข้าไปยังหมู่บ้านมีหลายเส้นทาง เช่น เส้นทางจากตลาดเหนือคลอง ระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร เส้นทางจากตลาดบ้านบางฝั่ง ระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร เส้นทางจากบ้านควนม่วง ระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร เส้นทางจากห้วยไทร ระยะทางประมาณ 6 กิโลเมตร

ประชากรภายในชุมชนบ้านโคกยางมีจำนวน 612 คน (ข้อมูลจาก อบต. โคกยาง ณ มกราคม 2549) นับถือศาสนาพุทธ นายตริก ปลอดฤทธิ์ ได้เล่าถึงที่มาของประชากร ณ หมู่บ้านโคกยางว่า ในสมัยที่จังหวัดกระบี่บ้านเมืองยังไม่เจริญยังเป็นป่าดงดิบเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชอยากได้ช้างเพื่อไปถวายพระเจ้าแผ่นดิน จึงให้ความรู้ช้างออกตามหาช้าง เส้นทางจากจังหวัดนครศรีธรรมราชไปถึงจังหวัดกระบี่ ระหว่างทางพบความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ สัตว์ป่านานาชนิด โดยเฉพาะที่บริเวณคลองอินทนิลที่แม่น้ำไหลผ่านไปรวมกับแม่น้ำปกาสัย จากต้นน้ำที่อำเภอเขาพนม ไหลสู่ตำบลห้วยยูง ผ่านตำบลโคกยาง น้ำในคลองจะไหลตลอดทั้งปี จึงถือว่าบริเวณนี้เป็นบริเวณที่ดีมาก จึงตั้งรกรากสร้างบ้านเรือนอยู่อาศัย ทำไร่ ปลูกข้าว เมื่อผลผลิตออกมาเป็นที่พอใจจึงชวนญาติพี่น้องมาอาศัยอยู่ด้วย จำนวนประชากรจึงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ สำหรับครอบครัวแรกที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่แห่งนี้ คือครอบครัวของสองสามีภรรยาที่ชื่อว่า นายสม นางทิน ซึ่งเป็นต้นตระกูลของนามสกุลทองทิพย์ในปัจจุบัน

ส่วนชื่อหมู่บ้าน “โคกยาง” นั้น มีการบอกเล่าต่อ ๆ กันมาว่า พื้นที่ตำบลโคกยางเป็นพื้นที่ป่าอุดมสมบูรณ์ด้วยพันธุ์ไม้ยาง และมีต้นยางอยู่ต้นหนึ่งมีขนาดใหญ่มากขึ้นอยู่บนเนินควนบริเวณคลองอินทนิล เมื่อประสบอุทกภัยน้ำก็ท่วมไม่ถึงเพราะอยู่บนโคก ชาวบ้านจึงเรียกว่า “โคกยาง” และเมื่อชาวบ้านอยู่รวมกันเป็นปึกแผ่นก็เลยเรียกว่า “บ้านโคกยาง” ประกอบด้วยบ้านโคกยางซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่บริเวณศูนย์กลางของหมู่บ้านอื่น ๆ จึงกลายเป็นชื่อของตำบล คือ ตำบลโคกยางมาจนถึงปัจจุบัน

1.1.1 วิถีชีวิตชุมชน

ลักษณะเด่นของชุมชนบ้านโคกยาง คือ ยังคงมีประเพณีที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา มีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น วรรณกรรมท้องถิ่น เช่น ลิเกป่า นิทาน ตำนาน มโนรา เป็นต้น

ลักษณะการสร้างบ้านเรือนของชุมชนบ้านโคกยางจะมีลักษณะเหมือนบ้านเรือนแถบชนบทของชาวใต้ทั่วไป กล่าวคือ มีทั้งลักษณะบ้านที่สร้างด้วยปูนซีเมนต์ บ้านไม้ ทั้งชั้นเดียวและสองชั้น มีบริเวณบ้านที่ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ หรือพืชผักสวนครัว ตามแต่ความชอบหรือ

ความขยันของเจ้าของบ้าน บ้านแต่ละหลังจะอยู่ห่างกันเล็กน้อย สามารถเดินทางติดต่อไปมาหา
กันได้ง่าย

ชาวบ้านโคกยางใช้ภาษาไทยถิ่นใต้เพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน คำศัพท์ที่น่าสนใจ
เช่น “ลดหมู” หมายถึง การทำหมันหมู “ตุง” หมายถึง เชือกอบจะหกล้ม เป็นต้น

ในด้านความเชื่อ ชาวบ้านโคกยางมีความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ บาปบุญคุณโทษ
ความเชื่อในการตั้งหิ้งไว้ในบ้านเพื่อเคารพบูชา เช่น การตั้งหิ้งแม่ย่านางในครัว มีของไหว้เป็นรูป
เทียน ดอกไม้ ไข่ไก่ หรือเจ้าของบ้านบนบานด้วยสิ่งใดก็จะต้องแก้บนด้วยสิ่งนั้น ความเชื่อใน
การรักษาโรคด้วยการใช้รางทรง เช่น รางทรงมโนรา ช่วยปิดเป่าให้โรคร้ายหายไป เป็นต้น

ลักษณะการประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพเกษตรกรรม เช่น การทำสวนยางพารา
สวนปาล์ม ปลูกผัก เป็นต้น

การแต่งกายของชาวบ้านจะสะท้อนถึงความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย เช่น เมื่ออยู่ที่บ้านผู้ชาย
จะสวมกางเกงขาสั้น หรือนุ่งผ้าขาวม้า ไม่สวมเสื้อ ผู้หญิงจะนุ่งผ้าถุง สวมเสื้อ หรือบางครั้งก็นุ่ง
ผ้าถุงกระโจมอก ไม่สวมเสื้อ ส่วนคนวัยหนุ่มสาวก็จะแต่งกายตามสมัยนิยมทั่วไป

อาหารหลักของชาวบ้านโคกยางจะมีลักษณะเหมือนกับอาหารทั่วไปของชาวไทย เช่น
รับประทานข้าวกับแกงไตปลา น้ำพริก และทุกมื้อจะต้องมีผักสดด้วย

ชุมชนบ้านโคกยางเป็นชุมชนไทยพุทธที่มีความเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ผู้คนอาศัยอยู่ร่วมกัน
ด้วยความสามัคคี รักใคร่ ผูกพัน โดยดำรงชีวิตตามแบบชาวชนบท แม้จะมีเทคโนโลยี
สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เข้าไปสู่ชุมชนอย่างมากมาแล้วก็ตาม

แม้ว่าบ้านโคกยางจะมีวิถีชีวิตชุมชนที่เข้มแข็ง แต่ปรากฏว่าลักษณะโดดเด่นดังกล่าวไม่ได้
เป็นจุดขายสำหรับนักท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชมจึงน้อยมาก โดยเฉพาะ
นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ไม่ได้เข้าไปเยี่ยมชม มีเพียงนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวนน้อยมากที่
สนใจเข้าไปเพื่อดูวิถีชีวิตชุมชน และวรรณกรรมท้องถิ่นจากปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญ
เช่น นายตริก ปลอดฤทธิ์และคณะลิเกป่า นายเลอพงษ์ เอ็งฉ้วน เป็นต้น

ลักษณะการจัดการวิถีชีวิตชุมชน

1.1.1.1 สิ่งดึงดูดใจ

ชุมชนบ้านโคกยางมีวิถีชีวิตชุมชนที่เข้มแข็ง สภาพความเป็นอยู่ทั่ว ๆ ไปก็เหมือนกับชุมชนชาวไทยถิ่นของหมู่บ้านอื่น ๆ ไม่มีการนำเสนอวิถีชีวิตของชุมชนให้เป็นที่ต้องการเข้าไปเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยวเพราะวิถีชีวิตชุมชนที่เป็นอยู่ ไม่ว่าจะเป็นอาชีพ อาหาร การแต่งกาย สภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไป ยังไม่โดดเด่นจนเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะความเป็นอยู่แบบเดิมเริ่มสูญหายไป อาชีพทางการเกษตรเริ่มลดน้อยลง ด้วยการศึกษที่เข้ามามีบทบาทมากขึ้น ทำให้คนรุ่นใหม่ไปอาศัย หรือไปประกอบอาชีพที่อื่น ซึ่งทุกคนในหมู่บ้านต่างก็ยินดีให้วิถีชีวิตดำเนินไปตามธรรมชาติ แต่ถ้าหากจะกล่าวถึงความโดดเด่นของหมู่บ้าน ทุกคนก็จะคิดถึงความเป็นชุมชนไทยพุทธที่ยังคงความเข้มแข็ง เช่น ในวันพระ และช่วงวันเข้าพรรษาชาวบ้านบางส่วนจะทำวัตรเช้า เย็น ซึ่งเป็นกิจที่ถือปฏิบัติมาโดยตลอด นอกจากนี้ความโดดเด่นที่ผู้คนต่างกล่าวถึงก็คือความเข้มแข็งของการแสดงพื้นบ้าน เช่น ลิเกป่า ส่งผลให้วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงได้ถูกนำเสนอด้วย ทั้งนี้เพราะบ้านโคกยางเป็นแหล่งรวมของปราชญ์ชาวบ้านที่นักวัฒนธรรม นักวรรณกรรมท้องถิ่น หรือผู้สนใจศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นต่างรู้จักเป็นอย่างดี

1.1.1.2 สิ่งอำนวยความสะดวก

เนื่องจากชุมชนบ้านโคกยางไม่ได้นำเสนอชุมชนของตนเองเพื่อรองรับการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จึงไม่ได้สร้างหรือเตรียมไว้สำหรับการท่องเที่ยว ร้านค้าที่มีในหมู่บ้านก็เพื่อรองรับชาวบ้านที่มาซื้อสินค้า ไม่มีอาคารบริการหรือจุดบริการข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว หากมีนักท่องเที่ยวสนใจที่จะเยี่ยมชมหมู่บ้านก็สามารถสอบถามรายละเอียดได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลโคกยาง หรือจากปราชญ์ท้องถิ่นที่พร้อมจะให้รายละเอียด หรือข้อมูลต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ นอกจากนี้ก็ไม่มีห้องน้ำสาธารณะ โรงแรม ห้องพักรับ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกเหมือนสถานที่ท่องเที่ยวทั่วไป

1.1.1.3 การคมนาคมและขนส่ง

ชุมชนบ้านโคกยางมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกสบายพอสมควร มีถนนลาดยางจากถนนเพชรเกษมเข้าไปถึงหมู่บ้านหลายเส้นทางด้วยกัน แม้เส้นทางที่จะเข้าไปภายในหมู่บ้านจะไม่กว้างขวางมากนักแต่การจราจรก็สะดวก เพราะปริมาณรถบนท้องถนนมีจำนวนไม่มาก แต่ก็มีถนนบางช่วงที่ขรุขระเป็นหลุมเป็นบ่อ หากขับรถมาด้วยความเร็วสูงก็อาจจะทำให้เกิดอันตรายได้

บรรยากาศสองข้างทางเต็มไปด้วยสวนยางพาราของชาวบ้านที่สะท้อนถึงอาชีพของผู้คน ภายในหมู่บ้านจะมีถนนสายเล็ก ๆ ที่ขณะนี้ยังไม่ได้ลาดยางเชื่อมต่อการเดินทางของคนในหมู่บ้าน แต่ก็มีโครงการที่จะดำเนินการจัดทำถนนภายในหมู่บ้านให้สะดวกสบายยิ่งขึ้น ด้วยโครงการจัดทำถนนของหมู่บ้านถือเป็นโครงการหลักที่จะต้องดำเนินการ ในส่วนของป้ายบอกเส้นทางมีเพียงบางช่วงเท่านั้น จึงทำให้ผู้เดินทางอาจจะหลงทางได้ นอกจากนี้ป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ก็ยังไม่ชัดเจน

1.1.1.4 ความปลอดภัย

ชุมชนบ้านโคกยางมีความปลอดภัยสูง เพราะชาวบ้านอยู่รวมกันด้วยความรักใคร่สามัคคี ช่วยกันสอดส่องดูแลความเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน ไม่มีเหตุอาชญากรรม หรือเหตุร้ายต่าง ๆ เกิดขึ้น แต่ถ้ามีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นหากไม่ร้ายแรงมากนักก็จะมีคณะกรรมการหมู่บ้านช่วยดำเนินการ หากร้ายแรงเกินกว่ากำลังจะแก้ไขก็จะแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มาช่วยดำเนินการ นอกจากนี้ภายในหมู่บ้านก็จะมีจุดตรวจของตำรวจตั้งอยู่ตรงข้ามวัดโคกยาง มีอปพร. (อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน) ของหมู่บ้านช่วยรักษาความสงบเรียบร้อย นอกจากนี้ก็ยังมีเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจช่วยดูแลรักษาความปลอดภัยด้วย

1.1.1.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ชาวบ้านในชุมชนบ้านโคกยางได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านด้วยดี มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต. (องค์การบริหารส่วนตำบล) คณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายต่าง ๆ ตามกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อช่วยประสานงาน ทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จไปได้อย่างราบรื่น และเพื่อให้การจัดงานหรือกิจกรรมของหมู่บ้านดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย คณะกรรมการจัดงานก็จะประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดงาน

1.1.1.6 การบริการ

ลักษณะการบริการของชุมชนบ้านโคกยางจะมีลักษณะที่เป็นกันเอง และเต็มใจที่จะให้บริการแก่ทุกคน หากเป็นนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมก็จะเต็มใจและยินดีต้อนรับด้วยรอยยิ้ม ด้วยมิตรไมตรีที่ดีงาม หากนักท่องเที่ยวเข้าไปสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นความเป็นอยู่ อาชีพ ความเชื่อ หากสามารถบอกเล่าได้ชาวบ้านก็จะยินดีบอกเล่าด้วยตนเอง หากเรื่องใดที่ไม่มีความรู้ชาวบ้านก็จะแนะนำให้ไปสอบถามจากผู้รู้ซึ่งยินดีที่จะให้ข้อมูลด้วยความเต็มใจยิ่ง

1.1.2 ประเพณี

ชุมชนบ้านโคกยางมีประเพณีที่เข้มแข็ง ซึ่งแสดงออกถึงความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของชาวบ้าน ประเพณีเหล่านี้ได้สะท้อนถึงความเป็นอยู่ ความเชื่อ ค่านิยมของชาวบ้าน ประเพณีที่โดดเด่นของชุมชนบ้านโคกยางจะเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ เช่น ประเพณีสารทเดือนสิบ ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีวันออกพรรษา เป็นต้น ประเพณีเหล่านี้บางประเพณี เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีวันออกพรรษา จะมีลักษณะใกล้เคียงกับประเพณีของไทยในพื้นที่อื่น ๆ ส่วนประเพณีสารทเดือนสิบมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับพื้นที่อื่น ๆ ในภาคใต้ แต่อาจจะมีความละเอียดบางส่วนของพิธีกรรมที่แตกต่างกันไปบ้าง แต่ละประเพณีจะแสดงออกถึงความเป็นชุมชนชาวไทยถิ่นที่ชาวบ้านยังคงให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี แต่การจัดงานประเพณีเหล่านี้ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการท่องเที่ยว แต่เป็นการจัดทำตามธรรมเนียมปฏิบัติที่ดำเนินกันมาทุกปี ดังนั้นนักท่องเที่ยวที่เข้าไปร่วมในประเพณีจึงเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยหรือชาวต่างชาติที่มีความสนใจด้านประเพณี หรือวัฒนธรรมอื่น ๆ ของชุมชน นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จึงมีจำนวนน้อยมาก

ลักษณะการจัดการประเพณี

1.2.1.1 สิ่งดึงดูดใจ

ลักษณะเด่นที่ดึงดูดใจสำหรับประเพณีของชุมชนบ้านโคกยาง จะอยู่ที่ความร่วมมือร่วมใจของชาวบ้านที่มีน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการสืบทอดประเพณี ส่วนรายละเอียดของประเพณี เช่น ประเพณีวันสารทเดือนสิบก็อยู่ที่การทำกระดาษที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ดังนั้นหากจะกล่าวถึงความดึงดูดใจหรือความน่าสนใจของประเพณีวันสารทเดือนสิบก็คงน้อยกว่าที่จังหวัดนครศรีธรรมราชที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและกล่าวถึง ชาวบ้านโคกยางไม่ได้ต้องการนำเสนอจุดดึงดูดใจของประเพณีให้เป็นที่ถูกใจของนักท่องเที่ยวเพราะถือว่าเป็นการทำตามประเพณีพุทธศาสนาของไทยที่แสดงออกถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ชาวบ้านเพียงแต่ต้องการให้ชุมชนของตนดำรงประเพณีที่มีอยู่ให้เข้มแข็งตลอดไป ส่วนประเพณีอื่น ๆ เช่น วันลอยกระทง วันสงกรานต์ จะมีการจัดงานประจำปีเหมือนที่อื่น ๆ ไม่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นให้เป็นที่สนใจเข้าไปเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว

1.2.1.2 สิ่งอำนวยความสะดวก

สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดงานประเพณีส่วนใหญ่จะเป็นความรับผิดชอบของวัด เพราะสถานที่จัดงานคือวัด ภายในวัดจะมีร้านค้าของชาวบ้านที่นำสินค้า อาหาร ของเด็กเล่นมา วางขายในช่วงเทศกาล ห้างน้ำก็จะเป็นของวัดที่ไม่ค่อยสะอาด ไม่ถูกสุขลักษณะเท่าที่ควร ไม่มี จุดบริการข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมจะสอบถามข้อมูลต่าง ๆ ก็ สามารถสอบถามได้จากชาวบ้านหรือจากคณะกรรมการจัดงาน

1.2.1.3 การคมนาคมและขนส่ง

เมื่อถึงวันเทศกาลงานประเพณีการคมนาคมจะติดขัดบ้าง เพราะผู้ที่มาร่วมงานส่วนใหญ่ จะใช้รถจักรยานยนต์ หรือรถยนต์เป็นพาหนะในการเดินทาง ส่วนผู้ที่บ้านอยู่ใกล้วัดจะขี่มอเตอร์ไซด์มา หลานเดินมาที่วัด จำนวนรถที่สัญจรไปมาในวันนี้จะมีมากเป็นพิเศษ ซึ่งชาวบ้านหรือนักท่องเที่ยว ก็ไม่ได้รู้สึกว่าเป็นปัญหาเพราะถือว่าเป็นเรื่องปกติของการจัดงาน ส่วนสถานที่จอดรถนั้นก็จอด ภายในสนามของโรงเรียนที่อยู่ติดกับบริเวณวัด

1.2.1.4 ความปลอดภัย

การจัดงานประเพณีในแต่ละครั้งของชุมชนบ้านโคกยางจะมีความปลอดภัยสูงมาก เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่ที่เข้ามาร่วมงานเป็นคนในพื้นที่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาเยี่ยมชมซึ่ง มีอยู่ไม่มากนักก็มักจะรู้จักกับชาวบ้านในพื้นที่ หรือหากเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติที่สนใจเข้ามา เยี่ยมชมก็มักจะไม่มีปัญหาเรื่องความปลอดภัย เพราะถือว่าการร่วมงานบุญที่ทุกคนต่าง ต้องการทำบุญ ลักษณะการจัดการด้านความปลอดภัยก็คือชาวบ้านจะช่วยกันเป็นหูเป็นตาให้กัน และกัน มีเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยก็คือคณะกรรมการวัดที่เป็นคณะกรรมการจัดงานช่วยดูแล ความเรียบร้อยด้วยอีกแรงหนึ่ง

1.2.1.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ชุมชนบ้านโคกยางเป็นชุมชนที่ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีอยู่ในระดับที่ดี มาก ทุกคนต่างช่วยเหลือกันในการดำเนินงาน พร้อมทั้งจะแก้ไขปัญหาพร้อมกันอย่างเต็มที่ โดยมี แกนนำที่เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการรวมพลังชาวบ้าน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อาวุโสของหมู่บ้าน คณะกรรมการจัดงาน เป็นต้น เพื่อให้งานประเพณีดำเนินไปได้อย่างราบรื่น โดยเฉพาะกรรมการ จัดงานที่ได้มีการประชุมเตรียมความพร้อมก่อนจะถึงวันงาน เพื่อมอบหมายหน้าที่ในการทำงาน

อย่างชัดเจน และคณะกรรมการส่วนใหญ่ก็มักจะเป็นบุคคลเดิมของปีที่ผ่าน ๆ มา จึงเป็นผู้ที่มีประสบการณ์เป็นอย่างดี สามารถแก้ไขปัญหามาต่าง ๆ ให้ลุล่วง ทำให้งานดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

1.2.1.6 การบริการ

ลักษณะการให้บริการในการจัดงานประเพณี ส่วนใหญ่จะเป็นการบริการโดยเจ้าบ้าน คณะกรรมการจัดงาน ที่พร้อมจะยิ้มแย้ม หรือตอบคำถามต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ และบางครั้งเมื่อมีนักท่องเที่ยวสอบถามข้อมูลต่าง ๆ หากต้องการข้อมูลที่ละเอียดชาวบ้านก็จะแนะนำให้ไปถามผู้รู้ของหมู่บ้านซึ่งสามารถให้ความกระจ่างได้เป็นอย่างดี

1.3.1 วรรณกรรมท้องถิ่น

การนำเสนอวรรณกรรมท้องถิ่นในที่นี้ผู้วิจัยจะนำเสนอวรรณกรรมท้องถิ่นของหมู่บ้านโคกยาง ร่วมกับหมู่บ้านควนเกาะจันทร์ ซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ของตำบลโคกยางด้วย ทั้งนี้เพราะปราชญ์ชาวบ้านของทั้ง 2 หมู่บ้านได้ทำงานด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะการแสดงพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่นร่วมกัน จึงยากที่จะแยกเนื้อหาออกจากกันได้ และเมื่อมีผู้สอบถามถึงวรรณกรรมท้องถิ่นของบ้านโคกยางทุกคนก็ต้องกล่าวถึง นายตริก ปลอดภัย ซึ่งเป็นชาวหมู่บ้านควนเกาะจันทร์ ดังนั้นหากผู้วิจัยกล่าวถึงวรรณกรรมท้องถิ่นของบ้านโคกยางก็หมายความว่าได้กล่าวถึงวรรณกรรมท้องถิ่นของหมู่บ้านควนเกาะจันทร์ด้วย

ชุมชนชาวไทยถิ่นบ้านโคกยางมีวรรณกรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนซึ่งเป็นที่กล่าวขานของคนทั่วไป ทั้งนี้เพราะมีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ และมีความสนใจด้านวรรณกรรมท้องถิ่นจนเป็นที่รู้จักของผู้สนใจวรรณกรรมท้องถิ่นโดยทั่วไป เช่น นายตริก ปลอดภัย ผู้ที่มีความสามารถในด้านการแสดงลิเกป่า และการขับร้องเพลงพื้นบ้าน นายเลอพงษ์ เอ็งฉ้วน ผู้ที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมของหมู่บ้าน เป็นต้น

ชุมชนบ้านโคกยางมีวรรณกรรมท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก เช่น ลิเกป่า ตำนาน นิทาน ปริศนาคำทาย เพลงกล่อมเด็ก เพลงพื้นบ้าน เป็นต้น ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นเหล่านี้มักจะเป็นปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเป็นที่นับหน้าถือตาของชาวบ้าน เป็นผู้รู้ และมีความสามารถในด้านวรรณกรรมท้องถิ่นจนเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปทั้งจากคนในหมู่บ้าน และคนภายนอก หากสอบถามผู้คนในหมู่บ้านถึงความโดดเด่นของบ้านโคกยาง คำตอบที่ได้รับก็คือ ลิเกป่า เพลงพื้นบ้าน แม้คนรุ่นหนุ่มสาวจะไม่สามารถบอกเล่าวรรณกรรมท้องถิ่นเหล่านี้ได้ แต่เขาก็มีความภาคภูมิใจที่ชุมชนของตนมีของดีซึ่งเป็นที่ยกย่องของคนทั่วไป นักเรียน นักศึกษา หรือผู้ที่สนใจงานด้านวัฒนธรรม ด้านการแสดง ตลอดจนวรรณกรรมท้องถิ่นจะต้องไปเก็บข้อมูล หรือไปขอ

เยี่ยมชมที่ชุมชนบ้านโคกยาง จึงถือได้ว่าวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนบ้านโคกยางเป็นจุดขายของหมู่บ้านที่เป็นที่ขีดหน้าชูตาและเป็นที่ยอมรับว่าจะเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว แม้จะมีนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวไทยจำนวนน้อยขอเยี่ยมชมแต่ก็เป็นความภาคภูมิใจของชาวบ้านที่มีของดีนำเสนอ

ลักษณะการจัดการวรรณกรรมท้องถิ่น

1.3.1.1 องค์กร

วรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนบ้านโคกยางไม่มีองค์กรที่รับผิดชอบดูแลโดยตรง แต่มีกลุ่มคนผู้สนใจงานด้านวัฒนธรรม ซึ่งเป็นผู้อาวุโสภายในหมู่บ้านนำโดย นายตริก ปลอดฤทธิ์ นายเลอพงษ์ เอ่งฉ้วน นายวินิช ไชยบุญ เป็นแกนนำในการดูแล ชาวบ้านทั่วไปไม่ได้สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมมากนัก หากมีนักท่องเที่ยว หรือผู้สนใจเข้ามาสอบถามก็จะแนะนำให้ไปถามบุคคลข้างต้น

1.3.1.2 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ดังที่ได้กล่าวแล้วใน ข้อ 1.3.1 ว่าชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมมากนัก เพราะไม่มีความรู้ หรืออาจจะมีความรู้อยู่บ้างแต่ไม่สามารถที่จะนำเสนอได้ เพราะเป็นข้อมูลที่ไม่ชัดเจนเนื่องจากฟังมาจากผู้รู้ที่เล่าให้ฟังต่อ ๆ กันมา จึงจำได้บ้างไม่ได้บ้าง ชุมชนเพียงแต่รู้สึกภาคภูมิใจที่ชุมชนของตนมีของดีที่คนอื่น ๆ รู้จัก สนใจและชื่นชม ส่วนหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชน เช่น บุคลากรของโรงเรียน พระสงฆ์ อบต. ก็ได้มีส่วนร่วมในการรวบรวมและดูแล

1.3.1.3 การจัดเก็บ

ลักษณะการจัดเก็บวรรณกรรมท้องถิ่นจะมีผู้สนใจงานด้านนี้ได้จัดเก็บไว้ แต่เป็นลักษณะการจัดเก็บที่ไม่เป็นระบบมากนัก นอกจากนี้ยังมีการจัดเก็บไว้ที่โรงเรียน และศูนย์จัดเก็บที่วัดโคกยาง เหตุผลหลักในการจัดเก็บก็เพื่อให้ลูกหลานได้เรียนรู้ ได้ศึกษาถึงที่มา ความเป็นอยู่ รวมทั้งวัฒนธรรม ประเพณีของหมู่บ้าน ไม่ได้มีมุ่งหมายในการจัดเก็บเพื่อนำเสนอสู่นักท่องเที่ยว

1.2 ลักษณะการจัดการของชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน

วิถีชีวิตชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนที่ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษา คือ บ้านกะทู้ ตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต

บ้านกะทู้ ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม รายล้อมด้วยภูเขาเกือบทั้ง 4 ด้าน มีคลองไหลทอดผ่าน 1 สาย คือ คลองบางใหญ่ ลักษณะภูมิอากาศ มีฝนตกชุกเกือบตลอดปี

ชาวกะทู้ส่วนใหญ่จะสืบเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน นับถือศาสนาพุทธ และนับถือขงจื้อตามบรรพบุรุษ ประชากรของบ้านกะทู้มีจำนวน 1,251 คน (ข้อมูลจากเทศบาลอำเภอกะทู้ ณ ตุลาคม 2549)

ตำบลกะทู้ เดิมเรียกว่า ล่ายทุ หรือโล่ทุ หรือโนทุ เป็นชุมชนดั้งเดิมที่ยังคงเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิตที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนจีน เนื่องจากชาวจีนได้เข้ามาอาศัยอยู่ที่กะทู้เป็นแห่งแรกของภูเก็ต โดยอพยพเข้ามาทำการบุกเบิกขุดแร่ดีบุกในเขตกะทู้ ซึ่งมีการทำเหมืองขี้ด เหมืองแล่น เหมืองหาบ เหมืองรู

1.2.1 วิถีชีวิตชุมชน

เนื่องด้วยวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวกะทู้ได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากจีนและมีการดำเนินชีวิตโดยผูกพันกับการประกอบอาชีพเหมืองแร่มาตั้งแต่ออดีต ดังนั้น ปรัชญาในการดำเนินชีวิตของชาวกะทู้ จึงยึดมั่นในหลักการที่ว่า อดทน ซื่อสัตย์ ประหยัด ขยัน ดังที่มีคำในภาษาจีนที่แสดงถึงบุคลิกลักษณะของชาวกะทู้ คือ ป้ายเส ซึ่งหมายถึง คนกะทู้ส่วนใหญ่เป็นคนขยันและรู้สึกละอายแก่ใจ ไม่ชอบขอของใคร แม้จะเป็นกรรมกรก็มีศักดิ์ศรี และอีกคำหนึ่งคือ ฉิ้นฉ้าย หมายถึง ความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย เพราะคนกะทู้มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย อะลุ่มอล่วย ออมชอม มีสิ่งใดก็ให้เปิดอกพูดคุยกัน นอกจากนี้คนกะทู้ยังมีลักษณะนิสัยตรงไปตรงมา ภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง ทำให้ชาวกะทู้รักษาวัฒนธรรมรวมถึงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของตนเองได้เป็นอย่างดี

ลักษณะบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของชาวกะทู้หากเป็นแบบจีนดั้งเดิมจะมีลักษณะตัวเรือนเตี้ย วัสดุที่ใช้ในการปลูกสร้าง ได้แก่ ดินเผา และดินเหนียว จึงมีความแข็งแรง และทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศ นอกจากนี้กะทู้ยังมีตึกเก่าอยู่หลายแห่ง เช่น บริเวณศาลเจ้าซึ่งเป็นตึกเก่าของต้นตระกูลตันทะเล และต้นตระกูลเส็งยม ที่มีเอกลักษณ์ตามแบบดั้งเดิมทุกประการและถือเป็นเสน่ห์ที่ดึงดูดใจแก่ผู้มาเยือน

ชาวกะทู้ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในการสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน ภาษาที่ใช้มีเอกลักษณ์ที่น่าสนใจ เพราะเป็นการใช้คำภาษาไทยถิ่นใต้ปะปนกับคำยืมภาษาจีนฮกเกี้ยน เช่น ดานเตี้ยม หมายถึง เขียง สั่วเต็ง หมายถึง ชนบท บ้านนอก เป็นต้น

ชาวกะทู้มีคติในการดำเนินชีวิตที่ยึดถือเรื่องของการให้ความสำคัญกับการเคารพผู้ใหญ่ มีความเชื่อ และมีขนบธรรมเนียมปฏิบัติแบบจีนโบราณ มีศาลเจ้ากะทู้ที่เป็นต้นกำเนิดของประเพณีกินเจ ศาลเจ้ากะทู้จึงเป็นศาลเจ้าที่เก่าแก่ที่สุดในจังหวัดภูเก็ต มีอายุประมาณ ร้อยกว่าปี และมีการอัญเชิญเหยี่ยวเอี้ยน (ผงรูปและรูปจุดมาจากประเทศจีน) จากมณฑลกังไสประเทศจีน มาประทับ ณ ศาลเจ้ากะทู้ เต้าบู๊แก๊ง เป็นแห่งแรกจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ในช่วงที่กะทู้มีการทำเหมืองแร่ได้เกิดการพิพาทกันระหว่างชาวจีนอันมีสาเหตุมาจากการแย่งที่ดินทำกินและสายน้ำในการทำเหมืองแร่จึงเกิดการปะทะกันจนทำให้ชาวจีนอ้อยยี่ที่กะทู้เสียชีวิตไม่น้อยกว่า 416 คน และเป็นที่มาของวัน “หลักไ้ยจับฉัด” จากนั้นลูกหลานจึงได้สร้างศาลเจ้าต้องย่องสู ซึ่งชาวจีนใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมบูชาบรรพบุรุษ ซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ถนนวิเชียรสงคราม ตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต

ในด้านการประกอบอาชีพแต่เดิมนอกจากชาวกะทู้จะมีอาชีพหลักในการทำเหมืองแร่แล้ว ก็ยังมีชื่อเสียงด้านการเกษตรโดยเฉพาะการทำนา ทำสวน ทำไร่ และปลูกแตงโม แต่ในปัจจุบันอาชีพของชาวกะทู้ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยมีอาชีพหลักคือการรับจ้างภาคเอกชน อาชีพเสริมคือ เกษตรกรรม พานิชยกรรม และธุรกิจบ้านเช่า

การแต่งกายของชาวกะทู้หากเป็นผู้ชายที่สูงวัยส่วนใหญ่เมื่ออยู่ที่บ้านของตนจะนุ่งกางเกงจีน และไม่สวมเสื้อ ผู้หญิงจะสวมผ้าถุงปาเต๊ะ หรือนุ่งผ้าถุงกระโจมอก กลุ่มคนหนุ่มสาวจะแต่งกายตามสมัยนิยม หากในช่วงเทศกาลกินเจคนทุกเพศทุกวัยก็จะสวมใส่ชุดขาวกันอย่างพร้อมเพรียง

อาหารของชาวกะทู้ที่ขึ้นชื่อ ได้แก่ โกปี้อ้อ ซึ่งหมายถึงกาแฟดำ โดยชาวบ้านจะนิยมรับประทานอาหารเช้า และทานโกปีที่ร้านโกปี้เตี้ยม (ร้านกาแฟ) ในหมู่บ้าน รับประทานขนมจีนซึ่งมีสูตรและเครื่องเคียงเฉพาะคือ รับประทานกับปลาฉิ่งฉ้าง ไข่ต้ม และปลาทอ้งโก นอกจากนี้อาหารเช้ายังประกอบด้วยขนมหลายชนิด เช่น เหนียวปิ้ง อ่าวโป๊ง เป็นต้น และในการรับประทานอาหารเช้าที่ร้านกาแฟก็จะมีที่นั่งสนทนาถามไถ่สารทุกข์สุกดิบกันด้วย

ลักษณะการจัดการวิถีชีวิตชุมชน

1.2.1.1 สิ่งดึงดูดใจ

สิ่งดึงดูดใจที่นักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวที่กะทู้ คือ ความเป็นเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตชุมชนแบบชาวจีนที่ยังคงเป็นแบบดั้งเดิมเช่นเดียวกับอดีตซึ่งในจังหวัดภูเก็ตถือได้ว่ากะทู้จะมีลักษณะของวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมไม่มากนัก ได้แก่ อาหาร ลักษณะการแต่งกาย ลักษณะของที่อยู่อาศัย อาคารบ้านเรือน การดำเนินชีวิตประจำวัน การดำรงรักษาความเชื่อ

ที่ยึดถือมาในอดีต รวมไปถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีกินเจ ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวชมในช่วงเทศกาลได้เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจากศาลเจ้ากะทู้ถือได้ว่าเป็นศาลเจ้าแห่งแรกที่มีการประกอบพิธีกินเจขึ้น และยังคงสืบทอดต่อกันมาโดยมีลักษณะของการประกอบพิธีตามแบบฉบับความเชื่อและความศรัทธาดั้งเดิมทุกประการ

นอกจากนี้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเข้ามาเที่ยวชมสถานที่ในการทำเหมืองแร่ซึ่งถือเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวกะทู้ เป็นศูนย์อนุรักษ์มรดกท้องถิ่นกะทู้ ตั้งอยู่ในโรงเรียนบ้านกะทู้ เป็นสถานที่เก็บรวบรวมสินแร่ต่าง ๆ เช่น หินกากเพชร หุ่นจำลอง การทำเหมืองแร่ในสมัยโบราณ อุปกรณ์การทำเหมืองแร่ และเครื่องใช้ต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน และในปัจจุบันกำลังดำเนินการก่อสร้างพิพิธภัณฑ์เหมืองแร่ขึ้นที่กะทู้ ซึ่งคาดว่าจะก่อสร้างแล้วเสร็จประมาณปี 2552 โดยพิพิธภัณฑ์เหมืองแร่จะเก็บรวบรวมวัฒนธรรมท้องถิ่น และเรื่องราวในอดีตของการทำเหมืองแร่ประเภทต่าง ๆ ในกะทู้ เทศบาลกะทู้จะเป็นแกนหลักในการรับผิดชอบดูแลควบคู่ไปกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการให้พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีชีวิต และดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคาดหวังว่าจะได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นรากฐานวิถีชีวิตของชาวกะทู้จากพิพิธภัณฑ์แห่งนี้

1.2.1.2 สิ่งอำนวยความสะดวก

หมู่บ้านกะทู้มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหารในหมู่บ้านซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก เนื่องจากชาวกะทู้มีได้มุ่งหวังที่จะสนองตอบนักท่องเที่ยว แต่ยังคงให้ความสำคัญกับเอกลักษณ์ดั้งเดิมแบบกะทู้ คือขายอาหารในบริเวณหน้าบ้านแบบพออยู่พอกินมิได้มุ่งหวังในเชิงธุรกิจที่จะต้องได้ผลกำไรเป็นกอบเป็นกำ และอาหารส่วนใหญ่จะเป็นอาหารพื้นเมือง ในส่วนของสถานที่บางส่วน บางพื้นที่ยังไม่สะอาดเท่าที่ควร นอกจากนี้ในบริเวณใกล้เคียงกับหมู่บ้านจะมีร้านอาหารซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้หลายแห่ง เช่น ร้านอาหารแพม้าน้ำ บ่อปลาตากแดด คริวทุ่งทอง เป็นต้น

ชุมชนกะทู้มีได้มุ่งเน้นด้านการจัดการเรื่องที่พักให้กับนักท่องเที่ยวในชุมชนเนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในระยะเวลาสั้น ๆ ในส่วนของชาวบ้านบางกลุ่มเคยมีแนวคิดที่จะสร้างบ้านพักแบบโฮมสเตย์เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสกับวิถีชีวิตของชาวกะทู้ แต่ปัจจุบันยังมีได้มีการก่อสร้างแต่อย่างใด ซึ่งหากนักท่องเที่ยวต้องการจะมาพักอาศัยสามารถเช่าบ้านหรืออพาร์ทเมนท์ในชุมชนได้ เนื่องจากในปัจจุบันชาวบ้านส่วนใหญ่จะประกอบธุรกิจบ้าน

ร้านขายของที่ระลึกในหมู่บ้านกะทู้มีจำนวนไม่มากนัก มีการทำไม้กวาด ซึ่งถือเป็นสินค้า Otop ของชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการทำผ้าบาติก และอาหารพื้นเมือง เช่น ไตปลา น้ำพริก เป็นต้น

1.2.1.3 การคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมขนส่งเพื่อเดินทางไปยังหมู่บ้านกะทู้ สามารถเดินทางได้โดยทางรถยนต์และรถประจำทาง แต่เนื่องจากชาวกะทู้ส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้รถประจำทางจึงทำให้มีผู้ใช้บริการไม่มากนัก การคมนาคมขนส่งในหมู่บ้านจะใช้รถจักรยานยนต์หรือรถยนต์ รวมไปถึงการเดินทางเป็นหลัก ระยะทางจากตัวเมืองภูเก็ตถึงอำเภอกะทู้ มีระยะทาง 9 กิโลเมตร โดยมีถนนสายหลัก คือ ถนนวิจิตรสงคราม เป็นถนนเชื่อมต่อเขตเทศบาลเมืองและเป็นถนนสายหลักของตัวเมือง ถนนพระบารมี เป็นถนนเชื่อมต่อเขตเทศบาลตำบลป่าตอง และถนนพระภูเก็ตแก้ว เป็นถนนเชื่อมต่อเขตเทศบาลเมืองภูเก็ต โดยนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางจากสี่แยกสี่กอมมาตามเส้นทางถนนพระบารมีเข้ามาถึงถนนวิจิตรสงคราม ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้ชมวิถีชีวิตของชาวกะทู้ที่ตั้งเป็นชุมชนอยู่ใกล้ศาลเจ้ากะทู้ และมีตึกเก่าที่ยังคงเอกลักษณ์ดั้งเดิม

1.2.1.4 ความปลอดภัย

ชุมชนกะทู้มีความปลอดภัยสูงมากเมื่อเทียบกับชุมชนอื่น ๆ ในจังหวัดภูเก็ต เนื่องจากมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ผู้คนเป็นเครือญาติกัน มีระบบอาวุโส ผู้ใหญ่เตือนผู้น้อย มีหน่วย อปพร. ที่ช่วยทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยในช่วงงานเทศกาลต่าง ๆ แม้ว่าในปัจจุบันมีผู้คนแวะเวียนกันเข้ามามากขึ้น แต่ชุมชนกะทู้ก็ยังถือว่าเป็นชุมชนที่มีความปลอดภัย

1.2.1.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ชุมชนกะทู้มีวัฒนธรรมแบบชาวจีนเป็นส่วนใหญ่ ผู้คนสืบเชื้อสายเดียวกัน ดังนั้นความสัมพันธ์จึงเป็นแบบเครือญาติ ส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน การดำเนินงานต่าง ๆ จะวางรากฐานจากชุมชนเป็นส่วนหลัก มีผู้นำชุมชนซึ่งเป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน มีนักวัฒนธรรมท้องถิ่นช่วยดูแลรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่สามารถทำงานประสานกับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี และชาวบ้านส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีได้มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ เช่น การจัดงานประเพณีกินเจ ชาวบ้านจะเข้ามามีส่วนร่วมในงานประเพณี ร่วมกันทำอาหาร และดูแลอำนวยความสะดวกโดยทุ่มเททั้งแรงกายและแรงใจในการทำงานด้วยความสมัครใจ มีหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ เทศบาลตำบลกะทู้เข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนในการสนับสนุนงบประมาณและ

อำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ ให้กับชุมชน และดำเนินการพัฒนาปรับปรุงเรื่องการคมนาคม และการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีร่วมกับชาวบ้าน

1.2.1.6 การบริการ

ลักษณะการบริการของชาวบ้านกะทู้จะสะท้อนถึงบุคลิก และนิสัยใจคอแบบชาวจีน คือ เป็นคนตรงไปตรงมา มีความเป็นกันเองในแบบฉบับของคนกะทู้ หากนักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัส และทำความรู้จักกับคนกะทู้จะพบว่าคนกะทู้เป็นคนจริงใจ และยินดีที่จะช่วยเหลือนักท่องเที่ยว มีไมตรีจิตและมีรอยยิ้ม และไม่รู้สึกว่าการท่องเที่ยวเป็นคนแปลกหน้า

1.2.3 ประเพณี

บ้านกะทู้เป็นชุมชนที่มีประเพณีซึ่งเกี่ยวข้องกับชาวจีนอย่างเข้มแข็ง ทั้งนี้เพราะกะทู้เป็น จุดกำเนิดของประเพณีที่สำคัญหลายประเพณี เช่น ประเพณีกินผัก ประเพณีตรุษจีน ประเพณีไหว้เทวดา ประเพณีแข่งแข่ง วันหลักไฉ่จ้งจิด ประเพณีพ้อต่อ เป็นต้น ประเพณีเหล่านี้ส่วนใหญ่ จะจัดขึ้นที่ศาลเจ้า มีชาวบ้านในพื้นที่บ้านกะทู้ พื้นที่ใกล้เคียง นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และ ชาวต่างชาติเข้าไปเยี่ยมชม ทั้งเยี่ยมชมเพื่อสนองความอยากรู้ เพื่อร่วมพิธีกรรม และเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น

ลักษณะการจัดการประเพณี

1.2.3.1 สิ่งดึงดูดใจ

สิ่งดึงดูดใจในประเพณีของชุมชนบ้านกะทู้ คือ การอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมตามประเพณี ความเชื่อ และความศรัทธาตามแบบของบรรพบุรุษ รวมถึงความร่วมมือร่วมใจของชาวบ้านในการ ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถพบเห็นได้ในงานพิธีกินเจซึ่ง จัดขึ้นตั้งแต่ต้นเดือน 9 ของทุกปี โดยจะเริ่มตั้งแต่วันที่ขึ้น 1 ค่ำ ไปจนถึงวันขึ้น 9 ค่ำ รวม 9 วัน 9 คืน วัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อการถือศีล ปฏิบัติธรรม ชำระร่างกาย และจิตใจให้บริสุทธิ์ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง ครอบครัว และชุมชน ภายใต้งานจะมีคณะลิเกที่เปิดการแสดงควบคู่ไปกับการ จัดงานพิธีกินเจ ซึ่งชาวกะทู้ได้ให้ข้อมูลว่าการแสดงลิเกกับประเพณีกินเจของชาวกะทู้เป็นของคู่กัน มาตั้งแต่อดีต ซึ่งในปัจจุบันชาวบ้าน และนักท่องเที่ยวบางส่วนจะสนใจเข้ามาชมลิเกที่ทางศาลเจ้า ได้จัดให้มีการตั้งเวทีแสดงในศาลเจ้าเพื่อเพิ่มสีสันให้กับงานประเพณียิ่งขึ้น ดังนั้นนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ที่นิยมในเรื่องของความเก่าแก่ และการดำรงรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมจะมุ่งหน้ามาร่วมพิธี นี้เป็นประจำทุกปี

นอกจากนี้ยังมีประเพณีการไหว้ขี้ผึ้ง ซึ่งถือว่าเป็นบรรพบุรุษของชาวจีนในกะทู้ ชาวกะทู้ได้ดำเนินการประกอบพิธีกรรมเพื่อให้ลูกหลานขี้ผึ้งได้มาเคารพบรรพบุรุษในทุกปี โดยจัดงานขึ้นที่ศาลเจ้าต้องย่องสูงเป็นประจำทุกปี ปีละ 4 ครั้ง คือ งานวันหลักไฉ่จ้อจันต๊อง งานวันจับแปะ งานวันเหยียเหยีย และงานวันเหยียหง่อ นอกเหนือไปจากประเพณีดังกล่าวข้างต้นแล้ว บ้านกะทู้ยังมีประเพณีพ้อต้อที่ยังคงสืบทอดต่อกันมาโดยแต่ละปีจะมีการจัดงาน 3 ครั้ง แต่เนื่องจากการจัดประเพณีดังกล่าวได้แยกจัดเป็นจุด ๆ มิได้มีการรวมตัวจัดงานเหมือนที่ศาลเจ้าบางเหนียว เนื่องด้วยชาวกะทู้เห็นว่าควรจัดงานแบบดั้งเดิมโดยมิได้มุ่งหวังเพื่อการท่องเที่ยว

ในส่วนของประเพณีที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการดำเนินชีวิต เช่น การเกิด การตาย การแต่งงาน การบวช ของชาวกะทู้จะมีลักษณะเช่นเดียวกับของชาวภูเก็ตโดยทั่วไป และมีได้มุ่งหวังให้เป็นการจัดงานเพื่อสนองตอบการท่องเที่ยวแต่เป็นเพียงการสืบทอดต่อกันมา และมีการปรับเปลี่ยนไปตามสภาพของสังคม

1.2.3.2 สิ่งอำนวยความสะดวก

การจัดงานประเพณีในแต่ละปี ชาวบ้านกะทู้ไม่ได้สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกใด ๆ ขึ้นมาเป็นพิเศษ ซึ่งสังเกตได้จากร้านอาหารส่วนใหญ่จะเป็นร้านดั้งเดิมในหมู่บ้านซึ่งเมื่อถึงงานประเพณีจะเปลี่ยนมาทำอาหารเจ และส่วนใหญ่จะจำหน่ายอาหารถึงเวลาประมาณ 21.00 น. ส่วนร้านอาหารที่ตั้งอยู่ในบริเวณศาลเจ้าจะจำหน่ายอาหารไปจนถึงช่วงเวลาประมาณ 01.00 น.

ในส่วนของ การอำนวยความสะดวกเรื่อง การให้คำแนะนำด้านการไหว้พระในศาลเจ้า รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์ขั้นตอนต่าง ๆ ในการประกอบพิธีกรรมจะมีคณะกรรมการของหมู่บ้าน ซึ่งประกอบไปด้วยชาวบ้านเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกในการให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวกเรื่องห้องน้ำจะมีไว้ให้บริการอยู่ในบริเวณศาลเจ้าซึ่งมีจำนวนห้องน้ำไม่มากนัก แบ่งเป็นห้องน้ำชายและห้องน้ำหญิง โดยคณะกรรมการจัดงานได้ว่าจ้างบริษัททำความสะอาดเข้ามาช่วยดูแลรักษาความสะอาด ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น ร้านขายของที่เกี่ยวข้อกับประเพณีจะมีจำนวนน้อย และเป็นร้านขายของขนาดเล็กในหมู่บ้านเสียเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีจุดบริการข้อมูลนักท่องเที่ยวที่เป็นระบบชัดเจน นอกจากนี้ป้ายบอกเส้นทางของสถานที่ต่าง ๆ ยังไม่ชัดเจนนัก ที่เห็นเด่นชัดมีเพียงป้ายทางเข้าศูนย์มรดกท้องถิ่นกะทู้

1.2.3.3 การคมนาคมขนส่ง

ลักษณะของการคมนาคมขนส่ง ในช่วงวันหยุดที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมวิถีชีวิตชุมชน ถือว่าการคมนาคมขนส่งมีความสะดวก เนื่องจากมีถนนลาดยางตลอดสาย แต่หากเป็นช่วงงาน

ประเพณีการคมนาคมจะค่อนข้างติดขัด โดยเฉพาะในช่วงของการประกอบพิธีกรรมแก่พระ ซึ่งทางคณะกรรมการจัดงานได้ร่วมมือกับตำรวจ อปพร. และเทศบาล เข้ามาช่วยดูแลอำนวยความสะดวกในการจัดการเรื่องขบวนแห่และจัดระเบียบรถที่จะเข้าออกในช่วงพิธีกรรมช่วงเวลากลางคืน เทศบาลได้จัดทำโคมไฟเงินนำทางจากสี่แยกเข้าสู่เทศบาล เพื่อเข้าสู่ถนนวิจิตรและเข้าสู่ศาลเจ้า แต่ในส่วนของการเข้าแยกสี่แยกยังไม่ได้มีการจัดทำโคมไฟนำทาง เรื่องระบบไฟฟ้าในการจัดงานพิธีอยู่ในระดับดี เนื่องจากบ้านกะทู้มีการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจ่ายกระแสไฟ

ในส่วนของสถานที่จอดรถยังคงใช้พื้นที่จอดรถบริเวณข้างทาง เพราะภายในศาลเจ้ามีพื้นที่ไม่เพียงพอ และทางศาลเจ้ายังได้ปรับบริเวณพื้นที่จอดรถด้านข้างศาลเจ้าเพื่อให้ผู้มาร่วมงานได้จอดรถเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งจุด เนื่องจากถนนบริเวณศาลเจ้าค่อนข้างแคบ และไม่สามารถขยายออกไปได้เพราะมีบ้านเรือนตั้งอยู่อย่างหนาแน่น ดังนั้นการอำนวยความสะดวกเรื่องรถที่จอดรถจึงมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวจอดรถบริเวณข้างทางซึ่งอาจต้องจอดไกลออกไปจากบริเวณสถานที่จัดงานซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ก็มีความเข้าใจในข้อจำกัดดังกล่าว

1.2.3.4 ความปลอดภัย

ชุมชนกะทู้มีความปลอดภัยอยู่ในระดับสูง แต่ในช่วงของงานประเพณีก็ต้องมีการเข้มงวดเรื่องความปลอดภัยมากขึ้น เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวจากที่ต่าง ๆ เข้ามาร่วมในงานประเพณีเป็นจำนวนมาก โดยคณะกรรมการศาลเจ้าได้ขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจของสถานีตำรวจทุ่งทองเข้ามาประจำ ณ ศาลเจ้า เพื่อดูแลความปลอดภัยรวมถึงอำนวยความสะดวกด้านการจราจรในงานพิธี อีกทั้งมีหน่วย อปพร. ซึ่งเป็นอาสาสมัครจากคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลความปลอดภัยตลอดงาน

1.2.3.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ชาวบ้านกะทู้มีส่วนร่วมในงานประเพณีต่าง ๆ เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการเป็นแกนนำในการดำเนินการจัดงานประเพณี และอนุรักษ์สืบสานประเพณีกันเจจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง โดยมีเทศบาลเข้ามามีส่วนร่วมกับชาวบ้านในการจัดงานประเพณี นอกจากนี้ยังมีภาคเอกชนซึ่งอยู่ในบริเวณพื้นที่กะทู้ รวมไปถึงเจ้าของธุรกิจซึ่งมีพื้นเพเป็นชาวกะทู้แต่ย้ายถิ่นไปประกอบอาชีพในเมืองภูเก็ตต่างร่วมกันบริจาคเงินเพื่อใช้ในงานประเพณี

1.2.3.6 การบริการ

ในช่วงงานประเพณีกินเจ นักท่องเที่ยวจะพบเห็นชาวบ้าน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เข้ามาร่วมงานกันอย่างพร้อมเพรียง และแต่ละคนจะมีหน้าที่ คือ การยื่นประจำ ณ จุดต่าง ๆ เพื่อคอยอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่เข้ามาไหว้พระหรือประกอบพิธีกรรมที่ศาลเจ้า หากนักท่องเที่ยวไม่เข้าใจในกระบวนการต่าง ๆ ในการประกอบพิธีกรรม ผู้ที่ประจำอยู่ในศาลเจ้าจะคอยแนะนำให้ความช่วยเหลือ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ไม่ได้มีความรู้เรื่องการบริการนักท่องเที่ยว แต่มีจุดมุ่งหมายหลักในการทำงานเพื่อเป็นการร่วมดำรงรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิม ดังนั้นนักท่องเที่ยวควรที่จะทำความเข้าใจถึงลักษณะของผู้ให้บริการ เพื่อจะได้ปรับตัวให้เข้ากับสภาพดังกล่าว

1.2.4 วรรณกรรมท้องถิ่น

ชุมชนกะทู้เป็นชุมชนที่ประกอบด้วยชาวไทยเชื้อสายชาวจีนซึ่งมีวิถีชีวิตที่ยึดมั่นตามขนบธรรมเนียมจีนดั้งเดิม มีศาลเจ้าที่เก่าแก่ที่สุด และมีประเพณีกินเจซึ่งชาวกะทู้เป็นผู้ริเริ่มเป็นแห่งแรก มีศาลเจ้าต้องย่องสูงซึ่งเป็นที่สิงสถิตของดวงวิญญาณบรรพบุรุษอั้งยี่หิ้นปุ่นเถากัง ด้วยเหตุที่กะทู้มีความน่าสนใจอยู่หลายประการในแง่ของวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตดังกล่าว นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจึงให้ความสำคัญกับการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นมาก แต่การเก็บรวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่นยังไม่เป็นระบบ และยังไม่มีการเผยแพร่มากนัก ที่มีปรากฏอยู่ในปัจจุบันคือเชียมซีที่รวบรวมไว้ที่ศาลเจ้า ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวมักจะเข้าไปเสี่ยงทายแต่ไม่ได้มีการอธิบายหรือนำเสนอเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ จึงทำให้นักท่องเที่ยวไม่ทราบความสำคัญถึงที่มาอันเก่าแก่ของเชียมซี ซึ่งเป็นเอกลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของบ้านกะทู้

ศาลเจ้ากะทู้ยังเป็นต้นกำเนิดทางวรรณกรรมของกะทู้ เช่น ไชอิ้ว ซิหยิ่นก๊วย ซึ่งได้เก็บรวบรวมไว้ที่ศาลเจ้าแต่ยังขาดการดูแลรักษาที่ดี ในส่วนของวรรณกรรมท้องถิ่นซึ่งถือเป็นหลักฐานสำคัญที่ถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชาวกะทู้ คือ อั้งยี่ และประเพณีกินเจของศาลเจ้ากะทู้ได้มีการเก็บรวบรวมบันทึกเป็นหนังสือและผลิตเป็นรูปเล่มโดยชาวบ้านในชุมชนได้ร่วมมือกันจัดทำเมื่อหลายปีมาแล้ว แต่ระบบการพิมพ์เป็นรูปเล่มเพื่อเผยแพร่ยังไม่ดีเท่าที่ควรเนื่องจากขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ

จากการสอบถามกลุ่มผู้นำชุมชน และนักวัฒนธรรมกะทู้ถึงวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทเพลงกล่อมเด็กซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของกะทู้พบว่าไม่มีปรากฏ เนื่องจากในอดีตชาวบ้านจะร้องเพลงตามสมัยนิยม ส่วนเพลงร้องพบว่าเคยมีปรากฏ โดยนายณรงค์ เสงี่ยม ได้เล่าถึงที่มาของเพลงร้องดังกล่าวว่า เดิมแถบชุมชนกะทู้มีคณะรำวงชื่อวงชาวเหล็อง มีนักดนตรีและนักร้องผู้ชาย 7 – 8 คน ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นทั้งหมด แต่งกายด้วยเสื้อสีเหล็อง กางเกงสีขาว ออกแสดงตามหมู่บ้านใน

งานต่าง ๆ เช่น งานวัด งานประจำหมู่บ้าน โดยลักษณะของเครื่องดนตรีจะประกอบด้วยลูกแขก กลองยาว และเครื่องตีประเภทต่างๆ เนื้อเพลงที่ขับร้องจะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาว และเป็นการแสดงออกที่ก่อให้เกิดความบันเทิง

ลักษณะการจัดการวรรณกรรมท้องถิ่น

1.2.4.1 องค์กร

ไม่มีองค์กรที่ชัดเจนในการทำหน้าที่ดูแล จัดเก็บ หรือเผยแพร่วรรณกรรมท้องถิ่น จะมีนักวัฒนธรรมในชุมชน คือ นายไชยยุทธ ปิ่นประดับ ที่รับผิดชอบดูแลงานด้านวรรณกรรม เก็บรวบรวมด้วยความสนใจและความรักในท้องถิ่นของตน จึงใช้งบประมาณของตนเองในการบันทึกจัดเก็บเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ในส่วนของคณะกรรมการศาลเจ้าก็มีส่วนในการร่วมดูแลรักษาวรรณกรรม แต่เป็นไปในลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบดูแลที่เป็นระบบจึงทำให้ขาดการวางตัวผู้รับผิดชอบอย่างจริงจัง ส่งผลให้การดำเนินการรักษาดูแลขาดการจัดทำอย่างเป็นระบบ แม้ว่าชุมชนกะทู้จะมีศูนย์อนุรักษ์มรดกท้องถิ่นกะทู้ซึ่งมีนายไชยยุทธ ปิ่นประดับ และคณะเป็นผู้ดูแลรักษา แต่ยังขาดหน่วยงานและขาดงบประมาณที่จะเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลเก็บรักษาอย่างจริงจัง

1.2.4.2 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลวรรณกรรม เช่น รวบรวมข้อมูลที่มาของประเพณีการกินเจ และอัญเชิญจัดทำเป็นเอกสาร นอกจากนี้กลุ่มผู้นำชุมชนรวมถึงชาวบ้านส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องการรักษาวรรณกรรม แต่ยังขาดความรู้ในเรื่องการจัดเก็บและขาดงบประมาณรวมไปถึงการหาเจ้าภาพที่จะประสานงานระหว่างกันเพื่อให้เกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในชุมชน อันได้แก่ ชาวบ้าน หน่วยงานเอกชนที่ควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุน การอนุรักษ์ หน่วยงานภาครัฐในชุมชน ได้แก่ เทศบาลจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองการศึกษาเพื่อทำหน้าที่ดูแลเรื่องของวรรณกรรมท้องถิ่นโดยเฉพาะการสืบค้นข้อมูล และจัดเก็บวรรณกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ในปัจจุบันวรรณกรรมท้องถิ่นด้านเหมืองแร่ซึ่งมีรายละเอียดที่น่าสนใจยังมีได้ทำการจัดเก็บไว้ ซึ่งพิพิธภัณฑ์เหมืองแร่กำลังจะสร้างแล้วเสียดายที่ระบบการจัดเก็บต่าง ๆ คงจะดีขึ้น ส่วนการเตรียมการเรื่องของการประสานการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อที่จะนำเสนอภาพวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นกะทู้ให้ปรากฏภายในพิพิธภัณฑ์ยังมีได้มีการเตรียมความพร้อมแต่อย่างใด

1.2.4.3 การจัดเก็บ

มีการจัดเก็บวรรณกรรมท้องถิ่นบ้านกะทู้เป็นรูปเล่ม และจัดพิมพ์เผยแพร่บางส่วน อาทิ หนังสือประเพณีกินเจของศาลเจ้ากะทู้ ซึ่งจัดทำโดยนายไชยยุทธ ปิ่นประดับ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณการจัดทำจากสุขาภิบาลกะทู้ เมื่อ ปี 2531 หนังสืออั้งยี่ ซึ่งเป็นหนังสือที่ใช้เผยแพร่งานอนุรักษ์มรดกไทย ของศูนย์อนุรักษ์มรดกท้องถิ่นกะทู้ ประจำปี 2546 เอกสารแผ่นพับของศูนย์มรดกท้องถิ่นกะทู้ ซึ่งหนังสือที่ได้ทำการบันทึกและเผยแพร่ได้มีการพัฒนาปรับปรุงและพิมพ์เผยแพร่อย่างต่อเนื่อง รวมถึงยังขาดหน่วยงานที่จะเข้ามามีส่วนในการเก็บรักษา และพัฒนาปรับปรุงด้านรูปแบบและเนื้อหาของวรรณกรรมให้มีความสมบูรณ์ ในส่วนของการเก็บรวบรวมหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมืองแร่ในชุมชนกะทู้ก็ได้มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบซึ่งทางชุมชนจะต้องรวบรวมบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในอดีตหรือผู้ที่มีความรู้มาจัดรวบรวมเนื้อหาและจัดพิมพ์ ซึ่งเท่าที่ปรากฏจะมีเพียงนักเรียน นักศึกษา ผู้สนใจเฉพาะกลุ่มเข้ามาขอสัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลไปประกอบการทำรายงานเท่านั้น

1.3 ลักษณะการจัดการของชุมชนชาวไทยมุสลิม

วิถีชีวิตชุมชนชาวไทยมุสลิมที่ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษา คือ บ้านเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา มีลักษณะของวิถีชีวิตชุมชนดังที่ได้กล่าวถึงต่อไปนี้

หมู่บ้านเกาะปันหยี ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา มีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 1,400 คน และมีจำนวนครัวเรือนประมาณ 300 ครัวเรือน

หมู่บ้านเกาะปันหยีเป็นชุมชนกลางทะเลที่สร้างบ้านบนพื้นที่น้ำทะเลท่วมถึง บ้านถูกสร้างให้พ้นระดับการขึ้นลงของน้ำทะเล บริเวณหมู่บ้านอยู่นอกเขตอุทยานแห่งชาติ การเดินทางไปเกาะปันหยีสามารถเดินทางได้โดยเรือ โดยลงเรือที่ท่าเทียบเรือหลายแห่ง เช่น ท่าเทียบเรือสุระกุล ท่าเทียบเรืออ่าวพังงา หรือสามารถเดินทางจากอำเภอเกาะยาวมุ่งตรงมายังเกาะปันหยี เป็นต้น

ที่มาของชื่อเกาะ “ปันหยี” นั้น มีข้อมูลที่มาจากหลายแหล่งด้วยกัน เช่น เกิดจากผู้ที่มาตั้งรกรากซึ่งมาจากอินโดนีเซียสืบเชื้อสายยะวา มาด้วยกัน 3 ครอบครัว ก่อนออกเดินทางได้สัญญาว่าหากเรือลำใดพบแหล่งที่มาหากินที่อุดมสมบูรณ์ เช่น มีกุ้ง หอย ปู ปลาชุกชุม ให้ส่งสัญญาณโดยนำธงขึ้นไปปักบนยอดเขาสูง เพื่อจะได้ทราบว่าพบแหล่งที่มาหากินแล้ว เรือลำแรกที่พบเกาะแห่งนี้มีผู้นำชื่อ โต๊ะบาบู ได้ปีนขึ้นไปบนเขาและปักธงได้สำเร็จ ส่วนเพื่อนอีกสองคนชื่อ โต๊ะตาแหก พร้อมเพื่อนอีกคนก็ได้ตัดสินใจที่จะปักหลักแหล่งตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เกาะแห่งนี้ และตั้งชื่อเกาะแห่งนี้ว่า “ปันหยี” มีความหมายว่า “ธง”

1.3.1 วิถีชีวิตชุมชน

หมู่บ้านเกาะปันหยี่เป็นชุมชนมุสลิมที่มีวิถีชีวิตที่น่าสนใจ เช่น สภาพความเป็นอยู่ของผู้คนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่กลางน้ำ การประกอบอาชีพประมง การทำกะปิ เป็นต้น นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติที่เข้าไปเยี่ยมชมนอกจากจะเพื่อเดินทางต่อไปชมเกาะอื่น ๆ แล้ว ส่วนใหญ่ก็ปรารถนาที่จะชมวิถีชีวิตของชาวบ้านเกาะปันหยี่ ดังที่จะได้กล่าวถึงลักษณะวิถีชีวิตชุมชนของหมู่บ้านเกาะปันหยี่ดังต่อไปนี้

ประชากรดั้งเดิมของหมู่บ้านเกาะปันหยี่นับถือศาสนาอิสลาม ยกเว้นผู้ที่มาจากต่างถิ่นทั้งคนไทย และพม่าที่เข้ามาประกอบอาชีพรับจ้าง ก่อสร้าง

ชาวบ้านเกาะปันหยี่ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้สำหรับการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ลักษณะของภาษา และน้ำเสียงจะคล้ายกับชาวมุสลิมของพื้นที่อื่น ๆ ในภาคใต้

ชาวบ้านเกาะปันหยี่มีความเชื่อตามหลักศาสนาอิสลาม และปฏิบัติตามความเชื่ออย่างเคร่งครัด มีมัสยิดประจำหมู่บ้าน และโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามที่เป็นศูนย์รวมใจของชาวบ้าน

ในอดีตชาวบ้านเกาะปันหยี่ประกอบอาชีพหลัก คือ ประมง ประมาณร้อยละ 85 กรรมกร ประมาณร้อยละ 10 และค้าขาย ประมาณร้อยละ 5 แต่เมื่อมีการรณรงค์ให้มีการท่องเที่ยวเกิดขึ้น อาชีพของชาวบ้านก็เปลี่ยนไป คือ ประมง ประมาณร้อยละ 10 กรรมกร ประมาณร้อยละ 5 และค้าขาย ประมาณร้อยละ 85 และขณะนี้อาชีพหลักของชาวบ้าน คือ อาชีพค้าขาย เช่น ขายของที่ระลึกจากผลิตภัณฑ์เปลือกหอย เครื่องประดับ โมบาย ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก กะปิ น้ำพริกกุ้งเสียบ ปลาฉิ่งฉ้าง (ปลาตัวเล็กที่ต้มและตากแดดจนแห้ง) ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพค้าขายจะตั้งร้านขายของทั้งที่บนเกาะปันหยี่ และส่วนหนึ่งจะไปค้าขายที่เขาพิงกัน โดยเป็นลักษณะการเดินทางไปทำงานในตอนเช้าและเดินทางกลับในตอนเย็น และชาวบ้านเกาะปันหยี่ส่วนหนึ่งได้ประกอบอาชีพประมงเป็นอาชีพเสริม

ลักษณะการแต่งกายของชาวบ้านเกาะปันหยี่ ผู้หญิงจะสวมผ้าถุงปาเต๊ะ สวมเสื้อยืด มีผ้าคลุมผม แต่หญิงสาววัยรุ่นจะแต่งกายตามสมัยนิยมทั่วไป คือ สวมเสื้อยืด กางเกงยีนส์ ส่วนผู้ชายจะแต่งกายเหมือนชาวเมืองทั่วไป แต่เมื่อถึงประเพณีสำคัญทางศาสนาอิสลามทั้งหญิงและชายจะแต่งกายตามหลักของศาสนา

อาหารหลักของชาวบ้านเกาะปันหยี่ก็เหมือนกับอาหารที่ชาวมุสลิมทั่วไปรับประทาน แต่เนื่องจากชาวบ้านบางส่วนประกอบอาชีพประมง อาหารทะเลจึงเป็นอาหารหลักที่หารับประทานได้ง่าย นอกจากนี้ในตอนเช้าจะมีร้านค้าขายกาแฟ ขนม เป็นสภากาแฟที่ชาวบ้านได้มาพบปะ

พูดคุยกัน แม้ในตอนสายก็ยังสามารถหาร้านกาแฟ ขนมารับประทานได้เช่นเดียวกับตอนเช้า แต่ผู้คนที่เข้าไปนั่งในร้านดูจะบางตากว่า

หมู่บ้านเกาะปันหยี่เป็นชุมชนที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้าไปเยี่ยมชมอย่างไม่ขาดสาย นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เช่น เยอรมัน ฝรั่งเศส เกาหลี ญี่ปุ่น จีน อิตาลี เป็นต้น ซึ่งนักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้เดินทางมาเอง และบางกลุ่มก็ได้เดินทางมากับคณะทัวร์ที่มีมัคคุเทศก์เป็นผู้นำ จุดมุ่งหมายที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปที่ท่องเที่ยวก็เพื่อต้องการชมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบ้านกลางน้ำ ความแปลกตากับการสร้างบ้านบนน้ำกลางทะเล บางส่วนมีจุดมุ่งหมายหลักที่จะไปชมเขาพิงกัน ถ้ำลอด เขาเขียน และเขาหมาจู ซึ่งตั้งอยู่ในละแวกใกล้เคียงกับหมู่บ้านเกาะปันหยี่ สำหรับนักท่องเที่ยวที่เป็นคนไทยจะมาเที่ยวเป็นจำนวนมากเฉพาะในช่วงเทศกาลต่าง ๆ ที่มีวันหยุดติดต่อกันหลายวัน เช่น วันสงกรานต์ ปีใหม่ หลังจากเกิดเหตุการณ์สึนามิที่ผ่านมา จำนวนนักท่องเที่ยวมีน้อยมากจนทำให้ชาวบ้านขาดรายได้ เพราะอาชีพส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับจำนวนนักท่องเที่ยวมากกว่าการรับจ้างหรือทำอาชีพประมง

ลักษณะการจัดการวิถีชีวิตชุมชน

1.3.1.1 สิ่งดึงดูดใจ

สิ่งดึงดูดใจที่นักท่องเที่ยวได้เข้าไปท่องเที่ยวในหมู่บ้านเกาะปันหยี่ คือ ความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนที่สร้างบ้านอยู่กลางน้ำ เป็นหมู่บ้านอิสลามที่มีวิถีชีวิตเรียบง่าย ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย เช่น ขายเครื่องประดับ สร้อย แหวน กำไล กะปิ น้ำพริกกุ้งเสียบ ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้ที่ชาวบ้านได้ไปนำไม้ที่มีรูปร่างแปลก ๆ มาดัดแปลงทำเป็นเรือ ทำเป็นเครื่องประดับตกแต่งบ้าน เป็นต้น นักท่องเที่ยวพึงพอใจที่ได้ชมความเป็นเอกลักษณ์เหล่านี้โดยที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวไม่ได้เข้ามามีส่วนจัดการมากนัก เพราะสภาพที่เป็นอยู่ก็เป็นจุดขายให้กับหมู่บ้านได้อยู่แล้ว และส่วนหนึ่งเป็นเพราะเกาะปันหยี่เป็นชุมชนมุสลิมที่ต้องยึดมั่นในหลักศาสนา ศาสนาจึงเป็นศูนย์รวมให้ชาวบ้านมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การประสานงานในการทำกิจกรรมร่วมกันจึงเป็นเรื่องที่ทำได้ง่าย

ด้วยความเป็นชุมชนมุสลิม บนเกาะปันหยี่จึงมีกุโบร์หรือสุสานของชาวมุสลิมซึ่งอยู่ติดกับมัสยิด ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจที่จะเข้าไปเยี่ยมชม จึงนับว่าสถานที่บริเวณนี้สะท้อนถึงวิถีชีวิตชุมชนอีกอย่างหนึ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ

1.3.1.2 สิ่งอำนวยความสะดวก

หมู่บ้านเกาะปันหยี่มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว เช่น ร้านค้าขายของที่ระลึกที่มีอยู่เป็นจำนวนมากให้นักท่องเที่ยวได้เลือกซื้อตามความพึงพอใจ มีร้านอาหารที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก มีห้องน้ำซึ่งให้บริการอยู่ในร้านอาหาร ซึ่งมีอยู่อย่างพอเพียง ด้วยการให้บริการที่ครบถ้วนของร้านอาหารขนาดใหญ่ ทำให้นักท่องเที่ยวไม่มีโอกาสที่จะสัมผัสกับสิ่งอำนวยความสะดวกที่อยู่รอบนอกของร้านอาหาร เพราะมีคฤตศกั่มักจะจำกัดเวลาให้นักท่องเที่ยวรับประทานอาหารที่ร้าน ชื่อของที่ระลึก และทำภารกิจส่วนตัวที่ร้านอาหารแห่งนั้น ส่งผลให้ร้านค้าภายนอกไม่มีโอกาสได้ต้อนรับนักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวเองก็ไม่มีโอกาสที่จะสัมผัสกับวิถีชีวิตชุมชนที่แท้จริงของชาวบ้าน

เกาะปันหยี่ไม่มีจุดบริการนักท่องเที่ยวที่ชัดเจน หากอยากทราบข้อมูลต่าง ๆ ก็สามารถสอบถามมัคคุเทศก์ หรืออ่านข้อมูลต่าง ๆ ได้ที่บริเวณโรงเรียนซึ่งจัดเป็นป้ายนิทรรศการไว้

1.3.1.3 การคมนาคมและขนส่ง

การคมนาคมและขนส่งไปยังหมู่บ้านเกาะปันหยี่ สามารถเดินทางได้โดยทางเรือซึ่งมีอยู่ในช่วงกลางวัน นักท่องเที่ยวสามารถลงเรือได้ที่ท่าเรือสุรกุล อำเภอตะกั่วทุ่ง หรือท่าเรือบริเวณอ่าวพังงา หรืออาจจะนั่งเรือจากเกาะยาวต่อมายังเกาะปันหยี่ก็ได้ ลักษณะของเรือมีทั้งเรือหางยาวและเรือเร็ว เรือหางยาวจะมีอัตราค่าบริการคนละประมาณ 40 บาท หรือเหมาไปกลับ ประมาณลำละ 500 บาท ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 20 นาที ระหว่างทางนักท่องเที่ยวจะได้ชมทัศนียภาพที่สวยงามจากสองข้างทาง เช่น เขาหมาจู เขาเขียน เป็นต้น เมื่อชมหมู่บ้านเกาะปันหยี่แล้ว นักท่องเที่ยวสามารถนั่งเรือต่อไปยังเขาพิงกันได้

สำหรับการคมนาคมและขนส่งในหมู่บ้านจะใช้รถจักรยานและเดินเท้าเป็นหลัก เพราะมีทางเดินคอนกรีตที่กว้างประมาณ 1 เมตร ดังนั้นชุมชนนี้จึงปราศจากมลพิษจากท่อไอเสีย เพราะไม่มีรถจักรยานยนต์หรือรถยนต์ การไปมาหาสู่กันจึงใช้การเดิน และการปั่นจักรยาน

1.3.1.4 ความปลอดภัย

หมู่บ้านเกาะปันหยี่เป็นชุมชนที่มีความปลอดภัยสูงมาก เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เป็นทะเลล้อมรอบ มีจระเข้ต่าง ๆ จึงไม่เกิดขึ้น ประกอบกับความเป็นชุมชนมุสลิมที่ผู้คนส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกัน จึงช่วยเป็นหูเป็นตาซึ่งกันและกัน ที่หมู่บ้านแห่งนี้จึงไม่มีตำรวจไว้รักษาความปลอดภัย เจ้าของร้านค้าสามารถทิ้งร้านค้าของตนเองไปทำธุระได้ในบางช่วงเวลาโดยที่ชาวของใน

ร้านไม่สูญหาย เพราะชาวบ้านมั่นใจว่าผู้คนในชุมชนไม่ขโมยอย่างแน่นอน นอกจากนี้การพนัน การดื่มสุราก็ไม่มี ความปลอดภัยในชุมชนแห่งนี้จึงมีสูงมากทำให้เป็นที่ไว้วางใจของนักท่องเที่ยว

การเดินทางไปยังเกาะปันหยีด้วยเรือจะมีความปลอดภัยสูงมาก เพราะผู้ที่มีอาชีพในการ ขับเรือโดยสารจะเป็นผู้ที่ชำนาญในการขับเรือเป็นอย่างดี สามารถรู้เรื่องดินฟ้าอากาศ ทำนายได้ว่า จะเกิดเหตุการณ์ธรรมชาติอะไรบ้าง และเรียนรู้ที่จะพานักท่องเที่ยวหรือผู้โดยสารไปส่งถึงฝั่งได้ อย่างปลอดภัย

1.3.1.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ชาวเกาะปันหยีที่เข้ามาอาศัยตั้งรกรากอยู่ดั้งเดิมมีเพียงไม่กี่ครัวเรือน แต่ต่อมาเมื่อมี ลูกหลานเพิ่มมากขึ้นก็เริ่มแยกครอบครัวออกไป จนปัจจุบันเกาะปันหยีมีครัวเรือนประมาณ 200 ครัวเรือน ส่วนใหญ่จึงเป็นเครือญาติกัน เมื่อมีกิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นความร่วมมือช่วยเหลือของคน ในชุมชนจึงมีมาก หน่วยงานต่าง ๆ เช่น อบต. ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะ กิจกรรมทางศาสนาเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น ส่วนหน่วยงานจากทางราชการไม่ได้เข้าไป มีส่วนร่วมในการจัดการมากนักเพราะถือว่าชาวบ้านอยู่ร่วมกันได้ด้วยดี ไม่มีปัญหาใด ๆ อยู่แล้ว

1.3.1.6 การบริการ

ลักษณะการบริการของชาวบ้านเกาะปันหยี จะเป็นผู้ที่มีจิตใจแห่งผู้ให้บริการที่ดี มีรอยยิ้ม แก่ผู้ที่มาเยือน ทั้งนี้เพื่อเป็นการเรียกลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ค้าขายบนเกาะปันหยีสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับลูกค้าที่เป็นชาวต่างชาติได้เล็กน้อย เช่น การบอกราคาสินค้า การนำเสนอสินค้า เป็นต้น นอกจากนี้ในการนั่งเรือไปยังเกาะปันหยี นักท่องเที่ยวก็จะได้รับการบริการ การแนะนำที่ดีจากคนขับเรือที่คอยตอบคำถามของนักท่องเที่ยว ด้วยความเต็มใจ หรือแนะนำข้อมูลที่น่าสนใจแก่นักท่องเที่ยว

1.3.2 ประเพณี

ชุมชนบ้านเกาะปันหยีมีประเพณีที่เข้มแข็ง ซึ่งแสดงออกถึงความสามัคคี ความเป็น น้าหนึ่งใจเดียวกันของชาวบ้าน เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามซึ่งถือว่าเป็นศูนย์รวม ใจที่สำคัญยิ่งของชาวบ้าน ประเพณีที่สำคัญ เช่น ประเพณีฮารีรายอ พิธีเข้าสู่ันต์ นอกจากนี้แล้ว หมู่บ้านเกาะปันหยียังมีประเพณีอื่น ๆ ที่ยึดถือปฏิบัติตามหลักศาสนา เช่น พิธีวันสงกรานต์

นปีมุฮัมมัด เป็นต้น เมื่อมีงานประเพณีต่าง ๆ เกิดขึ้น หรือมีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับประเพณี นักท่องเที่ยวก็สามารถที่จะเยี่ยมชมได้ แม้ว่าประเพณีเหล่านี้จะไม่ได้จัดขึ้นเพื่อการท่องเที่ยวก็ตาม

ลักษณะการจัดการประเพณี

1.3.2.1 สิ่งดึงดูดใจ

สิ่งดึงดูดใจในประเพณีของชุมชนชาวเกาะปันหยี คือ ความร่วมมือร่วมใจของชาวบ้านในการร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่ต้องทำโดยที่ไม่ต้องมีใครบังคับ เป็นลักษณะที่ดำเนินไปตามธรรมชาติ นักท่องเที่ยวที่เยี่ยมชมจึงได้มองเห็นพิธีกรรมต่าง ๆ อย่างแท้จริง ดังนั้นหน่วยงานต่าง ๆ จึงไม่จำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทมากนัก เพราะชาวบ้านกระทำได้เป็นปกติอยู่แล้ว โดยเฉพาะประเพณีฮารีรายอที่ลูกหลานในหมู่บ้านไม่ว่าจะอยู่ห่างไกลบ้านแค่ไหนก็ต้องกลับมาประกอบประเพณีที่หมู่บ้านของตน เพราะถือว่าเป็นประเพณีที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวมุสลิมจะละเลยไม่ได้ นักท่องเที่ยวก็จะได้เห็นการรวมตัวครั้งยิ่งใหญ่ของชาวมุสลิม

1.3.2.2 สิ่งอำนวยความสะดวก

การจัดประเพณีขึ้นในแต่ละครั้ง ชาวบ้านเกาะปันหยีไม่ได้สร้างสิ่งอำนวยความสะดวก ๆ ใด ๆ ขึ้นมาเป็นพิเศษ ไม่มีจุดบริการข้อมูล หรือความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประเพณีแก่นักท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวอยากทราบข้อมูลก็สามารถสอบถามได้จากมัคคุเทศก์ หรือจากชาวบ้าน สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่ก็เป็นแบบเดียวกับที่กล่าวถึงในวิถีชีวิตชุมชน ไม่ต้องจัดสร้างสิ่งใด ๆ เพิ่มเติม เพราะจุดมุ่งหมายหลักในการจัดงานประเพณีก็เพื่อชาวมุสลิมในชุมชน และชาวบ้านก็ถือว่าสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นห้องน้ำ ร้านค้า ที่เป็นอยู่ก็ดีแล้ว ส่วนจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่ถุ่ใจนักท่องเที่ยวหรือไม่ ไม่ใช่ประเด็นสำคัญ เพราะชาวบ้านถือว่าพิธีกรรมเหล่านี้ไม่ได้จัดขึ้นเพื่อเป็นจุดขายให้แก่ักท่องเที่ยว

1.3.2.3 การคมนาคมและขนส่ง

ลักษณะของการคมนาคมและขนส่งที่เอื้อต่อการจัดประเพณีก็เป็นลักษณะเดียวกับที่กล่าวถึงในประเด็นของวิถีชีวิตชุมชน เพราะประเพณีต่าง ๆ ที่จัดขึ้นนั้นเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชุมชน และนักท่องเที่ยวก็ไม่ได้มีจุดประสงค์ที่จะเข้ามาดูประเพณีเป็นประเด็นสำคัญ แต่ต้องการดูวิถีชีวิตชุมชนทั่วไปมากกว่า แต่ถ้าในช่วงที่นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมมีประเพณีให้ดูด้วยก็ถือว่า

เป็นโชคดีของนักท่องเที่ยว ดังนั้น การคมนาคมและขนส่งจึงไม่ต้องมีการจัดการใด ๆ ให้แตกต่างจากวันปกติทั่วไป

1.3.2.4 ความปลอดภัย

เมื่อมีประเพณีต่าง ๆ ในชุมชน ความปลอดภัยจะอยู่ในระดับสูงมากในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้ เพราะผู้ที่มาร่วมงานเป็นคนบ้านใกล้เรือนเคียง และเป็นเครือญาติกัน จึงรู้จักกันทั้งหมด มีอาชีพ จึงไม่มี และหากมีก็คงยากที่จะหนีรอดไปได้ด้วยสภาพพื้นที่ที่เป็นเกาะนั่นเอง ชุมชนแห่งนี้จึงไม่มี ตำรวจมาคอยดูแลรักษาความปลอดภัยเหมือนชุมชนอื่น ๆ ทั่วไป

1.3.2.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ชุมชนได้มีส่วนร่วมในประเพณีต่าง ๆ อย่างดีเยี่ยม ทั้งผู้นำชุมชน เช่น อบต. หรือคณะกรรมการของมัสยิด ชาวบ้าน ต่างก็ให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ เพราะถือว่าเป็นการทำตามหลักศาสนา

1.3.2.6 การบริการ

เมื่อมีประเพณีต่าง ๆ ในชุมชน การบริการถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญนัก เพราะเป็นการบริการกันเองที่เป็นแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยอยู่แล้ว ไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมสำหรับการบริการบุคคลภายนอก เพราะเป็นงานที่จัดขึ้นสำหรับชาวบ้านในชุมชน แต่ในกรณีที่มีนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นมุสลิมมาเข้าร่วมพิธีกรรมด้วยก็จะมีเครือญาติคอยบริการอยู่ ดังนั้นงานบริการจึงเป็นงานที่ไม่ต้องมอบหมายให้ใครรับผิดชอบเป็นพิเศษ อาจจะมีคณะกรรมการมัสยิดที่คอยอำนวยความสะดวกบ้างในบางเรื่องเพื่อความสะดวกต่อการประกอบพิธีกรรม และไม่ให้เกิดความพลุกพล่านมากเกินไป

1.3.3 วรรณกรรมท้องถิ่น

ชุมชนมุสลิมเกาะปันหยีมีวรรณกรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น ตำนานปริศนาคำทาย เพลงกล่อมเด็ก นิทาน เป็นต้น ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นเหล่านี้ มักจะเป็นผู้สูงวัย เด็ก ๆ คนหนุ่มสาวมักจะไม่วู้จัก และไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องสนใจกับสิ่งเหล่านี้ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมก็มีหลายกลุ่ม หลายแบบ บางคนหรือบางกลุ่มก็อยากทราบประวัติ ตำนานของหมู่บ้าน บางกลุ่มก็เพียงแค่มาชมนิวทัศน์วิวทิวทัศน์ทั่ว ๆ ไปที่สามารถมองเห็นได้ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ว่าสนใจจะให้นักท่องเที่ยวได้ชมอะไรบ้าง ดังนั้นในการเดินทางไป

เก็บข้อมูลของผู้วิจัยจึงเห็นมัคคุเทศก์พานักท่องเที่ยวบางกลุ่มไปที่โรงเรียน และอธิบายเกี่ยวกับประวัติของหมู่บ้านที่จัดเป็นนิทรรศการที่บริเวณโรงเรียน ซึ่งนักท่องเที่ยวก็ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก มัคคุเทศก์จึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับตำนาน ที่มา ของหมู่บ้านเป็นอย่างดี ในกรณีที่มัคคุเทศก์บางคนไม่รู้ประวัติของหมู่บ้าน มัคคุเทศก์ก็จะให้คนอื่นที่มีความรู้มาช่วยสื่อสารแทนโดยมัคคุเทศก์จะแปลเป็นภาษาที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ

เนื่องจากชาวบ้านเกาะปันหยีเองไม่ได้สนใจกับวรรณกรรมท้องถิ่นมากนัก วรรณกรรมท้องถิ่นที่ชาวบ้านสนใจที่สุดก็คือ ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน ตำนานที่เกี่ยวกับภาพบริเวณเขาเขียน เพราะสิ่งเหล่านี้นักท่องเที่ยวสนใจและซักถามอยู่เป็นประจำ ทำให้มัคคุเทศก์ คนขับเรือ ตลอดถึงผู้ที่ต้องทำหน้าที่ต้อนรับนักท่องเที่ยวจะต้องมีความรู้ เพื่อนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว ชาวบ้านรวมถึงนักท่องเที่ยวไม่ค่อยสนใจวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้ว เพราะไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องรับรู้ แต่ก็มีคุณป้าผกา ไสสัน อายุ 69 ปี ที่ยังคงถ่ายทอดวรรณกรรมท้องถิ่น เช่น นิทาน เพลงกล่อมเด็ก เป็นประจำ เป็นต้นว่าท่านยังคงใช้เพลงกล่อมเด็กในการกล่อมให้ลูกหลานนอน ซึ่งนักท่องเที่ยวก็สนใจที่จะดูและฟัง แม้จะไม่เข้าใจก็ตาม และคุณป้าเองก็อยากเล่าวรรณกรรมท้องถิ่นที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวฟัง แต่ก็มีปัญหาเรื่องการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว

การจัดการวรรณกรรมท้องถิ่น

1.3.3.1 องค์การ

ไม่มีองค์การที่จะดูแล จัดเก็บ หรือเผยแพร่วรรณกรรมท้องถิ่น มีเพียงผู้สนใจ เช่น ป้าผกา ไสสัน ที่ยังจำวรรณกรรมท้องถิ่นและถ่ายทอดได้ แต่ก็ไม่ได้มีการเก็บบันทึกไว้

1.3.3.2 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการดูแลวรรณกรรมท้องถิ่น เพราะถือว่าไม่ได้เป็นเรื่องสำคัญ สำหรับการดำเนินชีวิต วรรณกรรมท้องถิ่นจะเผยแพร่และคงอยู่ได้ก็ด้วยการบอกเล่า หรือบอกต่อเพื่อความบันเทิงในบางช่วงเวลาตามแต่ผู้ที่มีความรู้จะสะดวกในการเล่า เช่น เล่าให้ลูกหลานฟัง ส่วนการร่วมมือของชุมชนเพื่อร่วมกันอนุรักษ์หรือเผยแพร่ให้เป็นจุดขายของชุมชนสำหรับนำเสนอสู่นักท่องเที่ยวนั้นยังไม่มีการดำเนินการ

1.3.3.3 การจัดเก็บ

ไม่มีการจัดเก็บวรรณกรรมท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ อาจจะมีการจัดเก็บบ้างก็โดยนักเรียน นักศึกษา ที่ครูให้เก็บรวบรวมข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่นเพื่อทำรายงานในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง

1.4 ลักษณะการจัดการของชุมชนชาวเล

ชุมชนชาวเลที่ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษา คือ หมู่บ้านสังกาอู้ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ชาวเลเป็นชนเผ่าดั้งเดิมของภาคใต้ที่เร่ร่อนตามเกาะแก่งต่าง ๆ ชาวเลสังกาอู้ที่อำเภอเกาะลันตาเป็นชาวเลกลุ่ม “อุรักลาไวย์” ซึ่งมีความหมายว่า “คนทะเล” ส่วนคำว่า “สังกาอู้” เป็นภาษาอุรักลาไวย์ มีความหมายว่า “ปลากะเบนราหู” ชาวเลเหล่านี้ถูกเรียกว่า “ไทยใหม่” และได้รับพระราชทานนามสกุลว่า “ทะเลลึก”

ชุมชนสังกาอู้ประกอบด้วย 4 อ่าว ได้แก่ อ่าวสังกาอู้ อ่าวพร้าว อ่าวควน อ่าวมาละ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบชายฝั่ง ด้านหลังติดภูเขาที่มีน้ำตกอยู่ภายใน ชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนมีเอกสารสิทธิ์เป็นของตนเอง เป็นที่ดินพระราชทานจาก “สมเด็จพระยา” โดยขนาดของที่ดิน จะได้ไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับครอบครัวไหนมาก่อน – หลัง เช่น ครอบครัวที่มาลงหลักปักฐานก่อนได้ที่ดินประมาณ 2 ไร่ ส่วนครอบครัวที่มาทีหลังได้ที่ดินประมาณ 1 ไร่ครึ่ง

ชุมชนสังกาอู้มีประชากรประมาณ 400 คน โดยอาศัยอยู่ในที่อยู่อาศัยที่มีเลขที่บ้าน 96 คร้วเรือน และไม่มีเลขที่บ้าน 87 คร้วเรือน

1.4.1 วิถีชีวิตชุมชน

ลักษณะวิถีชีวิตชุมชนชาวเลสังกาอู้ในปัจจุบันจะมีลักษณะที่แตกต่างจากอดีตมาก กล่าวคือ ในอดีตชาวเลจะใช้ชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายโดยมีอาชีพประมงเป็นส่วนใหญ่ ไม่ชอบการทำสวน ไม่ชอบการคบค้าสมาคมกับคนภายนอกอาจจะเป็นเพราะความขี้อาย หรือความหวาดกลัวต่อคนแปลกหน้า รักความสนุกสนาน ความรื่นเริง แต่ปัจจุบันวิถีชีวิตของชาวเลเปลี่ยนไปจากเดิมค่อนข้างมาก เช่น มีการประกอบอาชีพที่หลากหลายขึ้น มีการคบค้าสมาคมกับคนต่างถิ่นมากขึ้น และความหวาดกลัวคนแปลกหน้าลดน้อยลง เป็นต้น นอกจากนี้ชาวเลยังมีวิถีชีวิตอื่น ๆ ที่น่าสนใจ ดังจะได้กล่าวถึงต่อไป

สภาพบ้านเรือนของชาวเลมีลักษณะเป็นอาคารบ้านชั้นเดียว ยกใต้ถุนสูงประมาณ 60 เซนติเมตร ส่วนใหญ่ใช้ไม้ไผ่ทำฝาบ้าน และหลังคาทำมาจากต้นจากที่เรียกว่า “จากจำ” ส่วนบ้านแบบใหม่ที่พบเห็นส่วนใหญ่จะใช้วัสดุที่แตกต่างไปจากเดิม เช่น ใช้สังกะสีทำฝาบ้านและทำ

หลังคามุง สภาพบ้านเรือนส่วนใหญ่จะเป็นแบบกิ่งถาวรที่สามารถรื้อถอนได้ง่าย แต่หลังจากเกิดเหตุการณ์สึนามิเมื่อปลายปี 2547 หน่วยงานราชการได้เข้าไปช่วยเหลือด้วยการสร้างบ้านเรือนที่มีลักษณะมั่นคงมากขึ้น แม้ว่าลักษณะของบ้านจะยังคงรูปแบบเดิมก็ตาม

ชาวเลมีภาษาเฉพาะเป็นของตนเองซึ่งมีสำเนียงคล้ายกับภาษามลายูและอินโดนีเซีย คำศัพท์มีจำนวนไม่มากนัก ใช้สื่อสารกันเองภายในชุมชน แต่ปัจจุบันเด็กรุ่นใหม่หลายคนที่ใช้ภาษาชาวเลในการสื่อสารไม่ได้หรือใช้ได้้น้อยมาก เพราะมักจะใช้ภาษาไทยถิ่นใต้สื่อสารกันในชีวิตประจำวัน

ชาวเลในชุมชนตั้งแต่อายุอ่าอยู่อาศัยกันเป็นกลุ่ม มีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี และแม้ว่าชาวเลจะได้มีโอกาสติดต่อกับคนท้องถิ่นหรือคนต่างถิ่นมากขึ้น ซึ่งเป็นการก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม แต่ชาวเลก็ยังรักษาความเชื่อ และพิธีกรรมต่าง ๆ ไว้ ทั้งนี้เพราะได้รับการถ่ายทอดและปลูกฝังมาเป็นเวลายาวนาน ชาวเลเป็นกลุ่มชนที่มีความเชื่อในเรื่องที่เกี่ยวกับไสยศาสตร์ สิ่งเร้นลับต่าง ๆ เช่น

1) ความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถของโต๊ะ (หมอผี) เมื่อมีผู้เจ็บไข้ได้ป่วยในหมู่บ้าน ชาวบ้านจะเรียกโต๊ะให้มาดูอาการด้วยการนั่งทางใน โต๊ะจะประกอบพิธีกรรมด้วยการนำขันใส่น้ำมนตร์มาวางไว้ตรงหน้า จุดเทียนและเรียกชื่อของผู้ป่วย เมื่อใส่เทียนคดงไปทางใดโต๊ะก็จะบอกผู้ป่วยให้ไปเช่นบวงสรวงตามทิศทางนั้น

2) ความเชื่อเกี่ยวกับคาถาอาคม เมื่อมีพิธีกรรมต่าง ๆ โต๊ะจะทำหน้าที่ท่องเวทมนตร์คาถาซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าจะทำให้เกิดความขลัง ดังนั้นการที่ใครนำคาถามาท่องเล่น ๆ ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง และเป็นสาเหตุทำให้คาถาเสื่อมด้วย

3) ความเชื่อเกี่ยวกับไม้กางเขนที่ใช้ในพิธีลอยเรือ เป็นไม้ที่มีลักษณะคล้ายกับไม้กางเขนของศาสนาคริสต์ ใช้ปักเป็นแถวตามแนวชายทะเลหลังจากลอยเรือออกจากฝั่งแล้ว เหตุผลในการปักไม้กางเขน เพราะเชื่อว่าสามารถเป็นแนวป้องกันไม่ให้ผีที่ลอยไปกับเรือหวนกลับมาบนฝั่งอีก

การทำมาหากินของชาวเลจะสัมพันธ์กับธรรมชาติทางทะเลมาตั้งแต่ยุคสมัยที่อาศัยเรือเร็วรอบเก็บหาของป่าและล่าสัตว์ทะเลเป็นอาหาร จนกระทั่งถึงยุคปัจจุบันซึ่งเปลี่ยนเป็นระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งพานายทุนท้องถิ่น แต่เครื่องมือและวิธีการในการทำมาหากินได้พัฒนาไปให้สอดคล้องสัมพันธ์กับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และนิเวศวิทยาในยุคสมัยนั้น ๆ เช่น การตกเบ็ดแทงปลา และหาหอย การวางไซ การเลี้ยงไก่ซึ่งเป็นลักษณะการเลี้ยงที่ปล่อยให้ไก่หากินเองตามธรรมชาติ นอกจากนี้ยังมีการรับจ้างทั่วไปในช่วงที่ออกทะเลไม่ได้ นายทุน หรือคนท้องถิ่นที่อาศัย

ในตลาดเกาะลันตามักจะว่าจ้างให้ชาวเลทำงานรายวัน เป็นต้นว่า ดายหญ้า ทำสวน เลื่อยไม้ เป็นต้น

ในอดีตการแต่งกายของชาวเลไม่มีชุดแต่งกายประจำกลุ่ม ผู้หญิงส่วนใหญ่มักจะนุ่งผ้ากระโจมอกผืนเดียว ส่วนผู้ชายนุ่งผ้าเตี่ยวโดยใช้ผ้าปาเต๊ะหรือผ้าขาวม้าผืนเดียว ทั้งนี้เพราะสภาพภูมิอากาศในแถบชายฝั่งจะร้อนชื้น ประกอบกับนิสัยรักความสบาย เรียบง่าย และต้องประกอบอาชีพประมงที่พร้อมจะลงทะเลทุกเวลา การสวมเสื้อผ้าที่ต้องอาศัยชั้นตอนที่ยุ่งยากจึงเป็นเรื่องที่ไม่จำเป็น แต่ในปัจจุบันแม้ชาวเลจะยังคงไม่มีชุดแต่งกายประจำกลุ่มเหมือนเดิม แต่วัฒนธรรมการแต่งกายได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ทั้งนี้ด้วยวัฒนธรรมของชนพื้นเมืองที่แทรกซึมเข้ามามากขึ้น แม้ในชีวิตประจำวันชาวเลผู้ชายจะยังคงสวมกางเกงจิ้น หรือนุ่งผ้าขาวม้า ไม่นิยมสวมเสื้อ ผู้หญิงนุ่งผ้าถุงกระโจมอก แต่เมื่อต้องเดินทางไปติดต่อสัมพันธ์กับคนภายนอกชาวเลก็จะแต่งตัวเหมือนชาวบ้านทั่วไป โดยเฉพาะคนหนุ่มสาวที่แต่งกายตามสมัยนิยมมากขึ้น และเมื่อมีงานประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีลอยเรือ ก็จะมีชาวเลที่แต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ทันสมัยไม่ต่างจากชาวบ้านทั่วไป ดังนั้นหากนักท่องเที่ยวที่ประสงค์จะไปชมวิถีชีวิตการแต่งกายของชาวเลแบบดั้งเดิมก็ต้องผิดหวัง ทั้งนี้ก็ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปนั่นเอง

สำหรับอาหารการกินนั้น นอกจากอาหารทะเลแล้ว ข้าวได้กลายเป็นอาหารหลักของชาวเลมาช้านาน เดิมชาวเลได้ปลูกข้าวไร่ และทำนา แต่ปัจจุบันได้เลิกทำนาไปแล้ว แต่ชาวเลก็ยังคงบริโภคข้าวเป็นอาหารหลักควบคู่กับอาหารทะเล และสัตว์ทุกชนิดที่หามาได้ เช่น งู เต่า ค่าง หมูป่า เป็นต้น

ชาวเลดั้งเดิมไม่ได้แบ่งมือในการกินอาหารมักจะหุงข้าวไว้แล้วตักกินได้ตลอดเวลาที่หิว แม้ปัจจุบันบางครั้งเรือนิยมกินอาหารวันละ 2-3 มื้อ คือ เช้า กลางวัน และเย็น หรือเฉพาะกลางวันกับเย็น แต่ส่วนใหญ่ยังคงปฏิบัติกันอย่างไรในอดีต ทั้งนี้เพราะเวลาในการทำงานไม่แน่นอน พวกเขามักจะคุยให้ฟังว่า เขาสามารถกินข้าวได้ตลอดทั้งวัน ขณะเดียวกันก็สามารถอดข้าวได้ตลอดทั้งวันเช่นกัน หากวันใดไม่มีข้าวสารหรือไม่ได้ออกไปทำงานกลางทะเล อาหารสำเร็จรูปบางชนิดจึงเข้าไปมีบทบาทในการบริโภคของชาวเลมากโดยเฉพาะอาหารประเภทบะหมี่สำเร็จรูปยี่ห้อต่าง ๆ ปลากระป๋อง เป็นต้น นอกจากนี้ขนมสำเร็จรูปสำหรับเด็ก ประเภทที่โฆษณาในโทรทัศน์ก็ได้รับความนิยมมากเช่นกัน

ชาวเลมีการละเล่นพื้นบ้าน เช่น ร้องเง็ง เป็นการละเล่นที่ชาวเลจัดขึ้นบ่อยในช่วงงานเทศกาลต่าง ๆ มีนางรำเป็นผู้หญิง เครื่องดนตรีที่ใช้ เช่น รำมะนา ไวโอลิน ซอ บทเพลงที่ขับร้องไปพร้อมกับจังหวะจะเป็นเพลงร้องเง็งต้นหยง เป็นภาษาชาวเลกับภาษามลายูปะปนอยู่บ้าง

ปัจจุบันมีเนื้อเพลงที่เป็นภาษาไทย แต่ขับให้เข้าจังหวะรองเง็งต้นหยง นอกจากนี้ก็มีเพลงลูกทุ่งประกอบด้วย

ลักษณะการจัดการวิถีชีวิตชุมชน

1.4.1.1 สิ่งดึงดูดใจ

ลักษณะของการจัดการสิ่งดึงดูดใจของวิถีชีวิตชุมชนชาวเลยังไม่เด่นชัด เนื่องจากความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลมีลักษณะที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวอยู่แล้วทั้งในส่วนของความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ลักษณะของบ้านเรือน การประกอบอาชีพที่นักท่องเที่ยวจะได้เห็น เครื่องมือการทำมาหากินของชาวเล การทำไซ การลากอวน การออกทะเลหาปลา การแต่งกายที่ส่วนใหญ่ผู้หญิงมักจะนุ่งผ้าปาเต๊ะ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนสร้างความดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวได้เข้าไปแฉะ เพราะเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางไปถึงหมู่บ้านก็จะสัมผัสได้กับความเป็นชุมชนชาวเลที่มีกลิ่นไอทะเล มีกลิ่นคาวปลา แม้ว่าปัจจุบันชาวเลจะมีลักษณะกลมกลืนกับชาวเมืองมากขึ้นก็ตาม แต่นักท่องเที่ยวก็ยังคงคาดหวัง หรือมีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปดูความเป็นวิถีชีวิตชาวเล และเมื่อได้ไปสัมผัสแล้วก็พบว่าไม่มีลักษณะที่โดดเด่นอย่างที่คาดหวัง ทั้งนี้เพราะชาวเลได้ดำเนินวิถีชีวิตของตนเองไปตามปกติ ไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาจัดการนำเสนอความโดดเด่นเพื่อเป็นจุดขายแก่นักท่องเที่ยว แต่มีหน่วยงานเข้ามาช่วยดูแลเรื่องวิถีชีวิตของชาวเลที่ควรจะรักษาให้ดำรงความเป็นวิถีชีวิตชุมชนแบบเดิม เช่น หน่วยงานของ UNDP (โครงการพัฒนาขององค์การสหประชาชาติ หรือ United Nations Development Program) เป็นต้น นอกจากนี้ก็ยังมีหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้าไปมีบทบาทหลังจากเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ เช่น มูลนิธิในเครือปูนซีเมนต์ไทย ที่เข้าไปดูแลเกี่ยวกับเรือที่จะใช้ในการทำมาหากิน เป็นต้น

1.4.1.2 สิ่งอำนวยความสะดวก

ลักษณะของการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกวิถีชีวิตของชุมชนชาวเลไม่เด่นชัดนัก สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีในหมู่บ้าน เช่น ร้านค้า จุดบริการข้อมูลนักท่องเที่ยว เป็นเพียงจุดเล็ก ๆ กล่าวคือ มีร้านขายของชำซึ่งเป็นร้านค้าของชาวเลที่ขายขนม อาหารแห้ง สินค้าอื่น ๆ เล็ก ๆ น้อย ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะขายแก่เพื่อนบ้านในหมู่บ้าน ส่วนจุดบริการข้อมูลนักท่องเที่ยวก็มีป้ายนิทรรศการเล็ก ๆ ที่ให้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับความเป็นอยู่ภายในชุมชนชาวเล ซึ่งเริ่มที่จะชำรุดทรุดโทรมไปตามกาลเวลาเพราะไม่มีผู้ดูแล พื้นที่โดยทั่วไปของหมู่บ้านไม่ค่อยสะอาดนัก ไม่มีห้องน้ำสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ไม่มีที่พักในหมู่บ้าน แต่นักท่องเที่ยวก็สามารถจะหาที่พักโรงแรม หรือบังกะโลได้จากในเมือง

1.4.1.3 การคมนาคมและขนส่ง

การคมนาคมและขนส่งไปยังชุมชนชาวเลที่หมู่บ้านสังกาอู้ มีถนนลาดยางที่สะดวกสบายสามารถเดินทางไปถึงได้โดยรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ แม้เส้นทางจะมีความลาดชันบ้าง แต่ก็ไม่น่าอันตรายหรือลำบากสำหรับนักท่องเที่ยว สองข้างทางก็มีทิวทัศน์ที่สวยงาม จึงนับว่าหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในดำเนินนี้ได้ดำเนินการให้การเดินทางสะดวกสบายสำหรับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่ต้องการไปเยี่ยมชม แต่ป้ายบอกทิศทาง หรือป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ยังไม่ชัดเจน และมีน้อยเกินไป อาจทำให้นักท่องเที่ยวหลงทางได้

1.4.1.4 ความปลอดภัย

ลักษณะของการจัดการความปลอดภัยในชุมชนชาวเลส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะการดูแลกันเองภายในชุมชน เพราะผู้คนที่อยู่อาศัยเป็นคนในพื้นที่ที่รู้จักมักคุ้นกันเป็นอย่างดี หากเกิดเหตุการณ์ที่รุนแรงขึ้นในหมู่บ้านที่เกินกว่ากำลังจะแก้ไขได้ก็แจ้งเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบหรือแจ้งคณะกรรมการหมู่บ้านให้เข้ามาดูแล

1.4.1.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มกำลังความสามารถ ทุกคนมีความตั้งใจที่จะจัดกิจกรรมให้ออกมาอย่างยิ่งใหญ่ตามกำลังความสามารถเท่าที่มี โดยมีคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานภายนอก เช่น UNDP เป็นที่ปรึกษาที่ชาวบ้านให้ความเชื่อถือ ซึ่งทุกคนต่างให้ความร่วมมือเพราะถือว่าการแสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

1.4.1.6 การบริการ

ลักษณะการให้บริการในชุมชนชาวเลจะเป็นไปตามธรรมชาติ กล่าวคือ ไม่ได้เป็นการบริการในเชิงธุรกิจ เมื่อพบเห็นนักท่องเที่ยวหรือคนแปลกหน้า ชาวเลบางคนก็จะยิ้มแย้มแจ่มใส ทักทายพูดคุยตามปกติ แต่ก็มีบางคนที่ไม่ค่อยคุ้นเคยกับคนแปลกหน้าจึงมักจะเขินอาย ซักถามอะไรก็ไม่ค่อยตอบ ต้องสร้างความคุ้นเคยกันก่อนพอสมควรจึงจะได้พูดคุยกันเป็นปกติ แต่หากเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติก็ไม่สามารถที่จะทักทายหรือพูดคุยได้ เพราะไม่มีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ แม้จะเคยมีหน่วยงานภาครัฐจ้างครูมาสอนภาษาอังกฤษให้แก่ชาวเล แต่ก็เป็นไปได้เพียงแค่วะยะเวลาสั้น ๆ เมื่อถึงช่วงที่ไม่มีนักท่องเที่ยวภาษาที่ได้เรียนมาไม่ได้ใช้งานก็ลืมเลือน และในที่สุดก็สื่อสารไม่ได้เหมือนเดิม

1.4.2 ประเพณี

จากการเก็บข้อมูลประเพณีของชุมชนชาวเลในจังหวัดกระบี่โดยเลือกเก็บข้อมูลหมู่บ้าน สังกาอู้ อำเภอกะลาตันตา ซึ่งเป็นชุมชนชาวเลที่ถือว่าเป็นจุดขายของอำเภอกะลาตันตาก็ว่าได้ ประเพณีที่สำคัญของชาวเลมีหลายประเพณี เช่น ประเพณีลอยเรือ ประเพณีแก้เหลย (แก้บน) ประเพณีงานแต่งงาน นอกจากนี้ชุมชนชาวเลยังมีประเพณีอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการดำเนินชีวิต เช่น ประเพณีงานแต่งงาน ประเพณีการเกิด ประเพณีเหล่านี้ไม่ได้มุ่งนำเสนอเพื่อการท่องเที่ยว แต่หากมีนักท่องเที่ยวสนใจที่จะเข้าไปดูก็ได้ แล้วแต่ความสมัครใจ เพราะชาวเลถือว่าเป็นพิธีกรรม ที่ตนต้องปฏิบัติอยู่แล้ว ประเพณีที่เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวมากที่สุดก็คือประเพณีลอยเรือ เพราะมีการจัดงานอย่างยิ่งใหญ่ มีความสนุกสนานครื้นเครงมาก ทั้งในกลุ่มของชาวเล และผู้คนที่เข้าไปชม ดังนั้นลักษณะการจัดการที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้จะเน้นที่ประเพณีลอยเรือ

ลักษณะการจัดการประเพณี

1.4.2.1 สิ่งดึงดูดใจ

ลักษณะประเพณีของชุมชนชาวเลมีความโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์โดยเฉพาะประเพณีลอยเรือ ที่มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมากกว่าประเพณีอื่น ๆ ทั้งชาวเลเอง ชาวเมือง และนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะมีรายละเอียดของประเพณีที่น่าสนใจ มีบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดันให้การจัดกิจกรรมมีความน่าสนใจ เช่น มีขบวนแห่ที่ใหญ่โต มีการร้องรำทำเพลงที่สนุกสนาน เป็นต้น แต่ในการจัดงานประเพณีไม่ได้มุ่งเพื่อนำเสนอต่อนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะในช่วงเทศกาลประเพณีโดยเฉพาะประเพณีลอยเรือที่จัดขึ้นในเดือน 6 และเดือน 11 นั้น เป็นช่วงที่นักท่องเที่ยวเข้ามาน้อยเพราะเป็นฤดูฝน

1.4.2.2 สิ่งอำนวยความสะดวก

สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ ไม่ได้มีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกใด ๆ เพิ่มเติมเพื่อรองรับงานประเพณีที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นร้านค้า ห้องน้ำ จุดบริการข้อมูลนักท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาเยี่ยมชมแล้วต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ก็ต้องเข้าไปใช้บริการในตัวเมือง

1.4.2.3 การคมนาคมและขนส่ง

เส้นทางคมนาคมมีความสะดวกสบายพอสมควร ในช่วงของเทศกาลประเพณีไม่ได้มีการเตรียมการในด้านการคมนาคมและขนส่ง เพราะไม่ค่อยมีปัญหาในด้านนี้ เนื่องจากผู้ที่

เข้ามาร่วมกิจกรรมก็จะเป็นชาวเล ชาวบ้าน และนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนไม่มากนัก แม้จะมี ขบวนการแห่งท้องถิ่นที่ทำให้การสัญจรของรถติดบ้าง แต่ก็ยังเป็นเพียงช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น

1.4.2.4 ความปลอดภัย

การจัดการด้านความปลอดภัยในช่วงเทศกาลงานประเพณีจะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาคอย ดูแลความปลอดภัย แต่บางครั้งก็อาจเกิดเหตุทะเลาะวิวาทกันบ้าง ทั้งนี้เนื่องจากในงานมีการดื่ม สุรา และสนุกสนานจนเกินขอบเขตทำให้มีการถกเถียง ทะเลาะวิวาทบ้าง แต่เจ้าหน้าที่ที่มาดูแล ความสงบเรียบร้อยก็สามารถคลี่คลายสถานการณ์ได้ ซึ่งจากการสอบถามเจ้าบ้านพบว่าหาก ชาวเลสนุกสนาน ดื่มสุราจนเมเมาเพียงใดก็ไม่เคยก่อเรื่องทะเลาะวิวาท แต่เหตุการณ์ความไม่ สงบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นก็เพราะมีบุคคลภายนอกเข้ามาก่อเรื่อง

1.4.2.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน

มีองค์กรท้องถิ่นเข้ามาดูแล เช่น หน่วยงานจากอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล และ หน่วยงานจาก UNDP เป็นต้น โดยเฉพาะหน่วยงานจาก UNDP ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานอย่างจริงจัง และมีบทบาทต่อชาวเลเป็นอย่างมาก ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมจะ เป็นการเข้าไปคลุกคลีจนเกิดความผูกพัน และมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน ก่อให้เกิด ความไว้วางใจ และดำเนินงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข ส่วนชุมชนเองก็ได้มีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มกำลังความสามารถ ทุกคนมีความตั้งใจที่จะจัดกิจกรรมให้ออกมาอย่าง ยิ่งใหญ่ตามกำลังความสามารถ โดยมีคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญ เพราะทุก คนถือว่าเป็นการแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของชุมชน

นอกจากบุคลากรที่มาจากองค์กรข้างต้นแล้วยังมีชาวเลซึ่งเป็นคนในพื้นที่ได้เข้ามามี บทบาทสำคัญด้วยเช่นกัน มีการจัดประชุมบ้างในกรณีที่มีเรื่องเร่งด่วน หรือเรื่องที่ต้องดำเนินการ ในส่วนของการจัดประเพณีลอยเรือจะมีคณะกรรมการเฉพาะสำหรับงานนี้คอยดำเนินงาน และ ประชุมเพื่อเตรียมงานอย่างเป็นขั้นตอน

1.4.2.6 การบริการ

ลักษณะการให้บริการจะเป็นไปด้วยความยิ้มแย้ม แจ่มใส และเต็มใจที่จะให้บริการแก่ นักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือนด้วยมิตรจิตที่ดี เพราะชาวเลถือว่าการจัดงานประเพณีเป็นเรื่องสำคัญ เมื่อมีแขกมาเยือนหรือมาชมก็ควรที่จะให้การต้อนรับด้วยความยินดี

1.4.3 วรรณกรรมท้องถิ่น

ชุมชนชาวเลมืวรรณกรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งวรรณกรรมท้องถิ่นส่วนใหญ่จะมีอยู่ในชุมชนชาวเลในเกือบทุกพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นชาวเลที่จังหวัดภูเก็ต หรือพังงาหรือกระบี่ วรรณกรรมท้องถิ่น เช่น ตำนาน ปริศนาคำทาย เพลงกล่อมเด็ก นิทาน เป็นต้น ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นเหล่านี้มักจะเป็นผู้สูงอายุ เด็ก ๆ หรือคนหนุ่มสาว มักจะไม่รู้จักและไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องสนใจกับสิ่งเหล่านี้ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมก็มีหลายกลุ่มหลายแบบ บางคนหรือบางกลุ่มก็อยากทราบประวัติ ตำนานของหมู่บ้าน บางกลุ่มก็เพียงแค่มาชมวิถีชีวิตทั่ว ๆ ไปที่สามารถมองเห็นได้ ส่วนใหญ่ผู้ที่นำนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมหมู่บ้านชาวเลมักจะไม่สนใจที่จะศึกษาหรือรับฟังวรรณกรรมท้องถิ่น ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะภาษาที่ใช้ในการนำเสนอที่มีทั้งภาษาไทยถิ่นใต้ ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาชาวเล เป็นต้น จึงทำให้เข้าใจเรื่องราวของวรรณกรรมท้องถิ่นได้ยาก

เนื่องจากชาวเลไม่ได้สนใจกับวรรณกรรมท้องถิ่นมากนัก การนำวรรณกรรมท้องถิ่นไปใช้ในชีวิตประจำวันยิ่งหาได้ยาก แต่ก็ยังมีผู้สูงอายุบางคนที่สามารถถ่ายทอดวรรณกรรมท้องถิ่นให้ผู้วิจัยได้รับฟัง แม้บางช่วงบางตอนอาจจะฟังแล้วไม่เข้าใจเนื้อหาก็ตาม

ลักษณะการจัดการวรรณกรรมท้องถิ่น

1.4.3.1 องค์กร

ไม่มีหน่วยงานใดหรือองค์กรใดที่จะดูแลจัดการวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชน แม้จะมีหน่วยงานของ UNDP เข้ามาช่วยเหลือชุมชนแต่ก็รับผิดชอบดูแลเฉพาะความเป็นอยู่ทั่ว ๆ ไปสำหรับวรรณกรรมท้องถิ่นนั้นยังไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาดูแลอย่างเป็นระบบที่ชัดเจน

1.4.3.2 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ชุมชนชาวเลยังไม่มีส่วนร่วมที่จะดูแลรักษาหรือเผยแพร่วรรณกรรมท้องถิ่น ทำเพียงอาศัยการบอกเล่า บอกต่อตามความพึงพอใจ หรือใช้ร้องเล่นในงานรื่นเริง หรือในงานประเพณีต่าง ๆ เพื่อความครื้นเครงสนุกสนานเท่านั้น

1.4.3.3 การจัดเก็บ

ไม่มีการจัดเก็บ ดูแลวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนชาวเลอย่างเป็นระบบ เป็นเพียงปล่อยให้ดำเนินไปตามธรรมชาติ หากจะมีการจัดเก็บก็เป็นเพียงการศึกษาวิจัยของนักวิชาการ หรือนักเรียน นักศึกษาที่ได้เก็บข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่นเพื่อจัดทำเป็นรายงาน

2. แนวทางการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น

ในการศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประกอบสำหรับการประชุมกลุ่มย่อยของเจ้าบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

ในการเก็บข้อมูลแบบสอบถามนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามเพียง 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน ชุมชนชาวไทยมุสลิม และชุมชนชาวเล ทั้งนี้เพราะชุมชนชาวไทยถิ่นที่ผู้วิจัยเลือกเป็นตัวแทนในการศึกษา คือ ชุมชนบ้านโคกยาง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ มีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมน้อยมาก และนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชมส่วนใหญ่จะเยี่ยมชมประเพณี หรือวรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งในช่วงของการเก็บข้อมูลไม่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชม

ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของนักท่องเที่ยวทั้ง 3 ชุมชน จากทั้ง 3 จังหวัด คือนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 428 คน ชาวต่างชาติ 418 คน ปรากฏดังต่อไปนี้

นักท่องเที่ยวชาวไทย

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้ง 428 คน มีข้อมูลส่วนตัว ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย

จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผู้ชาย	204	47.66
ผู้หญิง	224	52.33
รวม	428	99.99

จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย เมื่อจำแนกตามเพศ จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 428 คน ปรากฏว่า ผู้หญิงที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวนมากกว่า คือ 224 คน คิดเป็นร้อยละ 52.33 ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้ชายมีจำนวนน้อยกว่า คือ 204 คน คิดเป็นร้อยละ 47.66

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระหว่าง 15 – 24 ปี	156	36.44
ระหว่าง 25 – 34 ปี	158	36.91
ระหว่าง 35 – 44 ปี	70	16.35
ระหว่าง 45 – 54 ปี	32	7.47
ระหว่าง 55 – 64 ปี	10	2.33
64 ปี ขึ้นไป	2	0.46
รวม	428	99.96

จากตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นว่าจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย เมื่อจำแนกตามช่วงอายุ จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 428 คน ปรากฏว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามระหว่างช่วงอายุ 25 - 34 ปี จะมีจำนวนมากที่สุด คือ 158 คน คิดเป็นร้อยละ 36.91 และผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 64 ปี ขึ้นไปจะมีจำนวนน้อยที่สุด คือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.46

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวยชาวไทย
จำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กรุงเทพฯ	46	10.74
ภาคกลาง	32	7.47
ภาคตะวันตก	-	-
ภาคตะวันออก	4	0.93
ภาคเหนือ	18	4.20
ภาคใต้	304	71.02
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	24	5.60
รวม	428	99.96

จากตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวยชาวไทย
เมื่อจำแนกตามภูมิภาค จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 428 คน ปรากฏว่า จำนวนผู้ตอบ
แบบสอบถามที่มีภูมิภาคจากภาคใต้มีจำนวนมากที่สุดอย่างชัดเจน คือ 304 คน คิดเป็นร้อย
ละ 71.02 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีภูมิภาคจากภาคตะวันออกมีจำนวนน้อยที่สุด คือ 4 คน
คิดเป็นร้อยละ 0.93 ส่วนภาคตะวันตก ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวยชาวไทย
จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นักศึกษา	102	23.83
ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	54	12.61
พนักงานบริษัท / ลูกจ้าง	114	26.63
ประกอบกิจการส่วนตัว	90	21.02
ตัวแทนขายสินค้า	8	1.86
เกษตรกร	2	0.46
แม่บ้าน	32	7.74
อาชีพอื่น ๆ	26	6.07
รวม	428	99.95

จากตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งคือนักท่องเที่ยวชาวไทย เมื่อจำแนกตามอาชีพ จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 428 คน ปรากฏว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นพนักงานบริษัท/ลูกจ้าง มีจำนวนมากที่สุด คือ 114 คน คิดเป็นร้อยละ 26.63 และผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเกษตรกรมีจำนวนน้อยที่สุด คือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.46

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งคือนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	260	60.74
ระหว่าง 10,001 – 17,499 บาท	72	16.82
ระหว่าง 17,500 – 34,999 บาท	32	7.47
ระหว่าง 20,000 – 34,999 บาท	36	8.41
ระหว่าง 35,000 – 49,999 บาท	8	1.86
ระหว่าง 50,000 – 64,999 บาท	2	0.46
ระหว่าง 65,000 – 79,999 บาท	2	0.46
สูงกว่า 80,000 บาท	8	1.86
ไม่ระบุ	8	1.86
รวม	428	99.94

จากตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งคือนักท่องเที่ยวชาวไทย เมื่อจำแนกตามรายได้ จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 428 คน ปรากฏว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท มีจำนวนมากที่สุดอย่างชัดเจน คือ 260 คน คิดเป็นร้อยละ 60.74 และผู้มีรายได้ระหว่าง 50,000 – 64,999 บาท และระหว่าง 65,000 – 79,999 บาท มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.46

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวยชาวไทย
จำแนกตามศาสนา

ศาสนา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พุทธ	288	67.28
อิสลาม	138	32.24
คริสต์	-	-
ศาสนาอื่น ๆ	2	0.46
รวม	428	99.98

จากตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวยชาวไทย เมื่อจำแนกตามศาสนา จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 428 คน ปรากฏว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาพุทธมีจำนวนมากที่สุดอย่างชัดเจน คือ 288 คน คิดเป็นร้อยละ 67.28 และผู้ที่ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอื่น ๆ มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.46

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวยชาวไทย
จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	52	12.14
มัธยมศึกษา	124	28.97
อนุปริญญา	70	16.35
ปริญญาตรี	144	33.64
ปริญญาโท	38	8.87
สูงกว่าปริญญาโท	-	-
รวม	428	99.97

จากตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวยชาวไทย เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 428 คน ปรากฏว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีจำนวนมากที่สุด คือ 144 คน คิดเป็น

ร้อยละ 33.64 และผู้ที่ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับปริญญาโทมีจำนวนน้อยที่สุด คือ 38 คน คิดเป็นร้อยละ 8.87 ส่วนการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาโท ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถาม

2) พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้ง 428 คน มีข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยว ดังนี้

ตารางที่ 4.8 แสดงลำดับความสนใจหรือความชื่นชอบของนักท่องเที่ยวชาวไทย ต่อลักษณะแหล่งท่องเที่ยว

ลักษณะแหล่ง ท่องเที่ยว	ลำดับที่ 1		ลำดับที่ 2		ลำดับที่ 3		ลำดับที่ 4		ลำดับที่ 5	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ								
ธรรมชาติ	304	71.02	50	11.68	38	8.87	24	5.60	12	2.8
ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และ ศาสนา	34	7.94	130	30.37	120	28.03	108	25.23	36	8.41
วิถีชีวิตชุมชน	46	10.74	86	20.09	110	25.70	136	31.77	50	11.68
ประเพณี	22	5.14	120	28.03	118	27.57	98	22.89	70	16.35
วรรณกรรม ท้องถิ่น	22	5.14	42	9.81	42	9.81	62	14.48	260	60.74
รวม	428	99.98	428	99.98	428	99.98	428	99.97	428	99.98

จากตารางที่ 4.8 แสดงให้เห็นถึงลำดับความสนใจหรือความชื่นชอบของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อลักษณะแหล่งท่องเที่ยว จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 428 คน ผลปรากฏว่า ลักษณะแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาตินักท่องเที่ยวให้ความสนใจหรือชื่นชอบมากที่สุดเป็นลำดับที่ 1 จำนวน 304 คน คิดเป็นร้อยละ 71.02 แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณสถาน นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นลำดับที่ 2 มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 30.37 แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นลำดับที่ 4 มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 31.77 แหล่งท่องเที่ยวประเพณี นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นลำดับที่ 2 มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 28.03 และแหล่งท่องเที่ยววรรณกรรม

ท้องถิ่นนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นลำดับที่ 5 มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 60.74

3) ความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน

ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้ง 428 คน ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 61.68 โดยมีข้อมูลความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตดังนี้

ตารางที่ 4.9 แสดงความพึงพอใจในการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ประเด็นการประเมิน	ร้อยละของระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. สิ่งดึงดูดใจ	38.88	31.72	21.65	6.50	1.62
2. สิ่งอำนวยความสะดวก	19.98	34.55	35.70	7.30	2.43
3. การคมนาคมและขนส่ง	23.38	34.11	31.12	8.94	2.43
4. ความปลอดภัย	21.38	43.78	23.44	8.12	3.24
5. การมีส่วนร่วมของชุมชน	17.38	40.40	35.70	3.65	2.67
6. การบริการ	43.42	30.03	18.40	6.50	1.62

จากตารางที่ 4.9 แสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจของการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนของนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งนักท่องเที่ยวพึงพอใจสิ่งดึงดูดใจในระดับมากที่สุดมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.88 พึงพอใจในระดับน้อยที่สุดมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.62 นักท่องเที่ยวพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับปานกลางมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.70 พึงพอใจในระดับน้อยที่สุดมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.43 นักท่องเที่ยวพึงพอใจการคมนาคมและขนส่งในระดับมากที่สุดมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.11 พึงพอใจในระดับน้อยที่สุดมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.43 นักท่องเที่ยวพึงพอใจความปลอดภัยในระดับมากที่สุด มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.78 พึงพอใจในระดับน้อยที่สุดมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.24 นักท่องเที่ยวพึงพอใจการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับมากที่สุดมีจำนวนมากที่สุด

คิดเป็นร้อยละ 40.40 ฟังพอใจในระดับน้อยที่สุดมีจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 2.67 และ
 นักท่องเที่ยวพึงพอใจการบริการในระดับมากที่สุดมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.42
 ฟังพอใจในระดับน้อยที่สุดมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.62

**นักท่องเที่ยวชาวไทยมีข้อเสนอแนะต่อการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน
 ดังนี้**

ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน

- ควรจะมีการส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนของหมู่บ้านมีจิตสำนึกที่รักวัฒนธรรมของชุมชน
- ควรจะมีการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว วิถีชีวิตชุมชนของตนเองให้สะอาด สะดวก

และปลอดภัย

- หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนควรจะได้ร่วมกันสำรวจวิถีชีวิตชุมชน เพื่อนำไปสู่การ
 ประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น จัดทำเว็บไซต์ จัดทำแผ่นป้ายบอกประวัติความเป็นมาของ
 ชุมชน จัดทำแผนที่แหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

ชุมชนชาวไทยมุสลิม

- ควรจะมีมัคคุเทศก์ หรือเจ้าบ้านบรรยายวิถีชีวิตของผู้คนให้นักท่องเที่ยวได้รับฟัง
- ควรจะจัดทำท่าเทียบเรือให้มีความปลอดภัยมากกว่านี้
- ควรจะรักษาความสะอาดของชุมชน ร้านอาหารให้เหมาะแก่การต้อนรับนักท่องเที่ยว
- ราคาของสินค้าไม่ควรจะสูงเกินไป

ชุมชนชาวเล

- ในการเดินทางไปเยี่ยมชมหมู่บ้านสังกาคู้ใช้ระยะเวลาเวลานานเกินไป
- ห้องน้ำสาธารณะที่ให้บริการบริเวณที่ทำเทียบเรือไม่สะอาด
- ควรจะมีข้อมูลพื้นฐานเรื่องห้องพัก เส้นทางการเดินทางภายในเกาะลันตา ที่ชัดเจน
- ควรจะให้ชุมชนได้อนุรักษ์ความเป็นวิถีชีวิตของเกาะลันตาไว้ให้นานที่สุด โดยเฉพาะ

สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ควรมีจำนวนจำกัด

4) ความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการการท่องเที่ยวประเพณี

ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้ง 428 คน ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการการท่องเที่ยวประเพณี 196 คน คิดเป็นร้อยละ 45.79 โดยมีข้อมูลความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการการท่องเที่ยวประเพณี ดังนี้

ตารางที่ 4.10 แสดงความพึงพอใจในการจัดการการท่องเที่ยวประเพณีของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ประเด็นการประเมิน	ร้อยละของระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. สิ่งดึงดูดใจ	40.03	33.43	15.75	6.61	4.13
2. สิ่งอำนวยความสะดวก	25.39	35.98	26.20	9.14	3.25
3. การคมนาคมและขนส่ง	16.51	47.00	24.07	9.14	3.25
4. ความปลอดภัย	18.24	39.08	31.74	6.76	4.13
5. การมีส่วนร่วมของชุมชน	23.70	33.76	34.79	6.76	0.88
6. การบริการ	34.12	31.90	22.17	8.52	3.25

จากตารางที่ 4.10 แสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจของการจัดการการท่องเที่ยวประเพณีของนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งนักท่องเที่ยวพึงพอใจสิ่งดึงดูดใจในระดับมากที่สุดมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.03 พึงพอใจในระดับน้อยที่สุดมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.13 นักท่องเที่ยวพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับมากที่สุดมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.00 พึงพอใจในระดับน้อยที่สุดมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.25 นักท่องเที่ยวพึงพอใจการคมนาคมและขนส่งในระดับมากที่สุดมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.00 พึงพอใจในระดับน้อยที่สุดมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.25 นักท่องเที่ยวพึงพอใจความปลอดภัยในระดับมากที่สุดมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.08 พึงพอใจในระดับน้อยที่สุดมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.13 นักท่องเที่ยวพึงพอใจการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับมากที่สุดมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.76 พึงพอใจในระดับน้อยที่สุดมีจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 0.88 และนักท่องเที่ยวพึงพอใจการบริการในระดับมากที่สุดมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.12 พึงพอใจในระดับน้อยที่สุดมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.25

นักท่องเที่ยวยุคใหม่มีข้อเสนอแนะต่อการจัดการท่องเที่ยวด้านประเพณี ดังนี้ ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน

- ควรจะมีการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจนทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ โดยกำหนดวัน เวลา สถานที่ของการจัดงานประเพณีที่ชัดเจนด้วย เพื่อความสะดวกต่อการเข้าเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว
- พื้นที่ในการจัดกิจกรรมควรมีอาณาเขตที่กว้างขวางรองรับต่อจำนวนนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ
- ควรจะมีการจัดระเบียบพื้นที่จัดงานประเพณีอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีป้ายบอกเส้นทางอย่างชัดเจน

ชุมชนชาวไทยมุสลิม

ควรเขียนป้ายประชาสัมพันธ์งานประเพณีของหมู่บ้านให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมอย่างชัดเจน

ชุมชนชาวเล

ควรเขียนป้ายประชาสัมพันธ์งานประเพณีของหมู่บ้านให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมอย่างชัดเจน

5) ความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการการท่องเที่ยววรรณกรรมท้องถิ่น

ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวยุคใหม่ชาวไทยทั้ง 428 คน ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการการท่องเที่ยววรรณกรรมท้องถิ่น 71 คน คิดเป็นร้อยละ 16.58 โดยมีข้อมูลความพึงพอใจ และความคาดหวังในการจัดการการท่องเที่ยววรรณกรรมท้องถิ่น ดังนี้

ตารางที่ 4.11 แสดงความพึงพอใจในการจัดการการท่องเที่ยววรรณกรรมท้องถิ่น
ของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ประเด็นการประเมิน	ร้อยละของระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. องค์กร	11.63	38.57	39.88	8.30	1.58
2. การมีส่วนร่วมของชุมชน	18.11	35.27	40.25	4.76	1.58
3. การนำเสนอ	7.46	22.52	51.02	15.42	3.54

จากตารางที่ 4.11 แสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจของการจัดการท่องเที่ยววรรณกรรมท้องถิ่นของนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งนักท่องเที่ยวพึงพอใจองค์กรในระดับปานกลางมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.88 พึงพอใจในระดับน้อยที่สุด มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.58 นักท่องเที่ยวพึงพอใจการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับปานกลางมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.25 พึงพอใจในระดับน้อยที่สุด มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.58 นักท่องเที่ยวพึงพอใจการนำเสนอในระดับปานกลาง มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.02 พึงพอใจในระดับน้อยที่สุด มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.54

นักท่องเที่ยวชาวไทยมีข้อเสนอแนะต่อการจัดการท่องเที่ยวด้านวรรณกรรมท้องถิ่น ดังนี้

ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน

- ควรจะมีการประชาสัมพันธ์วรรณกรรมท้องถิ่นให้มากกว่านี้
- ควรจะมีการนำเสนอวรรณกรรมท้องถิ่นในรูปแบบของวีดิทัศน์ หนังสือ แผ่นพับ โดยผู้ที่จัดทำจะต้องเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องวรรณกรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ชุมชนชาวไทยมุสลิม

เนื่องจากนักท่องเที่ยวไม่ค่อยได้เยี่ยมชมวรรณกรรมท้องถิ่นของบ้านเกาะปันหยี เพราะไม่มีผู้แนะนำ นักท่องเที่ยวจึงไม่ได้แสดงความคิดเห็นในด้านการจัดการมากนัก เพียงแต่แนะนำให้หาแบบการนำเสนอที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว

ชุมชนชาวเล

- ควรมีการจัดงานรวมวัฒนธรรม โดยเน้นเรื่องวรรณกรรมท้องถิ่น
- ควรมีการจัดทำป้ายบอกความเป็นมาของชาวเลทั้งภาษาไทยและอังกฤษ
- ควรมีการหาข้อมูลทางวรรณกรรมท้องถิ่นแล้วทำการบันทึกจัดเป็นระบบ รวมทั้งจัดทำเป็นแผ่นพับ วีดิทัศน์ เป็นต้น

นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้ง 418 คน มีข้อมูลส่วนตัว ดังนี้

ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผู้ชาย	240	57.40
ผู้หญิง	178	42.58
รวม	418	99.98

จากตารางที่ 4.12 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติเมื่อจำแนกตามเพศ จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 418 คน ปรากฏว่า จำนวนผู้ชายมีมากกว่าผู้หญิง คือ ผู้ชาย 240 คน คิดเป็นร้อยละ 57.40 และ ผู้หญิง 178 คน คิดเป็นร้อยละ 42.58

ตารางที่ 4.13 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

จำแนกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระหว่าง 15 – 24 ปี	50	11.96
ระหว่าง 25 – 34 ปี	126	30.14
ระหว่าง 35 – 44 ปี	92	22.00
ระหว่าง 45 – 54 ปี	82	19.61
ระหว่าง 55 – 64 ปี	50	11.96
64 ปี ขึ้นไป	18	4.30
รวม	418	99.97

จากตารางที่ 4.13 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติ เมื่อจำแนกตามช่วงอายุ จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 418 คน ปรากฏว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามระหว่างช่วงอายุ 25 - 34 ปี จะมีจำนวนมากที่สุด คือ 126 คน คิดเป็นร้อยละ 30.14 และผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 64 ปี ขึ้นไป จะมีจำนวนน้อยที่สุด คือ 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.30

ตารางที่ 4.14 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติ จำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อเมริกา	54	12.91
ยุโรป	162	38.75
ออสเตรเลีย	32	7.65
เอเชีย	100	23.92
แอฟริกา	20	4.78
อื่นๆ	50	11.96
รวม	418	99.97

จากตารางที่ 4.14 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติ เมื่อจำแนกตามภูมิภาค จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 418 คน ปรากฏว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีภูมิลำเนายุโรป จำนวนมากที่สุด คือ 162 คน คิดเป็นร้อยละ 38.75 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีภูมิลำเนาจากแอฟริกามีจำนวนน้อยที่สุด คือ 20 คน คิดเป็นร้อยละ 4.78

ตารางที่ 4.15 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดำเนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นักศึกษา	58	13.87
ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	38	9.09
พนักงานบริษัท / ลูกจ้าง	94	22.48
ประกอบกิจการส่วนตัว	136	32.53
ตัวแทนขายสินค้า	6	1.43
เกษตรกร	6	1.43
แม่บ้าน	30	7.17
อาชีพอื่น ๆ	50	11.96
รวม	418	99.97

จากตารางที่ 4.15 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดำเนกตามอาชีพ จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 418 คน ปรากฏว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ประกอบกิจการส่วนตัว มีจำนวนมากที่สุด คือ 136 คน คิดเป็นร้อยละ 32.53 และผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นตัวแทนขายสินค้า และเกษตรกรมีจำนวนน้อยที่สุด คือ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.43

ตารางที่ 4.16 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดำเนินการตามรายได้

รายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	18	4.30
ระหว่าง 10,001 – 17,499 บาท	8	1.91
ระหว่าง 17,500 – 34,999 บาท	16	3.82
ระหว่าง 20,000 – 34,999 บาท	40	9.56
ระหว่าง 35,000 – 49,999 บาท	24	5.74
ระหว่าง 50,000 – 64,999 บาท	50	11.96
ระหว่าง 65,000 – 79,999 บาท	68	16.26
สูงกว่า 80,000 บาท	194	46.41
รวม	418	99.96

จากตารางที่ 4.16 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดำเนินการตามรายได้ จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 418 คน ปรากฏว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้สูงกว่า 80,000 บาท มีจำนวนมากที่สุด คือ 194 คน คิดเป็นร้อยละ 46.41 และผู้มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 17,499 บาท มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.91

ตารางที่ 4.17 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดำเนินการตามศาสนา

ศาสนา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พุทธ	54	12.91
อิสลาม	16	3.82
คริสต์	236	56.45
ศาสนาอื่น ๆ	112	26.79
รวม	418	99.97

จากตารางที่ 4.17 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาตินั้น เมื่อจำแนกตามศาสนา จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 418 คน ปรากฏว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาคริสต์มีจำนวนมากที่สุดอย่างชัดเจน คือ 236 คน คิดเป็นร้อยละ 56.45 และผู้ที่ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอิสลาม มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 16 คน คิดเป็นร้อยละ 3.82

ตารางที่ 4.18 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาตินั้น จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	8	1.91
มัธยมศึกษา	112	26.79
อนุปริญญา	46	11.00
ปริญญาตรี	162	38.75
ปริญญาโท	74	17.70
สูงกว่าปริญญาโท	16	3.82
รวม	418	99.97

จากตารางที่ 4.18 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาตินั้น เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 418 คน ปรากฏว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีจำนวนมากที่สุด คือ 162 คน คิดเป็นร้อยละ 38.75 และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.91

2) พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาตินั้น ทั้ง 418 คน มีข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยว ดังนี้

ตารางที่ 4.19 แสดงลำดับความสนใจหรือความชื่นชอบของนักท่องเที่ยว
ชาวต่างชาติต่อลักษณะแหล่งท่องเที่ยว

ลักษณะแหล่ง ท่องเที่ยว	ลำดับที่ 1		ลำดับที่ 2		ลำดับที่ 3		ลำดับที่ 4		ลำดับที่ 5	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ								
ธรรมชาติ	242	57.89	34	8.13	48	11.48	60	14.35	34	8.13
ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และ ศาสนา	32	7.65	124	29.66	150	35.88	72	17.22	40	9.56
วิถีชีวิตชุมชน	66	15.78	122	29.18	120	28.70	88	21.05	22	5.26
ประเพณี	56	13.39	98	23.44	64	15.31	140	33.49	60	14.35
วรรณกรรม ท้องถิ่น	22	5.26	40	9.56	36	8.61	58	13.87	262	62.67
รวม	418	99.97	418	99.97	418	99.98	418	99.98	418	99.97

จากตารางที่ 4.19 แสดงให้เห็นถึงลำดับความสนใจหรือความชื่นชอบของนักท่องเที่ยงชาวต่างชาติต่อลักษณะแหล่งท่องเที่ยว จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 418 คน ผลปรากฏว่าลักษณะแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติให้นักท่องเที่ยวให้ความสนใจหรือชื่นชอบมากที่สุดเป็นลำดับที่ 1 จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 57.89 แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณสถาน นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นลำดับที่ 3 มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 1500 คน คิดเป็นร้อยละ 35.88 แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นลำดับที่ 3 มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 28.70 แหล่งท่องเที่ยวประเพณี นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นลำดับที่ 4 มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 33.49 และแหล่งท่องเที่ยววรรณกรรมท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นลำดับที่ 5 มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 62.67

3) ความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน

ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยงชาวต่างชาติทั้ง 418 คน ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 46.88 โดยมีข้อมูลความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ดังนี้

ตารางที่ 4.20 แสดงความพึงพอใจในการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนของ
นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

ประเด็นการประเมิน	ร้อยละของระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. สิ่งดึงดูดใจ	44.02	34.78	12.62	8.58	-
2. สิ่งอำนวยความสะดวก	20.59	42.04	25.06	10.26	2.02
3. การคมนาคมและขนส่ง	25.00	37.84	29.56	4.71	2.86
4. ความปลอดภัย	22.43	36.10	31.69	4.88	4.71
5. การมีส่วนร่วมของชุมชน	27.84	39.95	19.74	9.42	2.86
6. การบริการ	47.90	30.12	12.19	4.88	4.71

จากตารางที่ 4.20 แสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจของการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน
ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งนักท่องเที่ยวพึงพอใจสิ่งดึงดูดใจในระดับมากที่สุดมีจำนวนมาก
ที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.02 และในระดับน้อยที่สุดไม่มีผู้ประเมิน นักท่องเที่ยวพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวก
ในระดับมากที่สุดมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.04 พึงพอใจในระดับน้อยที่สุด
มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.02 นักท่องเที่ยวพึงพอใจการคมนาคมและขนส่งในระดับ
มากที่สุดมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.84 พึงพอใจในระดับน้อยที่สุดมีจำนวนน้อยที่สุด คิด
เป็นร้อยละ 2.86 นักท่องเที่ยวพึงพอใจความปลอดภัยในระดับมากที่สุด มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็น
ร้อยละ 36.10 พึงพอใจในระดับน้อยที่สุดมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.71 นักท่องเที่ยว
พึงพอใจการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับมากที่สุดมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.95 พึงพอใจ
ในระดับน้อยที่สุดมีจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 2.86 และนักท่องเที่ยวพึงพอใจการบริการใน
ระดับมากที่สุดมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.90 พึงพอใจในระดับน้อยที่สุดมีจำนวน
น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.71

**นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีข้อเสนอแนะต่อการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิต
ชุมชน ดังนี้**

ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน

- ควรพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะเรื่องถนนและทางเข้าออกของหมู่บ้านควรจะมีการขยาย
เส้นทาง เพื่อความปลอดภัยของผู้สัญจรไปมา

- ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มีนักท่องเที่ยวจากหลายประเทศได้เข้ามาเยี่ยมชม
- ควรจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์แผนที่ เส้นทาง พร้อมคำอธิบายประกอบ
- ควรมีเอกสารเกี่ยวกับหมู่บ้านแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งควรมีการรณรงค์กายแต่งกายแบบพื้นบ้าน ตลอดถึงมีการอนุรักษ์อาหารพื้นเมืองให้คงอยู่

ชุมชนชาวไทยมุสลิม

- ควรจะมีมัคคุเทศก์ หรือเจ้าบ้านในการบรรยายวิถีชีวิตของผู้คน
- ควรจะจัดทำท่าเทียบเรือให้มีความปลอดภัยกว่านี้
- ควรจะรักษาความสะอาดของชุมชน โดยเฉพาะขยะบริเวณใต้ถุนบ้าน
- ราคาของสินค้าไม่ควรจะสูงเกินไป
- ควรมีห้องน้ำที่สะอาดสำหรับบริการนักท่องเที่ยว

ชุมชนชาวเล

- ในการเดินทางไปเยี่ยมชมหมู่บ้านดังกล่าวผู้ต้องใช้เวลาเดินทางนานเกินไป
- ห้องน้ำสาธารณะที่ให้บริการที่บริเวณท่าเทียบเรือไม่สะอาด
- ควรมีข้อมูลแนะนำเรื่องห้องพัก เส้นทางการเดินทางภายในเกาะลันตา ที่ชัดเจน และเข้าใจง่าย
- ควรจะให้ชุมชนได้อนุรักษ์ความเป็นวิถีชีวิตของเกาะลันตาไว้ให้นานที่สุด โดยเฉพาะสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ควรมีจำนวนจำกัด

4) ความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการการท่องเที่ยวประเพณี

ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติทั้ง 418 คน ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการการท่องเที่ยวประเพณี 134 คน คิดเป็นร้อยละ 32.05 โดยมีข้อมูลความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการการท่องเที่ยวประเพณี ดังนี้

ตารางที่ 4.21 แสดงความพึงพอใจในการจัดการการท่องเที่ยวประเพณีของ
นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

ประเด็นการประเมิน	ร้อยละของระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. สิ่งดึงดูดใจ	30.28	51.84	9.52	7.14	1.19
2. สิ่งอำนวยความสะดวก	25.31	34.08	29.87	8.33	2.38
3. การคมนาคมและขนส่ง	26.25	22.06	33.42	17.06	1.19
4. ความปลอดภัย	6.17	38.10	37.22	17.06	1.41
5. การมีส่วนร่วมของชุมชน	16.33	42.16	33.28	5.11	2.38
6. การบริการ	38.08	46.20	9.75	5.59	-

จากตารางที่ 4.21 แสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจของการจัดการท่องเที่ยวประเพณีของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งนักท่องเที่ยวพึงพอใจสิ่งดึงดูดใจในระดับมากมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.84 พึงพอใจในระดับน้อยที่สุดมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.19 นักท่องเที่ยวพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับมากมีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 34.08 พึงพอใจในระดับน้อยที่สุดมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.38 นักท่องเที่ยวพึงพอใจการคมนาคมและขนส่งในระดับปานกลางมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.42 พึงพอใจในระดับน้อยที่สุดมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.19 นักท่องเที่ยวพึงพอใจความปลอดภัยในระดับมาก มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.10 พึงพอใจในระดับน้อยที่สุดมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.41 นักท่องเที่ยวพึงพอใจการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับมากมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.16 พึงพอใจในระดับน้อยที่สุดมีจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 2.38 และนักท่องเที่ยวพึงพอใจการบริการในระดับมากมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.20 และไม่มีผู้ตอบแบบประเมินในระดับน้อยที่สุด

**นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีข้อเสนอแนะต่อการจัดการการท่องเที่ยวประเพณี
ดังนี้**

ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน

- ควรจะมีการรักษาความปลอดภัยให้มากกว่านี้
- ควรจะมีรถบริการรับส่งนักท่องเที่ยวตามจุดต่าง ๆ

- ควรจะปรับปรุงเรื่องถนน และระบบไฟฟ้า
- ควรจะมีรูปภาพในอดีตให้ชมพร้อมทั้งมีการอธิบายถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีต
- ควรจะแนะนำชุมชนให้เป็นที่รู้จักของชาวต่างชาติให้มากกว่านี้

ชุมชนชาวไทยมุสลิม

ควรจะมีเจ้าบ้านที่มีความรู้เรื่องประเพณีบรรยายให้นักท่องเที่ยวได้รับฟังประกอบการชมประเพณีด้วย โดยการบรรยายเป็นภาษาอังกฤษ

ชุมชนชาวเล

นักท่องเที่ยวไม่ได้ให้ข้อเสนอแนะใด ๆ เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวประเพณีของชุมชนชาวเล

5) ความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการการท่องเที่ยววรรณกรรม

ท้องถิ่น

ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติทั้ง 418 คน ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการการท่องเที่ยวด้านวรรณกรรมท้องถิ่นจำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 18.66 โดยมีข้อมูลความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการการท่องเที่ยววรรณกรรมท้องถิ่น ดังนี้

ตารางที่ 4.22 แสดงความพึงพอใจในการจัดการการท่องเที่ยววรรณกรรมท้องถิ่นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

ประเด็นการประเมิน	ร้อยละของระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. องค์กร	14.5	52.33	26.13	6.81	-
2. การมีส่วนร่วมของชุมชน	16.77	40.77	34.48	7.95	-
3. การนำเสนอ	19.28	35.35	36.29	9.09	-

จากตารางที่ 4.22 แสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยววรรณกรรมท้องถิ่นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งนักท่องเที่ยวพึงพอใจองค์กรในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 52.33 และพึงพอใจระดับน้อยที่สุดไม่มีผู้ตอบแบบประเมิน

นักท่องเที่ยวยังพึงพอใจการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับมากมีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 40.77 และพึงพอใจระดับน้อยที่สุดไม่มีผู้ตอบแบบประเมิน นักท่องเที่ยวยังพึงพอใจการนำเสนอในระดับปานกลางมีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36.29 และพึงพอใจระดับน้อยที่สุดไม่มีผู้ตอบแบบประเมิน

นักท่องเที่ยวยุวชนต่างชาติดีมีข้อเสนอแนะต่อการจัดการการท่องเที่ยว วรรณกรรมท้องถิ่น ดังนี้

ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน

- ควรจะมีงานเขียนเกี่ยวกับท้องถิ่น และหนังสือเกี่ยวกับภูเขื่อนในอดีต เนื่องจากวรรณกรรมท้องถิ่นไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวยุวชน
- ชุมชนควรให้ความสำคัญกับการเก็บรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมเพราะเป็นสิ่งที่น่าสนใจที่นักท่องเที่ยวยุวชนชื่นชม และอยากให้ชุมชนนำวรรณกรรมท้องถิ่นมาจัดทำให้โดดเด่น และดึงดูดใจมากกว่านี้

ชุมชนชาวไทยมุสลิม

นักท่องเที่ยวยุวชนไม่ได้แสดงความคิดเห็นใด ๆ ต่อการจัดการจัดการการท่องเที่ยววรรณกรรมท้องถิ่น เพราะส่วนใหญ่จะไม่เข้าใจเนื้อหาที่ได้รับฟัง เว้นแต่จะมีมีบุคคลที่เข้าใจวรรณกรรมท้องถิ่นเป็นอย่างดี เป็นผู้บรรยายให้ฟัง

ชุมชนชาวเล

นักท่องเที่ยวยุวชนไม่ได้ตอบแบบสอบถามในส่วนของการจัดการการท่องเที่ยววรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนชาวเล

ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของนักท่องเที่ยวยุวชนชาวไทย และชาวต่างชาติที่นำเสนอไว้ข้างต้น ผู้วิจัยได้นำไปใช้ประกอบการประชุมกลุ่มย่อยของเจ้าบ้าน เจ้าของสถานประกอบการ ผู้นำชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ผลการประชุมกลุ่มย่อยปรากฏดังต่อไปนี้

2.1 แนวทางการจัดการของชุมชนชาวไทยถิ่น

ชุมชนชาวไทยถิ่นที่ผู้วิจัยเลือกเป็นตัวแทนในการศึกษา คือ ชุมชนบ้านโคกยาง ตำบลโคกยาง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ชุมชนบ้านโคกยางเป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นในด้าน

ของประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งนักท่องเที่ยวต้องการที่จะเข้าไปเยี่ยมชมแต่ก็มีจำนวนไม่มากนัก เพราะนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีจุดมุ่งหมายหลักคือ เพื่อศึกษาเรียนรู้ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชน ส่วนใหญ่มักจะเป็นนักท่องเที่ยวที่มีความรู้ และสนใจงานด้านวัฒนธรรม การที่จะเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวจึงเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เพราะนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเพียงบางช่วงเท่านั้น ดังนั้นชุมชนบ้านโคกยางผู้วิจัยจึงใช้การประชุมกลุ่มย่อยของเจ้าบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ นักวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสอบถามแนวทางการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นที่นักท่องเที่ยวน่าจะพึงพอใจ ผลจากการประชุมกลุ่มย่อยแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ปรากฏ ดังนี้

2.1.1 แนวทางการจัดการวิถีชีวิตชุมชน

2.1.1.1 สิ่งดึงดูดใจ

วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนชาวไทยถิ่นบ้านโคกยางไม่มีสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม เพราะลักษณะความเป็นอยู่ไม่โดดเด่นเหมือนชนกลุ่มน้อยดังเช่นชนกลุ่มชาวเล กลุ่มชาวกู การที่จะสร้างวิถีชีวิตชุมชนชาวไทยถิ่น เช่น อาชีพ การแต่งกาย อาหาร ให้ดึงดูดใจเพื่อรองรับการท่องเที่ยวคงเป็นเรื่องยาก เพราะวิถีชีวิตที่เป็นอยู่ ที่ดำเนินมาตั้งแต่อดีตย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลง ด้วยสภาพของสังคมที่เปลี่ยนไป เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทมากขึ้น การที่จะให้ชาวบ้านกลับไปหุงข้าวด้วยเตาด่านคงทำไม่ได้ เพราะชาวบ้านต่างต้องการความสะดวกสบาย แต่ควรวางวิธีการทำอย่างไรที่จะทำให้เทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทไม่ส่งผลกระทบต่อความเป็นวิถีชีวิตชนบทให้หายไป นั้นหมายความว่าชาวบ้านจะต้องมองเห็นคุณค่าของตนเองและช่วยกันสร้าง และรักษาเอกลักษณ์ที่มีคุณค่าให้คงอยู่ เช่น การประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา ที่นับวันแต่จะหมดไป เพราะลูกหลานได้รับการศึกษามากขึ้น จึงไปทำงานต่างถิ่นมากขึ้น เป็นต้น แต่การคงอยู่เพื่อการรองรับการมาเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยวคงเป็นเรื่องยาก

ที่ประชุมกลุ่มได้นำเสนอว่าควรจะได้มีการจัดทำหมู่บ้านศิลปิน กล่าวคือ เป็นการรวมกลุ่มผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน เช่น ลิเกป่า มโนราห์ มาจัดแสดงเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชม โดยจัดเป็นหมู่บ้านจำลองขนาดเล็ก ที่นำเสนอเรื่องราว วิถีชีวิต วรรณกรรมท้องถิ่นที่น่าสนใจของหมู่บ้าน เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวที่สนใจท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมสามารถเข้าไปเยี่ยมชมได้ จึงถือว่าเป็นจุดขายที่น่าสนใจของหมู่บ้าน ซึ่งโครงการนี้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีการพูดคุยบ้างแล้ว แต่ยังไม่ได้นำดำเนินการเป็นรูปธรรม

2.1.1.2 สิ่งอำนวยความสะดวก

เนื่องจากวิถีชีวิตชุมชนของบ้านโคกยางไม่โดดเด่นพอสำหรับนักท่องเที่ยวดังนั้นการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยวจึงไม่มี จากการประชุมกลุ่มย่อย ได้มีการแสดงความคิดเห็นว่า หากมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมก็ควรจะมีจุดบริการนักท่องเที่ยว ซึ่งควรจัดหาสถานที่ในการดำเนินการที่เป็นศูนย์กลางสำหรับการติดต่อประสานงานอย่างเหมาะสม เช่น ที่วัดโคกยาง อบต.บ้านโคกยาง เป็นต้น มีห้องน้ำ ร้านอาหารที่ขายอาหารพื้นบ้าน ร้านขายของที่ระลึก และควรจะมีมีคฤเทศก์ซึ่งอาจจะเป็นบุคคลในชุมชนคอยให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว พร้อมทั้งคอยอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ นอกจากนี้ที่ประชุมยังเสนอแนะให้มีการจัดทำที่พักแบบโฮมสเตย์ แต่ก็ได้ตั้งคำถามต่อว่า ถ้ามีที่พักในลักษณะนี้นักท่องเที่ยวจะได้ชมอะไรบ้าง ดังนั้นจึงควรมีวิถีชีวิตชุมชนที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยวก่อนที่จะสร้างที่พักแบบโฮมสเตย์

2.1.1.3 การคมนาคมและขนส่ง

การคมนาคมและขนส่งของชุมชนบ้านโคกยางอยู่ในระดับที่ดี มีถนนคอนกรีตลาดยางเข้าถึงหมู่บ้าน แต่ถนนบางช่วงก็ขรุขระ เป็นหลุมเป็นบ่อควรจะได้มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น และหากมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมหมู่บ้านสิ่งที่ควรดำเนินการต่อไปคือ ป้ายบอกเส้นทาง หรือบอกสถานที่ต่าง ๆ ของหมู่บ้านทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

2.1.1.4 ความปลอดภัย

หมู่บ้านโคกยางเป็นชุมชนที่มีความปลอดภัยสูงมาก เพราะชาวบ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน อบพร. ตำรวจบ้าน ได้ช่วยกันดูแลหมู่บ้านเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่เข้ามาดูแลบ้าง ดังนั้นการจัดการในด้านความปลอดภัยเป็นเรื่องที่ดำเนินการได้ดีมากอยู่แล้ว

2.1.1.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน

สมาชิกของชุมชนบ้านโคกยางได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านเป็นอย่างดี โดยผู้นำชุมชน แต่อาจจะมีปัญหาบ้างในกรณีที่ผู้นำชุมชนที่ได้รับการเลือกตั้งมักจะเป็นผู้มีเครือญาติมาก ผู้นำชุมชนบางคนไม่ค่อยมีความรู้ในการบริหารจัดการแต่ก็ได้รับการเลือกตั้ง บางคนมีความรู้ที่จะทำงานได้แต่ไม่ได้รับการคัดเลือกเพราะญาติพี่น้องมีน้อย ทำให้การทำงานในบางครั้งมีปัญหา หากจะแก้ไขก็ต้องเปลี่ยนทัศนคติหรือความเชื่อของชาวบ้านในการเลือกคนที่คุณภาพไม่ใช่ที่จำนวนเครือญาติ แต่ก็คงเป็นเรื่องค่อนข้างยาก เพราะเป็นค่านิยมที่มีมานานแล้ว

2.1.1.6 การบริการ

ชาวชุมชนบ้านโคกยางเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยที่ดี มีรอยยิ้ม และมีน้ำใจ แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ หรือไม่รู้เทคนิคการนำเสนอความน่าสนใจเกี่ยวกับชุมชนของตนเองแก่นักท่องเที่ยว หากมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมก็จะต้องมีการอบรมเทคนิคการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น ความรู้ที่ถูกต้อง ชัดเจนในวิถีชีวิตชุมชนของตน เทคนิคการนำเสนอที่น่าสนใจ การสื่อสารภาษาอังกฤษ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

2.1.2 แนวทางการจัดการประเพณี

2.1.2.1 สิ่งดึงดูดใจ

การสร้างสิ่งดึงดูดใจในประเพณีของชุมชนบ้านโคกยางควรจะได้มีการรักษาประเพณีดั้งเดิมไว้อย่างเข้มแข็ง อย่ายปล่อยให้ความเจริญและเทคโนโลยี หรือความเป็นสังคมเมืองเข้ามาทำลายประเพณีที่บรรพชนได้สร้างสมไว้ เพราะขณะนี้ลักษณะการจัดงานที่เป็นเอกลักษณ์ก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตบ้างแล้ว เพราะอิทธิพลจากวิถีชีวิตที่เริ่มจะเปลี่ยนไป ซึ่งจากการประชุมกลุ่มได้มีการแนะนำให้ชุมชนสร้างความเข้มแข็ง รวมตัวกันรักษาความเป็นเอกลักษณ์ และคุณค่าของประเพณีให้ดำรงอยู่ เช่น การประกวดการทำกระทงในประเพณีวันสารทเดือนสิบ ที่ควรจะได้มีการอนุรักษ์ไว้ นอกจากนี้ก็ควรจะมีการแข่งขันกีฬาพื้นบ้านในวันงานประเพณีที่สำคัญ เพื่อช่วยให้การจัดงานเป็นไปด้วยความสนุกสนาน และสร้างความสามัคคีกันมากขึ้น

2.1.2.2 สิ่งอำนวยความสะดวก

จากการประชุมกลุ่มในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในงานประเพณีที่ควรจะได้มีการจัดการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวนั้น ควรจะได้มีจุดบริการนักท่องเที่ยว มีเอกสารที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีที่สำคัญของชุมชนทั้งฉบับภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ซึ่งนอกจากจะบอกที่มาของงานประเพณีแล้วก็ควรจะต้องบอกขั้นตอนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ควรมีห้องน้ำที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ และมีจำนวนเพียงพอต่อผู้ใช้บริการ ควรมีร้านอาหารที่ขายอาหารพื้นบ้านให้นักท่องเที่ยวได้ลองลิ้มรส มีร้านขายของที่ระลึกที่ชาวบ้านได้จัดทำขึ้น ซึ่งเป็นสินค้าที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน หรือสะท้อนให้เห็นลักษณะประเพณีของชุมชน เช่น ของที่ระลึกที่เป็นกระทงขนาดเล็ก เป็นต้น นอกจากนี้หากจะมีการสร้างที่พักก็ควรจะเป็นที่พักแบบโฮมสเตย์ เพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวเห็นกระบวนการต่าง ๆ ก่อนที่จะเกิดงานประเพณีขึ้นได้อย่างชัดเจนขึ้น

2.1.2.3 การคมนาคมและขนส่ง

การคมนาคมและขนส่งในช่วงเทศกาลงานประเพณีถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีแล้ว ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มจึงเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องของการจัดทำป้ายบอกทิศทางสำหรับการเดินทาง รวมทั้งป้ายบอกจุดต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรม เพื่อความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

2.1.2.4 ความปลอดภัย

ในเทศกาลงานประเพณีของชุมชนบ้านโคกยางจะมีความปลอดภัยสูงมาก ทั้งปลอดภัยในทรัพย์สินและในชีวิต การประชุมกลุ่มย่อยจึงไม่มีข้อเสนอแนะในการจัดการด้านความปลอดภัย แต่หากมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นก็อาจจะต้องมีการเพิ่มความเข้มงวด และเพิ่มบทบาทของ อปพร.ให้ช่วยเหลือมากขึ้น

2.1.2.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ในการจัดงานประเพณีของชุมชนชาวบ้านโคกยางได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยมีคณะกรรมการจัดงาน ผู้นำชุมชนเป็นแกนหลักในการจัดงาน แต่ก็มีคนรุ่นใหม่บางกลุ่มที่เริ่มละเลยประเพณีที่ดีงามของชุมชน จึงควรจะได้มีการกระตุ้นเตือน หรือรณรงค์ให้ทุกคนเห็นคุณค่ามากขึ้น เพราะหากคนในชุมชนไม่เห็นคุณค่าก็ยากที่จะนำเสนอสู่อื่น หรือสู่นักท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้ผู้นำชุมชนควรจะได้มีความรู้ที่ถูกต้องเพื่อเป็นผู้นำที่ถูกต้องแก่ผู้อื่นด้วย

2.1.2.6 การบริการ

ลักษณะการให้บริการของชาวบ้านโคกยางจะเป็นการบริการด้วยความจริงใจ ตามแบบชาวชนบท แต่ความรู้ของการบริการเพื่อการท่องเที่ยวยังไม่มี เพราะชาวบ้านอยู่กับแบบญาติพี่น้อง ถ้อยทีถ้อยอาศัย ไม่ได้เตรียมการเพื่อบริการนักท่องเที่ยว หากมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมประเพณีก็ควรจะได้หาวิธีการแนะนำอย่างถูกต้อง

2.1.3 แนวทางการจัดการวรรณกรรมท้องถิ่น

2.1.3.1 องค์กร

จากการประชุมกลุ่มย่อย ได้มีการแนะนำให้องค์กรต่าง ๆ เช่น อบต. โรงเรียน วัด หน่วยงานภาครัฐในส่วนอื่น ๆ ได้มีส่วนร่วมในการดูแลวรรณกรรมท้องถิ่นให้มากขึ้น เพื่อกระตุ้นให้คนในชุมชนหันมาสนใจวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนตนเอง ควรกำหนดรูปแบบในการจัดการที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง นอกจากนี้ได้มีการเสนอแนะให้องค์กรของชุมชนจัดสร้างหมู่บ้าน

ศิลปินที่นำเสนอการแสดงพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมของชุมชน มีการจัดสอนการ
แสดงพื้นบ้านให้แก่นักท่องเที่ยวที่สนใจ หรือสาธิตการแสดงให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชม เป็นต้น

2.1.3.2 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ชุมชนควรจะได้มีส่วนร่วมในการดูแลวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนของตนเองให้มากกว่า
นี้ ควรปลูกฝังให้คนรุ่นใหม่สนใจ และร่วมอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น นอกจากนี้ควรจะมีการ
รวมกลุ่มจัดตั้งเป็นองค์กรที่ชัดเจนในการดูแล อนุรักษ์ และเผยแพร่วรรณกรรมท้องถิ่นสู่
สาธารณชน หรือสู่สายตานักท่องเที่ยวให้มากขึ้น

2.1.3.3 การจัดเก็บ

เนื่องจากขณะนี้ยังไม่มีระบบการจัดเก็บวรรณกรรมท้องถิ่นที่ชัดเจน อาจจะมีการจัดเก็บ
บ้างที่โรงเรียน ที่วัด แต่การจัดเก็บยังไม่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง ที่ประชุมกลุ่มได้เสนอแนะให้มี
การนำเสนอวรรณกรรมท้องถิ่นในรูปแบบของแผ่นพับ เอกสาร ป้ายนิทรรศการ และจัดเก็บไว้ใน
หมู่บ้านศิลปิน (ในกรณีที่มีการดำเนินการจัดสร้างหมู่บ้านศิลปิน) ซึ่งขณะนี้หน่วยงานของอบต.
ได้จัดบุคลากรให้มาดูแลในด้านนี้บ้างแล้ว แต่อยู่ในขั้นตอนของการเริ่มดำเนินการ

2.1.4 การมีส่วนร่วมของภาคี

จากการประชุมกลุ่มย่อย ที่ประชุมได้เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ ว่า
หากต้องการให้ชุมชนบ้านโคกยางเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจที่จะเยี่ยมชมวิถีชีวิต
ชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำ
ชุมชน ผู้นำทางศาสนา ชาวบ้าน ควรจะได้มีส่วนร่วมในการดูแลวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และ
วรรณกรรมท้องถิ่น เห็นคุณค่าของชุมชนตนเอง มีการกำหนดนโยบาย หรือยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน
โดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ ทั้งนี้จะต้องสร้างแรงจูงใจให้ชาวบ้านร่วมมือร่วมใจในการ
ดำเนินงานด้วยความเต็มใจ มีการประสานงานให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับทราบ ภาครัฐ
จะต้องให้การสนับสนุนในทุกด้าน เช่น งบประมาณ บุคลากร สถานที่ เป็นต้น อาจจะมี
บุคลากรของอบต. ที่เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง เช่น จัดหาบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ
และเข้าถึงชาวบ้านอย่างแท้จริง เข้ามาทำงานเป็นแกนกลางในการประสานความร่วมมือของผู้ที่มี
ส่วนเกี่ยวข้องในทุกฝ่าย เพื่อนำไปสู่แนวทางการนำเสนอวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรม
ท้องถิ่นของชุมชนบ้านโคกยางให้เป็นจุดขาย หรือเป็นที่ต้องการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้

จะต้องมีการควบคุมดูแลให้อยู่บนพื้นฐานของความเป็นชุมชนดั้งเดิมที่ยังคงคุณค่า ไม่กระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน

2.2 แนวทางการจัดการของชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน

2.2.1 แนวทางการจัดการวิถีชีวิตชุมชน

2.2.1.1 สิ่งดึงดูดใจ

วิถีชีวิตของชาวกะทู้มีลักษณะโดดเด่น และมีเอกลักษณ์เฉพาะตน ชาวกะทู้มีความภาคภูมิใจในการดำเนินชีวิตประจำวันที่ยังคงผูกพันกับวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม จุดเด่นของกะทู้คือความเก่าแก่และการอนุรักษ์วิถีชีวิตไว้ได้อย่างเหนียวแน่น เป็นที่น่าสังเกตว่ากะทู้เป็นชุมชนที่อยู่ไม่ห่างจากป่าตองและตัวเมืองมากนัก อีกทั้งการคมนาคมก็สะดวกสบาย แต่ชาวกะทู้ก็สามารถรักษาจุดแข็งด้านวัฒนธรรมของตนไว้ได้อย่างเหนียวแน่น แม้ว่ากระแสของคำว่าความทันสมัยจะแผ่ขยายเข้าไปในชุมชนบ้างแล้วก็ตาม วิถีชีวิตของชาวกะทู้ซึ่งสามารถนำเสนอให้กับนักท่องเที่ยวที่สนใจเข้าไปศึกษาได้ คือเรื่องของอาหารการกิน โดยเฉพาะการรับประทานอาหารเช้าในร้านโกโก้เต๋ยม

จากการประชุมกลุ่มพบว่าชาวกะทู้มีทัศนคติที่ดีต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในชุมชนของตน และจะรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมให้คงอยู่โดยไม่ต้องการให้การท่องเที่ยวเข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตมากนัก หากจะมีการส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยวทางชุมชนขอให้เป็นลักษณะการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง ชาวบ้านจะต้องมีการดำเนินชีวิตตามปกติ อาจมีการรื้อฟื้นวัฒนธรรมในอดีตเข้ามาเสริมเพื่อให้มองเห็นภาพของวิถีชีวิตชุมชนได้ดียิ่งขึ้น ทางชุมชนมีความคาดหวังให้ผู้นำเที่ยวซึ่งนำนักท่องเที่ยวเข้ามาชมในหมู่บ้านมีความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวกะทู้อย่างแท้จริง และสามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะในอนาคตพิพิธภัณฑ์เหมืองแร่กำลังจะสร้างแล้วเสร็จทางชุมชนจึงมีความคาดหวังว่าพิพิธภัณฑ์แห่งนี้จะทำหน้าที่เก็บรวบรวมเรื่องราวของชุมชนเหมืองแร่ได้อย่างชัดเจนและสามารถนำเสนอภาพของวิถีชีวิตในอดีตของชาวเหมืองแร่ ควบคู่ไปกับการนำเสนอวิถีชีวิตในปัจจุบันได้อย่างมีคุณค่าแก่ผู้ที่เข้ามาสัมผัสกับวิถีชีวิตชุมชนแห่งนี้

2.2.1.2 สิ่งอำนวยความสะดวก

ชุมชนกะทู้มีความพึงพอใจในสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นอยู่ เช่น จำนวนร้านอาหารขนาดเล็กที่ทำอาหารขายกันตามบ้านเรือนซึ่งมีจำนวนพอเพียงต่อการรองรับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมซึ่งในแต่ละมีจำนวนไม่มากนัก ที่ประชุมกลุ่มได้เสนอแนะให้ร้านค้ารักษาคุณภาพความสะอาดทั้งเรื่องอาหาร สถานที่ปรุงอาหาร และบริเวณร้าน นอกจากนี้สิ่งที

ควรจะมีเพิ่มเติมคือเรื่องของการจัดทำสัญลักษณ์ทางเข้าหมู่บ้านเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ โดยที่ประชุมเสนอแนะให้ทางเทศบาลนำต้นหลิวซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์ของชาวจีนในกะทู้ปลูกไว้บริเวณตลอดเส้นทางเข้าหมู่บ้าน หรือรอบสระน้ำหรือตามลำคลองระบายน้ำ นอกจากนี้ทางชุมชนเห็นว่าควรที่จะมีการพัฒนาโรงพยาบาลเพื่อเป็นการลดภาระที่จะต้องเดินทางไปปาดอง ควรพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพเพื่อให้ความรู้แก่เยาวชนในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน

หากจะมองด้านการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีผู้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรหาแนวทางการจัดการที่ทันสมัย ที่สำคัญจะต้องมีการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ และไม่ทำลายวิถีชีวิตดั้งเดิม

2.2.1.3 การคมนาคมและขนส่ง

ชุมชนกะทู้มีความพึงพอใจในเส้นทางคมนาคมของชุมชน เพราะการเดินทางระหว่างตัวเมืองและสถานที่ท่องเที่ยวห่างกันเพียง 6 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีรถโดยสารประจำทางซึ่งจะเริ่มต้นจากในเมืองเข้าสู่บ้านกะทู้ แต่ก็ไม่ได้ได้รับความนิยมมากนักเนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีรถจักรยานยนต์ และรถยนต์ส่วนตัว ทางชุมชนเห็นว่าหากจะมีการปรับปรุงควรเน้นเรื่องของการติดตั้งไฟฟ้าให้แสงสว่างเพียงพอทั้งสองข้างทางนอกจากนี้ที่ประชุมกลุ่มได้เสนอแนะให้มีการทำเอกสาร หรือแผ่นพับเกี่ยวกับเส้นทางภายในชุมชน เพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยว

2.2.1.4 ความปลอดภัย

ชุมชนกะทู้มีความปลอดภัยอยู่ในเกณฑ์ดีเพราะคนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกัน และชุมชนมีขนาดไม่ใหญ่มากนัก นอกจากนี้ชาวบ้านยังมีส่วนร่วมในการดูแลความปลอดภัยภายในหมู่บ้านของตน โดยมีหน่วย อปพร.คอยดูแล ดังนั้นที่ประชุมกลุ่มย่อยจึงไม่ได้เสนอแนะแนวทางการจัดการใด ๆ ในเรื่องของความปลอดภัย

2.2.1.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ชุมชนกะทู้เป็นชุมชนที่ชาวบ้านให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี มีแกนนำชุมชนที่เข้มแข็ง นอกจากนี้ยังมีเทศบาลกะทู้ที่ทำหน้าที่บริหารจัดการด้านต่าง ๆ โดยการดำเนินงานของเทศบาลจะมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมกับชุมชนซึ่งจะให้ชุมชนเป็นแกนนำ และวางรากฐาน ส่วนเทศบาลจะทำหน้าที่ในการตอบสนอง และให้การสนับสนุนตามที่ชุมชนต้องการ ในการดำเนินงานขององค์กรชาวบ้านแม้ว่าจะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีแต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังขาด

ความรู้เรื่องการบริหารจัดการ ดังนั้นที่ประชุมกลุ่มจึงเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมความรู้ด้านการบริหารจัดการให้กับชาวบ้าน นอกจากนี้ทางชุมชนมีความคาดหวังให้เทศบาลเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะการให้ความสำคัญ และส่งเสริมการอนุรักษ์วิถีชีวิต การจัดเก็บ และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์วิถีชีวิตของชาวกะทู้ให้เป็นที่รู้จักกันทั่วไป ซึ่งเทศบาลควรมีการจัดตั้งกองการศึกษาเพื่อที่จะเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบสนับสนุนงบประมาณบำรุงรักษา และจัดเก็บระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นระบบมากขึ้น ชาวบ้านมีความต้องการที่จะให้ทุกคนเห็นความสำคัญของการรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิม จึงอบรมพ่อแม่ลูกหลานของตนให้รักและเห็นคุณค่าของวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

2.2.1.6 การบริการ

ชาวกะทู้เป็นผู้ที่มีอัธยาศัยไมตรี มีรอยยิ้ม และมีความจริงใจ ซึ่งที่ประชุมกลุ่มเสนอให้ทางชุมชนได้อบรม หรือให้ความรู้ หรือประชาสัมพันธ์แก่ชาวบ้านให้เข้าใจเทคนิคในการบริการให้มากขึ้น มีความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และมีใจเป็นหนึ่งเดียวที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ

2.2.2 แนวทางการจัดการประเพณี

2.2.2.1 สิ่งดึงดูดใจ

ประเพณีกินเจ และวันทำบุญให้กับอ้งฮี่ที่เสียชีวิต ถือว่าเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม แต่ที่โดดเด่นที่สุดคือประเพณีกินเจ ณ ศาลเจ้าเต้าบู้แก้ง ซึ่งชาวบ้านจะเป็นแกนนำสำคัญในการจัดงานด้วยความเชื่อความศรัทธาตามบรรพบุรุษ และมีจิตใจมุ่งมั่นที่จะรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีแบบดั้งเดิมไว้ ซึ่งประเพณีกินเจของกะทู้ถือว่าเป็นที่แรกในจังหวัดภูเก็ต และกระทำพิธีกรรมตามแบบฉบับดั้งเดิม ที่ประชุมกลุ่มมีความเห็นว่าควรมีการส่งเสริมเรื่องการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวกะทู้ และชาวจีนจากจีนแผ่นดินใหญ่ให้เป็นเสมือนบ้านพี่เมืองน้อง เนื่องจากที่ศาลเจ้ากะทู้ได้อัญเชิญเหยี่ยวเอี้ยน (ผงรูปและรูปจุดไฟมาตลอดระยะเวลาจนถึงศาลเจ้ากะทู้) จากมณฑลกวางตุ้งประเทศจีน มาประทับ ณ ศาลเจ้ากะทู้ เต้าบู้แก้ง เป็นแห่งแรกจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นประเพณีกินเจของชาวกะทู้จึงมีจุดเด่นอยู่ที่ความร่วมมือร่วมใจกันจัดงาน และดำเนินการตามแบบฉบับดั้งเดิม ชาวบ้านที่มาช่วยงานก็ด้วยความสมัครใจ นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับประเพณีการไหว้บรรพบุรุษอ้งฮี่ ซึ่งตั้งอยู่ที่ศาลเจ้าต้องย่องฮู้ด้วย

2.2.2.2 สิ่งอำนวยความสะดวก

จากการประชุมกลุ่มได้มีการแสดงความคิดเห็นว่า จุดอ่อนของการจัดงานกินเจที่บ้านกะทู้ คือ เรื่องของสถานที่จอดรถซึ่งมีไม่เพียงพอ เนื่องจากบริเวณศาลเจ้ามีพื้นที่จำกัด ดังนั้นจึงทำให้ไม่สามารถอำนวยความสะดวกเรื่องสถานที่จอดรถได้ดีพอ ผู้ที่จะเข้าร่วมงานอาจจะต้องจอดรถบริเวณข้างทางริมถนน และใช้วิธีการเดินเข้ามายังศาลเจ้า นอกจากนี้ทางชุมชนเห็นว่าควรที่จะจัดทำป้ายแนะนำสถานที่ให้ชัดเจน ควรจัดทำแผนที่เส้นทางเพื่ออำนวยความสะดวกในกรณีนักท่องเที่ยวเข้ามาเองโดยมิได้มีัคคุเทศก์นำทาง

ในส่วนของ การประชาสัมพันธ์ควรจะได้มีการประชาสัมพันธ์ประเพณีตามสื่อต่าง ๆ อาทิ สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทแผ่นพับที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา คติความเชื่อ รวมไปถึงข้อพึงปฏิบัติในการเข้าร่วมพิธี รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบอย่างทั่วถึง

ในส่วนของร้านอาหารทางชุมชนเห็นว่าไม่จำเป็นต้องเพิ่มจำนวนร้านค้าเนื่องจากร้านค้าส่วนใหญ่เป็นของชาวบ้าน ซึ่งมีเอกลักษณ์แบบดั้งเดิม ควรจะมีการจัดการเรื่องของความสะอาด และการควบคุมมิให้มีอาหารเจเทียมเข้ามาปะปน

ในส่วนของห้องน้ำที่มีไว้ให้บริการคือห้องน้ำที่ตั้งอยู่ในบริเวณศาลเจ้าซึ่งทางชุมชนมองว่าไม่น่าจะเป็นปัญหาเนื่องจากนักท่องเที่ยวจะค่อย ๆ ททยอยกันมา ดังนั้นทางชุมชนจึงไม่ได้มีการก่อสร้างเพิ่มเติม แต่จะมุ่งเน้นในเรื่องของการรักษาความสะอาดโดยจัดจ้างบริษัททำความสะอาดเข้ามาไว้คอยดูแล

2.2.2.3 การคมนาคมขนส่ง

ที่ประชุมกลุ่มได้นำเสนอในส่วนของ การคมนาคมและขนส่งว่ามีปัญหาในเรื่องความคับแคบของเส้นทางที่ยากจะแก้ไขได้ โดยเฉพาะในช่วงของพิธีแห่พระและช่วงของการแจกอาหารจะมีความติดขัดมากขึ้น เนื่องจากจะมีชาวบ้านเข้าออกศาลเจ้ากันเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ควรจะได้จัดเตรียมรถไว้คอยบริการนักท่องเที่ยวตามจุดต่าง ๆ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก

2.2.2.4 ความปลอดภัย

การรักษาความปลอดภัยในช่วงประเพณีกินเจเป็นสิ่ง ที่ชุมชนให้ความสำคัญมากเพราะไม่ต้องการให้ภาพลักษณ์ของชุมชนเสื่อมเสียเนื่องจากบ้านกะทู้ถือว่ามีชื่อเสียงด้านความปลอดภัยสูง ดังนั้นในช่วงเทศกาล แกนนำชาวบ้านรวมถึงภาครัฐต่างเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลเรื่องความปลอดภัยอย่างจริงจัง โดยมีการประสานงานไปยังสถานีตำรวจทุ่งทองในการจัดทำตำรวจมาให้บริการ นอกจากนี้ยังมี อปพร. ซึ่งเป็นชาวบ้านที่สมัครใจเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ

เต็มใจ คนในชุมชนเองต่างก็คอยสอดส่องดูแลเรื่องการรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ที่ประชุมกลุ่มได้เสนอแนะว่าสิ่งที่ชุมชนควรปรับปรุงคือการดูแลเด็กที่เข้ามาร่วมงานมิให้จุดประทัดใส่นักท่องเที่ยวเพราะอาจเกิดอันตรายต่อชีวิตได้

2.2.2.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน

การจัดงานประเพณีกินเจได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี โดยชาวบ้านจะเป็นแกนนำในการดำเนินการจัดงานซึ่งจะมีคณะกรรมการศาลเจ้าอันประกอบด้วยกลุ่มแกนนำในชุมชนและผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้รู้ในชุมชน โดยทางคณะกรรมการจะทำหน้าที่ดูแลเรื่องการรักษาวัดนธรรม ประเพณี และจัดคนมาประจำศาลเจ้าตลอดเทศกาลซึ่งส่วนใหญ่จะเข้ามาช่วยงานด้วยความสมัครใจ นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนต่าง ๆ ภายในชุมชนภาคเอกชนซึ่งได้แก่องค์กรที่ตั้งอยู่บริเวณกะทู้ และชาวกะทู้ที่ประกอบธุรกิจในเมืองภูเก็ตก็จะร่วมบริจาคเงินให้กับศาลเจ้า ในส่วนของเทศบาลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ให้กับชุมชน โดยทำงานประสานกันกับชุมชนได้เป็นอย่างดี หลายฝ่ายมีความหวังใยประเพณีกินเจในส่วนของ การดูแลเรื่องการแข่งขันพระหรือม้าทรง ดังนั้นจึงมีความมุ่งหวังให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีจรรยาบรรณในการเข้าร่วมในพิธี

2.2.2.6 การบริการ

ชาวกะทู้เป็นผู้ที่มีอัธยาศัยไมตรี มีรอยยิ้ม และมีความจริงใจ ซึ่งที่ประชุมกลุ่มเสนอให้ทางชุมชนได้อบรม หรือให้ความรู้ หรือประชาสัมพันธ์แก่ชาวบ้านให้เข้าใจในประเพณีของชุมชน และเข้าใจเทคนิคในการบริการให้มากขึ้น เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวให้เกิดความพึงพอใจ และประทับใจ

2.2.3 แนวทางการจัดการด้านวรรณกรรมท้องถิ่น

2.2.3.1 องค์กร

การจัดการด้านวรรณกรรมท้องถิ่นของกะทู้มีลักษณะไม่เป็นระบบที่ชัดเจน และไม่มีองค์กรหลักเข้ามารับผิดชอบดูแล ซึ่งงานทางด้านวรรณกรรมท้องถิ่นถือเป็นเรื่อง que ทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญ โดยเฉพาะหากในชุมชนใดมีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตที่มีคุณค่า และมีเรื่องราวเชิงประวัติศาสตร์ที่โดดเด่นสามารถเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไป คนในชุมชนจะต้องแสวงหาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งสามารถถ่ายทอดเรื่องราวและทำการบันทึกเก็บไว้เป็นหลักฐานเพื่อใช้ในการทำ

หนังสือเพื่อถ่ายทอด เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะเรื่องราวเกี่ยวกับการทำเหมืองแร่ของบ้านกะทู้ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ

2.2.3.2 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ที่ประชุมกลุ่มมีความเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมืองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดเก็บ เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะเทศบาลกะทู้ และสภาวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต ทางชุมชนเห็นว่าการจัดการเรื่องวรรณกรรมท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญและควรให้คนในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะเรื่องพิพิธภัณฑ์เหมืองแร่ควรจะมีการนำเสนอให้ชาวบ้านได้ทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานด้วย

2.2.3.3 การจัดเก็บ

ที่ประชุมกลุ่มได้เสนอแนะว่า ควรมีการจัดเก็บข้อมูลและประเพณีดั้งเดิมของกะทู้ เช่น ประเพณีการกินผัก การประกอบอาชีพ วิถีชีวิต และจัดทำเป็นรูปเล่มโดยนำไปเผยแพร่ยังหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ หอสมุดชุมชน โรงเรียน นอกจากนี้ควรมีการจัดทำจดหมายเหตุเหมืองแร่ ภาพถ่ายในอดีต พจนานุกรมเหมืองแร่ แผนที่เหมืองแร่ อังยี การแปลเขียนซีเป็นภาษาอังกฤษ และควรจัดทำในรูปแบบวีดิทัศน์ เว็บไซต์ และทำการเผยแพร่ไปยังกลุ่มผู้ใช้โดยตรง เช่น ผู้นำชุมชน มัคคุเทศก์ บริษัทนำเที่ยว รวมทั้งควรนำไปแทรกไว้ในส่วนหนึ่งของบทเรียน

2.2.4 การมีส่วนร่วมของภาคี

จากการประชุมกลุ่มย่อย ที่ประชุมได้เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ ว่า หน่วยงานภาครัฐ ซึ่งได้แก่จังหวัดภูเก็ต สภาวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้แก่เทศบาลตำบลกะทู้ ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา ชาวบ้าน และโดยเฉพาะผู้ประกอบการร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว มัคคุเทศก์ ควรจะได้มีส่วนร่วมในการทำความเข้าใจถึงการอนุรักษ์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตดั้งเดิม ประเพณี วรรณกรรมท้องถิ่นของชาวกะทู้ และให้ความร่วมมือในการให้ความรู้ สืบทอดให้การศึกษาแก่คนในท้องถิ่นให้รักในวิถีชีวิตรวมถึงสืบสานวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมให้คงอยู่ ประเด็นสำคัญคือการมีส่วนร่วมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนั้นส่วนใหญ่มาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยชาวบ้านเป็นหลัก โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในงานประเพณีถือศีลกินผัก และการมีส่วนร่วมในการจัดการด้านความปลอดภัยในชุมชนซึ่งชุมชนกะทู้มีลักษณะเด่นด้านการเป็นชุมชนที่มีความปลอดภัยสูงแห่งหนึ่งในจังหวัดภูเก็ต ส่วนหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาเริ่มมีบทบาทมากขึ้นคือเทศบาลตำบลกะทู้ซึ่งมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการบริหารท้องถิ่นโดยมุ่งเป้าหมายใน

ระยะแรกคือการอำนวยความสะดวกเรื่องสาธารณูปโภค เพื่อเป็นการพัฒนาท้องถิ่นและส่วนหนึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับคนในท้องถิ่นรวมถึงนักท่องเที่ยว จะเห็นว่าในช่วงปีที่ผ่านมาทางเทศบาลได้เริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแพร่ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์งานถือศีลกินผัก ซึ่งที่ประชุมมีความคาดหวังว่าทางเทศบาลจะได้เข้ามามีส่วนร่วมและกำหนดนโยบายร่วมกันกับทางชุมชนที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการส่งเสริมการอนุรักษ์วิถีชีวิต ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งทางเทศบาลมีนโยบายที่จะจัดกิจกรรมถนนสายวัฒนธรรมกะทู้เพื่อเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตของชุมชนรวมถึงเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวยิ่งขึ้น

ชาวกะทู้มีความคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความคับหน้า รวมถึงมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องของการก่อสร้างและการจัดการต่าง ๆ เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์เหมืองแร่ซึ่งกำลังจะสร้างแล้วเสร็จ สำหรับในการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่างเห็นพ้องต้องกันว่าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามามีส่วนร่วม โดยมีชุมชนและเทศบาลจะเป็นแกนหลัก

ในส่วนของการรักษาวิถีชีวิต ประเพณีและวรรณกรรมท้องถิ่น ประเด็นสำคัญคือการให้ความรู้แก่คนในชุมชนท้องถิ่น โดยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องขอความร่วมมือจากหน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ ที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการให้การศึกษาแก่เยาวชนในท้องถิ่น โดยที่ประชุมเห็นว่าควรมีการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิถีชีวิตการทำเหมืองแร่ในอดีต วิถีชีวิตชาวเงินกะทู้ รวมถึงประเพณีถือศีลกินผัก วรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยบรรจุไว้ในบทเรียนของโรงเรียนในชุมชนเพื่อให้เยาวชนได้สำนึก รัก ห่วงแหน และเห็นคุณค่าของท้องถิ่น นอกจากนี้ควรมีการกำหนดทิศทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคีจะต้องร่วมกันนำเสนอความคิดเห็นเพื่อจะได้วางกรอบแนวทางการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมว่าจะต้องมีการจัดการในส่วนใดบ้างเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและไม่กระทบกับความต้องการของชุมชน เนื่องจากการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตจะมุ่งเน้นไปด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติเป็นหลัก ดังนั้นหากจะมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงควรสร้างความเข้าใจกับทุกภาคีให้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมว่ามีคุณค่าอย่างไร จากนั้นจึงร่วมกันกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนโดยให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่นที่มีความต้องการมุ่งเน้นด้านการท่องเที่ยวไปในทิศทางใดที่ไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ จากนั้นทุกภาคีที่เกี่ยวข้องจึงจะเข้ามามีส่วนร่วมในการตอบสนอง

นโยบายและให้ความร่วมมือโดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจัดได้ว่าเป็นเรื่องทีละเล็กละน้อยและมีผลกระทบต่อหลายส่วนในสังคม การให้ความรู้และการส่งเสริมให้ทุกภาคที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจด้านการนำเที่ยว มัคคุเทศก์จึงจำเป็นต้องมีความตระหนักในการทำการท่องเที่ยวลักษณะนี้มากเป็นพิเศษ ต้องมีความรู้และเห็นคุณค่าของวิถีชีวิต ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนนี้อย่างแท้จริง และสามารถถ่ายทอดรวมถึงบรรจุไว้ในตารางการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม รวมถึงนำเสนอการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างสอดคล้องกับเป้าหมายทางการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

2.3 แนวทางการจัดการของชุมชนชาวไทยมุสลิม

2.3.1 แนวทางการจัดการวิถีชีวิตชุมชน

2.3.1.1 สิ่งดึงดูดใจ

จากการประชุมกลุ่มย่อยของเจ้าบ้านในชุมชนชาวไทยมุสลิมของบ้านเกาะปันหยี่ ปรากฏว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการที่นักท่องเที่ยวบางกลุ่มไม่ได้เข้าไปดูวิถีชีวิตชุมชนอย่างแท้จริง เพราะมัคคุเทศก์จะพานักท่องเที่ยวเข้าไปที่ร้านอาหารขนาดใหญ่บางร้านซึ่งมีสินค้า ของที่ระลึก และบริการอื่น ๆ ครบวงจร เมื่อใช้บริการเรียบร้อยแล้วมัคคุเทศก์ก็จะพานักท่องเที่ยวเดินทางไปที่ท่องเที่ยวแห่งอื่น ๆ ต่อไป ร้านอาหารจึงเป็นเพียงจุดพักทานอาหาร และใช้บริการอื่น ๆ ของนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้ใช้บริการของร้านค้าปลีกบริเวณรอบนอกที่วางขายอยู่เรียงรายจนกลายเป็นวิถีชีวิตชุมชนที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่ง เพราะหากนักท่องเที่ยวได้ออกมาใช้บริการก็จะทำให้เห็นความเป็นอยู่ของชาวบ้านอย่างชัดเจน ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้เป็นปัญหาใหญ่ที่หลายหน่วยงานเคยพูดคุยกันและคิดจะแก้ไข แต่สุดท้ายก็ล้มเหลวด้วยเหตุผลต่าง ๆ ที่ชาวบ้านต่างทราบกันเป็นอย่างดี จึงเป็นเรื่องหนักใจของชาวบ้านผู้ประกอบการร้านค้าขนาดเล็ก ดังนั้นควรจะได้มีการพูดคุยกับมัคคุเทศก์ เจ้าของร้านค้าเพื่อหาวิธีการกระจายรายได้ให้แก่ชาวบ้าน และให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมได้สัมผัสกับวิถีชีวิตชุมชนอย่างแท้จริง

ที่ประชุมกลุ่มได้เสนอแนะวิถีชีวิตชุมชนด้านการแต่งกายว่า ควรจะมีเอกลักษณ์ที่ชัดเจน กล่าวคือ ควรจะมีการรณรงค์ให้ชาวบ้านสวมเครื่องแต่งกายให้ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งจะเป็นจุดขายอีกอย่างหนึ่งที่นักท่องเที่ยวน่าจะประทับใจ และอาจจะส่งผลต่อสินค้าเสื้อผ้าที่ชาวบ้านวางขายด้วย เพราะการซื้อเสื้อผ้าในแบบที่เจ้าของพื้นที่สวมใส่ก็เป็นความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วย

หมู่บ้านเกาะปันหยี่ยังมีปัญหาเรื่องความสะอาดโดยเฉพาะขยะที่ทำให้สภาพแวดล้อม วิถีชีวิตที่ควรจะต้องดึงดูดใจกลับไม่น่าดู แม้จะมีถังขยะวางไว้อยู่หลายจุดแต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อจำนวน

ขณะในหมู่บ้าน จึงมีโครงการที่จะดำเนินการจัดเก็บขยะอย่างจริงจัง โดยเจ้าหน้าที่ของ อสม. ซึ่งขณะนี้โครงการดังกล่าวได้รับการอนุมัติแล้ว แต่ยังไม่ได้นำมาดำเนินการจัดทำ คาดว่าอีกไม่นานชุมชนบ้านเกาะปันหยี่ก็จะมีความสะดวกมากขึ้น

จากการที่นักท่องเที่ยวต้องการชมวิถีชีวิตของชุมชน เช่น การทำกะปิ การทำประมงพื้นบ้าน แต่มีปัญหว่า สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ทรัพยากรทางธรรมชาติโดยเฉพาะสัตว์น้ำทะเลเริ่มลดน้อยลง อาหารของปลาที่แพงมากขึ้น การที่จะประกอบอาชีพดังกล่าวให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมจึงเป็นเรื่องยาก รวมทั้งลักษณะการประกอบอาชีพที่เปลี่ยนไป ผู้คนหันไปประกอบอาชีพค้าขาย อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หรือรับจ้างมากขึ้น วิถีชีวิตในด้านการประกอบอาชีพจึงไม่น่าสนใจมากพอสำหรับนักท่องเที่ยว หากจะดำเนินการแก้ไขก็ควรจะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาควบคุมดูแลเรื่องการอนุรักษ์สัตว์น้ำทะเล รวมทั้งส่งเสริมการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิมให้แก่ชาวบ้านในชุมชน เพื่อสนองตอบต่อความต้องการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น

2.3.1.2 สิ่งอำนวยความสะดวก

จากการประชุมกลุ่มย่อยในด้านของสิ่งอำนวยความสะดวกยังบกพร่องในบางเรื่อง โดยเฉพาะห้องน้ำที่จะให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่ยังขาดแคลน ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามาดูแลเพื่อจัดสร้างห้องน้ำที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ และมีจำนวนเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว

ในส่วนของที่พักก็มีโฮมสเตย์ที่มีราคาย่อมเยาไว้บริการนักท่องเที่ยว จึงไม่เป็นปัญหาสำหรับผู้ที่ต้องการเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนอย่างแท้จริง ส่วนร้านค้า ร้านอาหารก็มีจำนวนมากเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวเช่นเดียวกันจึงไม่เป็นปัญหาสำหรับการหาวิธีการจัดการอย่างเหมาะสม เพียงแต่ต้องหาวิธีการกระจายนักท่องเที่ยวให้ใช้บริการร้านค้าอย่างทั่วถึง ไม่ใช่มุ่งตรงไปที่ร้านใดร้านหนึ่งมากเกินไปจนทำให้ร้านค้าบางร้านต้องประสบปัญหาขายสินค้าไม่ได้

นอกจากนี้ก็ควรจะมีจุดบริการนักท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถสอบถาม หรือขอคำแนะนำต่าง ๆ ได้ ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่ในด้านนี้จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับหมู่บ้าน วิถีชีวิตของผู้คน และมีความรู้ด้านภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี

2.3.1.3 การคมนาคมและขนส่ง

เนื่องจากการเดินทางไปยังหมู่บ้านเกาะปันหยี่ต้องอาศัยเรือเป็นพาหนะ นักท่องเที่ยวมักจะกลัวว่าไม่ปลอดภัย ที่ประชุมกลุ่มจึงเสนอแนะให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้ช่วยกันประชาสัมพันธ์ให้ทราบว่า ในอดีตที่ผ่านมาไม่เคยเกิดอุบัติเหตุจากการเดินทางทางน้ำ ทั้งนี้เพราะผู้ขับเรือเป็นผู้ที่มีความชำนาญ สามารถคาดการณ์สภาพดินฟ้าอากาศได้ เมื่อรู้ว่าจะมีพายุก็จะรีบนำเรือเข้าสู่

ฝั่งทันที และภายในเรือก็มีชูชีพไว้ให้บริการ และหากเกิดเหตุฉุกเฉินใด ๆ ขึ้น ผู้ขับเรือก็สามารถแก้ปัญหาได้อย่างทันท่วงทีเพราะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน นอกจากนี้ยังเสนอแนะให้ประชาสัมพันธ์ไปยังนักท่องเที่ยวว่า การเดินทางไปยังเกาะปันหยีสามารถเดินทางด้วยคณะทัวร์หรือเดินทางด้วยตนเองได้ เพราะมีเรือคอยบริการอยู่ที่ท่าหน้า โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะไม่ทราบว่าการเดินทางมาท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาได้ด้วยตนเอง ซึ่งมีความสะดวกสบายและปลอดภัยเช่นเดียวกับมาด้วยคณะทัวร์ รวมทั้งยังสามารถที่จะเลือกเที่ยวได้ตามความชอบใจหรือตามความสนใจของตนเอง เพียงแต่นักท่องเที่ยวแจ้งความประสงค์แก่คนขับเรือ เขาก็จะให้บริการตามแต่จะพึงพอใจ

ที่ประชุมยังได้เสนอแนะให้มีการจัดทำป้ายบอกเส้นทางการลงเรือ ระยะเวลาในการเดินทาง อัตราค่าโดยสาร เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลประกอบการเดินทาง นอกจากนี้ภายในหมู่บ้านก็ควรจะมีป้ายบอกเส้นทางไปยังจุดต่าง ๆ ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เพราะขณะนี้ไม่มีเพียงป้ายเส้นทางหนึ่คลื่นสินามิเท่านั้น

นอกจากนี้ที่ประชุมกลุ่มยังได้ให้ข้อสังเกตว่า เป็นเรื่องที่น่าประหลาดใจมากที่หมู่บ้านเกาะปันหยีเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก แต่กลับไม่มีป้ายใด ๆ ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยปรากฏให้เห็น ทำให้ชาวบ้านมีความคิดว่าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยอาจจะไม่ได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านแห่งนี้เลย ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่าคำนึงถึงสาเหตุว่า ทำไมจึงไม่มีป้ายคอยบอกเส้นทาง หรือป้ายประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานดังกล่าว

2.3.1.4 ความปลอดภัย

หมู่บ้านเกาะปันหยีเป็นชุมชนที่มีความปลอดภัยสูงมาก ไม่เคยปรากฏทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว หรือข้าวของของชาวบ้านสูญหาย ดังนั้นความปลอดภัยจึงเป็นจุดแข็งของชุมชน แม้นักท่องเที่ยวบางส่วนจะกลัวความไม่ปลอดภัยที่เกิดจากการเดินทางโดยเรือ ที่ประชุมกลุ่มก็ได้อธิบายให้ทราบว่ามีความปลอดภัยร้อยละ 100 ดังที่ได้กล่าวถึงในด้านการคมนาคมและขนส่งแล้ว

2.3.1.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ในการประชุมกลุ่มที่ประชุมได้นำเสนอว่าชุมชนบ้านเกาะปันหยีมีความร่วมมือกันของชาวบ้านในชุมชนเป็นอย่างดี แต่บางครั้งการทำธุรกิจก็ทำให้เกิดความเห็นแก่ตัวขึ้นบ้าง จำเป็นที่

จะต้องมีการสร้างจิตสำนึกให้แก่ชาวบ้านได้ถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน และหันมาให้ความช่วยเหลือกัน ในการพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น

2.3.1.6 การบริการ

ชาวบ้านเกาะปันหยีส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีจิตใจแห่งนักบริการ แต่มีปัญหาเรื่องการสื่อสาร ภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติ ซึ่งปัญหาเหล่านี้เคยแก้ไขด้วยการให้ครูมาสอนภาษาอังกฤษให้กับ ชาวบ้าน แต่ปรากฏว่าครูมาสอนอยู่ได้ไม่นานก็กลับไป ทำให้การเรียนไม่ต่อเนื่อง ผู้ที่สื่อสารด้วย ภาษาอังกฤษไม่ได้ก็ไม่สามารถที่จะให้บริการแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ หรือถึงแม้จะให้บริการ ได้แต่ก็ไม่เป็นที่ถูกใจของนักท่องเที่ยว ดังนั้นจึงควรดำเนินการอย่างจริงจังในการหาครูมาสอน ชาวบ้าน ซึ่งที่ประชุมได้แนะนำให้จัดครูมาสอนในช่วงเวลาที่ชาวบ้านว่างจากการทำงาน เช่น ช่วงเย็น หรือช่วงค่ำ เป็นต้น ผู้สอนจะต้องเข้าใจธรรมชาติของชาวบ้านเป็นอย่างดี เพื่อให้การ สอนดำเนินไปได้ด้วยดี ไม่ล้มเหลวอย่างที่ผ่านมา

นอกจากนี้ในกรณีที่นักท่องเที่ยวต้องการไปเยี่ยมกุโบร์ หรือมัสยิด บางครั้งนักท่องเที่ยว ต้องการทราบข้อมูลต่าง ๆ ชาวบ้านก็ควรให้บริการด้วยความรู้ ความเข้าใจ และสามารถตอบ คำถามนักท่องเที่ยวได้ทั้งที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

2.3.2 แนวทางการจัดการประเพณี

2.3.2.1 สิ่งดึงดูดใจ

การประกอบพิธีกรรมในประเพณีต่าง ๆ ของชาวมุสลิมในหมู่บ้านเกาะปันหยี เป็นไปอย่าง เคร่งครัดตามหลักศาสนา บางครั้งนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมบนเกาะปันหยีตรงกับช่วงเทศกาล ก็อยากจะสัมผัสกับพิธีกรรมดังกล่าว ที่ประชุมกลุ่มจึงเสนอแนะให้มีการนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ แก่ นักท่องเที่ยว เช่น วันเวลาของการจัดงานประเพณี วันเวลาของการประกอบพิธีกรรม เพื่อที่ นักท่องเที่ยวจะได้จัดสรรเวลาในการเลือกชมได้อย่างเหมาะสม ส่วนการสร้างสิ่งดึงดูดใจอื่น ๆ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวพึงพอใจคงทำไม่ได้มากไปกว่านี้ เพราะสิ่งที่ทำอยู่นั้นเป็นการทำตามหลักของ ศาสนา นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังปรารถนาที่จะเยี่ยมชมประเพณีสุด แต่ปัจจุบันมีการจัดงาน เล็ก ๆ ไม่น่าสนใจเหมือนในอดีต จึงควรจะได้มีการฟื้นฟูประเพณีนี้ให้กลับมายิ่งใหญ่ น่าสนใจ สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการจะเยี่ยมชม

2.3.2.2 สิ่งอำนวยความสะดวก

จากการประชุมกลุ่มย่อย ที่ประชุมไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกใด ๆ เพื่อรองรับเทศกาลงานประเพณี เพราะไม่มีความพิเศษใด ๆ สำหรับนักท่องเที่ยว กล่าวคือ นักท่องเที่ยวไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อมาชมเทศกาลงานประเพณีโดยเฉพาะ แต่ได้ชมงานประเพณีด้วยเหตุบังเอิญซึ่งตรงกับเทศกาลพอดี ดังนั้นปริมาณห้องน้ำ ร้านอาหาร ที่พัก ร้านขายของที่ระลึก ก็ดำเนินไปได้ตามปกติเช่นวันธรรมดาทั่วไปซึ่งเดิมห้องน้ำสาธารณะก็ไม่ได้มีให้บริการแก่นักท่องเที่ยวอยู่แล้ว ดังนั้นไม่ว่าจะตรงกับงานประเพณีหรือไม่การสร้างห้องน้ำที่ถูกต้องลักษณะ และมีปริมาณที่เพียงพอแก่นักท่องเที่ยวก็เป็นเรื่องที่จะต้องดำเนินการอยู่แล้ว ส่วนร้านค้าต่าง ๆ ที่มีอยู่ก็ยังคงขายกันตามปกติ แม้จะมีบางร้านที่ไม่ได้ขายสินค้าเพราะต้องไปประกอบพิธีกรรม ร้านค้าจึงดูบางตากว่าวันปกติทั่วไป ซึ่งก็เป็นเพียงช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น และจำนวนร้านค้าที่มีก็ถือว่าเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชม

2.3.2.3 การคมนาคมและขนส่ง

ข้อเสนอแนะจากการประชุมกลุ่มเกี่ยวกับการคมนาคมและขนส่งในช่วงของเทศกาลงานประเพณี สิ่งที่จะต้องจัดทำเพิ่มเติมคือ ป้ายบอกเส้นทางที่จะเดินทางไปยังจุดที่จะประกอบพิธีกรรมของชุมชน ส่วนในด้านอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกับในส่วนของจัดการวิถีชีวิตชุมชน

2.3.2.4 ความปลอดภัย

เมื่อมีประเพณีต่าง ๆ ในชุมชน ความปลอดภัยจะอยู่ในระดับสูงมากในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นไม่จำเป็นต้องหาวิธีการจัดการใด ๆ เพื่อจัดการกับความปลอดภัยของชุมชน เพราะที่เป็นอยู่ก็ดีมากอยู่แล้ว

2.3.2.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ที่ประชุมกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในประเพณีต่าง ๆ อย่างดีเยี่ยม ทั้งผู้นำชุมชน เช่น อบต. หรือคณะกรรมการของมัสยิด และชาวบ้าน แต่หน่วยงานของภาครัฐก็ควรจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการด้วยเพื่อให้ชาวบ้านได้เกิดความรู้สึกว่ามีผู้ให้ความสำคัญต่องานประเพณีที่จัดขึ้น และเสนอแนะเพิ่มเติมว่าชุมชนควรจะได้มีการฟื้นฟูประเพณีบางอย่างที่เริ่มจะสูญหายไป เช่น ประเพณีสุนัต ที่อดีตเคยจัดงานอย่างยิ่งใหญ่มีการแห่เด็กผู้ชายไปรอบ ๆ หมู่บ้านก่อนที่จะเข้าทำพิธีในวันรุ่งขึ้น มีกิจกรรมที่สร้างความสนุกสนานให้กับเด็กเพื่อให้ลดความกลัวกับการขริบปลายอวัยวะเพศ เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันประเพณีเหล่านี้ไม่ได้จัด

อย่างยิ่งใหญ่เหมือนที่ผ่านมา ซึ่งสิ่งเหล่านี้นักท่องเที่ยวปรารถนาที่จะได้เยี่ยมชม ดังนั้น ผู้นำชุมชน ตลอดจนสมาชิกในชุมชนควรจะได้มีส่วนร่วมที่จะผลักดันให้เกิดประเพณีเหล่านี้ขึ้น

2.3.2.6 การบริการ

ลักษณะการให้บริการในงานประเพณี ควรจะมีผู้ที่มีความรู้ทั้งในส่วนเนื้อหาของงานประเพณี และในส่วนของกรนำเสนองานทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ อาจจะมีการจัดอบรมมัคคุเทศก์ที่เป็นชาวบ้านในชุมชนขึ้น เพื่อรองรับการให้บริการดังกล่าว ส่วนควมมีอัธยาศัยอันดี รอยยิ้ม และความมีน้ำใจ ชาวบ้านมีสิ่งเหล่านี้อยู่ในระดับที่ดีมากอยู่แล้ว

2.3.3 แนวทางการจัดการวรรณกรรมท้องถิ่น

2.3.3.1 องค์กร

นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งให้ความสนใจในวรรณกรรมท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นเพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็กของหมู่บ้านเกาะปันหยี โดยเฉพาะตำนานของหมู่บ้าน ตำนานของภาพเขียนที่เขาเขียน ที่เป็นรูปปลา หอย เป็นต้น ผลจากการประชุมได้เสนอแนะให้องค์กรที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลวรรณกรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะการหาวิธีการนำเสนอวรรณกรรมท้องถิ่นให้น่าสนใจ จัดครูผู้สอนภาษาอังกฤษให้แก่ชาวบ้านเพื่อให้ถ่ายทอดเรื่องราวแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้ โดยเฉพาะชาวบ้านที่เกี่ยวข้องและสัมผัสกับนักท่องเที่ยวโดยตรง เช่น คนขับเรือ คนดูแลมัสยิด เป็นต้น นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐก็ควรจะมาจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงนำเสนอเป็นนิทรรศการประวัติ ตำนาน นิทานที่น่าสนใจของชุมชน ให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชม

2.3.3.2 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ชุมชนควรจะได้มีการจัดประชุมหรือดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับการนำเสนอวรรณกรรมท้องถิ่น เพื่อให้เนื้อหาในการนำเสนอสู่นักท่องเที่ยวมีความถูกต้อง สามารถสื่อเรื่องราวได้ตรงกัน นอกจากนี้ควรมีการสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนรักและเห็นคุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่นในชุมชนของตนเองให้มากกว่าที่เป็นอยู่

2.3.3.3 การจัดเก็บ

ที่ประชุมกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินการจัดเก็บวรรณกรรมท้องถิ่น ว่าควรจะทำอย่างเป็นระบบ ซึ่งขณะนี้ที่มีการจัดเก็บอยู่บ้างก็โดยนักเรียน นักศึกษา ที่ครูให้เก็บรวบรวมข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่นเพื่อทำเป็นรายงานในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นควรวางวิธีการจัดเก็บที่เหมาะสม รวมทั้งหารูปแบบในการนำเสนอวรรณกรรมท้องถิ่นที่น่าสนใจ เช่น ทำเป็นวีดิทัศน์ แดบแบนที่กึ่งเสียง ป้ายนิทรรศการ อาจจะวางจำหน่ายในศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว หรือป้ายนิทรรศการที่จัดแสดงในจุดต่าง ๆ เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจ มองเห็นได้ง่าย และชัดเจน นอกจากนี้บริเวณสุสาน และมัสยิดของหมู่บ้านก็ควรจะทำป้ายนิทรรศการบอกเล่าเรื่องราวให้นักท่องเที่ยวได้ชม

2.3.4 การมีส่วนร่วมของภาคี

จากการประชุมกลุ่มย่อย ที่ประชุมได้เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ ว่าหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา ชาวบ้าน และโดยเฉพาะผู้ประกอบการร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว มัคคุเทศก์ ควรจะได้ตระหนักและคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมให้มากขึ้น ทุกฝ่ายควรจะได้มีส่วนร่วมในการดูแลวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น โดยมีการร่วมมือกันอย่างจริงจัง ให้หน่วยงานภาครัฐที่มีความจริงจังในการดำเนินงานเข้ามาช่วยควบคุมดูแล มีการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ หรือทิศทางในการพัฒนาชุมชนอย่างชัดเจน ทุกฝ่ายควรจะได้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือ ร่วมแก้ปัญหา และพัฒนาไปด้วยกัน ชาวบ้านในชุมชนควรจะหันหน้าเข้าหากันและร่วมมือกันในการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้น โดยคำนึงถึงความถูกต้อง เหมาะสม และร่วมกันอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนให้ดำรงอยู่ เพื่อให้เป็นจุดเด่นของหมู่บ้านที่นักท่องเที่ยวปรารถนาเข้ามาเยี่ยมชม มิใช่ใช้เป็นเพียงทางผ่าน หรือจุดพักรับประทานอาหารเช่นปัจจุบัน นอกจากนี้ผู้นำชุมชนที่ชาวบ้านได้เลือกให้เป็นตัวแทนของชุมชน ควรจะได้มีบทบาทในการผลักดัน หรือสร้างแรงจูงใจที่ดีให้กับชาวบ้าน ทั้งนี้เพราะชาวบ้านมีความเชื่อ และความศรัทธาเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว หากผู้นำมีความมุ่งมั่น และมีความจริงจังในการทำงาน ก็ย่อมจะเป็นแรงขับเคลื่อนให้ชาวบ้านร่วมมือร่วมใจกันดำเนินงานให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ได้

การทำงานร่วมกับภาคีต่าง ๆ โดยเฉพาะบริษัทนำเที่ยว มัคคุเทศก์ ควรจะได้มีการประสานงาน และร่วมมือร่วมใจกันกับชุมชน ผู้นำชุมชน ตลอดจนเจ้าบ้านอย่างชัดเจนว่าจะดำเนินการอย่างไรเพื่อให้การท่องเที่ยวของชุมชนพัฒนาไปได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยอยู่บน

พื้นฐานของวัฒนธรรมแบบมุสลิมที่นำเสนอวิถีชีวิต ประเพณีที่ดั้งเดิมของชุมชนให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสและเรียนรู้ โดยไม่ทำลายวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมให้สูญหายไป

2.4 แนวทางการจัดการของชุมชนชาวเล

2.4.1 แนวทางการจัดการวิถีชีวิตชุมชน

2.4.1.1 สิ่งดึงดูดใจ

จากการประชุมกลุ่ม ที่ประชุมได้แสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการด้านวิถีชีวิตชุมชนของชาวเลว่า ชุมชนชาวเลมีวิถีชีวิตที่น่าสนใจ โดยเฉพาะความเป็นอยู่สภาพบ้านเรือน การทำมาหากิน แต่ปัจจุบันนี้วิถีชีวิตเหล่านั้นเริ่มเปลี่ยนไปเพราะความทันสมัยที่เข้ามา ชาวเลอยากเปลี่ยนตัวเองเพื่อให้เหมือนกับชาวเมืองที่ดูเป็นผู้ทันสมัย จนละเลยวิถีชีวิตแบบเดิม ซึ่งถ้าปล่อยให้เป็นอย่างนี้ต่อไปความน่าสนใจ หรือความดึงดูดใจที่จะให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมก็จะหมดไป การแก้ปัญหาจึงควรที่จะหาวิธีการที่จะให้วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมดำรงอยู่เพื่อให้นักท่องเที่ยวต้องการที่จะเข้าไปเยี่ยมชม แต่ในการดำรงอยู่นั้นจะต้องให้ชาวเลมีรายได้ด้วย เช่น การให้ชาวเลยังคงประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน ทำไร่จับปลา โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดูแลทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ เพื่ออาชีพประมงจะคงอยู่ได้ด้วย และนักท่องเที่ยวก็สามารถเข้าไปเยี่ยมชมได้ หรืออาจจะจัดพานักท่องเที่ยวเดินทางไปดูการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านของชาวเล เป็นต้น และขณะนี้การแนะนำอาชีพที่ขัดต่อความเป็นอยู่ของชาวเล เช่น ให้ชาวเลเลี้ยงหมู ซึ่งไม่เหมาะสมอย่างยิ่งกับพื้นที่ของเกาะลันตาเพราะประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิม หากจะแนะนำการประกอบอาชีพก็ควรจะให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่เป็นอยู่ของชาวเลด้วย

ปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นในขณะนี้ คือ การที่หน่วยงานต่าง ๆ เข้าไปดูแลสร้างบ้านเรือนให้แก่ชาวเล โดยลืมนึกถึงวิถีชีวิตความเป็นชาวเลที่มีลักษณะการสร้างบ้านเรือนที่เป็นเอกลักษณ์ เพราะบ้านเรือนที่สร้างขึ้นใหม่นั้น สร้างด้วยคอนกรีต อยู่บนเนินสูง ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนดำเนินการก่อสร้าง โดยมีเหตุผลว่าเพื่อความปลอดภัยจากคลื่นสึนามิ ที่ประชุมกลุ่มได้แสดงความห่วงใยในด้านนี้เป็นอย่างมาก เพราะหากสภาพความเป็นอยู่ บ้านเรือนเปลี่ยนไป วิถีชีวิตแบบเดิมน่าจะหายไปด้วย ดังนั้นต่อไปความเป็นชุมชนชาวเลก็คงไม่มีจุดขายใด ๆ สำหรับนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ปัญหาอีกทาง คือ การนำวิถีชีวิตชุมชนชาวเลไปจัดแสดงไว้ในศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่ควรจะต้องสร้างไว้ ณ บริเวณชุมชนชาวเล มีการสาธิตการประกอบอาชีพ การทำไร่ให้นักท่องเที่ยวได้ชม หรืออาจจะไปจัดแสดงไว้ ณ ศูนย์แสดงวิถีชีวิตชาว

เกาะลันตา บริเวณที่ว่าการอำเภอหลังเก่าซึ่งที่นั่นจะได้นำเสนอวิถีชีวิตของชาวเลด้วย แต่ความดึงดูดใจสำหรับนักท่องเที่ยวก็อาจจะลดลง

2.4.1.2 สิ่งอำนวยความสะดวก

ภายในชุมชนชาวเลไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกใด ๆ สำหรับนักท่องเที่ยว ที่ประชุมได้เสนอแนะว่าควรจะได้มีการจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวในพื้นที่ของชุมชนชาวเล มีห้องน้ำที่สะอาดสำหรับให้บริการ มีร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึกที่เป็นสินค้าพื้นเมืองของชุมชน มีวิดิทัศน์เกี่ยวกับประเพณี วิถีชีวิตชุมชนชาวเล มีป้ายนิทรรศการบอกความเป็นชุมชนชาวเล ตลอดจนมีที่พักแบบโฮมสเตย์เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ควรมีการสร้างท่าเทียบเรือเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เดินทางไปเยี่ยมชมเกาะอื่น ๆ ได้ด้วย

2.4.1.3 การคมนาคมและขนส่ง

การคมนาคมและขนส่งไปยังชุมชนชาวเลที่หมู่บ้านสังกาอู้ มีถนนลาดยางที่สะดวกสบายพอสมควร ที่ประชุมได้เสนอแนะให้มีการจัดทำป้ายบอกเส้นทางไปยังจุดต่าง ๆ ระยะทางในการเดินทางของแต่ละจุด ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยวอย่างยิ่ง

2.4.1.4 ความปลอดภัย

ลักษณะของความปลอดภัยของหมู่บ้านชาวเลอยู่ในระดับที่ดีอยู่แล้ว ที่ประชุมกลุ่มจึงไม่ได้เสนอแนะวิธีการจัดการใด ๆ เพียงแต่แนะนำให้ผู้นำชุมชน ชาวบ้านช่วยกันเป็นหูเป็นตาในการรักษาความปลอดภัยให้มากขึ้น อย่าประมาท เลินเล่อ เพราะอาจจะสร้างความเสียหายให้เกิดขึ้นในภายหลังได้

2.4.1.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน

แม้ชาวบ้านในชุมชนจะมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มกำลังความสามารถ แต่ก็มักจะมีปัญหาหลายเรื่อง ที่ประชุมกลุ่มจึงเสนอแนะว่า ผู้นำชุมชนควรจะเป็นผู้ที่มีความรู้ มีอุดมการณ์ที่ถูกต้อง และต้องเป็นแกนนำชาวบ้านให้ดำเนินชีวิตตามแบบวิถีชีวิตชุมชนของตน ไม่ปล่อยให้อำนาจเงิน หรืออำนาจความสะดวกสบายเข้ามาครอบงำจนลืมความเป็นตัวตนที่แท้จริงของตัวเอง และการที่หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาช่วยดูแล โดยเฉพาะหน่วยงานจาก UNDP ที่คอยแนะนำการดำเนินวิถีชีวิตที่เหมาะสม หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่บางครั้งก็เข้ามาเพื่อผลประโยชน์หากชาวเลรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม่มีจุดยืนของตัวเองก็จะตกเป็นเหยื่อได้โดยง่าย จึงเป็นเรื่องที่น่าเป็น

ห่วงอย่างยิ่ง หน่วยงานภายนอกที่เข้ามาดูแลมักจะเข้ามาเป็นช่วง ๆ ตามงบประมาณ หรือตามระยะเวลาของโครงการที่ได้กำหนดไว้ หากชาวเลไม่สามารถยืนหยัดด้วยตนเองได้ อนาคตการดำรงอยู่ของชาวเลก็จะลำบากมากขึ้น

นอกจากนี้ชาวบ้านในชุมชนได้ออกไปประกอบอาชีพนอกหมู่บ้าน เช่น รับจ้าง ทำให้ชาวบ้านกลุ่มนั้นไปรับวัฒนธรรมเมืองเข้ามา แล้วนำมาใช้ในชุมชนของตนเอง จึงเกิดการเลียนแบบ ทำให้วิถีชีวิตชุมชนแบบเดิมเริ่มหายไป ผู้นำชุมชน รวมถึงชาวบ้านจึงต้องมีจิตสำนึกรักในวิถีชีวิตของชุมชนตนเอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ควรจะดำเนินการหาวิธีการแก้ไข หาอาชีพที่เหมาะสมที่ก่อให้เกิดรายได้แก่ชาวบ้านในชุมชน

2.4.1.6 การบริการ

ชาวเลไม่มีความรู้ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ที่ประชุมกลุ่มจึงแนะนำให้มีการอบรมให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ชาวเล จ้างครูมาสอนภาษาอังกฤษเพื่อให้สื่อสารกับชาวต่างชาติได้ แม้ในอดีตจะมีการจ้างครูมาสอนแล้วระยะหนึ่งแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ด้วยปัจจัยหลายอย่าง เช่น การสอนที่ไม่ต่อเนื่อง การเรียนที่ไม่ได้ใช้งานจริง การเรียนในช่วงที่ไม่ได้ใช้งานคือช่วงที่ไม่มีนักท่องเที่ยว ทำให้ผู้เรียนลืมได้ง่าย ดังนั้น การแก้ปัญหาจึงควรหาครูที่เป็นคนในชุมชนที่เคยมีประสบการณ์การสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษไม่ได้ แต่ปัจจุบันได้รับการพัฒนาจนสามารถสื่อสารได้ดี ให้มาเป็นครูผู้สอน จะทำให้ชาวเลเห็นความสำคัญที่จะเรียนมากขึ้น ไม่อายที่จะเรียนเพราะผู้สอนเป็นบุคคลในพื้นที่ที่ตนเองรู้จัก นอกจากนี้ก็ควรจะให้เป็นการเรียนควบคู่กับการใช้งานจริง กล่าวคือ ผู้เรียนเรียนแล้วต้องกล้าที่จะสื่อสารกับชาวต่างชาติ โดยให้ลองสื่อสารกับชาวต่างชาติหรือกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจริง ๆ

2.4.2 แนวทางการจัดการประเพณี

2.4.2.1 สิ่งดึงดูดใจ

การจัดงานประเพณีของชุมชนชาวเลมีความเข้มแข็งมาก ไม่ว่าชาวเลจะทำงานอยู่ ณ ที่ใดเมื่อมีงานประเพณีของชุมชนเขาจะต้องกลับไปร่วมงานเสมอ ที่ประชุมกลุ่มได้นำเสนอปัญหาในด้านการจัดการสิ่งดึงดูดใจของงานประเพณีว่า ประเพณีที่สำคัญของชาวเล คือประเพณีลอยเรือ ซึ่งจัดขึ้นในเดือน 6 และเดือน 11 ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นฤดูฝน นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมน้อย ดังนั้นในงานประเพณีดังกล่าวจึงไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชม หากจะแก้ไขก็คงทำไม่ได้ เพราะถือว่าเป็นวันเวลาที่ได้กระทำมาตั้งแต่บรรพกาล

ที่ประชุมกลุ่มได้กล่าวเพิ่มเติมว่า หากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมหมู่บ้านสังกาอู๋แม่จะเข้ามาในช่วงที่ไม่ตรงกับเทศกาลประเพณี ก็สามารถมาเยี่ยมชมได้ในงาน “ลันตา ลานตา” ซึ่งเป็นงานที่ยิ่งใหญ่ มีการแสดงวิถีชีวิตชาวเล การสาธิตงานประเพณีของชาวเล นอกจากนี้หากมีการจัดทำศูนย์บริการนักท่องเที่ยวก็สามารถจัดเป็นนิทรรศการงานประเพณี ฉายวีดิทัศน์ให้ชมหรือจำหน่ายแผ่นวีดิทัศน์ให้แก่นักท่องเที่ยวก็ได้

2.4.2.2 สิ่งอำนวยความสะดวก

สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ ไม่ได้มีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกใด ๆ เพิ่มเติมเพื่อรองรับงานประเพณีที่เกิดขึ้น เพราะการจัดงานโดยเฉพาะประเพณีลอยเรือเป็นลักษณะของชาวบ้านแห่เรือ มีการร้องรำทำเพลงกันอย่างสนุกสนาน หากนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมงาน หรือจะร่วมขบวนแห่ ก็สามารถเดินทางไปใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกตามจุดให้บริการในเมืองได้

2.4.2.3 การคมนาคมและขนส่ง

ที่ประชุมกลุ่มได้กล่าวถึงการคมนาคมและขนส่งในงานประเพณีของชาวเลว่า ไม่มีปัญหาแต่อย่างใด การจราจรอาจจะมีติดขัดบ้างเพราะมีขบวนแห่เรือ แต่ก็เพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องหาวิธีการจัดการใด ๆ เพราะในที่สุดเมื่อพิธีแห่แล้วเสร็จเหตุการณ์ต่าง ๆ การคมนาคมก็อยู่ในภาวะปกติ

2.4.2.4 ความปลอดภัย

ในการจัดงานประเพณีของชุมชนชาวเลจะมีความปลอดภัยสูง ที่ประชุมกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นว่า แม้ชาวเลเกือบทุกคนจะดื่มสุรากันอย่างเมามาย แต่ก็ไม่เคยเกิดเรื่องทะเลาะวิวาท ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่น่าเชื่อสำหรับหลายคน แต่ปรากฏว่าหากมีคนต่างถิ่น เช่น ชาวบ้านจากถิ่นอื่นเข้าไปร่วมดื่มสุราก็จะทำให้เกิดเหตุทะเลาะวิวาทกันทุกปี แต่จะห้ามไม่ให้เขาเหล่านั้นเข้าไปก็ไม่ได้ จึงต้องหามาตรการในการควบคุมดูแลให้เข้มงวดขึ้น เช่น จัดกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจคอยควบคุมอย่างพอเพียง มีคณะกรรมการจัดงานที่คอยดูแลความเรียบร้อย เป็นต้น

2.4.2.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ชาวบ้าน และผู้นำชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดงานอยู่ในระดับดี แต่ที่ประชุมกลุ่มได้เสนอแนะว่า ชาวบ้านควรจะมีความรู้เกี่ยวกับการจัดงานประเพณีที่ถูกต้อง จัดงานอย่างเหมาะสม และสามารถอธิบายให้นักท่องเที่ยวที่มาร่วมงานเข้าใจถึงที่มาที่ไปของการจัดงานได้

2.4.2.6 การบริการ

ที่ประชุมกลุ่มได้เสนอแนะในเรื่องการบริการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมประเพณี ให้เป็นลักษณะเดียวกับการเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชน เพราะหากนักท่องเที่ยวมีความต้องการที่จะทราบข้อมูลต่าง ๆ เจ้าบ้านจะต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้องได้

2.4.3 แนวทางการจัดการวรรณกรรมท้องถิ่น

2.4.3.1 องค์กร

ในส่วนของวรรณกรรมท้องถิ่นไม่มีองค์กรที่รับผิดชอบดูแลชัดเจน อย่างเป็นระบบ ที่ประชุมได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องนี้ว่า การนำเสนอวรรณกรรมท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเป็นเรื่องยาก เพราะไม่ใช่จุดขายที่นักท่องเที่ยวต้องการ แต่ถ้านำเสนอให้อยู่ในช่วงของเทศกาลก็สามารถทำได้ เช่น จัดการแสดงร้องเงี้ยวในงานลั่นतालานตา การสาธิตการแดงในศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว เป็นต้น

2.4.3.2 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ที่ประชุมกลุ่มได้เสนอแนะในส่วนของความร่วมมือของชุมชนในการจัดการวรรณกรรมท้องถิ่นว่า อยู่ที่จิตสำนึก ความรัก ความห่วงใยในสิ่งที่ตนเองมี โดยเฉพาะผู้นำชุมชนที่ควรจะเป็นแกนนำในการผลักดันให้ชาวบ้านสนใจ และนำเสนอวรรณกรรมท้องถิ่นให้เป็นที่ต้องการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องก็ควรจะเข้ามามีบทบาทในการดูแลรวบรวมทั้งโรงเรียนที่ควรจะสอนวรรณกรรมท้องถิ่นให้นักเรียน

2.4.3.3 การจัดเก็บ

ที่ประชุมกลุ่มได้เสนอแนะให้มีการจัดทำศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว ซึ่งภายในศูนย์แห่งนี้ก็ควรจะมีการจัดนิทรรศการวรรณกรรมท้องถิ่น การสาธิตการแสดง เช่น ร้องเงี้ยว ซึ่งจะมีบทขับร้องที่เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นคือเพลงตันหยง มีการเปิดแถบบันทึกเสียงเพลงพื้นบ้านของชาวเลให้นักท่องเที่ยวได้รับฟัง เป็นต้น

2.4.4 การมีส่วนร่วมของภาคี

จากการประชุมกลุ่มย่อย ที่ประชุมได้เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ ว่า การท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของบ้านสังกาคูจะเป็นที่สนใจและถูกใจนักท่องเที่ยวที่อาศัยหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน เจ้าของสถานประกอบการ และโดยเฉพาะองค์กรต่าง ๆ ที่เข้ามาช่วยเหลือ และมีบทบาทต่อชุมชนชาวเล ซึ่งชาวเลจะเชื่อฟังองค์กรเหล่านี้มาก ควรจะได้มีส่วนร่วมในการดูแล โดยผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลชาวเล เช่น ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน องค์กรต่าง ๆ ควรจะมีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน เพื่อกำหนดทิศทาง หรือยุทธศาสตร์ในการทำงานอย่างชัดเจน บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ที่จะให้ชาวเลดำรงชีพอยู่ได้ โดยไม่ขัดต่อวิถีชีวิตแบบเดิม เมื่อมีทิศทางที่ชัดเจนแล้วจึงประสานงานไปยังชาวเล ทำความเข้าใจ และสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้น เพื่อให้ชาวเลเห็นคุณค่าของวิถีชีวิตตนเอง พร้อมที่จะปฏิบัติตามข้อตกลงด้วยความเต็มใจ และที่สำคัญผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะภาครัฐที่มีอำนาจควรจะได้ควบคุมองค์กรที่เข้ามาเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์จากชาวเล และตัวชาวเลเองที่จะต้องยืนหยัดในวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์ มีคุณค่าที่ควรแก่การอนุรักษ์ โดยมีแกนนำในหมู่บ้านที่เป็นศูนย์รวมในการประสานงาน หรือเป็นกำลังหลักในการดำเนินงาน แก้ปัญหา หรือพัฒนาชุมชนของตนเองให้ดำเนินไปได้อย่างถูกต้องทิศทาง เพื่อดำรงซึ่งวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นที่น่าสนใจให้ดำรงอยู่ต่อไป

ส่วนการนำเสนอชุมชนชาวเลบ้านสังกาคูให้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวนอกจากจะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานดังที่กล่าวมาแล้ว ก็ควรจะได้มีการประสานงานกับภาคเอกชน เป็นต้นว่า บริษัทนำเที่ยว เจ้าของสถานประกอบการ มัคคุเทศก์ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้ร่วมมือกันหามาตรการที่เหมาะสมในการดำเนินงานให้ชุมชนชาวเลเป็นที่ต้องการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว โดยยึดหลักสำคัญว่าไม่ทำให้วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของชาวเลเปลี่ยนไป และต้องเป็นการดำเนินการที่ทำให้ชาวเลมีรายได้ และดำรงชีวิตอยู่ได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่” ผลการศึกษาสามารถสรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

สรุป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาลักษณะของระบบการจัดการการท่องเที่ยว แนวทางของการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ ในชุมชนต่อไปนี้

1. ชุมชนชาวไทยถิ่น
2. ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน
3. ชุมชนชาวไทยมุสลิม
4. ชุมชนชาวเล

การดำเนินงาน

1. ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชน ประเพณี วรรณกรรมท้องถิ่น ของชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่
2. เก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับลักษณะการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนต่าง ๆ ทั้ง 4 ชุมชน จากทั้ง 3 จังหวัด โดยสอบถามเจ้าบ้าน ผู้นำชุมชน มัคคุเทศก์ เจ้าของธุรกิจการท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการการท่องเที่ยว
3. เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเกี่ยวกับความพึงพอใจ ความสนใจ และความคาดหวังต่อการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น สำหรับใช้เป็นข้อมูลประกอบการหาวิธีการจัดการที่เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคี เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว
4. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้
5. เขียนรายงานผลการวิจัย

สรุปผล

ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลชุมชนชาวไทยถิ่นจากหมู่บ้านโคกยาง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนจากหมู่บ้านกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ชุมชนชาวไทยมุสลิมจากหมู่บ้านเกาะปันหยี อำเภอเมืองพังงา จังหวัดพังงา และชุมชนชาวเลจากหมู่บ้านสังกาอู อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ผลการศึกษสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น

1.1 ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนชาวไทยถิ่น

ชุมชนชาวไทยถิ่นบ้านโคกยางที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา เป็นชุมชนชุมชนที่มีวิถีชีวิตที่เข้มแข็ง แต่ไม่มีการนำเสนอให้เป็นที่ต้องการเข้าไปเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว เพราะวิถีชีวิตชุมชนที่เป็นอยู่ ไม่ว่าจะเป็นอาชีพ อาหาร การแต่งกาย ความเป็นอยู่ยังไม่โดดเด่นจนเป็นจุดขาย หรือเป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยว ส่วนประเพณีที่น่าสนใจ เช่น ประเพณีวันสารทเดือนสิบ วรรณกรรมท้องถิ่น เช่น ลิเกป่า เพลงบอก สิ่งเหล่านี้ไม่ได้มุ่งนำเสนอเพื่อการท่องเที่ยว แม้จะมีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมบ้างก็มีเพียงประปราย ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชมมักจะเป็นผู้ที่สนใจงานด้านวัฒนธรรม ดังนั้น การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ห้องน้ำ โรงแรม จึงไม่ได้จัดเตรียมไว้สำหรับนักท่องเที่ยว

1.2 ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน

ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา เป็นชุมชนบ้านกะทู้ ซึ่งมีวิถีชีวิตที่โดดเด่น คือ ความเป็นเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตชุมชนแบบชาวจีนที่ยังคงเป็นแบบดั้งเดิมเช่นเดียวกับในอดีต เช่น อาหาร ลักษณะการแต่งกาย ลักษณะที่อยู่อาศัย อาคารบ้านเรือน การดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะประเพณีกินเจ ประเพณีไหว้บรรพชนจากเหตุการณ์อั้งยี่ เป็นต้น ซึ่งนักท่องเที่ยวที่ได้เข้าไปเยี่ยมชมส่วนใหญ่จะเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชน และประเพณี ส่วนวรรณกรรมท้องถิ่นไม่ค่อยเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวมากนัก เจ้าบ้าน นักวัฒนธรรมท้องถิ่น องค์กรท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ให้ดำรงอยู่เพื่อแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ส่วนการจัดการเพื่อการท่องเที่ยวนั้นถือว่าเป็นความสำคัญระดับรอง เพราะเชื่อว่าเมื่อชุมชนมีเอกลักษณ์แล้วนักท่องเที่ยวก็ย่อมที่จะสนใจเข้าไปเยี่ยมชม

1.3 ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนชาวไทยมุสลิม

ชุมชนชาวไทยมุสลิมที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา เป็นชุมชนบ้านเกาะปันหยี ที่มีวิถีชีวิตที่น่าสนใจ โดยสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนที่สร้างบ้านเรือนอยู่กลางน้ำ การประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน

การทำกะปิ การทำกุ้งแห้ง เป็นต้น แม้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้าไปเยี่ยมชมจะใช้สถานที่ของหมู่บ้านเกาะปันหยีเป็นทางผ่านหรือเป็นจุดพักก่อนที่จะเดินทางไปยังเกาะอื่น ๆ ก็ตาม แต่นักท่องเที่ยวเหล่านี้ก็ยินดีที่จะแวะชมวิถีชีวิตของผู้คน ทำให้หมู่บ้านเกาะปันหยีมีร้านค้าขายของที่ระลึกจำนวนมาก รวมถึงร้านอาหารที่มีมาตรฐานสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนเกาะปันหยีส่วนใหญ่เป็นการพึ่งพาตนเอง ชาวบ้านดูแลช่วยเหลือกันเอง หน่วยงานภาครัฐไม่ค่อยมีบทบาทในการเข้าไปดูแลมากนัก เพราะไม่ค่อยเกิดปัญหาเหมือนกับชุมชนอื่น ๆ เป็นต้นว่า มีความปลอดภัยสูงมาก ชาวบ้านมีรายได้พอที่จะเลี้ยงดูครอบครัวได้ รายได้ของชาวบ้านจะมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับจำนวนของนักท่องเที่ยว ดังนั้นชาวบ้านจึงต้องสร้างวิถีชีวิตชุมชนของตนเอง รวมทั้งสิ่งดึงดูดใจต่าง ๆ ให้เป็นที่ประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

1.4 ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนชาวเล

ชุมชนชาวเลที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา เป็นชุมชนชาวเลบ้านสังกาอู่ ซึ่งมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่น่าสนใจ เช่น การสร้างบ้านเรือน การประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน แต่ลักษณะของการจัดการสิ่งดึงดูดใจของวิถีชีวิตชุมชนชาวเลเพื่อนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน แม้จะมีหน่วยงานภายนอกเข้าไปช่วยเหลือให้คำแนะนำในเรื่องต่าง ๆ แล้วก็ตาม เพราะชาวเลขาดจุดยืนที่ชัดเจน จึงทำให้ความคิดโดนครอบงำด้วยอิทธิพลของเงิน เพราะความอยากสะดวกสบาย นักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชมปรารถนาที่จะเห็นความเป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมซึ่งปัจจุบันเริ่มหาได้ยาก ชุมชนชาวเลไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว เพราะถือนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชมสามารถใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกได้จากในเมืองที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอแล้ว นอกจากนี้เทศกาลงานประเพณีของชาวเลก็ไม่ได้จัดขึ้นเพื่อมุ่งหวังให้นักท่องเที่ยวเยี่ยมชม เพราะจัดกันเองภายในชุมชนตามความเชื่อที่ถือปฏิบัติกันมา และโดยเฉพาะวรรณกรรมท้องถิ่นก็เป็นเรื่องที่นักท่องเที่ยวเข้าไปสัมผัสได้ค่อนข้างยาก

2. แนวทางการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น

2.1 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนชาวไทยถิ่น

ชุมชนชาวไทยถิ่นที่ผู้วิจัยเลือกเป็นตัวแทนในการศึกษา คือ ชุมชนบ้านโคกยาง ซึ่งความเป็นวิถีชีวิตของชุมชนชาวไทยถิ่นบ้านโคกยางไม่มีสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม เพราะลักษณะความเป็นอยู่ไม่โดดเด่นเหมือนชนกลุ่มน้อยดังเช่น ชาวเล หรือชาวกูย การที่จะสร้างวิถีชีวิตชุมชนชาวไทยถิ่น ประเพณี วรรณกรรมท้องถิ่น ให้ดึงดูดใจเพื่อรองรับการท่องเที่ยวคงเป็น

เรื่องที่ทำได้ยาก ที่ประชุมกลุ่มจึงได้นำเสนอว่าควรจะได้มีการจัดทำหมู่บ้านศิลปินขึ้นเพื่อเป็น ศูนย์รวมวัฒนธรรมของชุมชน โดยการรวมกลุ่มผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ของ หมู่บ้านนำเสนอวัฒนธรรมที่โดดเด่น เช่น ลิเกป่า มโนราห์ มาจัดแสดงเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ เยี่ยมชม โดยจัดเป็นหมู่บ้านจำลองขนาดเล็ก ที่นำเสนอเรื่องราว วิถีชีวิต วรรณกรรมท้องถิ่นที่ น่าสนใจของหมู่บ้าน

นอกจากนี้ก็ควรจะมีการจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีร้านอาหารพื้นบ้าน ขาย ของที่ระลึก มีที่พักแบบโฮมสเตย์ เป็นต้น เจ้าบ้านเองก็ต้องเตรียมการสำหรับการต้อนรับ นักท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้ก็ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบอย่างทั่วถึงว่าชุมชนได้ นำเสนอความน่าสนใจสู่นักท่องเที่ยวให้เกิดความพึงพอใจได้

ชุมชนบ้านโคกยางจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจที่จะเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ก็จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ เช่น หน่วยงาน ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา ชาวบ้าน ควรจะได้มีส่วนร่วม ในการดูแลวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น เห็นคุณค่าของชุมชนตนเอง มีการ กำหนดนโยบาย หรือยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนโดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ มีการประสานงาน ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับทราบ ภาครัฐจะต้องให้การสนับสนุนในทุกด้าน มีบุคลากรที่จริงใจ และจริงจังเข้ามาทำงานเป็นแกนกลางในการประสานความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุก ฝ่าย เพื่อให้ชุมชนบ้านโคกยางเป็นที่ต้องการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้จะต้องมีการ ควบคุมดูแลให้อยู่บนพื้นฐานของความเป็นชุมชนดั้งเดิมที่ยังคงคุณค่า ไม่กระทบต่อวิถีชีวิตของ ผู้คนในชุมชน

2.2 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน

ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา เป็นชุมชนบ้านกะทู้ ซึ่งเป็นชุมชนที่ ชาวบ้านมีทัศนคติที่ดีต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในชุมชนของตน และจะรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมให้คงอยู่ โดยไม่ต้องการให้การท่องเที่ยวเข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตมากนัก หากจะมีการส่งเสริมเรื่อง การท่องเที่ยวทางชุมชนขอเสนอแนะให้เป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และมีความคาดหวังที่จะให้ ผู้นำเที่ยวซึ่งนำนักท่องเที่ยวเข้ามาชมในหมู่บ้าน มีความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวกะทู้อย่างแท้จริง และสามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะในอนาคตพิพิธภัณฑ์เหมืองแร่กำลังจะสร้าง แล้วเสร็จ ทางชุมชนจึงมีความคาดหวังว่าพิพิธภัณฑ์แห่งนี้จะทำหน้าที่เก็บรวบรวมเรื่องราวของ ชุมชนเหมืองแร่ได้อย่างชัดเจนและสามารถนำเสนอภาพของวิถีชีวิตในอดีตของชาวเหมืองแร่

ควบคู่ไปกับการนำเสนอวิถีชีวิตในปัจจุบัน ได้อย่างมีคุณค่าแก่ผู้ที่เข้ามาสัมผัสกับวิถีชีวิตชุมชนแห่งนี้

สิ่งที่ควรจะมีการจัดสร้างเพิ่มเติม คือเรื่องของการจัดทำสัญลักษณ์ทางเข้าหมู่บ้านเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ โดยที่ประชุมเสนอแนะให้ทางเทศบาลนำต้นหลิวซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์ของชาวจีนในกะทู้ปลูกไว้บริเวณตลอดเส้นทางเข้าหมู่บ้านหรือตามขอบสระหรือริมคลอง รวมถึงการจัดการจราจรมิให้ติดขัดในช่วงของงานเทศกาล ส่วนวรรณกรรมท้องถิ่นอาจจะนำเสนอด้วยรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งนำเสนอไว้ในพิพิธภัณฑ์เหมืองแร่

ชุมชนบ้านกะทู้จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจที่จะเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นก็ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา ชาวบ้าน และโดยเฉพาะผู้ประกอบการร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว มัคคุเทศก์ ควรจะได้มีส่วนร่วมในการทำความเข้าใจถึงการอนุรักษ์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตดั้งเดิม ประเพณี วรรณกรรมท้องถิ่นของชาวกะทู้ และให้ความร่วมมือในการให้ความรู้ สืบทอดให้การศึกษาแก่คนในท้องถิ่นให้รักในวิถีชีวิต รวมถึงสืบสานวัฒนธรรมที่ดีงามให้คงอยู่ มีนโยบายที่จะจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนอย่างชัดเจน มีการวางกรอบแนวทางทางการท่องเที่ยวที่ชัดเจน อย่างเหมาะสมว่าจะต้องมีการจัดการในส่วนใดบ้าง เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและไม่กระทบกับความต้องการของชุมชน

2.3 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนชาวไทยมุสลิม

ชุมชนชาวไทยมุสลิมที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา เป็นชุมชนบ้านเกาะปันหยี ซึ่งจากการประชุมกลุ่มย่อยของชาวบ้านได้มีข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการท่องเที่ยว เช่น ควรจะได้มีการพูดคุยกับ มัคคุเทศก์ เจ้าของร้านค้า เพื่อหาวิธีการกระจายรายได้ให้แก่ชาวบ้าน และให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมได้สัมผัสกับวิถีชีวิตชุมชนอย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นลักษณะของการกักนักท่องเที่ยวให้อยู่ในร้านของตนเองซึ่งมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน เพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้สัมผัสวิถีชีวิตชุมชนที่แท้จริง ปัญหาที่นักท่องเที่ยวไม่ค่อยประทับใจ คือ เรื่องความสะดวก โดยเฉพาะขยะที่ทำให้สภาพแวดล้อม วิถีชีวิตที่ควรจะได้ดูใจกลับไม่น่าดู จึงมีโครงการที่จะดำเนินการจัดเก็บขยะอย่างจริงจัง ซึ่งขณะนี้โครงการดังกล่าวได้รับการอนุมัติแล้ว แต่ยังไม่ได้นำมาดำเนินการจัดทำ ควรจะมีห้องน้ำสาธารณะที่สะอาดไว้ให้บริการอย่างเพียงพอ มีป้ายบอกเส้นทาง ระยะทาง ตลอดถึงควรมีจุดบริการนักท่องเที่ยวที่มีข้อมูลต่าง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยว แผ่นพับ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชน

นอกจากนี้ในกรณีที่นักท่องเที่ยวต้องการไปเยี่ยมกุโบร์ หรือมัสยิด บางครั้งนักท่องเที่ยวต้องการทราบข้อมูลต่าง ๆ ชาวบ้านก็ควรให้บริการด้วยความรู้ ความเข้าใจ และสามารถตอบคำถามนักท่องเที่ยวได้ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษได้

ชุมชนบ้านเกาะปันหยี่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจที่จะเยี่ยมชมวิถีชีวิต ชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ก็จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา ชาวบ้าน และโดยเฉพาะผู้ประกอบการร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว มัคคุเทศก์ ควรจะได้ตระหนักและคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมให้มากขึ้น ทุกฝ่ายควรจะได้มีส่วนร่วมในการดูแลวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น โดยมีการร่วมมือกันอย่างจริงจัง ให้หน่วยงานภาครัฐที่มีความจริงใจในการดำเนินงานเข้ามาช่วยควบคุมดูแล มีการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ หรือทิศทางในการพัฒนาชุมชนอย่างชัดเจน ทุกฝ่ายควรจะได้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือ ร่วมแก้ปัญหา และพัฒนาไปด้วยกัน ชาวบ้านในชุมชนควรจะหันหน้าเข้าหากันและร่วมมือกันในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้น โดยคำนึงถึงความถูกต้อง เหมาะสม และร่วมกันอนุรักษ์วิถีชีวิต ชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนให้ดำรงอยู่ เพื่อให้เป็นจุดเด่นของหมู่บ้านที่นักท่องเที่ยวปรารถนาเข้ามาเยี่ยมชม

2.4 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนชาวเล

ชุมชนชาวเลที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา เป็นชุมชนชาวเลบ้านสิงกาอู๋ จากการประชุมกลุ่มที่ประชุมได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการด้านวิถีชีวิตชุมชนของชาวเลว่า ชุมชนชาวเลมีวิถีชีวิตที่น่าสนใจ โดยเฉพาะความเป็นอยู่ สภาพบ้านเรือน การทำมาหากิน แต่ปัจจุบันวิถีชีวิตเหล่านั้นเริ่มเปลี่ยนแปลงไปเพราะความทันสมัยที่เข้ามา จนละเลยวิถีชีวิตแบบเดิม จึงควรที่จะหาวิธีการที่จะทำให้วิถีชีวิตแบบเดิมดำรงอยู่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปเยี่ยมชม แต่ในการดำรงอยู่นั้นจะต้องทำให้ชาวเลมีรายได้ด้วย เช่น การให้ชาวเลยังคงประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน ทำไซจับปลา โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดูแลทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ เพื่ออาชีพประมงจะคงอยู่ได้ด้วย และนักท่องเที่ยวก็สามารถเข้าไปเยี่ยมชมได้ หรืออาจจะจัดพานักท่องเที่ยวเดินทางไปดูการออกทะเลเพื่อหาปลาของชาวเล เป็นต้น

ปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นในขณะนี้ คือ การที่หน่วยงานต่าง ๆ เข้าไปดูแลสร้างบ้านเรือนให้แก่ชาวเล โดยลืมนึกถึงวิถีชีวิตความเป็นชาวเลที่มีลักษณะการสร้างบ้านเรือนที่เป็นเอกลักษณ์ เพราะบ้านเรือนที่สร้างขึ้นใหม่นั้น สร้างด้วยคอนกรีต อยู่บนเนินสูง ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนดำเนินการก่อสร้าง โดยมีเหตุผลว่าเพื่อความปลอดภัยจากคลื่นสึนามิ ที่ประชุมกลุ่มได้แสดง

ความห่วงใยในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก เพราะหากสภาพความเป็นอยู่ บ้านเรือนเปลี่ยนไป วิถีชีวิตแบบเดิมย่อมจะหายไปด้วย ดังนั้นต่อไปความเป็นชุมชนชาวเลก็คงไม่มีจุดขายใด ๆ สำหรับนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ปัญหาอีกทาง คือ การนำวิถีชีวิตชุมชนชาวเล ประเพณี วรรณกรรมท้องถิ่นไปจัดแสดงไว้ในศูนย์บริการนักท่องเที่ยวซึ่งควรจะต้องจัดสร้างไว้ ณ บริเวณชุมชนชาวเล ภายในก็จัดให้มีการสาธิตการประกอบอาชีพ การทำไข่ให้นักท่องเที่ยวได้ชม หรืออาจจะไปจัดแสดงไว้ ณ ศูนย์แสดงวิถีชีวิตชาวเกาะลันตา บริเวณที่ว่าการอำเภอเก่าซึ่งที่นั่นจะได้นำเสนอวิถีชีวิตของชาวเลด้วย แต่ความดึงดูดใจสำหรับนักท่องเที่ยวก็อาจจะลดลง

ชุมชนบ้านสังกาอู่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจที่จะเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ก็จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน เจ้าของสถานประกอบการ และโดยเฉพาะองค์กรต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทต่อชุมชนชาวเลควรจะได้มีส่วนร่วมในการดูแล มีการกำหนดทิศทาง หรือยุทธศาสตร์ในการทำงานอย่างชัดเจน บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ที่จะให้ชาวเลดำรงชีพอยู่ได้ โดยไม่ขัดต่อวิถีชีวิตแบบเดิม เมื่อมีทิศทางที่ชัดเจนแล้วจึงประสานงานไปยังชาวเล ทำความเข้าใจ และสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้น พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามข้อตกลงด้วยความเต็มใจ และที่สำคัญผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะภาครัฐที่มีอำนาจควรจะได้ควบคุมองค์กรที่เข้ามาเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์จากชาวเล และตัวชาวเลเองที่จะต้องยืนหยัดในวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์ มีคุณค่า ที่ควรแก่การอนุรักษ์ โดยมีแกนนำในหมู่บ้านที่เป็นศูนย์รวมในการประสานงาน หรือเป็นกำลังหลักในการดำเนินงาน แก้ปัญหา หรือพัฒนาชุมชนของตนเองให้ดำเนินไปได้อย่างถูกต้องทิศทาง เพื่อดำรงซึ่งวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นที่น่าสนใจให้ดำรงอยู่ต่อไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง “การจัดการวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่” โดยเลือกศึกษาใน 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนชาวไทยถิ่น ศึกษาที่หมู่บ้านโคกยาง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน ศึกษาที่หมู่บ้านกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ชุมชนชาวไทยมุสลิม ศึกษาที่หมู่บ้านเกาะปันหยี อำเภอเมืองพังงา จังหวัดพังงา และชุมชนชาวเล ศึกษาที่หมู่บ้านสังกาอู่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ผลจากการศึกษาพบว่า การนำเสนอการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของแต่ละชุมชน เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยแนวทางในการจัดการอย่างชัดเจน โดยชาวบ้านองค์กรต่าง ๆ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกัน และต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน ทั้งนี้เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังสนใจที่จะให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากกว่า ดังนั้นการท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นจึงเป็นเพียงตัวเสริมเท่านั้น เว้นแต่จะเป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจงานด้านวัฒนธรรมจริง ๆ ซึ่งมีจำนวนน้อยมาก ดังจะเห็นได้จากการตอบแบบสอบถามของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับระดับความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนต่าง ๆ นักท่องเที่ยวจะให้ความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากที่สุดอย่างเห็นได้ชัดทั้งหมดทั้ง 3 ชุมชน กล่าวคือ นักท่องเที่ยวทั้ง 3 ชุมชน จาก 3 จังหวัด ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นลำดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 71.02 และ 57.89 ตามลำดับ ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจเป็นลำดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 10.74 และ 15.78 ตามลำดับ ส่วนประเพณีนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจเป็นลำดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 5.14 และ 13.39 ตามลำดับ และแหล่งท่องเที่ยววรรณกรรมท้องถิ่น นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจเป็นลำดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 5.14 และ 5.26 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจวรรณกรรมท้องถิ่นในลำดับที่ 5 คือให้ความสนใจน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 60.74 และ 62.67 ตามลำดับ

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญและให้ความสนใจน้อยมาก โดยเฉพาะวรรณกรรมท้องถิ่นที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติจัดลำดับความสนใจไว้ในลำดับสุดท้ายด้วยตัวเลขที่สูงมากทั้งใน 3 ชุมชน จึงเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าการจะดำเนินการหรือหาแนวทางจัดการให้วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นจุดขายสำหรับนักท่องเที่ยวคงจะเป็นเรื่องที่ทำได้อย่างยาก เพราะนักท่องเที่ยวไม่เห็นคุณค่าหรือไม่เห็นความสำคัญ ประกอบกับภาษาที่ใช้ในวรรณกรรมท้องถิ่นที่เป็นภาษาท้องถิ่นของชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวไม่เข้าใจ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่ง ชันญู วงษ์วิภาค และคณะ (2547 : 144) ได้กล่าวถึงวรรณกรรมเพื่อการท่องเที่ยวว่า ในการจัดการการท่องเที่ยวที่วรรณกรรมถือเป็นส่วนหนึ่งที่มีคุณค่าก็จะต้องทราบเพื่อใช้เล่าให้เกิดความสนุกสนานระหว่างการเดินทาง และทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจความเชื่อ ค่านิยมของท้องถิ่นได้ดีขึ้น แต่จากผลการศึกษาที่นักท่องเที่ยวไม่ให้ความสนใจเพราะนักท่องเที่ยวไม่ได้เดินทางไปกับคณะทัวร์ จึงไม่มีมีคุณค่าก็คอยบรรยายให้ข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่น หรือใน

กรณีที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเกี่ยวกับคณะทัวร์ก็พบว่า มัคคุเทศก์ไม่ได้เล่าถึงวรรณกรรมท้องถิ่น อาจจะเป็นเพราะไม่มีความรู้หรือเห็นว่าไม่น่าสนใจ แต่ในชุมชนชาวไทยมุสลิมที่หมู่บ้านเกาะปันหยี่ที่นักท่องเที่ยวได้เข้าไปเยี่ยมชมส่วนใหญ่มักจะได้ทราบเรื่องราววรรณกรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะตำนานของหมู่บ้าน ตำนานของภาพวาดที่เขาเขียน เป็นต้น ซึ่งนักท่องเที่ยวก็พึงพอใจที่ได้รับฟัง

ในส่วนของแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ถึงแม้ว่านักท่องเที่ยวจะให้ความสนใจน้อยกว่าแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แต่ก็ยังให้ความสนใจมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวทางวรรณกรรมท้องถิ่น ดังจะเห็นว่านักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติให้ความสนใจท่องเที่ยวในด้านนี้น้อยเป็นลำดับสุดท้ายมีตัวเลขน้อยกว่าวรรณกรรมท้องถิ่น คือ ร้อยละ 11.68 และ 5.26 ตามลำดับ จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนยังเป็นที่ต้องการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะชุมชนชาวไทยมุสลิมของหมู่บ้านเกาะปันหยี่ และชุมชนชาวเลที่หมู่บ้านสังกาอู๋ หากมีการนำเสนอให้เห็นเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น และน่าสนใจ นักท่องเที่ยวก็จะให้ความสนใจในการเยี่ยมชมมากขึ้น ดังเช่นที่ชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ที่ได้มีการนำเสนอชุมชนเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นำศึกษาวิถีวัฒนธรรม ที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์แบบดั้งเดิมอยู่บ้างแม้บางส่วนจะเริ่มเปลี่ยนแปลงไป ความน่าสนใจในการท่องเที่ยวของชุมชนแห่งนี้คือ ตลาดน้ำอัมพวาที่คึกคักไปด้วยเรือขายผักผลไม้ อาหารไทย ขนมไทย บริเวณสองฝั่งคลองมีร้านค้ามากมายให้เลือกจับจ่ายใช้สอยแบบวิถีไทย มีก๋วยเตี๋ยวเรือ ผัดไทย ให้นักท่องเที่ยวได้ลิ้มลอง นอกจากนี้ยังมีร้านกาแฟโบราณที่มีอายุกว่า 100 ปี ส่วนใครที่อยากค้างคืนก็มีบ้านพักให้บริการแบบโฮมสเตย์ ในราคา 300 – 600 บาทต่อวัน มีบริการล่องเรือชมคลองอัมพวา เพื่อชมความงามของธรรมชาติ สວນผลไม้ นอกจากนี้ผู้ที่สนใจจะไหว้พระก็ข้ามฝั่งไปที่วัดภูมินทร์ภูฏีทอง ซึ่งเป็นวัดในสมัยรัชกาลที่ 1 สิ่งเหล่านี้เป็นวิถีชีวิตที่นักท่องเที่ยวปรารถนาที่จะเยี่ยมชม ซึ่งขณะนี้กระทรวงวัฒนธรรม และกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมกำลังเข้าไปพัฒนาตลาดน้ำอัมพวาให้กลับมามีชีวิตชีวา ทั้งสภาพวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม วัฒนธรรม สภาพภูมิทัศน์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวที่เข้ามา มีบทบาทต่อชุมชนจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวบ้าน รวมทั้งต้องไม่สร้างความแปลกแยกกับวิถีชีวิตดั้งเดิม (มนตรี ประทุม 2549 : 34)

ชนัญ วงษ์วิภาค และคณะ (2547 : 128 - 129) ได้นำเสนอตัวแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีทัศนศึกษาราชนบุรี – กาญจนบุรี 29 – 30 พฤษภาคม 2547 ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่

ได้ชมวิถีชีวิตชุมชน และสัมผัสกับวัฒนธรรมชุมชนอย่างแท้จริง ดังกำหนดการการท่องเที่ยวที่จะยกตัวอย่างกำหนดการเพียง 1 วัน ดังต่อไปนี้

วันเสาร์ที่ 29 พฤษภาคม 2547

- 07.30 น. ออกจากโรงเรียนสายธรรมจันทร์
- 09.00 น. ศึกษาจิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม อ.โพธาราม
- 10.00 น. ชมหนังใหญ่วัดขนอน อ.โพธาราม
- 12.00 น. อาหารกลางวันที่วัดนาหนอง อ.เมือง
- 13.00 น. ฟังการเทศน์พระเวสสันดร กัณฑ์มัทรี
- 14.30 น. ทักสนศึกษาโปงลုပ် อ.สวนผึ้ง
- 15.00 น. อาบน้ำร้อนบ่อคดิ่ง
- 16.00 น. เดินทางกลับโรงเรียนสายน้ำผึ้ง

จากตัวอย่างของการนำเสนอการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนข้างต้น สามารถนำมาปรับใช้ในการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนทั้ง 4 ได้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นความน่าสนใจและเข้ามาเยี่ยมชมมากขึ้น

ในส่วนของแหล่งท่องเที่ยวด้านประเพณี นักท่องเที่ยวมักจะไม่ทราบว่าชุมชนที่ตนเข้าไปเยี่ยมชมจะมีงานประเพณีเกิดขึ้นเมื่อใด ยกเว้นชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนซึ่งมีประเพณีกินเจที่มีชื่อเสียง เป็นจุดขายสำหรับนักท่องเที่ยวได้ ส่วนประเพณีของชุมชนอื่น ๆ นักท่องเที่ยวจะได้เยี่ยมชมก็ด้วยความบังเอิญ เพราะเข้ามาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติซึ่งในช่วงนั้นมียานเทศกาลประเพณี นักท่องเที่ยวก็จะได้ชมงานประเพณีด้วย หากต้องการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชมประเพณี โดยเฉพาะเจ้าบ้านจะต้องหาแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน เช่น มีตารางปฏิทินของประเพณีประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยว ดังที่ ชนัญ วงษ์วิภาค และคณะ (2547 : 130 - 131) ได้นำเสนอตารางปฏิทินประเพณี ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1 แสดงตารางปฏิทินประเพณีในรอบปีที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี

เดือน	ไทย	ลาวเวียง	มอญ	กะเหรี่ยง	โซ่ง	จีน
อ้าย (ธ.ค.)						
ยี่ (ม.ค.)						
สาม (ก.พ.)		แต่งงาน บวชนาค	บุญข้าวหลาม (กินข้าวใหม่)		ปิดตง	ตรุษจีน
สี่ (มี.ค.)	เทศกาลสงกรานต์	พิธีเก็บหมาก เก็บพลู			เสนเวื่อน แต่งงาน	
ห้า (เม.ย.)		สงกรานต์ แม่ นางแมว แต่งงาน บวชนาค	สงกรานต์ ส่ง ข้าวแช่เพื่อรับ นางสงกรานต์ ก่อเจดีย์ทราย และสงกราน้ำพระ	งานบุญชุมนุม ชาวกะเหรี่ยง	บวชนาค สงกรานต์	เซงเม้ง
หก (พ.ค.)		เลี้ยงปีเจ้าพ่อ/ เจ้านาย บุญบั้งไฟ (ลาวพวน)			เสนเวื่อน แต่งงาน บวชนาค ไหว้ศาล หมู่บ้าน	
เจ็ด (มิ.ย.)		ทำบุญกลาง หมู่บ้าน บวชนาค			บวชนาค	สารท ขนมบะจ่าง
แปด (ก.ค.)		แต่งงาน พิธีแฮกนา			เสนเวื่อน แต่งงาน บวชนาค	
เก้า (ส.ค.)		สารท (ขึ้น 15 ค่ำ)	กินข้าวห่อ (อั้งหมี่ถ่อ) หรือ พิธีผูกขวัญ		สารท	สารทจีน งานศาลหลัก เมือง งานตั้ง กระจาด

เดือน	ไทย	ลาวเวียง	มอญ	กะเหรี่ยง	โซ่ง	จีน
สิบ (ก.ย.)	สารทไทย	สารทลาว			เสนเรื่อน	ไหว้ พระจันทร์ กินเจ
สิบเอ็ด (ต.ค.)		แต่งงาน			บัตตง (ข้างแรม)	
สิบสอง (พ.ย.)	การแข่งขันเรือยาว ในคลองโพหัก		การแข่งขันเรือยาว ของชุมชน ต่าง ๆ ในลุ่ม แม่น้ำแม่กลอง		เสนเรื่อน แต่งงาน	

ในการจัดแบ่งชุมชนที่ศึกษาออกเป็น 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนชาวไทยถิ่น ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน ชุมชนชาวไทยมุสลิม และชุมชนชาวเล ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นว่าแต่ละชุมชนมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ที่มีความน่าสนใจต่อนักท่องเที่ยวแตกต่างกัน ชุมชนที่มีความเป็นเอกลักษณ์ในวิถีชีวิตของตนมากที่สุด และนักท่องเที่ยวเองก็อยากชมวิถีชีวิตเหล่านั้นก็คือชุมชนชาวเล เพราะเป็นชนกลุ่มน้อย ที่มีความเป็นอยู่แตกต่างจากชาวเมือง หรือชาวบ้านทั่วไป เพราะต้องทำมาหากินอยู่กับทะเล นักท่องเที่ยวจึงมุ่งหวังที่จะได้ชมความเป็นเอกลักษณ์เหล่านั้น แต่ปรากฏว่านักท่องเที่ยวค่อนข้างจะผิดหวัง เพราะความเป็นเอกลักษณ์แบบดั้งเดิมเริ่มหายไป ความเป็นชาวเมืองเข้ามาแทนที่ ด้วยอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป รวมทั้งการไปมาหาสู่ของชาวเล และชาวเมืองกระทำได้ง่ายขึ้น ดังนั้นในการประชุมกลุ่มย่อยของเจ้าบ้าน ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการ จึงเสนอแนะให้ชุมชนมีความสำนึกรักในวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของตนเอง โดยผู้นำชุมชนจะต้องมีความเข้มแข็ง เป็นแกนหลักให้กับชาวบ้านได้ เพราะถ้าสิ่งดึงดูดใจคือความเป็นเอกลักษณ์ของชาวเลไม่หลงเหลืออยู่ นักท่องเที่ยวก็คงจะไม่เข้าไปเยี่ยมชม แนวทางการจัดการในด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวก การคมนาคมและขนส่ง การบริการ ก็คงไม่มีประโยชน์ที่จะดำเนินการต่อไป

สำหรับชุมชนชาวไทยมุสลิมหากเป็นวิถีชีวิตของชาวมุสลิมทั่วไปนักท่องเที่ยวก็คงไม่สนใจที่จะเข้าไปเยี่ยมชมมากนัก แต่เนื่องจากผู้วิจัยได้เลือกศึกษาในหมู่บ้านเกาะบันหยี่ ซึ่งเป็นชุมชนบ้านกลางน้ำ ที่ดูน่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว ส่งผลให้นักท่องเที่ยวอยากทราบว่าคนที่สร้างบ้านอยู่กลางน้ำจะดำเนินชีวิตประจำวันอย่างไร และเมื่อประกอบกับความเป็นชุมชนมุสลิมที่ชาวบ้านมีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นโดยมีศาสนาเป็นศูนย์รวมช่วยเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น

ความเป็นอยู่ วิถีชีวิตจึงเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชม แม้ปัจจุบันนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งจะใช้สถานที่ของหมู่บ้านเกาะบันหยีเป็นเพียงจุดพัก หรือเป็นเพียงทางผ่าน นักท่องเที่ยวก็ยังพึงพอใจที่ได้เห็นความแปลกตาในความเป็นอยู่ของผู้คน ซึ่งถือว่าเป็นจุดดึงดูดใจสำหรับนักท่องเที่ยว จึงจำเป็นที่เจ้าบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ ภาครัฐจะต้องรักษาความดึงดูดใจให้เป็นที่ต้องการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว โดยจัดสิ่งอำนวยความสะดวก การคมนาคมและขนส่ง การบริการที่เหมาะสม เพื่อก่อให้เกิดความประทับใจ

ในส่วนของวิถีชีวิตชุมชนชาวไทยถิ่น พื้นที่ที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา คือหมู่บ้านโคกยาง ซึ่งชุมชนมีความเข้มแข็ง ชาวบ้านมีการรวมตัวกันเป็นอย่างดี แต่ความดึงดูดใจสำหรับนักท่องเที่ยวยังไม่โดดเด่นพอ เพราะนักท่องเที่ยวถือว่า วิถีชีวิตชุมชนชาวไทยถิ่นสามารถเยี่ยมชมได้โดยทั่วไป ดังนั้นหากต้องการนำเสนอชุมชนให้เป็นที่ต้องการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยวก็ต้องหาแนวทางจัดการการท่องเที่ยวที่น่าสนใจเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชม ไม่ว่าจะเป็นการสร้างสิ่งดึงดูดใจ คือความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชน ทั้งวิถีชีวิต และวรรณกรรมท้องถิ่น การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก การคมนาคมและขนส่ง รวมถึงการบริการ รูปแบบการนำเสนอ เป็นต้น ดังเช่นหมู่บ้านคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีความโดดเด่น จนกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ดังที่ ชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวง (ม.ป.ป. : 1) ได้กล่าวถึงหมู่บ้านคีรีวงว่าเป็นชุมชนเก่าแก่มากกว่า 100 ปี มีวิถีชีวิตที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และยังคงดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน เช่น การทำสวนสมรม มีประเพณีและวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง มีที่พักแบบโฮมสเตย์ เป็นต้น

สำหรับวิถีชีวิตชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน พื้นที่ที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา คือหมู่บ้านกะทู้ ซึ่งมีวิถีชีวิตที่โดดเด่น เพราะเป็นลักษณะการผสมผสานระหว่างความเป็นไทยและจีน จึงทำให้กลายเป็นจุดเด่นของชุมชน แต่ก็ยังไม่โดดเด่นพอจนกระทั่งเป็นที่ต้องการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวที่เข้าไปในหมู่บ้านมีจุดมุ่งหมายที่จะไปเยี่ยมชมธรรมชาติมากกว่า หากได้มีการหาแนวทางการจัดการที่ดี นำเสนอสิ่งดึงดูดใจ เช่น อาหาร ประเพณี วรรณกรรมท้องถิ่น ด้วยรูปแบบที่น่าสนใจ และหาแนวทางจัดการอื่น ๆ เช่น สิ่งอำนวยความสะดวก การคมนาคม และขนส่ง การบริการที่ดี ก็จะช่วยเสริมให้การท่องเที่ยวของชุมชนเป็นที่ต้องการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยวมากขึ้น

การจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ของทั้ง 4 ชุมชนที่ผู้วิจัยได้เลือกศึกษายังมีลักษณะการจัดการที่ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ทั้งนี้เพราะเจ้าบ้าน องค์กรต่าง ๆ ยังไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร ทุกฝ่ายมักจะมุ่งเน้นไปที่การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากกว่าเพราะถือว่าเป็นจุดขายสำคัญสำหรับพื้นที่แถบฝั่งทะเลอันดามัน

เจ้าบ้าน และผู้ที่เกี่ยวข้องจึงต้องหาแนวทางการจัดการที่จะผลักดันให้นักท่องเที่ยวหันมาให้ความสนใจมากขึ้น ทั้งนี้จะต้องใช้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก แต่ทั้งนี้ก็ต้องไม่กระทบกระเทือนถึงความเป็นเอกลักษณ์ หรือควมมีคุณค่าของชุมชน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน เช่น ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เจ้าของสถานประกอบการ มัคคุเทศก์ก็ต้องให้ความสำคัญและพยายามหาแนวทางแก้ไขเพื่อให้การท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

นอกเหนือจากที่กล่าวมาข้างต้น ในการศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณีและวรรณกรรมท้องถิ่นของภูเก็ต พังงา และกระบี่ สามารถใช้แนวคิดและทฤษฎีที่ได้อบรมไว้มาใช้ในการอธิบายผลถึงแนวทางการจัดการที่เหมาะสมต่อการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิต ประเพณี และวรรณกรรมของชุมชนชาวไทยถิ่น ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน ชุมชนชาวไทยมุสลิม และชุมชนชาวเล ดังนี้

1. การศึกษาแนวทางการจัดการที่เหมาะสมในประเด็นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติรวมถึงเจ้าบ้านของชุมชนชาวไทยถิ่น

จากการศึกษาชุมชนชาวไทยถิ่น พบว่า ความพึงพอใจต่อสิ่งดึงดูดใจอยู่ในระดับดีแต่เป็นความพึงพอใจของเจ้าบ้าน ในขณะที่ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมองว่าสิ่งดึงดูดใจซึ่งได้แก่ ประเพณีและวรรณกรรมท้องถิ่นยังไม่น่าสนใจเพียงพอต่อการเข้ามาเยี่ยมชมเมื่อเทียบกับประเพณีกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีน และวรรณกรรมท้องถิ่นของเกาะปันหยีซึ่งมีลักษณะการนำเสนอที่น่าสนใจกว่า การอำนวยความสะดวกและการคมนาคมยังต้องมีการปรับปรุงเนื่องจากชุมชนมิได้มีการจัดเตรียมไว้เพื่อการท่องเที่ยว ดังนั้นจึงควรทำการวิเคราะห์ทรัพยากรท่องเที่ยวและจัดลำดับตามแนวทางที่ รสิกา อังกูร และคณะ (2547 : 5-9) ได้กล่าวถึงลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวโดยจะต้องพิจารณาจากสภาพโดยทั่วไปใน 3 ปัจจัยคือ ระบบนิเวศน์ภายในแหล่งท่องเที่ยว ความเป็นเอกลักษณ์ และการมีองค์ประกอบที่หลากหลาย ซึ่งการท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาชมประเพณีและวรรณกรรมท้องถิ่นของชาวไทยถิ่นในพื้นที่วิจัยยังไม่มีโดดเด่นเพียงพอ

จากการศึกษาในประเด็นต่อมา พบว่า ระบบการจัดการด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับดี โดยมีองค์ประกอบที่เป็นลักษณะไม่แสวงหากำไร และกลุ่มนักวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น จากการศึกษาจะเห็นว่าทุกภาคส่วนได้ให้ความสำคัญ และมุ่งหวังที่จะพัฒนาระบบการท่องเที่ยว แต่เนื่องจากทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนขาดความน่าสนใจเมื่อเทียบกับประเพณีและวรรณกรรมของท้องถิ่นอื่นที่มีลักษณะเด่นกว่า นอกจากนี้องค์กรต่าง ๆ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมยังขาดความรู้ในระบบการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งชุมชนควรนำแนวทางด้านการวางกลยุทธ์ด้านการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวมาใช้ในการสร้าง

จุดเด่นควบคู่ไปกับการหาเทคนิคการนำเสนอด้านประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นให้เกิดความน่าสนใจยิ่งขึ้น

2. การศึกษาแนวทางการจัดการที่เหมาะสมในประเด็นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติรวมถึงเจ้าบ้านของชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน

จากการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจต่อสิ่งดึงดูดใจด้านงานประเพณีกินเจ วิถีชีวิตชุมชน วรรณกรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะประเพณีถือศีลกินผัก วรรณกรรมท้องถิ่นเกี่ยวกับพิธีกินเจ และประวัติการทำเหมืองแร่อยู่ในระดับดีมาก จุดที่น่าสังเกตคือ ความเข้มแข็งของชุมชนในการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีแกนนำซึ่งเป็นคนในท้องถิ่น และนักวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ทำหน้าที่รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง 7's Model ของ Adhikary, M ได้นำเสนอในเรื่องรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเรื่อง Staff คือบุคลากร ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วง โดยบุคลากรที่จะดำเนินการได้มีลักษณะของการมุ่งไปที่ความสำเร็จในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ โดยบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในชุมชนจะต้องเป็นผู้ที่มีใจรัก ทำงานด้วยความจริงใจและผูกพันกับงาน โดยชาวชุมชนกะทู้มีความมุ่งหวังที่จะสนองความพึงพอใจของชุมชนของตนเองเป็นหลักโดยเฉพาะการรักษาความเข้มแข็งของชุมชนที่โดดเด่น รวมทั้งการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนแบบดั้งเดิม ในขณะที่เดียวกันก็ให้ความสำคัญกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวซึ่งควรเป็นนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และหากจะนำเสนอให้ชุมชนตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวโดยการสร้างวัฒนธรรมที่ยั่งยืนมากกว่าวัฒนธรรมดั้งเดิมทางชุมชนก็ไม่เห็นด้วย เนื่องจากเห็นว่าการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรมุ่งเน้นการอนุรักษ์วัฒนธรรมให้ดำรงอยู่คู่กับวิถีชีวิตปัจจุบันมากกว่าที่จะนำวัฒนธรรมมาสร้างขึ้นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของภาครัฐซึ่งหมายถึงเทศบาลกะทู้อยู่ในเกณฑ์ดีแม้ว่าการวางนโยบายจากภาครัฐบางส่วนยังไม่สอดคล้องกับความพึงพอใจของชุมชนเท่าที่ควร แต่เทศบาลก็ได้ให้ความสำคัญกับการวางรากฐานของชุมชนโดยชุมชน

จากการศึกษาในประเด็นของสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากเป็นสิ่งที่ชุมชนมีได้คาดหวังไว้ เนื่องจากทางชุมชนเห็นว่าสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ร้านอาหาร ร้านค้า ห้องน้ำมีความสะดวกสบายเพียงพอแต่หากจะมีการปรับปรุงควรจะเน้นไปในด้านการรักษาความสะอาดเป็นหลัก แต่ในมุมมองของนักท่องเที่ยวมีความคาดหวังว่า ชุมชนจะช่วยอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยวมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ ป้ายบอกเส้นทาง รวมไปถึงสื่อประชาสัมพันธ์ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวีดิทัศน์ การรวบรวมภาพถ่ายในอดีต และหนังสือด้านวรรณกรรมท้องถิ่น เผยแพร่

ให้เป็นที่รู้จักยิ่งขึ้น ซึ่งในประเด็นนี้เมื่อมองในลักษณะของการจัดการจะพบว่า ชุมชนยังขาดทักษะในการบริหารจัดการความรู้ ซึ่งองค์ความรู้ในชุมชนมีลักษณะกระจัดกระจาย ไม่ได้มีการจัดเก็บองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ และยังขาดการศึกษาด้านทัศนคติที่เกี่ยวกับการนำเสนอผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของตนให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

3. การศึกษาแนวทางการจัดการที่เหมาะสมในประเด็นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติรวมถึงเจ้าบ้านของชุมชนชาวไทยมุสลิม

จากการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจต่อสิ่งดึงดูดใจด้านวิถีชีวิตของชุมชนของเกาะปันหยี ได้แก่ บ้านกลางน้ำ ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สนใจที่จะเข้าชมวิถีชีวิต แต่เนื่องจากมีคฤหาสน์มุ่งเน้นไปที่การนำนักท่องเที่ยวเข้าไปซื้อผลิตภัณฑ์ตามร้านต่าง ๆ มากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับการศึกษาวิถีชีวิตชุมชนอย่างแท้จริง จึงเป็นผลกระทบด้านการท่องเที่ยวของเกาะปันหยี ดังนั้นจึงควรมีการสร้างแนวทางการจัดการด้านการนำเที่ยวให้มีคุณภาพและสร้างความเข้าใจในการนำคุณค่าด้านการท่องเที่ยวมาเสนอให้แก่นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวมีลักษณะไร้ทิศทาง จึงส่งผลให้สภาพแวดล้อมของชุมชนมีความเสื่อมโทรม ขาดการวางระบบด้านการดูแลรักษาและการวางแผนที่ดี จากการศึกษาค้นคว้า องค์กรที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนจะประกอบด้วยกลุ่มชาวบ้านเป็นหลัก ซึ่งส่วนใหญ่ยังขาดการสนับสนุน และให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการ ดังนั้นการวางระบบด้านการจัดการอันดับแรกของชุมชนแห่งนี้จึงควรมุ่งไปที่การจัดทำระบบการปรับปรุง และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวรวมถึงการควบคุมพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางกายภาพให้มีความเหมาะสมกับวัฒนธรรมในพื้นที่เป็นสำคัญ

4. การศึกษาแนวทางการจัดการที่เหมาะสมในประเด็นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติรวมถึงเจ้าบ้านของชุมชนชาวเล

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อสิ่งดึงดูดใจด้านวิถีชีวิตชุมชนในระดับหนึ่ง แต่การจัดการด้านการท่องเที่ยวยังไม่สามารถดำรงรักษาเอกลักษณ์ของชุมชนชาวเลซึ่งมีลักษณะเฉพาะ และพบเห็นได้ไม่มากนัก ดังนั้นจึงควรดำเนินการจัดหาแนวทางในการศึกษาลักษณะเด่นของแหล่งท่องเที่ยวและประเมินความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมโดยลักษณะของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคาดหวังว่าจะได้เรียนรู้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ การแต่งกายตามแบบฉบับเดิม รวมไปถึงสิ่งปลูกสร้างบ้านเรือนที่มีลักษณะเฉพาะ จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาสำคัญประการหนึ่งคือค่านิยมของเจ้าบ้าน และผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมใน

การจัดการท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มจะมุ่งเน้นไปที่การนำกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากภายนอกมาเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตของคนในชุมชน อีกทั้งคนในชุมชนเองก็มีทัศนคติที่เปลี่ยนไปจากเดิมคือมีการรับเอาวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามาแทนที่วัฒนธรรมดั้งเดิมซึ่งถือเป็นจุดแข็งของชุมชน ดังนั้นจึงควรหามาตรการในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นไปที่การรักษาสภาพวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมให้คงอยู่ และการประสานความต้องการของชุมชนว่าต้องการจัดการท่องเที่ยวของตนไปในทิศทางใดเพื่อให้สอดคล้องความต้องการของทุกฝ่าย โดยที่ชุมชนสามารถดำรงชีพอยู่ได้ตามวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม

สรุปแนวทางด้านการจัดการท่องเที่ยวจากการศึกษาในองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีความคล้ายคลึงกันทั้ง 4 ชุมชนได้แก่

- 1) เน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
- 2) การคำนึงถึงความสามารถในการรองรับได้ของชุมชน
- 3) การคำนึงถึงความสามารถในการรองรับได้ทางสังคม
- 4) ควรจัดการด้านการคมนาคมให้มีความสะดวกสบาย โดยดำเนินการให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการท่องเที่ยวในแต่ละชุมชน
- 5) ควรวางแผนทางการจัดการความปลอดภัยโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและควรมุ่งเน้นไปที่การสร้างภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัยให้แก่ชุมชนของตน และควรจัดทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
- 6) ควรใช้แนวทางการส่งเสริมเรื่องการมีหัวใจรักในงานบริการ และควรฝึกอบรมทำความเข้าใจเรื่องความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวแต่ละประเทศ เพื่อจะได้สามารถสื่อสาร และจูงใจนักท่องเที่ยวให้เกิดความประทับใจได้

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. การจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ ควรตั้งอยู่บนแนวคิดของการผสมผสานจุดมุ่งหมายของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความเป็นเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ของแต่ละชุมชน และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มีวิถีชีวิต และจารีตประเพณีแตกต่างกันออกไปตามความ

เชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรมประเพณี ศาสนา การให้คุณค่า และพิธีกรรมของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ ให้
ประสานสอดคล้องและไม่ทำลายคุณค่าที่มีอยู่

2. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรมุ่งเน้นจุดหมายให้ชุมชนท้องถิ่นมีจิตสำนึก มีความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ วัฒนธรรมประเพณีของตนก่อนเป็นอันดับแรก และสามารถถ่ายทอดให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ และเข้าใจในวิถีชีวิต ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น
ของตนว่ามีคุณค่าอย่างไร

3. ลักษณะการจัดการท่องเที่ยวควรเป็นไปในรูปแบบของการส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์
ระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับธรรมชาติ ชุมชนท้องถิ่นกับวิถีชีวิต ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น
โดยเป็นไปในลักษณะของการประสานสัมพันธ์ระหว่างการอนุรักษ์ การจัดการองค์ความรู้ ภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ และการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งสามารถบริหารจัดการ
จัดการชุมชนให้มีคุณภาพ และเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม ไม่เป็นการทำลายธรรมชาติ วิถีชีวิต
ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นซึ่งมีคุณค่าต่อชุมชน

4. หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมในการนำเสนอแนวทางการจัดการ
ทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดบทเรียนของแต่ละชุมชน และเป็นที่
ปรึกษาด้านการจัดการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง เป็นการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม
ร่วมระหว่างกัน พร้อมทั้งสนับสนุน และสร้างโอกาสให้บุคลากรในชุมชนได้พัฒนาศักยภาพใน
ด้านต่าง ๆ เพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

5. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรมีการสร้างเครือข่ายร่วมกับแหล่งทรัพยากร
ท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ หรือมีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวร่วมกัน เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีพฤติกรรม
การท่องเที่ยวที่หลากหลาย ดังนั้น เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่รู้จัก
จึงควรเสนอเข้าไปในโปรแกรมการท่องเที่ยวของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการเพิ่มพูน
ความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ สร้างความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกที่ดีให้แก่
นักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการท่องเที่ยว องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน อำเภอ และ
จังหวัด เพื่อให้เห็นคุณค่าของการท่องเที่ยวดังกล่าว

6. ควรมีการสนับสนุนให้มีการศึกษาเกี่ยวกับการวางยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของ
ชุมชน โดยมุ่งเน้นประเด็นการศึกษาลักษณะศักยภาพของชุมชน และการจัดการการท่องเที่ยว
การวางกลยุทธ์การนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว การวางกลยุทธ์ด้านการประชาสัมพันธ์ การศึกษา
ถึงศักยภาพด้านโครงสร้างขององค์กรที่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ศักยภาพของชุมชนใน
การรองรับการท่องเที่ยว ผลกระทบที่จะตามมา การศึกษาด้านการเตรียมความพร้อมของแต่ละ

ชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การศึกษาด้านการจัดการองค์ความรู้ของแต่ละชุมชนเพื่อนำเสนอในรูปแบบการท่องเที่ยว การศึกษาถึงแนวทางด้านการจัดการการท่องเที่ยวของแต่ละชุมชน การบริหารจัดการการท่องเที่ยว และการผลิตสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการศึกษาเชิงคุณภาพเป็นสำคัญ

7. ควรมีการสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม การศึกษาด้านการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว และการสร้างเกณฑ์มาตรฐานในการลดผลกระทบต่าง ๆ ที่ อาจเกิดจากการท่องเที่ยว

8. ควรส่งเสริมและปลูกฝังให้เยาวชนรักการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชน ตลอดจนให้เยาวชนดังกล่าวทำหน้าที่ในการถ่ายทอด หรือเป็นมัคคุเทศก์อาสาสมัครให้แก่นักท่องเที่ยวได้

9. ควรมีการจัดทำตารางปฏิทินประจำปีของแต่ละชุมชนประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ เพื่อจะได้เลือกท่องเที่ยวให้ตรงกับเทศกาลงานประเพณีที่ตนเองสนใจ

10. ควรจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยมุ่งเน้นไปที่ชุมชนซึ่งยังคงรักษา อนุรักษ์ วัฒนธรรมของตนให้ดำรงอยู่ในวิถีชีวิตปัจจุบัน และสมาชิกในชุมชนต่างให้ความสำคัญ มีจิตสำนึกและเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมของตน โดยมีได้มุ่งหวังที่จะสร้างวัฒนธรรมที่ยั่งยืนมาเพื่อเป็นการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เพราะจะเป็นการทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิมมากกว่าที่จะเป็นการอนุรักษ์อย่างแท้จริง ซึ่งจะส่งผลกระทบให้การจัดการท่องเที่ยวดังกล่าวไม่สอดคล้องกับหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

11. ควรส่งเสริมให้มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยให้ความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นหลัก (Community Based Tourise) ซึ่งควรส่งเสริมให้ชุมชนได้มีส่วนสำคัญในการรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมของตนและให้ความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวเพื่อที่ชุมชนจะได้ปรับทิศทางการจัดการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมและไม่ทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีคุณค่า นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ทุกภาคีได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกด้วย

12. จากการศึกษา “การจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่” ในส่วนของประเพณีนั้น ได้มีผู้เสนอแนะทั้งในส่วนของนักท่องเที่ยว เจ้าบ้าน ว่าควรจะได้มีการประชาสัมพันธ์ และจัดทำเป็นปฏิทินประเพณีประจำปีของชุมชน เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ เพื่อจะได้จัดโปรแกรมท่องเที่ยวให้ตรงกับช่วงของเทศกาลงานประเพณี ผู้วิจัยจึงรวบรวมประเพณีของชุมชนที่ได้ศึกษาจัดทำเป็นตารางปฏิทินประเพณีของชุมชน โดยนำเสนอให้เห็นเป็นตารางรวมของประเพณีจากทั้ง 4 ชุมชน ดังนี้

ตารางที่ 5.2 แสดงตารางปฏิทินประเพณีประจำปีของชุมชนชาวไทยถิ่น
ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยมุสลิม และชาวเล ของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่

เดือน	ชาวไทยถิ่น (บ้านโคกยาง)	ชาวไทยเชื้อสายจีน (บ้านกะทู้)	ชาวไทยมุสลิม (บ้านเกาะปันหยี)	ชาวเล (บ้านสังกะอู้)
มกราคม	- แต่งงาน	- บุญเทพเจ้า ขึ้นสวรรค์ - ตรุษจีน		
กุมภาพันธ์		- เชิญเจ้าเข้าบ้าน - บุญทวดตา	- อีดิลอัฎฎาฮา (ออกบวชใหญ่)	
มีนาคม	- แต่งงาน - พิธีไหว้ครุหมอบ			- แต่งงาน - แต่งเปลว
เมษายน	- วันสงกรานต์ - ซักพระ	- แข็งเม็ง	- แข่งฟุตบอล ประเพณี นำเงิน บริจาคเด็กเข้าพิธี สุนัต - พิธีเข้าสุนัต	
พฤษภาคม	- แต่งงาน - พิธีไหว้ครุหมอบ			- ลอยเรือ
มิถุนายน				
กรกฎาคม	- บวชนาค - เข้าพรรษา	- ไหว้ฮัจยี		
สิงหาคม		- สารทจีน - พ้อต่อ	- งานเมาลิด - วันเกิดท่าน นบีมุฮัมมัด	- แต่งงาน
กันยายน	- วันสารทเดือน สิบ		- ถือนีลอุด	- นำสิ่งของไปแลก กับชาวไทยถิ่นใน งานวันสารทเดือน สิบ

เดือน	ชาวไทยถิ่น (บ้านโคกยาง)	ชาวไทยเชื้อสายจีน (บ้านกะทู้)	ชาวไทยมุสลิม (บ้านเกาะปันหยี)	ชาวเล (บ้านสังกาดู)
ตุลาคม	- ออกพรรษา - ชักพระ - พิธีไหว้ครูหมอบ	- ไหว้พระจันทร์	- พิธีจ่ายซากาดพิต เราะห์ - อีดิลฟิตตรี (ออกบวชเล็ก) - ออกบวช 6 วัน (ถือศีลอดซดเซย)	- ลอยเรือ - แต่งงาน
พฤศจิกายน	- ลอยกระทง - ทอดกฐิน - แต่งงาน	- วันเกิดพระ - เทศกาลถือศีลกิน ผัก		
ธันวาคม				

หมายเหตุ

1. ประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีนจะยึดตามปฏิทินจีน
2. ประเพณีของชาวไทยมุสลิมจะยึดตามปฏิทินอิสลาม
3. ตารางปฏิทินประเพณีประจำปีแต่ละปีอาจจะไม่ตรงกัน ขึ้นอยู่กับปฏิทินของปีนั้น ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรองทิพย์ ศรีตะปัญญะ. (2540). การประเมินการเข้าถึงฐานข้อมูลวัฒนธรรมไทย
ที่ใช้ระบบดรชไนไฮเพอร์ลิงค์ . วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2541). โครงการจัดทำแผนปฏิบัติการทบทวนขีด
ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวหมู่เกาะพีพี . กรุงเทพฯ : สมาคมพัฒนา
สังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- . (2543). แนวทางการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบ
ขององค์การบริหารส่วนตำบล และสภาตำบล. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
ไทย.
- . (ม.ป.ป.). สหสวรรษใหม่เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน . กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทย.
- กิ่งแก้ว อุตถากร. (2519). คติชนวิทยา. กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู หน่วยศึกษาเทศน์.
ชมชาติ เทพไชย พูลศรี รัตนหิรัญ และรวยรีน รัตนพงศ์. (2529). ชาวเล. สารานุกรม
วัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 3. หน้า 963 – 973. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์
- ชมชาติ เทพไชย และวิสิฐฐ์ มะยะเฉียว. (2528). ชาวเล. รุสมิแล. (หน้า 54 - 63).
มกราคม – เมษายน.
- คำนวน นวลสนอง และคณะ. (2527). ภาษาไทยถิ่นที่ใช้ในปัจจุบัน จังหวัดภูเก็ต. ภาค
นิพนธ์ สงขลา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา. (ถ่ายเอกสาร)
- จิราพร บุตรสันต์. (2539). ลักษณะและปัญหาในการสื่อสารต่างวัฒนธรรมระหว่างชาวเล
กับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล ใน
ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนกันต์ หิรัญพันธุ์. (2544). ศึกษาการจัดการกิจการของชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
บ้านคีรีวงศ์ ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

- ชนงกรณ์ กุณฑลบุตร. (2547). **หลักการจัดการและองค์การและการจัดการแนวคิดการบริหารธุรกิจ**ในสถานการณ์ปัจจุบัน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนัญ วังศิริภาค และคณะ. (2547). **การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2542). **อุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. เชียงใหม่ : โปรแกรมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- ไชยยุทธ ปิ่นประดับ. (ม.ป.ป.). **ชาวจีนและคนไทยเชื้อสายจีน**. ม.ป.ท.
- ดรชณี เอมพันธ์ และสุรเชษฐ เชนฐูมาส. (2545). **สรุปประสบการณ์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภาคกลาง. เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภาคใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. หน้า 45 - 55. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- นวลศรี พงศ์ภัทรวัต. (2543). **บทบาทผู้นำชาวจีนฮกเกี้ยนในเกาะภูเก็ต**. ปรินูญานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นิคม มุสิกคามะ. **วัฒนธรรม : บทบาทใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- นิพนธ์ รัตนศิริ. (2520). **อ้างอิงใน สมปราชญ์ อัมมะพันธ์ และคณะ. ชีวิตไทยฝั่งทะเลตะวันตก**. ภูเก็ต : โรงพิมพ์ธินุฉิ.
- เนตรชนก นันท์. (2544). **การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนวัดพระบาทห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน**. ปรินูญานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .
- บริษัท คอร์เพลนนิ่ง แอนด์ ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด .(ม.ป.ป.) **แผนปฏิบัติการกิจกรรมการท่องเที่ยว** . กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- (ม.ป.ป.) **แผนปฏิบัติการเพื่อกำหนดสินค้าทางการท่องเที่ยว** . กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย .
- ประพนธ์ เรืองณรงค์. (2540). **บุหงาบัตตานี**. กรุงเทพฯ : มติชน.
- พจนารถ กริ่งไกร. (2545). **การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม : กรณีศึกษาตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย**. ปรินูญานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- มนตรี ประทุม. (2549). อัมพวา แหล่งชุมชนโบราณที่น่าศึกษาวิถีวัฒนธรรม. ใน **ไทยรัฐ**.
 ประจำวันที่ 19 สิงหาคม. หน้า 34.
- เยาวลักษณ์ ศรีสุกใส. (2545). **การเปลี่ยนแปลงทางสังคม-เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม :
 ศึกษากรณี ชาวเลสังกาอู้อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่**. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.
 กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รลิกา อังกูร และคณะ. (2547). **การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและ
 ภูมิปัญญาท้องถิ่น**. ม.ป.ท.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ :
 นานมีบุ๊คส์ จำกัด.
- รุ่งรัตน์ ทองสกุล. (2544). **วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำยืมภาษาจีนสกเกี้ยน
 ของชาวไทยเชื้อสายจีน สามระดับอายุในจังหวัดภูเก็ต**. วิทยานิพนธ์
 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วิมล ดำศรี. (2528). **วรรณกรรมภาคใต้จากหนังสือบูด. เอกสารสัมมนาทางวิชาการเรื่อง
 วรรณกรรมภาคใต้จากหนังสือบูด**. หน้า 1 - 6. สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2539). **องค์การและการจัดการ (Organization and
 Management) ฉบับมาตรฐาน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธีระฟิล์ม และไซเท็กซ์.
- ศึกษานิเทศก์, กระทรวง. **ศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สมชาย เดชะพรหมพันธุ์. (2545). **การบริหารและการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ
 อุทยานแห่งชาติในภาคตะวันออก**. ม.ป.ท.
- สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ และคณะ. (2548). **การศึกษาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว
 ด้านวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่**. ม.ป.ท.
- สมิต สัจฉกร. (2545). **การต้อนรับและบริการที่เป็นเลิศ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
 โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัย. (2539). **เอกสารการสอนชุดวิชาองค์การและการจัดการ
 หน่วยที่ 1-8**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สินธุ์ สโรบล. (2546). **การท่องเที่ยวโดยชุมชน : แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ**.
 กรุงเทพฯ : วนิตา เพลส.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2544). **มิติชุมชน : วิธีคิดท้องถิ่นว่าด้วยสิทธิ อำนาจ และการจัดการทรัพยากร**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อาภรณ์ อุกฤษณ์. (2532). **พิธีลอยเรือ : ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของชาวเล**
กรณีศึกษาชุมชนบ้านหัวแหลม อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อุดม หนูทอง. (2521). **วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทนิทานประโลมโลก**. สงขลา :
โครงการศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สงขลา.

เอกสารวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดภูเก็ต
(2544). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

Mill, Robert Christie. (1990). **Tourism The International Business**. New Jersey :
Prentice.

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น
ของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่

ตัวอย่างประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่

ประเพณี

ตัวอย่างประเพณีของชุมชนชาวไทยถิ่น

ประเพณีของชุมชนชาวไทยถิ่นบ้านโคกยาง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ เช่น

ประเพณีสารทเดือนสิบ มีรายละเอียดของการจัดงานคล้ายกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ แต่อาจจะมีรายละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างกันอยู่บ้าง กล่าวคือ ก่อนวันงานเป็นระยะเวลาเกือบ 1 เดือน ชาวบ้านซึ่งประกอบด้วยหัวหน้าช่าง ผู้ช่วยช่าง และชาวบ้านบางส่วนจะรวมกลุ่มช่วยกันทำกระทงหมู่บ้านละ 1 – 2 อัน เพื่อใช้เป็นภาชนะสำหรับใส่ข้าวของต่าง ๆ เช่น ขนมพอง ขนมลา พุ่มเงิน เป็นต้น กระทงจัดทำด้วยไม้ประเภทไม้เนื้ออ่อนมีความสูง 3 ชั้น ชั้นที่ 1 เป็นก้าน ชั้นที่ 2 เป็นดอกและใบ ชั้นที่ 3 เป็นฐาน ส่วนลวดลายของกระทงก็จะบรรจงประดิษฐ์ประดอยให้งดงามตามความสามารถ และภายในงานก็จะจัดให้มีการประกวดกระทง โดยมีหมู่บ้านอื่น ๆ ร่วมส่งกระทงเข้าร่วมประกวด ผู้ชนะการประกวดก็จะได้รับเงินรางวัล

การจัดงานประเพณีสารทเดือนสิบจะเริ่มต้นในวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 ลักษณะการจัดงานจะเป็นการทำบุญที่วัดโคกยางตามปกติเหมือนวันพระทั่วไป เมื่อถึงวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 จะเป็นวันทำบุญใหญ่ ชาวบ้านจะเดินทางมาที่วัดตั้งแต่ 7 โมงเช้า เพื่อประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เวลาประมาณ 9.30 – 10.00 น. จะมีการแห่กระทงที่มีขนมพอง ขนมลา ขนมอื่น ๆ รวมทั้งพุ่มเงินที่รับบริจาค โดยแห่รอบอุโบสถ 3 รอบ การแห่กระทงจะต้องจัดทำให้เสร็จก่อนที่พระสงฆ์จะฉันเพล

เนื่องจากชาวบ้านที่พร้อมใจกันมาร่วมงานเป็นจำนวนมากการประกอบพิธีกรรมจึงต้องแยกทำเป็น 2 จุด คือ ในศาลาการเปรียญ และในอุโบสถ ในแต่ละช่วงของการประกอบพิธีกรรมก็จะมีตัวแทนของคณะกรรมการวัดทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ชี้แจงขั้นตอนต่าง ๆ รวมทั้งอธิบายถึงที่มาของการทำบุญวันสารทให้ผู้มาร่วมพิธีได้รับทราบ มีการทำบังสุกุล ตักบาตร ถวายสังฆทาน และตั้งร้านเปรต

บริเวณหน้าวัดจะมีชาวเลจากเกาะจำ เกาะปวมานั่งอยู่โดยนำกำไลกระ แหวนกระ ยาลิ้น มาแลกกับขนมของชาวบ้านที่ได้ทำบุญ โดยคณะกรรมการวัดจะจัดสรรขนมให้กับชาวเลอย่างทั่วถึงและทัดเทียมกัน ส่วนข้าวของที่ชาวเลนำมาแลกก็จะขายให้แก่ชาวบ้าน หรือแจกจ่าย

ให้แก่ผู้ที่ช่วยงานวัด ซึ่งบางครั้งของที่ชาวเลนำมาแลกเปลี่ยนก็มีมูลค่ามากกว่าของที่ได้รับ แต่ชาวเลก็ยินดีที่จะทำเพราะถือว่าเป็นภารกิจที่ชาวเลต้องทำ

ในช่วงของพิธีกรรมการชิงเปรต ชาวเลจะชิงข้าวของที่ชาวบ้านได้ตั้งไว้จากร้านเปรต หากใครได้มากน้อยต่างกันคณะกรรมการวัดก็จะช่วยจัดสรรให้ได้รับทัดเทียมกัน

กิจกรรมวันสารทเดือนสิบจะใช้เวลาประมาณครึ่งวันเช้า เมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้นลงชาวบ้านก็เดินทางกลับบ้านด้วยใบหน้าแห่งความสุข

ประเพณีวันสงกรานต์ จัดขึ้นในวันที่ 13 เมษายนของทุกปี รายละเอียดการจัดงานจะคล้ายกับที่อื่น ๆ กล่าวคือ เป็นวันที่ชาวบ้านร่วมกันจัดงานขึ้นที่วัด คนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านจะนำปิ่นโต ดอกไม้ธูปเทียนไปทำบุญที่วัด ต่อจากนั้นจะเป็นการสงฆ์พระ รดน้ำดำหัวคนเฒ่าคนแก่ เด็ก ๆ คนหนุ่มสาวก็จะเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนาน ในตอนกลางคืนก็จะมีกิจกรรมรื่นเริง เช่น การประกวดร้องเพลง การแสดงต่าง ๆ เป็นต้น

ตัวอย่างประเพณีของชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน

ประเพณีของชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนบ้านกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต เช่น

ประเพณี “กินผัก” หรือภาษากลางเรียก “กินเจ” นั้น จะเริ่มต้นตั้งแต่วันแรกของเดือนเก้าจีน หรือเดือนสิบเอ็ดของไทย ตรงกับช่วงเดือนตุลาคมของการนับแบบสากล เทศกาลนี้จะดำเนินอยู่ 9 วัน

วัตถุประสงค์ของประเพณีกินผักก็เพื่อถือปฏิบัติชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ ในรอบปีหนึ่ง ๆ ชาวภูเก็ตจะใช้เวลา 9 วัน ถือศีลชำระจิตใจและระลึกถึงวิญญาณของบรรพบุรุษที่ตนเคารพบูชา โดยยึดถือวิญญาณนั้น ๆ เป็นเสมือน “เจ้า” หรือ “เซียน

วิธีปฏิบัตินั้น จะเริ่มเมื่อขึ้น 1 ค่ำ เดือน 9 (ของจีน) ชาวบ้านจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีขาว ส่วนใหญ่เป็นกางเกงขาก๊วยสีขาวตัดเย็บด้วยผ้าราคาถูก เสื้อสีขาวมักจะเป็นเสื้อยืดคอกลม หรือเสื้อเชิ้ตขาวแล้วแต่ฐานะของผู้สวมใส่ ผู้สวมใส่ชุดขาวจะต้องถือศีลกินผัก ละเว้นจากสิ่งที่ทำจิตใจมัวหมอง รักษากาย วาจา ใจให้บริสุทธิ์ เว้นจากการเบียดเบียน ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ การชกแหวะในกาม การพูดเท็จ และการดื่มสุราของมึนเมา ส่วนการจะหาความสนุกสนานรื่นเริงเที่ยวเตร่นอกบ้านนั้นไม่ห้าม แต่ก็ไม่เห็นคนหนุ่มสาวคนใดเข้าโรงภาพยนตร์ หรือสถานเริงรมย์อื่น ๆ

ศูนย์กลางหรือสถานที่ที่ผู้ถือศีลกินผักจะต้องไปมีส่วนร่วมก็คือ ศาลเจ้า ซึ่งเรียกว่า “อ้า” (เสียงภูเก็ต “อ้า หรือ “อ้าม”) ส่วนใหญ่ผู้กินผักจะหิวภาชนะ หม้อ หรือปิ่นโตรับอาหารเจ ซึ่งทางมูลนิธิของอ้าจัดไว้ให้ ผู้ที่ไปรับอาหารจะบริจาคทรัพย์ทำบุญ จะเป็นเงินหรือข้าวสาร หรือผัก

ตลอดจนซื้อเตาหู้ เต่าเจียวอะไรก็ได้แล้วแต่กำลังทรัพย์ และกำลังศรัทธา เมื่อได้ลงชื่อบริจาคที่เจ้าหน้าที่กรรมการของอ้าแล้ว เจ้าหน้าที่จะมอบบัตรเบิกอาหารไว้ให้เพื่อผู้บริจาคจะได้ไปรับอาหารผักได้จากโรงครัว

ในบัตร์นั้นเจ้าหน้าที่ระบุไว้ว่า รับอาหารไปกินก็คน เด็กก็คน ผู้ใหญ่กินก็คน ส่วนผู้ที่ไม่บริจาคเงินทอง เช่น คนที่มีฐานะลำบากยากจน หรือผู้ไม่มีอาชีพจะมารับอาหารกินที่อ้าก็ไม่มีใครขัดข้อง เป็นการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้ที่มีความอดอยาก

ในอ้าซึ่งเป็นบริเวณพิธี เสียงกลอง เสียงล่อโก๊ะ กลิ่นควันจากไม้หอมตลบไปทั่วทั้งภายในและภายนอกอ้า ช้าง ๆ ที่แท่นบูชาจะมีอาวุธและธงประจำตัวของเจ้าแต่ละองค์ วางไว้อย่างมีระเบียบ

ที่หน้าอ้า ผู้ที่เข้าไปจะเห็นเสาใหญ่สี่แฉกตั้งสูงตระหง่านเห็นเด่นชัด เรียกว่า “เสาโกเต็ง” เสานี้จะยกในตอนเย็นก่อนเริ่มงานหนึ่งวัน โดยกรรมการของอ้าจะเป็นผู้ทำพิธียกเสาขึ้น เสานี้เป็นเครื่องหมายสำคัญที่จะอัญเชิญดวงวิญญาณของเจ้ามาประทับบนยอดเสาจะแขวนตะเกียงไว้ 9 ดวง อันหมายถึงดวงวิญญาณของ “กั๋วอ๋องไตเต” ซึ่งแปลว่าผู้เป็นใหญ่ทั้งเก้า พอรุ่งขึ้นวันงานก็มีการบูชาเจ้าด้วยการจุดธูปขนาดใหญ่ เผาไม้หอม อันได้แก่ ไม้จัน ไม้จวง ไม้บริหรง เผากระดาษเงิน กระดาษทอง ตั้งเครื่องเช่นบูชาเจ้าซึ่งเจ้าแต่ละคนก็คือบุคคลในแผ่นดินจีนสมัยโบราณผู้มีคุณธรรมสูงส่ง มีความเมตตากรุณาชื่อสัตย์ เป็นที่เคารพนับถือของคนรุ่นหลัง

การบวงสรวงเพื่ออัญเชิญเจ้าองค์ต่าง ๆ เข้าประทับทรงเพื่อให้เจ้าได้มาช่วยขจัดปัดเป่าทุกข์ภัยอันวชิรมงคลให้แก่ผู้ที่เคารพเลื่อมใส การอัญเชิญเจ้ามักทำกันในอ้า จะมีบุคคลซึ่งทำหน้าที่เป็นม้าทรง หรือ “คนทรง” และก็มีพี่เลี้ยงอีก 2-3 คนเป็นผู้ช่วย มีผู้คอยกล่าวบทอัญเชิญก็จะตีล่อโก๊ะ ตีกลอง จุดธูป เผาไม้หอม เช่นไหว้ด้วยผลไม้ สักครู่ม้าทรงก็จะเริ่มซึมน้ำตาไหล ตัวสั่น สะท้าน สายหน้าไปมา มือเกร็งสั่นเต็มตลอดเวลา แสดงว่าเจ้าได้เข้าประทับทรงแล้ว บางครั้งเจ้าอาจเข้าประทับทรงแล้วร่างของม้าทรงจะวิ่งไปที่หน้าแท่นบูชา เข้าหยิบธงหรืออาวุธคู่มือของตน (เจ้า) ได้ถูกต้อง ตอนนีพี่เลี้ยงต้องคอยติดตามดูแล เพื่อมิให้ม้าทรงเกิดอันตรายจากการวิ่งชนสิ่งกีดขวาง นอกจากนั้นพี่เลี้ยงจะต้องช่วยดูแลเสื้อม้าทรงออกแล้วเอาเสื้อยันต์ประจำตัวของเจ้านั้น ๆ (คล้ายเข็ม) มาผูกให้เมื่อเจ้าทรงเครื่องเรียบร้อยแล้วก็จะคว่ำอาวุธคู่มือ เช่น ดาบจีน หรือจ้าว หรือขวาน หรือลูกตุ้มเหล็กออกมาร้ายรำฟาดพินร่างกายตนเอง เป็นที่น่าประหลาดอย่างยิ่งที่คมอาวุธต่าง ๆ เพียงทำให้เกิดริ้วรอยตามร่างกายแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น พอเลือดซึมเป็นยางบอน

ขณะที่ให้เจ้าเข้าประทับทรงนั้นม้าทรงจะไม่รู้สึกตัว ไม่มีความเจ็บปวดใด ๆ หลังจากเจ้าออกจากร่างม้าทรงบาดแผลที่เหลือร่างรอยอยู่บ้างเพียงเล็กน้อยก็จะหายไปเองโดยการปิดยันต์ไว้

พอถึงวันสุดท้ายคือวันขึ้น 9 ค่ำจะสิ้นสุด พิธีกินผัก หรือพิธี “กิวอ่องไตเต” ก็จะมีการชุมนุมเจ้าครั่งใหญ่ อัญเชิญเจ้าต่าง ๆ มาประทับทรงกันมากมาย เจ้าประทับทรง เมื่อเข้าประทับทรงแต่ละคนแล้วก็แสดงอภินิหารและอิทธิฤทธิ์กันกลางลานของอำเภอสืบ “โกเต็ง” เสียงล่อโก๊ะ เสียงประทัด เสียงกลอง เสียงเจ้าแต่ละองค์สนทนากันดังซูลมุนน่าตื่นตื่นหัวนั้ไหวยั้ง แล้วก็แห่เจ้าไปตามถนนหนทางสายต่าง ๆ ในตัวเมืองภูเก็ต

จนกระทั่งกลางคืนก็จะทำพิธีส่งเจ้า โดยเอาเสา “โกเต็ง” ลงในคืนนี้ก็จะมีการแสดงอภินิหารบ้างประปราย แล้วก็ไปส่งเจ้าหน้าที้สะพานหิน อันเป็นสถานที่พักผ่อนแห่งหนึ่งของเมืองภูเก็ตเป็นอันเสร็จพิธี

ประเพณีตรุษจีน เทศกาลตรุษจีน หรือวันขึ้นปีใหม่ของจีนนี้ได้กำหนดในวันสิ้นเดือน 12 ของจีนเป็นวันสิ้นปีเก่า รุ่งขึ้นอีกวันเป็นวันขึ้นปีใหม่ ซึ่งตรงกับเดือนยี่และเดือนสามทางจันทรคติ วันตรุษจีน แบ่งออกเป็น 3 วัน เรียก วันจ่าย วันไหว้ และวันถือ

วันจ่าย เป็นวันที่ชาวจีนไปซื้อข้าวของต่าง ๆ เพื่อนำมาทำพิธีและจัดฉลองกัน ในวันนี้ไม่ถือเป็นวันสำคัญ

วันไหว้ เป็นวันสำคัญเพราะเป็นวันสิ้นปีเก่า เรียก “ซาจั๊บ” แสดงความยินดีที่ชีวิตได้ผ่านพ้นมาอีก 1 ปี จึงแสดงความกตัญญูแก่เทวดา และบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ด้วยการเอาของมากราบไหว้ การไหว้ ไหว้ถึง 3 เวลา คือ เช้า กลางวันและบ่าย ไหว้ตอนเช้าเรียกว่า “ไป้เล้าเอี้ย” แปลว่า ไหว้เจ้า ของไหว้มี หมู เป็ด ไก่ สุรา น้ำชา แจไข (ได้แก่ เห็ดหอม ดอกไม้จีน และเห็ดหูหนู) ส้มจีน ขนมอื่น ๆ เป็นต้น การไหว้ตอนนี้ ไหว้ได้ตั้งแต่เที่ยงคืนล่วงไปแล้วถึงรุ่งเช้า

วันถือ เป็นวันต่อจากวันไหว้ ชาวจีนเรียกว่า “วันชีวฮิด” (หรือไชยฮิด) เขาถือว่าเป็นมงคลจะหยุดประกอบอาชีพ หรือเป็นไปในทางที่ไม่เป็นคุณ เช่น ไม่กวาดบ้าน ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง หรือฆ่ากัน มิฉะนั้นจะกลายเป็นกลางร้ายนำความอัปมงคลมาสู่ชีวิตได้ เพราะจะเป็นการตัดโชคลาภ ในวันนี้ต่างแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าอาภรณ์ที่สวยงาม หากผู้มีฐานะดีหน่อยก็จะใช้ทุกสิ่งทุกอย่างใหม่หมด เช่น เสื้อผ้า ข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ เพราะเขาถือว่าเป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่ ก็จะทำให้ชีวิตสดใสก้าวหน้า ปัจจุบันชาวจีนในไทยนิยมไปพักผ่อน หรือไปเที่ยวตามสถานที่ที่หน้าท่องเที่ยว

ประเพณีไหว้เทวดา เป็นเทศกาลที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของชาวจีน คือ เทศกาลไหว้เทวดา เป็นการไหว้เทวดาผู้ยิ่งใหญ่บนท้องฟ้าพิธีมีในวันถัดจากวันตรุษจีนไป 9 วัน พิธีจะเริ่มตั้งแต่วันที่ 8 (ไชยไป้ย) เป็นต้นไป จนรุ่งเช้าวันที่ 9 (ไชยก้าว) ของที่ไหว้จำนวนเล็กน้อยแล้วแต่ฐานะของตน ของที่สำคัญได้แก่ รูป เทียน อ้อย ทั้งต้น (มีใบด้วย) 1 คู่ กระดาษเงิน กระดาษทอง ทั้งแผ่นใหญ่และแผ่นเล็ก กระดาษริว 1 คู่ น้ำตาลที่ทำเป็นขนมรูปสัตว์ต่าง ๆ ไก่ตอน

1 ตัว (มีขนเสียบไว้ที่กัน 3 เส้น) หมี่เส้นเหลือง หมู ปู ปลาหมึก ไข่เป็ด หรือปลา รวมแล้วได้ 5 อย่าง จัดที่เดียวกัน 2 ที่ ไข่ไก่ 2 ที่ ที่ละ 12 ฟอง ผักแห้ง ได้แก่ เห็ดหูลิง ฟองเต้าหู้ ดอกไม้จีน บะหมี่ หมี่สั่ว เห็ดแห้ง เตล็ดยว ได้แก่ ของจับจ่ายที่รับประทานกับชาจีน ขนมแข่ง 2 ที่ ขนมถ้วยฟู 2 ที่ ขนมเต่าตะขาบ (อั่งถ้าน) ขนมเต่ากลม (อั่งอี่) ขนมเต่า (อั่งกู่) อย่างละ 2 ที่ น้ำชาพร้อมแก้ว 9 ใบ สุราพร้อมแก้ว แต่งโม 2 ผล ส้มเขียวหวาน 2 ที่ สับปะรด 2 ผล กล้วยน้ำว่า 2 หวี องุ่น 2 ที่ ผลไม้ 5 อย่างนี้จะจัดรวมกันเป็น 2 ที่ก็ได้

ตัวอย่างประเพณีของชุมชนชาวไทยมุสลิม

ประเพณีของชุมชนชาวไทยมุสลิมบ้านเกาะบันนีย์ อำเภอเมืองพังงา จังหวัดพังงา เช่น **ประเพณีฮารีรายอ** ประเพณีนี้จะเริ่มขึ้นหลังจากการถือศีลอดในเดือนรอมฎอนของชาวมุสลิม โดยมีจุฬาราชมนตรีเป็นผู้ประกาศแจ้งให้ทราบ ตอนค่ำจะมีเสียงประกาศตามสายจากมัสยิดของหมู่บ้านให้ส่งซากาตฟิตเราะห์ (เป็นการบริจาคเงิน สิ่งของให้แก่มัสยิด เพื่อใช้บริจาคให้แก่เด็กหรือผู้ขาดแคลนในโอกาสต่อไป)

พิธีกรรมของประเพณีฮารีรายอจะเริ่มขึ้นในช่วงเช้าจะมีการทำพิธีละหมาดที่มัสยิดของหมู่บ้าน ชาวบ้านจะพร้อมเพรียงกันที่มัสยิด ผู้ที่จากบ้านไปทำงานต่างถิ่นก็จะกลับบ้านมาร่วมพิธีกรรมที่สำคัญในวันนี้อย่างหนาตา ทุกคนจะสวมเสื้อผ้าชุดใหม่ ผู้หญิงสวมชุดที่ตัดอย่างสวยงามเป็นเสื้อแขนยาวกับผ้าถุง มีผ้าคลุมผม ส่วนผู้ชายจะสวมเสื้อแขนยาวสีขาว นุ่งผ้าโสร่ง มีหมวกและผ้าคาดหัว

ในช่วงเย็นมีการฆ่าสัตว์ เช่น ควาย แพะ ซึ่งซื้อมาจากหมู่บ้านข้างนอกและบรรทุกเรือเข้ามาในหมู่บ้าน หากเป็นสัตว์ใหญ่จะมีส่วนแบ่งหลายคนตามกำลังทรัพย์ ก่อนจะลงมือฆ่าจะมีการทำพิธีกรรมโดยการนำถาดใบใหญ่มาวางไว้ ภายในถาดจะมีกาน้ำ ดอกไม้ ถ้วยใส่น้ำ ร่มแปรง จะมีการอาบน้ำ ทาแป้ง และโรยดอกไม้ที่ตัวของสัตว์ที่จะถูกฆ่า พิธีกรรมดังกล่าวเชื่อว่าจะทำให้ผู้ที่มีส่วนแบ่งในสัตว์ที่จะฆ่าเมื่อตายไปแล้วจะได้ขึ้นสวรรค์ เนื้อสัตว์ที่ได้ก็นำมาแบ่งกัน แล้วนำไปแจกจ่ายให้เครือญาติ เนื้อสัตว์ที่แจกจ่ายให้นั้นห้ามคนต่างศาสนารับประทานโดยเด็ดขาด มิฉะนั้นจะถือว่าพิธีกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเป็นโมฆะ

ประเพณีฮารีรายอเป็นประเพณีที่จัดขึ้นตามหลักของศาสนา ไม่ได้จัดขึ้นเพื่อการท่องเที่ยว แต่ถ้ามีนักท่องเที่ยวจะเข้าไปชมก็ยินดี ไม่ผิดกฎของศาสนาแต่อย่างใด เพราะนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมหลายคนสนใจที่จะดูพิธีกรรมเหล่านี้ โดยเฉพาะพิธีกรรมที่มีการฆ่าสัตว์ เพราะเป็นการแสดงออกถึงความเชื่อ วิถีปฏิบัติของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

ประเพณีสูนัต เป็นประเพณีที่ชริบปลายอวัยวะเพศของเด็กผู้ชายที่มีอายุ 5 – 6 ขวบ ปัจจุบันประเพณีนี้ไม่ค่อยได้จัดให้คึกคักเหมือนในอดีต ครอบครัวยุคใหม่ที่มีลูกหลานที่อยู่ในวัยดังกล่าวก็จัดทำพิธีกรรมกันเอง ไม่เหมือนสมัยก่อนที่ทำพร้อมกันทั้งหมู่บ้าน แต่ก็มีบางปีที่ชาวบ้านได้มีการรวมกลุ่มจัดประเพณีขึ้นอย่างยิ่งใหญ่

พิธีสูนัตเป็นพิธีกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เมื่อทราบว่าในหมู่บ้านจะจัดพิธีกรรมขึ้นนักท่องเที่ยวจะเข้าไปชมด้วยความสนใจ ประเพณีนี้มักจะจัดขึ้นในช่วงปิดภาคเรียนที่ 2 ก่อนเปิดเรียน 2 สัปดาห์กิจกรรมต่าง ๆ จะเริ่มตั้งแต่ตอนเย็นก่อนวันที่จะทำพิธีกรรม จะเริ่มตั้งแต่ตอนเย็นก่อนวันที่จะทำพิธีกรรมด้วยการพาเด็กผู้ชายที่จะเข้าร่วมพิธีทั้งเด็กในหมู่บ้านและเด็กจากหมู่บ้านอื่น ๆ ที่จะเข้าพิธีด้วยแห่รอบหมู่บ้านอย่างสนุกสนาน เพื่อให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน ตอนเช้าก็จะมีเสียงตามสายประกาศจากมัสยิดให้พาเด็กเข้าร่วมพิธี เด็กจะสวมผ้าขาวม้า สวมเสื้อยืด สวมหมวก คนที่ทำหน้าที่ชริบอวัยวะเพศชายนั้นจะเป็นผู้ที่ชำนาญ ใช้อุปกรณ์ทางการแพทย์ที่มีความปลอดภัย เมื่อทำพิธีแล้วจะมีการแจกของขวัญหรือเงินให้กับเด็กที่เข้าร่วมพิธี ซึ่งเงินเหล่านี้ก็ได้รับมาจากการบริจาคของผู้มีจิตศรัทธาที่บริจาคให้กับมัสยิดนั่นเอง

ตัวอย่างประเพณีของชุมชนชาวเล

ประเพณีของชุมชนชาวเลบ้านสังกาอู อำเภอกะลา จังหวัคระบปี เช่น

ประเพณีลอยเรือ มีลักษณะคล้ายประเพณีลอยกระทง ซึ่งจะมีการขอพร ขอขมา และขอความช่วยเหลือกับสิ่งศักดิ์ที่ตนเคารพนับถือ โดยจะทำการตัดเล็บ ตัดผม ใส่ลงไปในเรือ แล้วลอยออกไปกลางทะเล งานลอยเรือจะจัดขึ้นที่บ้านหัวแหลม 2 โดยจัดกัน 2 วัน 2 คืน คือ ในวันขึ้น 14 ค่ำ และวันขึ้น 15 ค่ำ และเช้าของวันแรม 1 ค่ำ ของเดือน 6 และเดือน 11 โดยชาวบ้านจะไปรวมตัวกันเพื่อช่วยต่อเรือด้วยไม้ระกำ พิธีจะเริ่มต้นที่การปล่อยเรือเปล่าขนาดยาวประมาณ 2 เมตร ในตอนเช้าของวันขึ้น 15 ค่ำ หลังจากปล่อยเรือออกไปแล้ว จะนำไม้ระกำที่ตัดมาจากในป่า 7 ท่อน ไปปักไว้บริเวณที่ทำพิธีลอยเรือ เพื่อป้องกันความชั่วร้ายไม่ให้กลับเข้ามาที่หมู่บ้าน

ประเพณีแก้เหลย (แก้บน) เมื่อมีเรื่องราวหรือความไม่สบายใจใด ๆ เกิดขึ้นกับคนในหมู่บ้าน จะมีการบนบานศาลกล่าวที่บริเวณศาลเจ้าโต๊ะบาหลิว เมื่อประสบความสำเร็จจากการบนบานศาลกล่าวก็จะมีพิธีแก้บนตามที่ตนได้ขอไว้ ส่วนใหญ่จะมีการแก้บนด้วยการแสดงรำมะนาหน้าศาลเจ้าโต๊ะบาหลิว

ประเพณีงานแต่งงาน เป็นประเพณีที่ลูกหลานจะต้องไปทำพิธีที่หลุมศพของบรรพบุรุษ ด้วยการนำอาหารไปวางเช่นไหว้ จากนั้นก็เป็นการร่วมรับประทานอาหาร สังสรรค์กันระหว่างผู้ที่ไม่ทำพิธี

วรรณกรรมท้องถิ่น

ตัวอย่างวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนชาวไทยถิ่น

วรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนชาวไทยถิ่นบ้านโคกยาง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

เช่น

ตำนาน

ตำนานควนเกาะจันทร์

ตำนานควนเกาะจันทร์นั้นเริ่มจากทวดหนูเป็นโนราห์มาจากต่างถิ่นแต่มาได้ภรรยาเป็นชาวเกาะจันทร์ ของเมืองกระบี่ ทวดหนูมีชีวิตความเป็นอยู่แบบชาวบ้านทั่วไป อยู่มาวันหนึ่งเกิดโรคระบาดทำให้ควายและไก่ตายลงเป็นจำนวนมาก คั้นหนึ่งทวดหนูก็ฝันว่ามีเทวดามายบอกว่าถ้าอยากให้ควายและไก่ไม่ต้องล้มตายก็ให้บนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของเกาะจันทร์ว่าจะยกเสาธงทองบนกองขี้ควาย ๑ หลองในเดือนห้า โรคระบาดก็จะหายหมด ทวดหนูได้เล่าความฝันให้ลูกหลานฟังแล้วก็พากันบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หลังจากนั้นโรคระบาดก็หายไป พอถึงเดือนห้า ทวดหนูก็ทำตามที่บนบานไว้ และได้มีงูใหญ่ตัวหนึ่งมาอาศัยอยู่ ผู้คนต่างก็พากันกราบไหว้บูชาว่านี่แหละคือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของเกาะจันทร์ อยู่มาวันหนึ่งช่างของชาวบ้านก็วิ่งหายเข้าไปในป่าทึบ ชาวบ้านคนนั้นไม่รู้จะทำอย่างไร จึงไปบนบานศาลกล่าวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของเกาะจันทร์เพื่อให้ช่างกลับมา โดยบนบานว่าถ้าหากได้ช่างกลับมาจะสร้างศาลาที่ควนเกาะจันทร์ หลังจากนั้นช่างก็กลับมาจริง ๆ ดังนั้นชาวบ้านคนนั้นก็ต้องสร้างศาลาไว้ที่ควนเกาะจันทร์ ตั้งแต่นั้นมาชาวบ้านก็เกิดความศรัทธา มีการบนบานศาลกล่าวอยู่เสมอ ๆ เมื่อบนบานศาลกล่าวแล้วก็มีกำบัง เช่น รับประทานลิเกป่ามาเล่น เป็นต้น ตั้งแต่บัดนั้นจนถึงปัจจุบัน

นิทาน

พญาครุฑกินคน

มีเมืองอยู่เมืองหนึ่ง พญาครุฑมากินคนในเมืองจนเกือบจะหมดเมือง เจ้าเมืองจึงสั่งให้บรรดาเสนาบดีฮ่องร้องป่าวว่าใครมีความสามารถฆ่าพญาครุฑได้จะให้ครองเมือง พร้อมทั้งยกลูกสาวให้ บรรดาเสนาบดีฮ่องร้องป่าวจนมาพบบ้านหลังหนึ่ง มีลูกชาย 3 คน แต่นิสัยแตกต่างกัน คนโตชอบเล่นการพนัน คนกลางชอบเที่ยวผู้หญิง และคนสุดท้องก็ขี้เกียจไม่ทำงานอะไรทั้งสิ้น

เสนาได้เข้าไปถามทั้งสามพี่น้องว่า ใครบ้างที่จะสามารถฆ่าพญาคูรุฑได้ ชายคนที่ชี้เกียดตอบทันทีว่า ฆ่าได้ เสนาก็พาไปเฝ้าเจ้าเมือง เจ้าเมืองตรัสถามว่า จะเอาอาวุธอะไรบ้าง ชายชี้เกียดตอบว่าไม่ต้องการอาวุธอะไร ขอเพียงข้าว เสื้อผ้า และน้ำ แล้วชายชี้เกียดก็ถามท่านเจ้าเมืองว่า พญาคูรุฑพักอยู่ที่ใด เจ้าเมืองก็บอกว่าอยู่หน้าเมือง แล้วชายชี้เกียดก็ไปนอนใต้ต้นไม้ แล้วใช้อวัยวะเพศของตนเป็นอาวุธ ฟันเป็นไฟใส่ครุฑทำให้ครุฑตกลงมาเจ็บหลุด ปีกหัก จนเสียชีวิต ชายชี้เกียดจึงกลับมาบอกท่านเจ้าเมือง เจ้าเมืองจึงยกเมืองและลูกสาวให้

เพลงบอก

มาแล้วเทปะตูบ้าน วาเอ วาเอ ปะตูบ้าน ร้องเรียกลุงแดงเหือ วาหัวล้าน ซ้ายแล้วร้องเรียกแดงหัวล้าน มาช่วยการยึกหมาให้ฉานกัน

ออ้ออไอ้หลานเล็กทำไมไม่เปิดตู วาเอ วาเอ ทำไมไม่เปิดตู วาไอ้หลานเล็กทำไมไม่เปิดตู จงบอกให้รู้สักเรื่องไหร (ซ้ำ) จงออกมาเร็วไว เขามาหา

เรามาบ้านหลานเล็กเหือเจ็ดการกมเมีย เดียวจี้เสีย มึงไม่ให้ แล้วกูจี้เสียมึงไม่ให้เราก้า พระเขาให้มาชวนทำบุญ เก้าบาทหยมบาทมี้อี่ขาดทุน

เพลงกล่อมเด็ก

อา เอ น่องนอนเหือ	นอนให้หลับดี
แม่เชื้อทั้งเส	มาช่วยพิทักษ์รักเรา
อาบน้ำป้อนข้าว	รักษาเจ้าทุกเวลา
มาช่วยพิทักษ์รักษา	ความขี้ยามาเหลย เหือ...

เพลงประกอบการละเล่น

เพลงจุ่มจี

จุ่มจี	จุ่มบวด
จุ่มแม่สีฟุด	จุ่มแม่ลันดา
พุทราเป็นดอก	หมากงอกเป็นใบ
ทุ้มลงไปไว้	น้ำตุงตั้ง

เพลงรองเง็ง (เพลงตันหยง)

เพลงตันหยงดอกผักแว่น

บุหงาดันโหยง โหยงไทรละน้อง แล้วหยงดอกผักแว่น
 น้องไม่รักพี่ไม่แคลน ขอทำนาตอแดนกันสักปี ปีนี้เราใส่ข้าวขาว
 รุ่งปีขึ้นแล้วเราใส่ข้าวลูกหมี ใส่ข้าวลูกหมี ทำนาตอแดนกันสักปี
 ชาตินี้แหละน้องเราต้องได้กัน

ตัวอย่างวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน

วรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนบ้านกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต เช่น

เซียมซี

ใบที่ 22

เกียงจูงาให้พระเจ้าบ่่นอ่องลากรถ

เกียงจูงาเป็นมหาเสนาเอก อายุเลขค่านวณถ้วนแปดสิบ
 จิ่งไพบูลย์พุลสวัสต์ดีสมบัติทิพย์ อุโฆษลิบสมเป็นปราชญ์ศาสตราจารย์
 ดั่งพระจันทร์ทรงกรดที่หมดเมฆ อะดิเรกส่งจบพิภพสถาน
 ได้ชัยโชคโลกธาตุอาจบรรดาล ถึงสถานกระท่อมร้ายคงได้ดี
 ถามเคหาว่าวิเศษในเลิศนับ ถามหาทรัพย์นั้นจะพุลจำริญศรี
 ถามเรื่องป่วยไข้จะหายดี ถามการที่คิดไว้จะได้เอย

เพลงร่ำวง

คำร้องภาษาจีน

ตงกิมบ่อบ้อ เฉ่งวาบ่อนะริบอต่าง
 ใอัน้องนาง ลื้ออ้างอู่บ่อ
 นะซีไปอ้าง ใอัน้องนางจิบเจ็ยเฮ้
 บ้อว่าพะไบ้ จินเจ็ยเฮ้ หวันหนึ่งเอ
 จินเจ็ย ไฮเซ่ หวันหนึ่ง เอไล้ คือ เต้า ตา
 ใอัน้องเยาว์ ไส่ดาวถาวไฮเส่

คำแปลเป็นภาษาไทย

ปัจจุบันนี้ฉันยังไม่มีเมีย จะซื้อกางเกงก็ไม่มีเงิน
 นวลน้องมีผ้าหรือยัง
 ถ้ายังไม่มีก็พอดีฉันยังไม่มีเมีย
 พบพอดีส่งคนนี้มาพบกัน เหมาะสมกันดีแล้ว
 สองคนได้จับคู่กัน
 จะได้เป็นคู่ที่ดีมาก

เพลงร้องเล่น

เดือนแจ่ม แจ่ม พญาแล้งต่อยหอย ฉีกหนังหอยมาตีกลองตุ้มตุ้ม

ตัวอย่างวรรณกรรมท้องถิ่นชุมชนชาวไทยมุสลิม

วรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนชาวไทยมุสลิมบ้านเกาะปันหยี อำเภอเมืองพังงา จังหวัดพังงา เช่น

ตำนาน

ตำนานเกาะปันหยี

เดิมชาวเกาะปันหยี มาจากอินโดนีเซียสืบเชื้อสายยะวา มีสมาชิกจากสามครอบครัวได้เดินทางโดยเรือใบจำนวนสามลำ ก่อนออกเดินทางได้สัญญาว่า หากเรือลำใดพบแหล่งทำมาหากินที่อุดมสมบูรณ์ เช่น มีกุ้ง หอย ปู ปลาชุกชุม ให้ส่งสัญญาณโดยนำธงขึ้นไปปักบนยอดเขาสูง เพื่อจะได้ทราบว่าพบแหล่งทำมาหากินแล้ว

เรือลำแรกที่พบเกาะแห่งนี้มีผู้นำชื่อ โต๊ะบาบู่ ได้ปีนขึ้นไปบนเขาและปักธงได้สำเร็จ ส่วนเพื่อนอีกสองคนชื่อ โต๊ะตาแขก (เป็นผู้มีความรู้ทางไสยศาสตร์) พร้อมเพื่อนอีกคนก็ได้ตัดสินใจที่จะปักหลักแหล่งตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เกาะแห่งนี้ และตั้งชื่อเกาะแห่งนี้ว่า “ปันหยี” (แปลว่าธง)

นิทาน

สัตว์พูดได้

ในสมัยก่อนนานมาแล้ว สมัยที่สัตว์ทุกชนิดสามารถพูดได้ และชาวเขาก็ได้ใช้วัวไถนา มีวัวตัวหนึ่งเป็นวัวแม่ลูกอ่อน ต้องไถนาตั้งแต่เช้าจนใกล้เที่ยงชาวเขาก็ไม่ยอมให้หยุดพักผ่อน แม่วัวจึงขอร้องแก่ชาวนาว่า “หยุดให้ลูกข้ากินนมก่อนเถอะ” ชาวนาก็ไม่ยอมหยุดยังคงไถนาต่อไป แม่วัวโกรธจึงพูดต่อว่า “ต่อไปนี่เราจะไม่พูดกับมนุษย์อีกแล้ว ให้เจ้าพูดกับवानของเราแต่ฝ่ายเดียว”

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาสัตว์ทั้งหลายก็ไม่พูดกับมนุษย์อีกเลย และชาวนาก็ต้องพูดกับวานของวัวทุกครั้งเวลาไถนา

เพลงกล่อมเด็ก

เพลงเวเปล

ขึ้นไปบนเขาเหอ ตัดหวายมาสองเส้น
 โผนเปลเวเหล็น เปลนอกเปลใน
 เปลหนึ่งรับแขก เปลหนึ่งรับไทย
 เปลนอกเปลใน เริงใหม่ผาหลายสอง

เพลงตกเบ็ด

ตกเบ็ดตกลงสองคัน ปลาตอดพร้อมกัน
 ยักข้างไหนดี ยักข้างเขาถ้าว
 เกาะยาวเสียที ยักข้างไหนดี เสียทีไปทั้งสองเหอ

เพลงนกโหยง

นกโหยงเหอเจาะหินโป่ง ๆ กินน้ำช่องเขา
 ไต่ธาตัยยกปีกขึ้นจะบิน แผ่นดินหมั่นเทือนสวรรค์หาย

เพลงอีโหยน

อีโหยนๆ ชักเชือกกำโพ โหยนเหล็นท่าวัง สีแก้วสายหนัง ตากฟ้าตากฝน สีแก้วลาวน
 ชนข้างไก่อเถื่อน ไก่อเถื่อนเหอ เหล็นเดือนยี่ เดือนสิบสี่ ดอกไม้เรอบาน ผัวทำงาน เมียเหล็นซู้
 ค่าไม่รู้ ซู้ไม่เห็น หมากค่าหนึ่ง ไปสงเจ้าเย

เจ้าเยเหอ เขหัวข้าง นกตู้ร้าง เกาะข้างหัวผี นกอินทรีย์ เกาะผีได้ห้อง เกาะแยงน้อง
 อุหมากอุหม่ม นุ่งผ้าชายแพรไปแลห้องงู ห้องงูเอ๋ย อยู่ใต้ทะ ผีลาวะ อยู่ทะโคนกล้วย บอกร้อง
 ไร่ด้วย ใ้แม่สีคอน ใ้มโลกใ้มเต้า พลัดแต่เมื่อพลัดแต่ตื่น สงได้มาแล เงาคาบแคนอนนอก
 นอนใน วันนีวันไทร วันเสาร์วันคาร ต้มหม้อรด ราดลงไป ูงทางโก ยกขึ้นเป็นควน ใ้ยอีลู่ ใ้
 อีหนอน ช้างงามจน อีหนอนตาโง่ ตัดไม้ไล่มาไล่ควายขาว ควายหางยาวให้ป่าวเราเซ หาก
 เวลาเวห้องน้อย ชนหมากสองร้อย ชูขึ้นชูลง

กรงแพะ ควายไต่ะแหะเยะรวเราหัก กะยิกกะยักหักคอใต้แหะ

เพลงร้องเล่น

นาปีรักอุหมาด

วัสสลาตอัสลาม	พี่น้องต้องจำจดคำวาที
ประวัติกล่าวมาเด็ดขาด	ออกให้อุหมาดของท่านนาปี
ต้องตามคำที่ท่านสอน	ท่านได้วิงวอนให้อยู่ดีดี
ประวัติที่กล่าวไว้	ของนาปีนายมีความควรดี
ใครรักกับท่านจริงจริง	ไม่ว่าชายหญิงในดุทยานี้
จิตใจเราต้องปักมั่น	คนใช้ตุ้ยคือนาปี
วาดเขียนพี่น้องเอ๋ยเรียนจำ	ตามคำแนะนำอย่าคิดบิดหนี
คือก่อนแต่ท่านวาฟาด	น้ำตาพรัดปราดลงทุกทุกที
เอ็นอุซำไ้อุหมาดเอ๋ย	อย่านอนทำเฉยภรรยาสามี
ดักเตือนไปตามสุกม	อย่าเที่ยวหลงมกัลลภย์อัคคี
ไม่กลัวกันหรือพี่น้อง	ลูกเมียไม่ซ่องวันเรากำบาสิ
สิ่งของที่เราสรางไว้	คงไม่เสียดายว้าวควายมากมี.....

เพลงร้องประกอบประเพณีงานแต่งงาน

นิราศสมห้อง

แรกรักร่วมห้อง หมอนทองแอบข้าง ฝั่วน้องนอนกลาง ไม่ห่างน้องเลย น้องโศกน้องศัลย์
 ฝ้าพันน้องเซย พระทองน้องเอย แรกรักแรกชม มือขวามือซ้าย ไม่ได้ไกลอก เดียวตั้งเดี่ยวยก
 คืบหนักเจ็ดหน หัวพลางยิ้มพลาง อรัยอย่างพี่ซน เมียทนมยิ้มพราย ให้อ่านน้องบายใจ ฝั่วนุ่มเมียบ
 แน่นพี่แค้นน้องซน หนูกันคืบ ๆ ไม่โรโหดต่อโหด เวลาพี่ม่าย น้องจะได้เห็นใคร เสื่อใหม่หม่มซิด
 น้องซกมาปิดทรวง เวลาทูนหัว ฝั่วน้องยัง น้องเคยทอดทิ้งให้ชายต้องของหลวง ตัวพี่รักฉัน
 เหมือนพระจันทร์รักดวง ส่วนรักหวงเหมือนมะม่วงรักแมง ไม่นึกไม่ฝัน เรายรักกันต้องจากพุทโธ
 คู่ยาก ต้องจากกันคนแห่ง โปลกมันไม่ทันทำรั้ว พอมันลงหัวพี่ทิ้งตัวฉัน

ปริศนาคำทาย

ตัวดำเหมือนหมี่ ถ้าไม่ตีไม่กิน (ลิว)
 มาแต่เมืองจีน สีนมือสีนตีน กินคนทั้งเป็น (เสื่อ)
 ประหนูเหล็กประหนูกะเหล็ก ฝ่าฝืนเหล็กตากไม้แห้ง (ลั่น)
 ต้นเท่าถั่วยิบย่อยถึงดิน แก็บโลกมากินเปรี้ยวๆ หวานๆ (ยาหนัด)

ตัวอย่างวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนชาวเล

วรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนชาวเลบ้านสังกาอู้ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ เช่น เพลงกล่อมเด็ก

ติ้มัง

“ติ้มังลมายา ลายังลากีลานาดิลา ยัง ลายังนิลา ยาติบุโหมงมลา ยัง ติ้มังลมายา ติงา ลากีลานา ละบะสาหรััง สิงะละบะสาหรััง ดิเบะโห่ง นะวะยัง ติ้มังลมายา อิโปลากีตะกะเส จิบูตะกะเสไทย ปะปาตะสา ยัง เบะโอยติ้มังลมายา อิตุลากี ลาตานิตะป่า ดิยิวานะงิลา อิมังน กิลมายา”

เพลงประกอบประเพณีลอยเรือ

ลาวัง (ภาษาชาวเล)

ลาจัง มูวัต บารัง นะปี ฮุนงณีไร
 มาฮี บาวะ ซาเก็ด ดันม บาวะปี
 มินตะห์ สมาอะห์บูวัต ดูดู ดูดู
 มินตะห์ ดูโตะ สนัง
 “ลานัง นปริฮี ฮุนงณีไร
 บราฮี ลาญัก มูตี มตุล
 โอ...ลาจัง
 ลาจัง นะปริฮี ฮุนงณีไร
 ลาจัง นะตุรอน ปราวู สนำ ลาดา
 ลาจัง นะปริฮี ฮุนงณีไร

ลาวัง (แปลเป็นภาษาไทย)

ฮุนงณีไรคือจุดหมาย
 จงพาความเจ็บไข้ทุกข์เข็ญ
 ผิดพลั้งอย่าทำลำเค็ญ
 ขอให้อยู่เย็นนิรันดร์
 ลอยเรือออกไปจากฝั่ง
 ลูกหลานข้างหลังสุขสันต์
 ฮุนงณีไรมุ่งไปพลัน

ชักไปหันทางเสือเรือมา
 ใจ...ลาจ้ง
 หวังซุหนงณีไรดังว่า
 ลงเรือพวกพร้อมกันมา
 ลาจ้งมุ่งหน้า...ซุหนงณีไร

เพลงรองเง็ง

ต้นหยงดอกกาหลา

ต้นหยง ต้นหยง	กำปงแลน้องยังดอกกาหลา
ยกขึ้นแต่งตัวแต่หัวเช้า	นกบินหลาเล่าข่าวน่าสงสาร
ใครไปบางกอกมั่ง	บอกให้ร้อยชั่งน้องอย่าอยู่นาน
นกบินหลาเล่าข่าวน่าสงสาร	ทำให้บังนี่รำคาญใจ
ยามค่ำแลยามค่ำ	เสียงหรีงเรไรมันรำอยู่หรีง ๆ หรีง
ข้องใจถึงน้องของบังจริง ๆ	บังเอาหลังไปฟิงที่ปากตู
กระบี่ต้องเป็นสอง	ถ้าไม่ได้ด้วยน้องบังก็ไม่อยู่
บังเอาหลังไปฟิงที่ปากตู	น้องสาวไม่รู้หัวใจบัง
บุงาตันไย้ง	กำปงแลน้องไย้งต้นเหม
บังไปไม่รอดเสียแล้วได้	ถูกเหนน้ำตาปลาตุยง
ต้นหยงต้นหยง	กำปงแลน้องไย้งต้นผักกาด
บังนี่เดินอยู่ริมหาด	เห็นน้องควัดนั่งต้อยหยอย

เพลงประกอบการแก้บน

วิโรจาบัง จาบัง อะปายาให้ย ยารัง ยารัง มามั่ง
 อะแนแสโก อาบั้ง ดุไล อะปา อารัง
 ระกามารัง อันโตตุไวย บะวา รี้ บาวา รี้
 มะการีก็ อาการีก็ มากันดูวา มากันดูวา ตาลัน

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามนักท่องเที่ยว

แบบสอบถาม

ความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี
และวรรณกรรมท้องถิ่น ของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่
ในโครงการวิจัยเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น
ของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่”

คำชี้แจง

1. แบบสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการ
การท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่
สำหรับการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการ
วิจัย

2. ความคิดเห็นของท่านจะไม่ทำให้เกิดผลเสียใด ๆ ต่อตัวท่านแต่จะเป็นข้อมูลที่มี
ประโยชน์สำหรับนำไปใช้ในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

ชาย   หญิง

2. ช่วงอายุ

15 -24 ปี   25-34 ปี   35-44 ปี
 45-54 ปี   55-64 ปี   มากกว่า 64 ปี

3. ภูมิลำเนา

กรุงเทพฯ   ภาคกลาง   ภาคตะวันออก
 ภาคตะวันตก   ภาคใต้   ภาคเหนือ
 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4. อาชีพ

นักศึกษา   ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ   พนักงาน/ลูกจ้าง
 แม่บ้าน   ประกอบกิจการส่วนตัว   ตัวแทนขายสินค้า
 เกษตรกร   อื่นๆ.....

5. รายได้ต่อเดือน

- ต่ำกว่า 10,000 บาท   10,001 - 17,499 บาท
 17,500 - 19,999 บาท   20,000 - 34,999 บาท
 35,000 - 49,999 บาท   50,000 - 64,999 บาท
 65,000 - 79,999 บาท   80,000 บาทขึ้นไป

6. นับถือศาสนา

- พุทธ   อิสลาม   คริสต์   อื่นๆ .....

7. วุฒิการศึกษา

- ประถมศึกษา   มัธยมศึกษา   อนุปริญญา
ปริญญาตรี   ปริญญาโท   สูงกว่าปริญญาโท

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ท่านมาท่องเที่ยวในสถานที่ใดบ้าง

- หมู่บ้านโคกยาง   บ้านกะทู้
 หมู่บ้านเกาะปันหยี่   หมู่บ้านสังกะถู้

2. ท่านเคยมาท่องเที่ยวเพื่อชมประเพณีในสถานที่แห่งนี้ (สถานที่ในข้อ 1) หรือไม่

- เคยมา ไปรตระบุ .....
 .....
 ไม่เคยมา (ไม่ต้องตอบตอนที่ 4)

3. โปรดระบุหมายเลขเพื่อจัดลำดับการท่องเที่ยวที่ท่านสนใจหรือชื่นชอบจากแหล่งท่องเที่ยวต่อไปนี้

ข้อที่	ลักษณะแหล่งท่องเที่ยว	ลำดับที่ท่านสนใจ (เรียงลำดับความสนใจ จากมากไปน้อย 1-5)
1.	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ	
2.	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ และศาสนา	
3.	แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมด้านวิถีชีวิตชุมชน (ความเป็นอยู่ อาชีพ การแต่งกาย)	
4.	แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมด้านประเพณี	
5.	แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมด้านวรรณกรรมท้องถิ่น (เช่น ตำนาน)	

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน

1. ท่านมาท่องเที่ยวเพื่อชมวิถีชีวิตชุมชนของหมู่บ้านแห่งนี้หรือไม่

ใช่ โปรดระบุ .....

.....
(ถ้าใช่กรุณาตอบข้อ 2 ต่อไป)

ไม่ใช่

2. ท่านพึงพอใจต่อการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนของหมู่บ้านแห่งนี้ในด้านต่อไปนี้ระดับใด

ลำดับที่	ประเด็นการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
1.	สิ่งดึงดูดใจ (เช่น ความน่าสนใจ ความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน)					
2.	สิ่งอำนวยความสะดวก (ร้านค้า ร้านอาหาร ห้องน้ำ จุดบริการ นักท่องเที่ยว)					
3.	การคมนาคมและขนส่ง					
4.	ความปลอดภัย					
5.	การมีส่วนร่วมของชุมชน (ความ ร่วมมือของชุมชน และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง)					
6.	การบริการ (การต้อนรับ ความมี น้ำใจ)					

3. ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิตชุมชนของหมู่บ้านแห่งนี้อย่างไรเพื่อให้
สนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว โปรดระบุ

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 5 ความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการการท่องเที่ยววรรณกรรมท้องถิ่น

1. ท่านมาท่องเที่ยวเพื่อชมวรรณกรรมท้องถิ่นของหมู่บ้านแห่งนี้หรือไม่

ใช่ โปรดระบุ .....

.....

(ถ้าใช่กรุณาตอบข้อ 2 ต่อไป)

ไม่ใช่

2. ท่านพึงพอใจต่อการท่องเที่ยววรรณกรรมท้องถิ่นของหมู่บ้านแห่งนี้ในด้านต่อไปนี้ระดับใด

ลำดับที่	ประเด็นการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ					
		5	4	3	2	1	หมายเหตุ
1.	องค์กร (หน่วยงานที่รับผิดชอบ)						
2.	การมีส่วนร่วมของชุมชน (ความร่วมมือของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)						
3.	การนำเสนอ (รูปแบบวิธีการนำเสนอ)						

3. ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวด้านวรรณกรรมท้องถิ่นของหมู่บ้านแห่งนี้อย่างไร เพื่อให้สนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว โปรดระบุ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถาม
โครงการ “การจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น”
ของจังหวัดกระบี่ พังงา และภูเก็ต”
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต (โครงการวิจัย สกว.)

กันยายน 2549

Satisfaction and expectation in the tourism arrangement through community way of life, tradition and local literary work of Phuket, Phang-nga and Krabi.

In the research project entitled “the tourism arrangement through community way of life, tradition and local literary work of Phuket, Phang-nga and Krabi.”

Explanations:

1. The purpose of this survey form is to explore satisfaction and expectation in the tourism arrangement through community way of life, tradition and local literary work in Phuket, Phang-nga and Krabi in order to make a plan and a cultural tourism arrangement of the Office of Research Supporting Fund.
2. Your individual responses will be completely confidential and have no impact on you, but they will be beneficial to the plan and the cultural tourism arrangement.

Part. 1. The general information of the one answering the survey form.

1. Gender

Male

Female

2. Age

15-24 years

25-34 years

35-44 years

45-54 years

55-64 years

over 64 years

3. Domicile

America

Europe

Australia

Asia

Africa

Others.....

4. occupation

- Student   Civilian / Government Enterprise
 Employee   Housewife
- Own Business   Sales Agent
 Farmer   Others .....

5. Salary

- less than 10,000 Baht   10,001-17,499 Baht
 17,500-19,999 Baht   20,000-34,999 Baht
 35,000-49,999 Baht   50,000-64,999 Baht
 65,000-79,999 Baht   over 80,000 Baht

6. Religion

- Buddhism   Islam   Christian   Others .....

7. Educational Degree

- Primary School   High School   Diploma
 Bachelor Degree   Master Degree
 Higher than Master Degree

Part 3. Satisfaction and expectation in the tourism arrangement through community way of life.

1. Do you visit this village for discovering the community way of life?

Yes, I do. Please state .....

.....

(If you answer “Yes”, go on number 2)

No, I do not.

2. What scale are you satisfied with the tourism of community lifestyle of this village?

No.	Point of Evaluation	Scale of satisfaction				
		5 Most	4 very	3 Mediam	2 Less	1 Least
1.	Attractions (such as interest)					
2.	Facilities (shops, restaurants, toilets)					
3.	Transportations					
4.	Safety					
5.	Community participation (community co-operation and related offices)					
6.	Services (hospitality, generosity)					

3. Please state your suggestions about the tourism arrangement through community way of life of this village in order to meet the tourists’ needs.

.....

.....

.....

.....

Part 4. Satisfaction and expectation in the tourism arrangement of tradition.

1. What scale are you satisfied with the tradition tourism of of this village?

No.	Point of Evaluation	Scale of satisfaction				
		5 Most	4 very	3 Mediam	2 Less	1 Least
1.	Attractions (such as interest)					
2.	Facilities (shops, restaurants, toilets)					
3.	Transportations					
4.	Safety					
5.	Community participation (community co-operation and related offices)					
6.	Services (hospitality, generosity)					

2. Please state your suggestions about the tourism arrangement through the tradition of this village in order to meet the tourists' needs.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Part 5 Satisfaction and expectation in the tourism arrangement through local literary work.

1. Do you visit this village for discovering the local literary work?

Yes, I do. Please state .....

.....

(If you answer “Yes”, go on number 2)

No, I do not.

2. What scale are you satisfied with the tourism in local literary work of this village?

No.	Point of evaluation	Scale of Satisfaction				
		5 Most	4 very	3 Mediam	2 Less	1 Least
1.	Organizations					
2.	Community participation (community cooperation, and related offices)					
3.	Collection (collecting form and method)					

3. Please state your suggestions about the tourism arrangement through the local literary work of this village in order to meet the tourists' needs.

.....

.....

.....

Thank you everyone answering this survey form

The Project “The tourism arrangement through community way of life, tradition and local literary work of Phuket, Phang-nga and Krabi.”

Rajabhat Phuket University (Research Project)

September 2006

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้ให้ข้อมูลของชุมชน

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลของชุมชน

1. ชุมชนชาวไทยถิ่น หมู่บ้านโคกยาง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ลำดับที่	ชื่อ นามสกุล	หน่วยงาน	หมายเลขโทรศัพท์
1.	นายตริก ปลอดฤทธิ์	นักวัฒนธรรมท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน	084 - 9917387
2.	นายเลอพงษ์ เอ็งฉ้วน	ข้าราชการบำนาญ นักวัฒนธรรมท้องถิ่น	081 - 9797826
3.	นายวินิจ ไชยบุญ	ประธานกองทุนบริหารสวัสดิการ จังหวัดกระบี่ ประธานชมรมผู้สูงอายุ ตำบลโคก ยาง	-
4.	นางจาบ ปลอดฤทธิ์	ผู้อาวุโสของหมู่บ้าน	-
5.	นายพิน ดวงจิต	สมาชิกอบต.	087 - 8930627
6.	นายวิโรจน์ ไกรนรา	ผู้ใหญ่บ้าน	087 - 2669488
7.	นายโกมล เกิดรักษ์	สมาชิกอบต.	081 - 0770635
8.	นายสมหมาย บุตรมิตร	อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7	084 - 8403997
9.	นางพรรณี สมขวัญ	ผู้ประกอบการร้านค้า	-
10	นายสุนัน นบนอบ	สมาชิกอบต.	087 - 2819575

2. ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน บ้านกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต

ลำดับ ที่	ชื่อ นามสกุล	หน่วยงาน	หมายเลข โทรศัพท์
1.	นายไชยยุทธ ปิ่นประดับ	ศูนย์มรดกท้องถิ่นกะทู้ นักวัฒนธรรมท้องถิ่น	076-321246
2.	นายชัชชัย รักเหย้า	อาจารย์โรงเรียนวัดสุวรรณคีรีวงศ์ คณะกรรมการศาลเจ้ากะทู้	09-4693060 076-202854 076-340372
3.	นายสมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์	ข้าราชการบำนาญ ,นักวัฒนธรรม	01-1252549
4.	นายณรงค์ เสงี่ยม	พนักงานบริษัทติดก ถาวรวงวงศ์ จำกัด	081-9583035 076-215184 076-211416
5.	นางกุลาดิ์ ส่งแสง	สำนักงานเทศบาลตำบลกะทู้	081-17375369 076-322136
6.	นายพีรพงษ์ สุทธินุ่น	สำนักงานเทศบาลตำบลกะทู้	089-7297789
7.	นายวรรณยุทธ สุทธิกุล	ผู้ประกอบการร้านอาหารแพ่แม่น้ำ	089-4693060 076-202854 076-340372
8.	นางทิวาพร หงส์วงศ์ไพศาล	มัคคุเทศก์	081-8927974 076-238339 Hongtiwa @ hotmail.com
9.	นายสุวัฒน์ สุ่มนัส	ผู้เชี่ยวชาญงานประเพณีกินเจ	-
10.	นางดวงใจ บุญภา	ตัวแทนชาวบ้านกะทู้	-
11.	นางรุ่งนภา มีใส	ตัวแทนชาวบ้านกะทู้	-
12.	นางสาวจิราภา บุญภา	ตัวแทนชาวบ้านกะทู้	-
13.	นางสาวปิยวรรณ ตามชู	ตัวแทนชาวบ้านกะทู้	-

3. ชุมชนชาวไทยมุสลิม หมู่บ้านเกาะปันหยี อำเภอเมืองพังงา จังหวัดพังงา

ลำดับที่	ชื่อ นามสกุล	หน่วยงาน	หมายเลขโทรศัพท์
1.	นายนิพนธ์ ณะสารพันธ์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	089 - 7299077
2.	นายเสรี ณะสารพันธ์	ผู้ประกอบการธุรกิจ	084 - 6905234
3.	นายเบบ ไสสัน	ผู้ประกอบการร้านค้า	-
4.	นางผกา ไสสัน	ปราชญ์ชาวบ้าน	-
5.	นายบุญเลิศ วารีศรี	ผู้ประกอบการเรือโดยสาร	086 - 9467253
6.	นายสอาด เริงสมุทร	ผู้ประกอบการธุรกิจ	-
7.	นางจรีพร บุญเต็ม	ศาลบังกะไล	081 - 0865845
8.	นางสาวสุนทรียา เหมมินทร์	ผู้ประกอบการธุรกิจ	-
9.	นายปีดิน สงษา	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	086 - 9502035
10.	นายคงศักดิ์ คำลั่น	สมาชิกอบต.	-
11.	นางสาวเพ็ญแข หัสนัย	มัคคุเทศก์สมัครเล่น	084 - 7453217
12.	นางสาวสุวรรณี แสงสาคร	นักศึกษา	081 - 6933349
13.	นายสาคร ช่วยบำรุง	นักท่องเที่ยว	084 - 3068920
14.	นายจริยะ สุขกิตติโย	นักท่องเที่ยว	089 - 6522550
15.	นางสาวจุฬารัตน์ รัตนะ	นักท่องเที่ยว	089 - 1970085

4. ชุมชนชาวเล หมู่บ้านสังกาอู้ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ลำดับที่	ชื่อ นามสกุล	หน่วยงาน	หมายเลขโทรศัพท์
1.	นายสมใจ ทะเลเล็ก	ชาวบ้านชุมชนบ้านสังกาอู้	087 - 8810266
2.	นายสมจิตร ทะเลเล็ก	หัวหน้าชุมชนบ้านสังกาอู้	081 - 3973937
3.	นายอัสัน เกื้อชาติ	กำนัน	081 - 5371391
4.	นายวิชิต ยะลา	เจ้าของบริษัททัวร์	081 - 7878755
5.	นายอรุณ วจะเจดีย์	ผู้ประกอบการธุรกิจ	081 - 5699399
6.	นายชัยพฤกษ์ จิตรรักศิลป์	ผู้ประกอบการร้านอาหาร	081 - 0891391
7.	นายวิวัฒน์ หมุ่มมาก	ผู้ประกอบการธุรกิจ	081 - 6765560
8.	นายรังสรรค์ หึงมาชู	ผู้ประกอบการธุรกิจ	087 - 8881534
9.	นายนิรันดร์ หาญทะเล	สมาชิกอบต.	089 - 0407849

ภาคผนวก ง
ภาพประกอบการวิจัย

ภาพประกอบการวิจัย
เรื่องการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น
ของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่

ภาพการศึกษาลักษณะการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนชาวไทยถิ่น
ณ บ้านโคกยาง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ภาพการศึกษาลักษณะการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน
ณ บ้านกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต

ภาพการจัดการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับเจ้าบ้าน

ภาพการศึกษาลักษณะการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนชาวไทยมุสลิม
ณ หมู่บ้านเกาะปันหยี อำเภอเมืองพังงา จังหวัดพังงา

ภาพการจัดการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับชาวบ้าน

ภาพการศึกษาลักษณะการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนชาวเล
ณ หมู่บ้านสังกาอู้อำเภอกะลันตา จังหวัดกระบี่

ภาพการจัดการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับชาวบ้าน

ภาคผนวก จ
ตารางแผนการดำเนินงาน

ตารางแผนการดำเนินงานของโครงการ

การดำเนินงานเป็นไปตามแผนงานของโครงการซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ระยะเวลา	กิจกรรม	ผลลัพธ์
5 เดือนที่ 1	<p>1. จัดประชุมเพื่อวางแผนปฏิบัติการของทีมวิจัย และผู้ใช้งาน</p> <p>2. ศึกษาข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ และสำรวจข้อมูลด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต ชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น</p> <p>3. เก็บข้อมูลลักษณะของวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนต่าง ๆ ทั้ง 4 ชุมชน โดยเก็บข้อมูลจากเจ้าบ้าน ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และผู้เกี่ยวข้อง</p> <p>4. สัมภาษณ์ความคิดเห็นของเจ้าบ้าน มัคคุเทศก์ เจ้าของธุรกิจ เพื่อสอบถามลักษณะการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ของชุมชนต่าง ๆ ทั้ง 4 ชุมชน</p> <p>5. วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปลักษณะการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ของชุมชนต่าง ๆ ทั้ง 4 ชุมชน</p>	<p>1. แผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน</p> <p>2. ข้อมูลด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น</p> <p>3. ข้อมูลวิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนต่าง ๆ ทั้ง 4 ชุมชน ในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่</p> <p>4. ข้อมูลลักษณะของการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนต่าง ๆ ทั้ง 4 ชุมชน ในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่</p> <p>5. ผลสรุปข้อมูลลักษณะการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ของชุมชนต่าง ๆ ทั้ง 4 ชุมชน ในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่</p>

ระยะเวลา	กิจกรรม	ผลลัพธ์
7 เดือนที่ 2	<p>1. จัดทำแบบสอบถามนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เพื่อสำรวจความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ของชุมชนต่าง ๆ ทั้ง 4 ชุมชน</p> <p>2. วิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของนักท่องเที่ยว</p> <p>3. นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของนักท่องเที่ยวไปใช้เป็นข้อมูลประกอบสำหรับการประชุมกลุ่มของเจ้าบ้าน ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และผู้นำเที่ยว ทั้ง 4 ชุมชนเพื่อหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น อย่างเหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องความต้องการของนักท่องเที่ยว</p> <p>4. วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการศึกษา</p>	<p>1. แบบสอบถามนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เกี่ยวกับความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น</p> <p>2. ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น ทั้ง 4 ชุมชน</p> <p>3. ข้อมูลของเจ้าบ้าน ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และผู้นำเที่ยวเกี่ยวกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น อย่างเหมาะสมเพื่อให้สอดคล้องความต้องการของนักท่องเที่ยว</p> <p>4. ผลสรุปทั้งหมดของการศึกษา</p>